

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM SEKİZİNCİ SINIF TÜRKÇE DERS
KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLŞAH ÖZ

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Ramazan ÇİFTLİKÇİ

MALATYA - 2012

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM SEKİZİNCİ SINIF TÜRKÇE DERS
KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLŞAH ÖZ

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Ramazan ÇİFTLİKÇİ

MALATYA – 2012

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitü
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı

GÜLŞAH ÖZ tarafından hazırlanan “Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından incelenmesi” başlıklı bu çalışma, 20.01.2012 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Ramazan Çiftlilçi

İmzalar

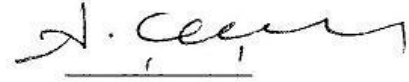
Danışman:

Doç. Dr. Nesrin Sis

Üye:

Yrd. Doç. Dr. M. Akif Çeçen

Üye:

O N A Y

...../...../ 2012

Prof. Dr. Sebahattin ARIBAŞ

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yrd. Doç. Dr. Ramazan ÇİFTLİKÇİ'nin danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**İlköğretim Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi**” başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

GÜLŞAH ÖZ

ÖNSÖZ

Türkçe ders kitapları Türkçe öğretiminde kullanılan en önemli gereçlerin başında gelmektedir. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarının Türkçenin söz varlığını başarılı bir şekilde yansıtması ve öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmesi ve zenginleştirilmesi gerekmektedir.

Yenilenen Türkçe Öğretim Programında öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmeye ve zenginleştirmeye yönelik amaçlar ve kazanımlar bulunmaktadır. Türkçe ders kitaplarının bu kazanımları gerçekleştirecek nitelikte hazırlanması önem kazanmaktadır.

Yapılan bu çalışmada 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının ne gibi özellikler gösterdiği incelenmiştir. 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının Türkçenin söz varlığını ne derece yansıttığı ve bu söz varlığı öğelerinin Türkçe Öğretim Programında belirtilen kazanımları gerçekleştirebilme düzeyleri incelenmiştir.

Tezin hazırlanması sırasında sabır ve özveriyle bana yardımcı olan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ramazan Çiftlikçi'ye, ders aşamasında bilgilerinden yararlandığım Prof. Dr. Hasan Kavruk, Prof. Dr. Songül Taş, Doç. Dr. Nesrin Sis, Yrd. Doç. Dr. M. Akif Çeçen, Yrd. Doç. Dr. İlhan Erdem hocalarımıza teşekkürlerimi sunarım.

GÜLŞAH ÖZ

ÖZET

SEKİZİNCİ SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

ÖZ, Gülşah

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Ramazan ÇİFTLİKÇİ

Ocak- 2012, xi + 260 sayfa

Bu araştırmada seçilen dört adet 8. sınıf Türkçe ders kitabı söz varlığı bakımından incelenmiştir. Söz konusu Türkçe ders kitaplarının söz varlığını tespit etmek amaçlanmıştır.

Bu çalışmada incelenen ders kitapları Talim ve Terbiye Kurulu'nun 2011-2012 Eğitim - Öğretim yılında Türkçe derslerinde 8. sınıfta okutulmasını tavsiye ettiği kitaplardan dört tanesini içermektedir. Bu kitaplar Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Pasifik Yayınları, Tav Yayınları ve Koza Yayınlarıdır. Bu dört kitapta yer alan toplam 121 metnin sıklık dizinleri oluşturulmuş ve bu metinler söz varlığı açısından incelenmiştir.

Araştırmada betimsel tarama modeli ve doküman incelemesi teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın birinci bölümünde problem durumu, araştırmanın önemi, amacı, sınırlılıkları, varsayımlar ve tanımlar verilmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde kelime, kelime hazinesi, söz varlığı, kavramları verilmiş ; Türkçe Öğretim Programı'nda kelime öğretimi ile ilgili kavramsal çerçeve çizilmiş, ilgili araştırmalara ve yayınlara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi ve uygulama süreci yer almaktadır. Dördüncü bölümde elde edilen bulgular ve bulguların yorumlanması yer almaktadır. Beşinci bölümde araştırma sonuçları ortaya konmuş ve öneriler sunulmuştur.

Araştırmanın sonucunda farklı yayınevlerine ait 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının Türkçenin söz varlığını temsil etme açısından değişiklikler gösterdiği tespit edilmiştir. Ders kitaplarının Türkçenin söz varlığını yansıtma ve programda hedeflenen kazanımlara uygunluk açısından daha özenli hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Kelime, Kelime hazinesi, Sz varlığı, Türkçe ders kitabı

ABSTRACT

THE ANALYZİNG OF VOCABULARY OF EİGHTTEENTH GRADE TURKİSH COURSE BOOKS

ÖZ, Gülşah

Master Thesis, İnönü University, Institute of Educational Sciences

Turkish Language Teaching Department

Advisor : Yrd. Doç. Dr. Ramazan Çiftlikçi

January- 2012, xi +260 pages

Four 8th grade Turkish course books selected in this study were examined for the presence of word. It was aimed to detect the word presence of the mentioned Turkish course books.

The course books examined in this study contain four books recommended by the Board of Education to be taught in the 8th grade Turkish lessons in 2011-2012 academic year. These books are the Ministry of Education Publications, Pasifik Publications, Tav Publications and Koza Publications. Frequency index of 121 text were created and these texts were examined in the presence of word.

In this study descriptive scanning model and document examination tecnics were used. In the first part of the study the problem, the importance of the study, the aim, limitations, assumptions and definitions were given. In the second part of the study, concepts such as vocabulary and word were given. In the Turkish education programme the conceptual framework was prepared related to teaching vocabulary, related researches and publications were mentioned. In the third part, research metod and application time were mentioned. In the fourth part, the findings and interpretations of findings were given. In the fifth part, research results were demonstrated and recommendations were presented.

In the conclusion of research it shows that 8th grade Turkish course books by different publishers change in the presence of word. It is stressed that course books which are the reflections of word presence of Turkish must be prepared more carefully for the conformity to the target acquisitions in the schedule.

Key Words : Word, vocabulary, basic vocabulary, Turkish course book

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	i
ONUR SÖZÜ.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar ve ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amaçları.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Tanımlar	4
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Kelime	6
2.1.1. Kelimenin Tanımı, Kapsamı	6
2.1.2. Kelime ve Kavram.....	8
2.1.3. Çocukta Dil Gelişim Süreci	11
2.1.3.1. Davranışçı Yaklaşım.....	11
2.1.3.2. Bilişsel Yaklaşım (Etkileşimci Yaklaşım).....	12
2.1.3.3. Psikolinguistik Yaklaşım (Üretme Kuramı)	12
2.1.3.4. Pragmatik Yaklaşım (Sosyal Öğrenmeci) :	13
2.1.3.5. Etkileşimci Yaklaşım:	13
2.1.4. Çocukta Dil Gelişim Basamakları	14
2.1.4.1. Yenidoğan Dönemi	14
2.1.4.2. Cıvıldaama Dönemi	14
2.1.4.3. Heceleme Dönemi.....	14
2.1.4.4. Tek Sözcük Dönemi.....	15
2.1.4.5. İki Sözcük Dönemi	15
2.1.4.6. Cümleler Dönemi.....	15
2.1.4.7. 3-4 Yaş Dönemi	15

2.1.4.8. 4-5 Yaş Dönemi	15
2.1.4.9. 5-6 Yaş Dönemi	16
2.1.4.10. 6-11 Yaş Dönemi	16
2.1.4.11. 11-15 Yaş Dönemi	16
2.1.5. Dil Gelişimini Etkileyen Etkenler	17
2.1.5.1. Cinsiyet	17
2.1.5.2. Zeka	17
2.1.5.3. Gelişim ve Öğrenme İle İlgili Farklılıklar	17
2.1.5.4. Sosyo - Ekonomik Durum	18
2.1.5.5. Aile İlişkileri	18
2.1.6. Temel Dil Becerileri ve Kelime Hazinesi	19
2.1.7. Kelime Hazinesinin Geliştirilmesi ve Önemi.....	23
2.1.8. Kelime Öğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	26
2.1.9. Kelime Hazinesini Geliştirme Yolları	29
2.1.9.1. Okuma Etkinlikleri.....	30
2.1.9.2. Dinleme / İzleme Etkinlikleri	33
2.1.9.3. Konuşma Etkinlikleri.....	34
2.1.9.4. Yazma Etkinlikleri	35
2.1.9.5. Doğrudan Kelime Öğretimi	35
2.1.9.6. Soyut Kelimelerin Öğretimi.....	36
2.1.9.7. Görseller Yoluyla Kelime Öğretimi	37
2.1.9.8. Gözlem Yoluyla Kelime Öğretimi.....	37
2.1.9.9. Dilbilgisi Etkinlikleri	37
2.1.9.10. Sözlük Kullanma.....	38
2.1.9.11. Çağrışım Haritası Yoluyla Kelime Öğretimi	39
2.1.9.12. Yapısal Analiz Yoluyla Kelime Öğretimi	39
2.1.9.13. Boşluk Doldurma Yoluyla Kelime Öğretimi.....	40
2.2. Söz Varlığı	40
2.2.1. Söz Varlığının Tanımı, Kapsamı.....	40
2.2.2. Türkçenin Söz Varlığı Üzerine.....	41
2.2.3. Söz Varlığı ve Sıklık İlişkisi.....	43
2.2.4. Söz Varlığının İçerdiği Öğeler	46
2.2.4.1. Temel Söz Varlığı	46
2.2.4.2. Atasözleri	47
2.2.4.3. Deyimler	49

2.2.4.4. İkilemeler	52
2.2.4.5. Kalıp (İlişki) Sözleri	54
2.2.4.6. Terimler	55
2.2.4.7. Çeviri Sözcükler	57
2.2.4.8. Yabancı Sözcükler	58
2.2.4.9. Kalıplaşmış Sözler	59
2.2.5. Türkçe Öğretimi Programında Söz Varlığı	59
2.2.6. Türkçe Ders Kitaplarında Metinler	62
2.2.6.1. Ders Kitabının Tanımı ve Özellikleri	62
2.2.6.2. Metin Tanımı ve Türleri	65
2.2.6.3. Türkçe Ders Kitaplarında Metinler ve Sahip Olmaları Gereken Özellikler	66
2.2.6.4. Söz Varlığında Metinlerin Önemi.....	68
2.3. İlgili Yayın ve Araştırmalar	69
3. YÖNTEM	72
3.1. Araştırmanın Modeli	72
3.2. Evren ve Örneklem	72
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	72
3.3.1. Koza Yayınlarının Yayımladığı 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı.....	72
3.3.2. Millî Eğitim Bakanlığının Yayımladığı 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı.....	74
3.3.3. Tav Yayınlarının Yayımladığı 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	76
3.3.4. Pasifik Yayınlarının Yayımladığı 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	77
4. BULGULAR ve YORUM	81
4.1. 8. Sınıf Koza Yayınları Türkçe Ders Kitabı Sıklık Dizini.....	81
4.2. 8. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabı Sıklık Dizini.....	114
4.3. 8. Sınıf Tav Yayınları Türkçe Ders Kitabı Sıklık Dizini	140
4.4. 8.Sınıf Pasifik Yayınları Türkçe Ders Kitabı Sıklık Dizini	165
4.5. 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları Metinlerinin Söz Varlıklarının İçerdiği Öğeler	191
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	248
5.1. Sonuçlar.....	248
5.2. Öneriler	251
6. KAYNAKÇA.....	253

TABLolar ve ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo 1 : Pierce'nin Türkiye Türkçesindeki Sıklık Dizgesi	44
Tablo 2 : İlyas Göz'e ait Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü	45
Tablo 3 : Koza Yayınları Ders Kitabı Metinleri.....	73
Tablo 4 : MEB Yayınları Ders Kitabı Metinleri.....	74
Tablo 5 : Tav Yayınları Ders Kitabı Metinleri	76
Tablo 6 : Pasifik Yayınları Ders Kitabı Metinleri	78
Tablo 7 : Metinlerde Geçen Atasözleri.....	1191
Tablo 8 : Metinlerde Geçen Deyimler	193
Tablo 9 : Metinlerde Geçen İkillemeler.....	212
Tablo 10 : Metinlerde Geçen Kısaltmalar	217
Tablo 11 : Metinlerde Geçen Yabancı Kelimeler.....	218
Tablo 12 : Metinlerde Geçen Özel İsimler	219
Tablo 13 : Metinlerde Geçen Özdeyişler.....	234
Tablo 14 : Metinlerde Geçen İlişki Sözleri (Kalıp Sözler).....	235
Tablo 15 : Koza Yayınları Türkçe Ders Kitabı Temalara Göre Söz varlığı Unsurları.....	237
Tablo 16 : MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabı Temalara Göre Söz varlığı Unsurları.....	237
Tablo 17 : Tav Yayınları Türkçe Ders Kitabı Temalara Göre Söz varlığı Unsurları	238
Tablo 18 : Pasifik Yayınları Türkçe Ders Kitabı Temalara Göre Söz varlığı Unsurları	239
Tablo 19 : Genel Veriler.....	243
Tablo 20 : Genel Verilerin Oranlanması	244
Şekil 1. Dile hâkimiyet, kelime hazinesi ve kelime bilgisi ile okuma kapsamı ilişkisi.....	21

KISALTMALAR

Akt. : Aktaran

Ar. : Arapça

C.: Cilt

Çev. : Çeviren

İng. : İngilizce

Far. : Farsça

Hol. : Hollandaca

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

S. : Sayı

s.: Sayfa

S.O. : Serbest Okuma

TDK : Türk Dil Kurumu

Vb. : Ve benzerleri

Vd. : Ve diğerleri

Yy. : Yüzyıl

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amaçları, araştırmanın önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Dil, insanı diğer canlılardan ayıran en önemli unsurlardan biridir. Aksan (2001: 15) dili, düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü çok gelişmiş bir dizge olarak tanımlar. Dilin en önemli işlevlerinden biri de bir toplumun, ulusun bireyleri arasında iletişimi, anlaşmayı sağlamasıdır.

Dil sadece iletişimin, anlaşmanın değil, düşünmenin de aracıdır. İletişimin ve düşünmenin aracı olan dil, insanları birbirine bağlayan, bir toplumu gelişigüzel insan yığını olmaktan çıkaran, ulus hâline getiren en önemli ögelerden biridir. Aynı dili konuşan ve dil birliği sağlanan toplumlarda bireyler arasında köklü bir yakınlık, sevgi ve saygı bağları oluşur. Bu bağlar toplum yaşamı için çok önemli olan güven duygusunun kaynağıdır. Çok iyi bilinmektedir ki, birbirine güven duyan insanların meydana getirdiği toplumlarda birlik ve bütünlük kolayca sağlanır (Kavcar,1999: 141).

İnsandan ve toplumdan ayrı düşünilemeyen dil, insanı ilgilendiren bütün kurumlarla ilgilidir. İnsan, toplum içinde de sahip olduğu dil yeteneğini aktif bir şekilde uygular. Bireyin doğuştan sahip olduğu dili kullanma yeteneği, aile, çevre ve okul yaşantıları vasıtasıyla gelişerek devam eder. Çevresi ile doğumundan itibaren etkileşim içerisinde olan bireyin yeni kelime ve kavramlarla karşılaşması sonucu kelime hazinesi gelişir. Kelime hazinesi ve kavram gelişimi bireyin dil gelişimine paralel olarak gerçekleşir.

Bireyin dünya ile ilgili bilgisi kelime hazinesi ve aktif anlama yeteneği ile ölçülebilir. Bireyin kelime hazinesinin sürekli ve planlı olarak gelişimi okul ortamında gerçekleştirilen ana dili eğitimi ile mümkün olmaktadır. Okul öncesi dönemde aile ve çevrenin etkisiyle gelişmeye başlayan kelime hazinesi, zihinsel gelişime paralel olarak okul döneminde hızlanır. İlköğretimde öğrencilerin kelime hazinesinin gelişimine en çok katkısı olan ders Türkçe dersidir. Hazırlanan ilköğretim programlarında kelime hazinesinin gelişimine Türkçe dersinin genel ve özel amaçları arasında yer verilmiştir.

Türkçe dersi Öğretim Programında (Millî Eğitim Bakanlığı,2006:4) Türkçe dersinin genel amaçları arasında “ Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri” ifadesinin yer alması dil eğitiminde kelime hazinesin gelişimine verilen önemi ortaya koymaktadır.

Türkçe öğretiminde Türkçe ders kitaplarının önemi göz önüne alındığında, kelime hazinesinin gelişimi ve kelime öğretimi ile ilgili kazanımların gerçekleştirilmesinde Türkçe ders kitaplarının içerdiği söz varlığının önemi anlaşılmaktadır. MEB tarafından 2006 yılında yayımlanan Türkçe Öğretim Programında ders kitaplarında bulunan okuma metinlerinde bulunması gereken özelliklerin neler olması gerektiği belirtilmiştir. Metinlerin seçimine ; Türk eğitim politikasına uygun olması, millî ahlâki ve kültürel değerlere uygun olması, öğrencilere dil zevkini ve bilincini kazandırması, duygu düşünce ve hayal dünyasını zenginleştirici nitelikte olması, Türkçenin dil hassasiyetlerine yerli ve yabancı kaynaklı metinlerde özen gösterilmesi gibi unsurlara yer verilmiştir (MEB, 2006: 56-57).

Türkçe ders kitapları geçmişte olduğu gibi günümüzde de Türkçe derslerinde kullanılan en önemli eğitim materyallerindendir. Türkçe derslerinin metin ağırlıklı işlenen bir ders olduğu göz önüne alındığında bu metinlerin taşınması gereken özellikler önem kazanmaktadır. Metinlerin; öğrencinin duygu ve düşünce dünyasının gelişiminde, Türkçenin zenginliklerinin ve kullanım inceliklerinin fark edilmesinde, okuma bilincinin artmasında, kelime hazinesinin zenginleşmesinde büyük rolü bulunmaktadır. Dolayısıyla Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin Türkçenin söz varlığını başarılı bir şekilde yansıtmaları ve öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmeleri beklenir.

Bu beklentiden hareketle Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlıklarının incelenmesi ; mevcut kitapların bu husustaki durumlarının ortaya konması bakımından önem kazanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amaçları

Bu araştırmanın temel amacı örnekleme alınan 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığını belirlemektir. Bu temel amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır:

- a) Değişik yayınevlerine ait 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı ne kadardır?
- b) Değişik yayınevlerine ait 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında kelime sıklığını ne gibi farklılıklar göstermektedir?
- c) 8.sınıf Türkçe ders kitaplarına ait metinlerin Türkçenin söz varlığı açısından niteliği nasıldır?
- d) 8.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki temalar söz varlığı açısından ne gibi farklılıklar göstermektedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanın bireysel ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirebilmesi için gerekli dil donanımlarına sahip olması gerekmektedir. Dili etkili bir iletişim aracı olarak kullanma, onunla ilgili birtakım becerilerin zamanında ve uygun bir şekilde kazanılması ile mümkündür. Dil gelişiminin anne karnında başladığı göz önüne alındığında çocuk, okul öncesi dönemde çevrenin, okul döneminde ise hem çevrenin hem de eğitimsel koşulların etkisiyle yeni kelimeler öğrenir ve kelime hazinesi zenginleşir. Bu nedenle dil becerilerinin gelişiminin, doğumdan itibaren sürekli ve planlı olarak ele alınması gerekmektedir. İlköğretimde Türkçe öğretimi de dil eğitiminin temelini oluşturması bakımından önemlidir. Türkçe ders kitapları, öğretim programının sınıf içinde planlı bir şekilde uygulanmasını ve kazanımların gerçekleştirilmesini sağlayan temel kaynaktır. Türkçe dersinde ders kitapları, çeşitli metinler ekseninde ana dili kullanımını geliştirmeyi hedefler. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarındaki metinler, Türkçe öğretiminde önemli bir yer tutmaktadır.

Türkçe ders kitaplarının, öğrencilerin kelime hazinesinin gelişiminde ve sözcük ediniminde önemi göz önünde bulundurulduğunda bu ders kitaplarının Türkçenin söz varlığını ne derece yansıtabildiğinin saptanması ve daha sonra basılacak Türkçe ders kitaplarının hazırlanmasında elde edilen sonuçların göz önünde bulundurulması önem taşımaktadır.

Son yıllarda Türkçe Eğitimi alanında değişik sınıflara göre, ders kitaplarının söz varlığı araştırmaları, yoğunluk kazanmıştır. Ancak hem Türkçe Öğretim Programında hem ders kitaplarında ve kullanılan metinlerde yapılan değişiklikler, yeni eklenen serbest okuma metinleri ders kitaplarının söz varlığında farklılıkların oluşmasına neden olmuştur. Oluşan bu farklılıkların tespit edilmesi ve kelime öğretimi çalışmalarında kullanılması Türkçe öğretimi açısından gereklidir. Bu önem gereği Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada kelime, kelime hazinesi, söz varlığı, kavramları; Türkçe Öğretim Programlarında kelime öğretimi ile ilgili kavramsal çerçeve çizildikten sonra 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler söz varlığı açısından incelenmiştir. Araştırmanın Türkçe öğretimine katkı sağlaması beklenmektedir

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma :

1. Millî Eğitim Bakanlığının 2011 - 2012 Eğitim - Öğretim yılında 8. sınıflarda okutulması kabul edilen dört adet Türkçe ders kitabı ile,
2. Bu kitaplarda kullanılan konu metinleriyle,
3. Söz varlığı ögeleri olarak atasözleri, deyimler ikilemeler, ilişki sözleri, özdeyişler, kısaltmalar, yabancı kelimeler, özel isimler ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada 2011- 2012 Eğitim - Öğretim yılında tavsiye edilen 8. sınıf Türkçe ders kitapları metinlerinin söz varlığı ile ilgili yapılan incelemeler sonucu elde edilen veriler, diğer Türkçe ders kitapları için de geçerli sayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Kelime : Kelime, bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan, aynı dili konuşan kişiler arasında zihinde tek başına kullanıldığında belli bir kavrama karşılık olan somut veya belli bir duygu veya düşüncüyü yansıtan soyut, yahut da somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimidir (Korkmaz, 2003 :144).

Kelime hazinesi : Kelime hazinesi, bir dilin bütün kelimeleri, bir kişinin veya topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamıdır (Korkmaz, 2003 :144).

Söz varlığı : Bir dilin sözcükleri, terimleri, yabancı dillerden gelme ögeleri, atasözleri, deyimleri, insanlar arasındaki ilişkilerde kullanılması gelenek olmuş kalıp sözleri ve kalıplaşmış birtakım özdeyişlerdir (Aksan, 1996 : 7).

Sıklık : Sıklık, dilde bir sözcüğün kullanılma oranı, frekans (TDK,2005); bir dilin sözcüklerinin öteki sözcüklere oranla daha çok ya da daha seyrek kullanılmasıdır (Aksan, 2007/ III.C. :20).

Ders kitabı : Ders kitabı belirli bir dersin (matematik, Türkçe vb) öğretimi için ve belirli düzeye (ilköğretim, lise gibi) yönelik olarak yazılan ; içeriği öğretim programına uygun olan, incelemesi yapılmış ve onaylanmış olan temel kaynaktır (Kılıç, 2005 :40).

Metin : Metin belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen dil dizgesi bütünüdür (Günay, 2001 :33).

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kelime

2.1.1. Kelimenin Tanımı, Kapsamı

Bireyin yaşamında ve sosyalleşmesinde en önemli aşamalardan biri de dil öğrenmesidir. İnsan hayatında etkin role sahip dilin vazgeçilmezliğinin temelinde, insana ve kendisine ait dış dünyayı ifade etmesine yardımcı olan kelimeler yatmaktadır. İnsanoğlunun evrendeki kavramları, varlıkları, nesneleri, eylemleri adlandırması kelimeler vasıtası ile mümkündür. Bu özelliklerden hareketle kelimeyi, bir veya birden çok ses öbeklerinden oluşan ve belli bir kavramı, duyguyu, düşünceyi, eylemi yansıtan söz öbekleri olarak tanımlayabiliriz.

Zeynep Korkmaz, (2003: 144) kelimeyi “Bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan, aynı dili konuşan kişiler arasında zihinde tek başına kullanıldığında belli bir kavrama karşılık olan somut veya belli bir duygu veya düşünceyi yansıtan soyut, yahut da somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimi.” olarak tanımlamıştır. Korkmaz’ın tanımı kelimenin anlam ve şekil boyutunu vurgulamaktadır.

Kelime kavramı üzerinde çok sayıda tanımlama ve sınıflama bulunmaktadır. Dili oluşturan unsurların kelime olup olmadığını belirleyen etkenlerin neler olduğu konusunda kesin bir tarif yoktur. Kimi tanımlar bağımsız yazılan her birimi kelime olarak kabul ederken bu durum Türkçedeki birleşik kelimelerin durumunu açıklayamamaktadır. Çünkü bitişik yazılan birleşik kelimeler ile ayrı yazılan birleşik kelimelerin yapıları arasında yazılışları dışında bir fark yoktur. Örneğin aslan ve ağız kelimeleri tek başlarına farklı anlamlara sahip iken aslanağzı kelimesinin anlamı her ikisinden de farklıdır. Aynı şekilde eş sesli kelimeler de kelimelerin şekle ait tanımlamalarında yeterince açıklanamamaktadır. Ayrıca henüz yazı dilinde olmayan diller de düşünüldüğünde yazıyı esas alan kelime tanımları yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle konuşma dilini de kapsayacak kelime tanımlarının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu durumda konuşmaya yönelik olan ses bilimsel yaklaşımlarda vurgu ve ses uyumları başta gelmektedir. Vurgu sisteminin düzenli olduğu Fince ve Çekçe gibi dillerde kelime belirlemede vurgu yeterli iken Türkçede son hecede bulunan vurgu,

kelime ek alığında yeniden belirlenir. Ses uyumlarına göre yapılan kelime ayırma işlemi de Türkçe de yetersiz kalmaktadır. Çünkü Türkçede ses uyumuna uymayan ekler bulunmaktadır. Ayrıca birleşik kelimeler de ses uyumuna uymamaktadır (Kurudayıoğlu, 2005: 1-3).

Kelime tanımlamalarında şeklin göz ardı edilerek kelimenin sadece anlam boyutunun dikkate alınması da eksik bir yaklaşımdır. Türkçede çok anlamlı ve eş sesli kelimelerin varlığı kelime tanımlamalarını güçleştirmektedir. Eğer bir unsur birden çok anlama sahip ise bu durumda bunun bir çok anlamlılık örneği mi yoksa eş seslilik örneği mi olduğunu söylemek her zaman öyle kolay ve net olmamaktadır (Palmer'den akt: Kurudayıoğlu, 2005:3).

Bayrav (1998: 77-78) kelimenin her dilde başka ölçülere göre tayin edilen bir birim olduğunu belirtmiştir. Bu ölçüler şunlardır:

1. Vurgu (Kelimenin başını ve sonunu açıklar, sınırlar.)
2. Öğelerin arasına yabancı bir ögenin yerleştirilememesi.
3. Ses uyumu
4. Kelime sayılamayacak bir ögenin ona bağlanması (İngilizcedeki door's)
5. Morfoloji bağlamaları, bitleştirme.
6. Tek başına cümle olarak kullanılabilmesi.
7. Bölümlerin bütünden çok kullanılması.
8. Bölümlerin anlamı bütünün anlam parçaları olmaması.

Bu ölçütler ile bir dildeki kelime sınırları belirlenmeye çalışılmıştır. Bütün diller için doğru sayılabilecek kelime tanımlarının belirlenebilmesi oldukça zordur. Bu nedenle kelime tanımları yapılırken kelime sınırlarının ne olduğu sorusu önem kazanmaktadır. Kelime üzerine yapılan araştırmalar, bu sınırların belirlenebilmesinde ve elde edilen bulguların dil eğitiminde kullanılabilmesinde önem taşımaktadır.

2.1.2. Kelime ve Kavram

Sözcükler, bir dilde anlamlı olan en küçük birimleridir. Sözcükler,yanındaki sözcüklerle belirli bir anlam değeri kazanır. Sözcükler birer gösterge özelliğine sahiptir. Gösterge, kendisinden başka bir şeyin yerine geçerek onu belirten veya gösteren bir birimdir. Kavramlar insan beyninde oluştuklarından, bunların şu veya bu biçimde dışarı vurulmaları ve aktarılmaları gerekir. Bunun için insan türünün gelişmesi sürecinde en uygun yol, sözlü göstergeler olan sözcükler olmuştur (Başkan, 1988:108).

Sözcükler, anlam dünyasını biçimlendiren önemli dil yapılarıdır. Kavram ise, ortak özellikler taşıyan bir dizi olgu, varlık ya da nesneyle ilgili genel nitelikli bir anlam içeren, değişik deneyimlere uygun düşen, dil kökenli her türlü tasarım, düşünce, imge; bir nesne, varlık ya da oluşun imgesi; gösterilendir (Vardar, 2002: 132). Dil biliminde sözcük; gösterge, kavram gösterilen olarak ayrılmıştır.

Kavramlar yaşantıların ürünüdür. İnsan sürekli olarak çevresi ile etkileşir. Böyle bir etkileşim içinde, çevresindeki çeşitli varlık, olay veya durumlarla ilgili yaşantılar geçirir ve onları kendi içerisinde anlamlandırmaya çalışır. Yaşantıları arasında benzerlikler bulur ve bunları bir kategoride toplar. Sonra her bir kategoriyi adlandırır. İnsanın böyle bir soyutlama ile ulaştığı bilişsel yapı ‘kavram’dır. Sosyalleşme sürecinde insan, kavramlarını topluma göre oluşturur, düzenler ya da değiştirir (Özçelik, 1988: 6).

İnsanda dil gelişimine paralel olarak sözcük ve kavram gelişimi de gerçekleşir. Sözcükler öncelikle insanın anlam dünyasını biçimlendirir. Bu nedenle kavramın öncelikle düşünmenin bir parçası olduğu söylenebilir. Özellikle soyut kavramları dilden soyutlayarak düşünüp açıklamanın olanağı yoktur. Aksan (2007/ III.C.:150) bu durumu şu örnekle açıklamıştır : “Kıskançlık, cömert, sevimli, adalet, acımasızlık gibi soyut kavramlar hemen her dilde bulunmakta, başka başka sesler ve değişik biçimlerle anlatılarak o dilleri konuşanlarda belli bir düşüncenin uyanmasına yol açmaktadır. At, balık, ya da süt, geleneksel mantığın tanımlamasına göre zihinde belli bir tasarım uyandırır (at’ ta dört ayaklı, hızlı koşan hayvan imgesi, balık’ ta belli biçimiyle suda yaşayan yaratık, süt’te ise tadı bilinen, beyaz, yoğunca sıvı). Ancak aynı şeyi kıskançlık, cömert, adalet, acımasızlık ve benzeri kavramlar için söyleyemeyiz.”

Bazı farklılıklar bulunmasına rağmen bir toplumda yer alan tüm bireylerin zihinlerinde aynı kavramların bulunduğu söylenebilir. Başka bir ifadeyle kavramlar

bakımından asıl ayrım diller arasında başlamaktadır. “ Her dilde ekmek kavramı anlatım bulmuşken bu dilleri konuşan kişilerin zihninde ekmek, birbirinden çok ayrımlı kavramlar olarak belirir. Üstelik Türkçedeki ekmeğin önemi ve insan yaşamındaki değeri öteki dillerde ya bu ölçüde değildir; ya da yoktur (Türkçedeki *ekmek parası, ekmeğini kazanmak, ekmeğiyle oynamak* deyimleri bu açıdan ilginçtir ; Anadolu’nun birçok yöresinde *yemek yemek* yerine *ekmek yemek* kullanılır.)” (Aksan, 2007/ III.C.:152).

Çocuk okul öncesi dönemde ilk olarak dinleyerek okul döneminde ise hem dinleyerek hem okuyarak birçok kelime öğrenir. Öncelikli olarak kavramlar bir etkileşim ortamında öğrenilir. Bu nedenle dil, kavram öğrenmede önemlidir. Kelime hazinesinin genişlemesinde öğrenilen kavram sayısı önem taşımaktadır.

Kavram öğrenme yolları şu şekilde sıralanabilir : (Yıldız vd, 2006 : 313-314)

- 1) **Şartlanma** : Bir nesnenin adı o nesneyle ya da o nesnenin resmiyle öğrenilebilir. Nesne (uyarıcı) olmadığında o nesnenin adı olan ses, (tepki) o nesneyi hatırlatır. “Kelimleri şartlı tepki hâline getirebilmek için eşyayı (şartlı uyarıcı), anlamı (şartsız tepki) her defasında bir araya getirilmelidir. Bu tekrarlar neticesinde eşya, yani şartsız uyarıcı ortadan kalktığında eşyayı temsil eden kelime şartlı uyaran hâline dönüşür .” (Alperen, 2003:23).
- 2) **Aktarma** : Kavram öğrenme temelde aktarmaya dayanır. Kavram öğrenmede aktarmadan yararlanmak için, kavramların hem benzerliklerine hem de aynılığına dikkat edilmelidir.
- 3) **Bağlam** : Daha önceden görülen ya da duyulan fakat anlamı bilinmeyen bir kelimenin, metin içinde cümlelerin genel anlamı da düşünülerek bağlamdan hareketle anlamının anlaşılabilmesidir.
- 4) **Genelleme** : Kavramların karşıladığı nesnelerin benzer, farklı özelliklerinin verilmediği durumlarda genellemeyle kavram öğrenilir. Örneğin gaga kavramı. Bütün kuşların gagası vardır. Öğrenci, gagası olan canlıların kuş olduğunu öğrenir.
- 5) **Belirginleştirme** :Kavramlarda ortak öğeleri gruplandırıp, diğerlerinden ayrılmasını sağlayarak kavramı dikkat çekici hâle getirmedir.
- 6) **Ayırt Etme** : Kavramın belli bir özelliğinin ayırt edilerek, ayırt edilmiş özelliğe sahip diğer nesne veya varlıklara genelleme yapılmasıdır. Örneğin gözün ayırt edici

özelliği görmeye yarayan organ olmasıdır İnsan dışı diğer canlılara genellendiğinde balığın gözü, kuşun gözü gibi çoğaltılabilir. Bunların gözünün yapısı farklı olsa da - gözün ayırt edici özelliğinden dolayı - görmeye yaradıkları anlaşılır.

- 7) **Tanımlama** : Bir kavramı başka sözcüklerle karşılayıp betimleyerek öğretmedir. Bir kavram, eksiksiz ve bütün nitelikleriyle tarif edilerek açıklanır. Bu bakımdan öğrenme bir bütün olarak gerçekleşir.
- 8) **Anlamli Hâle Getirme** : Kavramın diğer kavramlarla olan ilişkisinin bütün hâlinde ele alınmasıdır. Kavramları anlamli hâle getirmede kullanılan en etkili yöntemlerden biri de kavram haritalarıdır. Bu yolla bir kavramın diğer kavramlarla olan ilişkisi bütün hâlinde ele alınır.
- 9) **Sınıflandırma** : Genel bir kavramı farklı özelliklerine göre gruplandırmaktır. Örneğin ağaç genel kavramı, iğne yapraklı ağaçlar, geniş yapraklı ağaçlar alt kavramları gösterir. Bu sınıflandırma işi, bir kavramın herhangi bir özelliğinden hareket edilerek yapılabilir.

Kavram öğrenmenin ardışık bir sırası vardır : önce kavram özellikleri algılanır yani kavramın orijinali, prototipi oluşturulur ; ardından bu özellikler uyarıcılara kodlanır; objeler, kavramların çeşitlerine göre kodlanır; tecrübeler arttıkça, dünyadaki bilgiler sınıflara bölünür ve onları öğrenmek için çeşitli mantıksal kurallar sistematik olarak kullanılır. Böylece kavram öğrenme tamamlanmış olur (Hulse’ den akt: Ülgen, 2004:130).

Birey, yeni yaşantılar geçirdikçe kavram gelişimi ve buna bağlı olarak kelime hazinesi artacaktır. Birey, zamanla kelimeleri sözlük anlamlarının dışında çok yönlü olarak öğrenmeye başlar. Kavramların, fonksiyonel özelliklerinden çok, anlam yönünden ayırt edici özellikleri ön plana çıkar. Rentel’e (akt: Akyol, 2008 :213) göre kavram geliştirme yöntemi beş aşamadan oluşur :

- a. Kavram belirlendikten sonra uygun kelimelerle tanımlanır, hangi anlama gelebileceği üzerinde durulur.
- b. Kavram benzer veya farklı kavramlarla karşılaştırılır, özellikleri üzerinde durulur.
- c. Kavramın nerede ve nasıl kullanılabileceği üzerinde durulur.

- d. Kavramın önemi vurgulanır, içeriği algılatılır.
- e. Kavramın kullanımına fırsat verilir.

2.1.3. Çocukta Dil Gelişim Süreci

Çocukta dilin oluşumu ve gelişimi oldukça geniş bir araştırma sahasıdır. Dilin oluşumu ve gelişimi üzerine farklı kuramlar ortaya atılmıştır. Aşağıda dil edinimine dair kuramlara ve dil gelişim devrelerine ilişkin genel noktalara değinilmiştir.

2.1.3.1. Davranışçı Yaklaşım

Skinner tarafından ortaya atılan ve 1950'lerin sonuna doğru yankı bulan bir yaklaşımdır. Bu görüşün temel hipotezi, çocukların sözel davranışları kazanmalarında biyolojik yapının rolünün minimum düzeyde olmasıdır. Bu görüşe göre çevre etkili ve baskındır. Dil kazanmada taklit, pekiştirme ve alıştırma önem kazanmaktadır.

Davranışçılar dili, diğer öğrenilmiş davranışlardan biri olarak kabul ederler. “Dil; fonem ve sözcük, sözce ve cevap arasındaki bağlantılar dizgesidir. Bu bağlantılar, uyaran ve onu takip eden tepki arasındaki ilişkiler yoluyla öğrenilir veya koşullandırılır” (Maviş, 2006 :32).

Skinner’ın dilin içeriğini dikkate almadan geliştirdiği bu kuram ciddi eleştiriler almıştır. Skinner dil edinimini taklit merkezli olarak görür ve daha önce öğrenilenlere dayandırır. Chomsky ise çocuğun taklit edeceği anne babaların iyi bir model olamayacakları kanısındadır. Çünkü yetişkinlerin gerçek hayattaki konuşmaları, yanlış başlangıçlar, tekrarlamalar, konuşma bölünmeleri ve dil sürçmeleri gibi hatalar içerebilmektedir. Diğer yandan, çocuğun dil edinim süreci içinde gerçekleştirdiği dil hatalarının hiçbirine yetişkin dilinde rastlanmaz. Dolayısıyla, yetişkin ve çocuklar arasında taklide dayalı bir iletişimden söz edilemez. Sonuçta, Skinner’ın düşüncesi çocuğun yaratıcı yeteneğini dikkate almamaktır (Maviş, 2006 : 34).

2.1.3.2. Bilişsel Yaklaşım (Etkileşimci Yaklaşım)

Bilişsel yaklaşıma göre çocukta dil ediniminde kalıtım, olgunlaşma ve çevrenin etkisi bulunmaktadır. Bu görüşe göre dil öğrenme, bireyin zihinsel faaliyetlerinin hızla geliştiği dört-altı yaş arasında, dil kullanma becerisi ve sözcük zenginliği de hızla gelişmektedir. Bu yaklaşıma göre birey konuşmaya hazır olarak doğar ve çevre ile olan etkileşim sonucu dil edinimi gerçekleşir.

Piaget ve Bloom'un öncülüğünü yaptığı bilişsel yaklaşım, çocukların ana dillerini nasıl öğrendiklerini açıklayamamıştır. Bunun yanında bilişsel yaklaşım, çocuğun sosyal etkileşimini de dikkate almaz. Bilişsel yaklaşım, sosyal çevrenin içerisinde olmayan ya da bu çevreden uzak kalan bir çocuğun dil ediniminin nasıl olacağı hususunda eleştiri almıştır. Dil ve düşünce arasındaki ilişkiye yönelik olarak da, bu yaklaşımın karşısında olan görüşler mevcuttur (Onan, 2005: 40-41).

2.1.3.3. Psikolinguistik Yaklaşım (Üretme Kuramı)

Chomsky ve Lenneberg gibi dilbilimciler, dil gelişimini biyolojik temellere dayandırır. Ancak çevresel koşulların dil gelişimi üzerindeki etkilerini de göz ardı etmemektedirler. Psikolinguistik kurama göre insanlar doğuştan dil öğrenebilmek için özel bir mekanizmaya sahiptirler. Bu mekanizma çocuğun çevresinde konuşulan dili içselleştirmesini, kurallarını anlayarak öğrenmesini ve daha sonra da uygun dil bilgisi kuralları ile konuşmasını sağlar. Dil kurallarını kavrama ve kullanmayı mümkün kılan bu mekanizma sayesinde tüm çocuklar aynı aşamalardan geçerek, biyolojik olarak belli bir olgunluk düzeyine geldiklerinde, tıpkı yürümeyi öğrenir gibi konuşmayı öğrenmektedirler (Erden ve Akman, 2004: 77).

Dil, bilgi aktarmak, kişiler arası ilişki kurmak, düşünceyi dile getirmek ya da açıklığa kavuşturmak, oyun için yaratıcı zihinsel etkinlikleri anlamak ve benzeri durumlar için kullanılabilir. Ama dilin asıl işlevi ve amacı düşünceyi ifade etmedir (Onan, 2005: 46).

Dilin en önemli işlevi olarak düşünceyi ifade etme yetisini gören Chomsky, dil ve düşüncenin karşılıklı bir etkileşim içinde olmasından hareketle; dili düşüncenin varyasyonlarını üreten ve dönüşümleri sağlayan bir araç olarak değerlendirir. Onun ortaya koyduğu dil bilgisi kuramına göre dil, iki düzlemde ele alınabilir: İnsan zihninde

bulunan soyut kuralları olan dil ve bu soyut kavramların işlenmesiyle ortaya çıkan somut sonuçlar (Onan,2005: 47).

Yeni öğrenilen her ifade linguistik mekanizmada, temel ve yüzeysel olmak üzere iki yapıya sahip olur. Temel yapı, kavramların düşünsel düzeyi ile ilgilidir. Yüzeysel yapı ise konuşulan sözcükleri içerir. Dili öğrenirken çocuklar önce düşünsel olarak seslerin anlamlarını kavrarlar, daha sonra onları yüzeysel yapılara dönüştürürler. Dolayısıyla aynı temel yapıya sahip, ancak farklı yüzeysel yapıları içeren sözcükler olduğu gibi (sıkılmak, bunalmak, içi daralmak...) aynı yüzeysel yapıya sahip farklı temel yapılara ilişkin olarak kullanılan sözcükler de (kızdırmak, havalara uçmak...) olmak üzere iki farklı süreçten söz edilebilir (Erden ve Akman,2004: 77-78).

Bir dilde sınırsız sayıda cümle üretebilme yetisine karşın, cümle kurmak için gerekli olan öğelerin sayısı sınırlıdır. Bu durum cümlelerin üretiliş sürecinde dildeki kural, sözcük ya da kalıpların bir çok kez yinelenmesiyle açıklanabilir. Bir başka deyişle düşüncenin amacı, insanın dil yetisi çerçevesinde, dildeki sınırlı öğelerden yararlanarak kendisini sınırsız ölçüde ifade edecek cümle yapılarına ulaşmaktır. Bu cümleler ilk aşamada zihinsel gerçeklikle bağlantılı çekirdek cümleler şeklinde üretilmekte, ardından sınırlı kural ve öğelerle diğer dönüşümler meydana gelmektedir. Böylece düşüncenin dil düzlemindeki devinimi de gerçekleşmiş olmaktadır (Onan,2005:48).

2.1.3.4. Pragmatik Yaklaşım (Sosyal Öğrenmeci) :

Bruner ve Bates'in temsil ettiği ve sosyal iletişim ortamının önem taşıdığı bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda çocuklar sosyalleşmek ve çevrelerini yönlendirebilmek için dil öğrenirler. Çocuğun çevresindeki yetişkinler, çocuğun dil öğrenim sürecinde hızlandırıcı roledirler ve çocuk da bu süreç içerisinde aktif bir katılımcıdır.

2.1.3.5. Etkileşimci Yaklaşım:

Etkileşimci yaklaşım, davranışçı yaklaşımın ileri bir boyutudur. Etkileşimci yaklaşıma göre dil kazanımının doğrudan taklit ve model alma yoluyla gerçekleştiği savunulmaktadır.

Davranışçı ve sosyal öğrenmeci kuramlar, dilin kazanılmasını genel olarak açıklarlar. Pekiştirme ve taklit kavramlarıyla dilin nasıl kazanıldığını açıklamaya çalışırlar. Chomsky' in geliştirdiği dil bilimsel yaklaşım da sosyal ve davranışçı yaklaşımlara yeni boyutlar getirmiştir. Yukarıda açıklanan dil edinim kuramları çocuğun değişik yaşlardaki biyo – psiko - sosyal özelliklerini dikkate almaktadır. Çocuk büyüyüp geliştikçe fizyolojik, psikolojik, sosyal ve pedagojik özellikleri de farklılıklar gösterecektir. Bu sebeple çocukta dil gelişimini, yaş gruplarına göre değerlendirmek de gerekmektedir.

2.1.4. Çocukta Dil Gelişim Basamakları

Dil gelişimi yönünden çocuklar, sırasıyla şu dönemleri geçirmektedirler :

2.1.4.1. Yenidoğan Dönemi

Ağlama seslerinin duyulduğu dönem olarak kabul edilen doğumdan iki aya kadar geçen süreyi, kapsamaktadır. Kimi araştırmacılarca bu sesler iletişim aracı mahiyetinde kabul edilmektedir.

2.1.4.2. Cıvıldaama Dönemi

Öğrenme kaynaklı olmayan fakat çocukların çıkardığı sesleri ayırt etmeye ve bu sesleri sürekli olarak tekrarlamaya çalıştığı 2-6 ay arası dönemi kapsamaktadır. Çocuklar bu dönemde herhangi bir çevresel uyarana bağlı kalmaksızın birtakım anlamsız sesler çıkarırlar. Konuşma becerisinin ilk alıştırmalarının yapıldığı ve heceleme dönemine geçişte ön hazırlık işlemlerinin yoğun olarak görüldüğü dönemdir.

2.1.4.3. Hecceleme Dönemi

Çevresel uyarıcılara dikkat edilmeye başlandığı dönemdir. 6-12 ay arası dönemi kapsar. Çocuklar fısıltı türünden çıkardığı sesleri birleştirerek heceler oluşturmaya çalışırlar. Kimi zaman bazı çocukların kelime oluşturabildiği de gözlemlenir.

2.1.4.4. Tek Sözcük Dönemi

Çocukların çoğunlukla yakın çevresindeki eşyalardan başlayarak ilişkide bulundukları kişilerin isimlerin telaffuz etmeye çalıştığı 12-18 ay arası dönemi kapsamaktadır. Kelimeleri birleştirme çabaları da bu dönemde görülür.

2.1.4.5. İki Sözcük Dönemi

18 - 24 ay arasını kapsayan bu dönemde çocuklar kelimelerin birbirleriyle olan ilişkisini kavramaya başlarlar. Çocukların bu dönemde kullandığı kelimelerin çoğunu isimler oluşturur.

2.1.4.6. Cümleler Dönemi

Çocuktan çocuğa dil gelişimi ve dilin kullanılması açılarından büyük farklılıkların gözlemlendiği dönemdir. 2-3 yaş arasını kapsamaktadır. Dil bilgisi hatalarının sıklıkla görüldüğü ve tek cümlede anlatılabilecek bir işi iki cümle aracılığıyla anlatabildikleri dönemdir. Büyüklük, küçüklük, öncelik, sonralık, azlık, çokluk ve zıtlık durumlarını karşılaştırmak ve kavramakta zorluk çekerler. Kimi çalışmalarda bu dönemde çocukların 400 kelime öğrenebildiği bilgisine yer verilmektedir.

2.1.4.7. 3-4 Yaş Dönemi

Ben merkezli konuşmaların gözlemlendiği dönemdir. Çocuklar bu dönemde kendileri söyleyip kendileri dinlerler. Bu dönemde çocuklara yeterli ilgi gösterilmemesi ve onların hareketlerinin kısıtlanması kekemelik sorununa yol açabilir.

2.1.4.8. 4-5 Yaş Dönemi

Ben merkezli konuşmaların aynı yoğunlukta devam etmesine karşın bu dönemde çocukların konuşma becerilerinde belirgin bir düzelme gözlemlenir. Tekerleme türü ifadeler aşırı ilgi gösterirler. Bu dönemde çocuklar konuşma dilinin yanında, yazı diline de merak duymaya başlarlar.

2.1.4.9. 5-6 Yaş Dönemi

Bu yaşlarda çocuklar sosyal etkileşme yoluyla ben merkezli dil kullanımından yavaş yavaş kurtulmaya başlarlar. Taklit yerini, öğrenme amaçlı sorulara bırakır. Cinsiyet özelliklerinin de farkına varıldığı bu dönem, merak kaynaklı sebep- sonuç ilişkilerini kavramaya yönelik, ardı arkası kesilmeyen sorularla baş gösterir. Bunda özellikle televizyonun ve diğer sosyal etkinliklerin de etkisi vardır. Bu dönemde çocukların sözcük hazinelerinin zenginleştiği görülür.

2.1.4.10. 6-11 Yaş Dönemi

Okul yıllarının başlamasıyla birlikte dil gelişiminde yeni bir dönem başlar. Bu dönemde çocuklar yazı diliyle daha yoğun bir biçimde karşılaşmaktadırlar. Dil kullanımında dil bilgisi hataları düzelmeye başlar. Bu dönemde sözel iletişim yeteneği gelişen çocuklar çevresindekilere sürekli bir şey anlatmaktan hoşlanırlar. Okula başlamanın da yardımıyla ben merkezli konuşmalar yerini sosyalleşmenin göstergesi olan söz ve davranışlara bırakmaya başlamıştır (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 5-6-7).

2.1.4.11. 11-15 Yaş Dönemi

On bir yaşından sonra çocuk, somut varlıklara ve olaylara ilişkin kavramlarını soyut kavramlara dönüştürmeye başlar. Öğrenci nesneyi ve olayı görmeden de bunlar hakkında düşünebilir ve kavram geliştirebilir. Öğrenci kendi düşüncelerini eleştirir ve bunlar üzerinde düşünmeye başlar. Bu dönemde öğrencinin okumaya ilgisi de artar. Tarih, biyografi, hayvan hikâyeleri, efsaneler, mizahi, doğa ve fen konularındaki kitaplar, çizgi romanlar en çok ilgi duydukları kitaplardır. (Özbay, 2006: 125). “Bu yaş grubunun son dönemlerinde yargılama yetileri gelişir. Meslek seçimi ve gelecek hayatlarıyla ilgili düşünmeye ve planlar yapmaya başlarlar. Bu yaşlarda argo içerikli sözcükleri çok kullanırlar. Topluma etkili ve faydalı olma eğilimi içerisine girerler. Özel merak konuları oluşmaya başlar” (Göğüş, 1978 : 20).

2.1.5. Dil Gelişimini Etkileyen Etkenler

Her bireyin kendine özgü gelişme süreci vardır. Çünkü bireylerin doğumla birlikte getirdikleri genetik özelliklerin yanında çevreden aldıkları etkiler farklı farklıdır. Bu iki (bireysel ve çevresel) etken her bireyin yaşama bakış açısını, öğrenme yöntemlerini farklılaştırmaktadır (Selçuk,2004:20). Bireyin öğrenme ortamlarını etkileyen bu özellikler, dil gelişimini de etkilemektedir. Bireyin dil gelişimini etkileyen bu etkenler, kalıtsal ve çevresel özellikler taşımaktadır. Bu özellikler aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

2.1.5.1. Cinsiyet

Cinsiyetin dil gelişimi üzerindeki rolü üzerine farklı görüşler mevcuttur. Cinsiyetin dil gelişiminde etkili olduğunu savunan görüşe göre kızlar dil gelişiminde, konuşma süresi, konuşmalarda kullanılan kelime çeşidi, sağlam bir cümle yapısı gibi değişkenlerde erkeklere oranla daha başarılıdır (McCarty (1953)'den akt :Temur, 2005: 8). Diğer bir görüş de cinsiyetin dil gelişiminde belirleyici bir etken olmadığı yönündedir. Ancak kültürel farklılıklar, okulun, öğretmenlerin ve ailenin tutumu, kız ve erkek öğrencilerin dil gelişimlerinde etkili olabilir.

2.1.5.2. Zeka

Dil ediniminde zekanın etkisi üzerine farklı görüşler bulunmaktadır. Dil becerilerindeki gelişimin zekaya etkisi olduğu gibi zekanın da dil ediniminde etkisi olduğu görüşü ağır basmaktadır. İki yaşından sonra çocuğun dil gelişimi ile zeka düzeyi arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır (Yavuzer,1995: 95). Genellikle normal ve normalin üstünde zekalı çocukların konuşması daha erken olmaktadır. Çocuğun dil gelişiminde onun zihinsel potansiyeli kalıtımın etkisiyle oluşmakla birlikte çocuğa zenginleştirilmiş, onun dil gelişimine geliştirici bir çevre sunulduğunda var olan potansiyel de gelişmektedir.

2.1.5.3. Gelişim ve Öğrenme İle İlgili Farklılıklar

Her birey kendine özgü niteliklerle dünyaya gelmektedir. Bu süreçte bireyler arasında kalıtsal farklılıklar (takvim yaşı, algısal güçler, özel yetenekler, zeka)

olabileceği gibi, öğrenilmiş farklılıklar (kelime hazinesi, duygusal uyum, sosyal duyarlık, çalışma alışkanlığı, psiko - motor beceriler) da bulunmaktadır (Selçuk,2004 : 21). Bu durumda kalıtsal farklılıklar ve öğrenilen farklılıklar, çocukların dil gelişiminde etkili olmaktadır.

Dil gelişiminde sağlık ile ilgili etmenler de bulunmaktadır. Bireyin konuşmasını ve duymasını sağlayan organlarının (seslendirici aygıt, kulak ve seslere anlam veren beyin) herhangi bir parçasının kusurlu veya yetersiz olması durumu dil gelişimini olumsuz etkileyecektir. Dil gelişiminde, beyin en etkili organlardan biridir. Sağ ve sol yarım kürelerden oluşan beyinde sol yarım küre zarar görürse afazi (aphasie) oluşur. Afazi, konuşma ve konuşulanı anlama yeteneğinin kaybolmasıdır. Sol yarım küre, bilginin sistemli bir şekilde işlemesi, mantık, düşünce ve dilin tümcelere aktarılmasından sorumludur (Yıldız vd.,2006: 18-19).Dil ediniminde bu derece önemli işlevi olan bir organın herhangi bir şekilde zarar görmesi dil gelişimini de olumsuz etkileyecektir. Sağlıklı bireyler her alanda olduğu gibi dil gelişimlerini de normal şekilde sürdürürler. Geçirilen şiddetli hastalıklar da dil gelişimini olumsuz etkiler.

2.1.5.4. Sosyo - Ekonomik Durum

Üst sosyo - ekonomik düzeyde bulunan ailelerin çocukları daha erken ve düzgün konuşmaktadırlar. Üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan aileler, çocuklarına ayırdıkları zaman, emek, eğitim aktiviteleri, farklı sosyal çevrelerle iletişim olanakları gibi değişkenler yönüyle alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ailelerden ayrılmaktadır. Eğitimli, kültürlü ve ekonomik yönden üst düzeydeki aileler, çocuklarına etkili bir aile ortamı sunarak çocuklarının dil gelişimine katkıda bulunmaktadırlar (Yavuzer,1995: 96). Çocukların daha olumlu uyarıcılarla dolu çevrelerde yetişen çocukların zengin kelime hazinesine, daha iyi söz dizimi ve cümle yapısına sahip olduğu görülmektedir.

2.1.5.5. Aile İlişkileri

Aile ilişkileri de çocuğun dil gelişiminde belirleyici bir etkindir. Anne-bebek arasındaki olumlu iletişim bebeğin dil gelişimini olumlu yönde etkileyecektir. Çocuğun sözel öğrenmeleri ilk olarak anne, baba veya çevredeki bir yetişkinin pekiştirmeleri ile oluşur. Çevreden yeterli uyaran alamayan bir çocuğun dil gelişimi de yavaşlayacaktır.

Rubin (2000)'e göre dil gelişimini etkileyen faktörlerin başında zeka, çevre, cinsiyet, kültür ve aile gelmektedir. Bu faktörlerin dil gelişimini etkileme düzeyleri farklı farklı olmaktadır. Bir öğrencinin dil gelişiminde kültür faktörünün etkisi fazla iken diğer bir öğrenci için zeka faktörü başat rol oynayabilir. Bu durumda dil gelişiminden, kişisel ve sosyal faktörlerle yönünü belirleyen bir yapı olarak söz edilebilir (Akt : Temur, 2005: 9).

2.1.6. Temel Dil Becerileri ve Kelime Hazinesi

Temel dil becerileri anlama ve anlatma olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Anlamayı okuma ve dinleme; anlatmayı da konuşma ve yazma becerileri oluşturmaktadır. Anlama, okunan veya dinlenen bir metnin içeriğinin, mesajının algılanmasıdır. Anlama yeteneğinin büyük bir kısmını kelime bilgisi oluşturur. “Anlama yalnız başına birçok kelimeyi tek tek bilmekten oluşmaz. Anlama dil ile ilgili cümle bilgisi, anlam bilgisi, şekil-ses bilgisi ve şema (Ön bilgilerin zihinde sınıflandırılmış hali) unsurlarının da bulunması gerekir ” (Akyol,2001:140). Okunan bir metin veya dinlenen bir konuşmadaki kelimelerin anlam değerinin bilinmesi anlamının temel şartlarından biridir. Bu nedenle kelime öğrenmek, anlama yeteneğini geliştirme yollarından biridir.

Birey, öncelikle dinleme yoluyla kelimeler öğrenmeye başlar. Daha sonra konuşma, okuma ve yazma dil becerilerinin kullanımı ile kelime hazinesi genişler. Dinleme süresince, sözcüklerin ve düşünce birimlerinin anlamları zihinde araştırılır, iletilmek istenen mesaj yorumlanmaya çalışılır. Dinleme öğrencinin bundan önce karşılaşmadığı kelimelerle, tesadüfi ya da kasıtlı da olsa karşı karşıya kaldığında etkili bir öğrenme yolu hâline gelmektedir. Sınıf, dinleme yoluyla öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmek için etkili bir ortamdır. Çünkü gerek öğretmen gerekse öğrencilerin duygu ve düşüncelerinin açıklandığı bir ortamdır. Herhangi bir konudaki sunumu, tartışmayı, okunan bir metni, söylenen bir şarkıyı vb. dinlemek, farklı kelimelerle karşılaşma ihtimalini arttırmaktadır. Bu kelimelerle ilgili yapılan tekrarlar, zaman zaman yapılan uygulamalar anlamlarını pekiştirmekte ve öğrencinin zihninde kelimelerle ilgili bir yapı oluşturmasını sağlamaktadır (Temur,2005: 12-13).

Dil becerileri içerisinde okumanın, diğer derslerin temelini oluşturması bakımından önemli bir yeri vardır. Öğrencilerin okuma becerilerindeki başarısı, diğer

derslerdeki başarıyı da olumlu yönde etkilemektedir. “ Farklı becerilerin kullanılmasını gerektiren okuma her şeyden önce sağlıklı bir algılamayı gerektirir. Bunun yanı sıra okumanın içeriğini oluşturan en önemli unsurlardan birisi ‘kelime hazinesi’ ve bu hazinenin geliştirilmesidir” (Akyol,2007: 15).

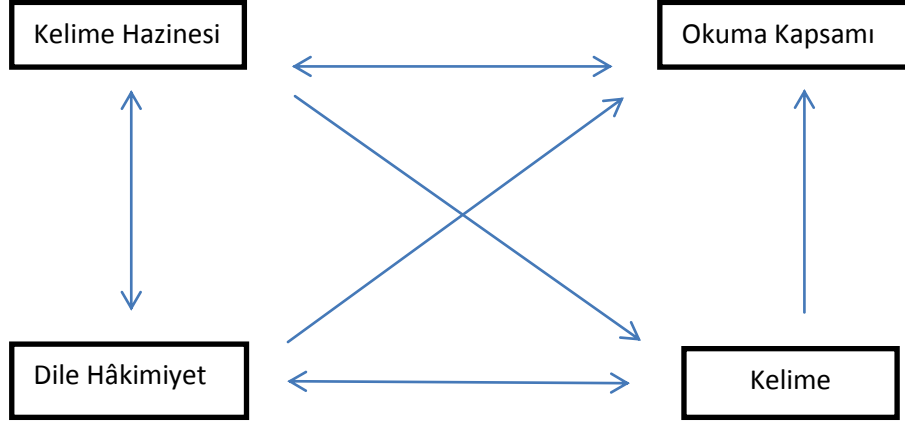
“Dildeki her kelime ve kelime grubu bir nesnenin ya da düşüncenin simgesidir. Bu yönüyle kelimeler, düşünmenin ve anlamamanın temel öğeleridir. Kişinin kelime hazinesi onun kavrama, algılama ve değerlendirme yeteneklerinin belirleyicisidir” (Sever, 1997: 20). Okuduğunu anlama ve kelime hazinesi arasındaki ilişkiyi Donald (akt: Özbay, 2009 b : 59) şöyle açıklıyor : “Okuma ve kelime hazinesi birbiriyle iç içedir. Okudukça kelime hazinesi zenginleşebileceği gibi kelime hazinesi zenginleştikçe anlama da gelişecektir. Bu nedenle iyi anlamak ve hızlı okumak için geniş bir kelime hazinesine sahip olmak gerekir. Çünkü eğer bir şey okunacak kadar önemliyse anlaşılmaya değecek kadar da önemlidir. Eğer kelimenin anlamı bilinmeden okunursa metindeki anlam derinliği kavranamaz .”

Öğrencinin okuduğunu anlamasında ve anlatabilmesinde sahip olduğu kelime hazinesi önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencinin kelime hazinesini artırma ve kullanmayı sağlayacak ortam Türkçe derslerinde yapılan etkinliklere dayanır. Graves (2006), öğretmenlere öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına ve kelime hazinelerinin gelişimine katkı sağlamaları için şu önerilerde bulunmaktadır:

- Sınıf ortamında okuyacakları kısa bir kitabı öğrencilerin yeniden okumalarını sağlayabilir,
- Bir kitabın ilk bölümünü okuyup kalan bölümlerinin evde okunmasını sağlayabilir,
- Öğrencilere kitap tanıtımları ve özetleri vererek kitaplara karşı ilgi uyandırabilir,
- Öğrencilerin kendi aralarında kitap alışverişi yapmaları sağlanabilir,
- Filmi çekilen bir kitabın filmini izlettirerek öğrencilerin okudukları kitabı karşılaştırmalarını isteyebilir (akt: Temur, 2006 : 14).

Okuma, kelime hazinesi ve kavram gelişiminde en etkili olan dil becerilerindendir. Bireyin sahip olduğu kelime dağarcığı okuduğunu anlamada etkilidir.

Çünkü zengin bir kelime dağarcığına sahip olan birey, bilmediği bir kelime ile karşılaştığında hazinesindeki kelimelerden yola çıkarak anlamını bilmediği kelimeyi anlamlandırabilir. Bu şekilde bireyin, kelime dağarcığındaki kelimeler yardımıyla yeni kelimeler öğrenmesiyle kelime dağarcığı genişler. Nagy (2005 : 36), kelime dağarcığı, kelime bilgisi ve okuma kapsamı ilişkisi şu şekilde göstermiştir :

Şekil 1. Dile hâkimiyet, kelime hazinesi ve kelime bilgisi ile okuma kapsamı ilişkisi

Birey, konuşma eylemini gerçekleştirirken, bu eylemin temeli olan söz varlığında bulunan kelimelerden yararlanır. Konuşma etkinliklerinde, dinleme ve okuma etkinliklerine göre daha az kelime öğrenilir. Konuşma becerisinde aktif olan öğrencidir ve bu beceri ile edilgin kelimelerin etkin hâle getirilmesi gerekir. Bu nedenle konuşma etkinlikleri yolu ile kelime hazinesi gelişimi sınırlıdır.

“Öğrencilerin ana dillerini düzgün ve doğru konuşabilmelerinde zengin bir kelime hazinesine sahip olabilmeleri önemlidir. Öğrencilerin yetersiz ve belirsiz söz varlıklarının geliştirilmesi, düzeltilmesi büyük ölçüde Türkçe dersinin oluşturacağı fırsatlarla sağlanır” (Calp,2005:163). Dört temel dil becerisini esas alan ana dili öğretiminde konuşma becerisi geliştirilirken özellikle Türkçenin söz yapısındaki çok anlamlılık, mecaz ve yan anlamlılığa dikkat edilmelidir. Öğrencilerin, konuşma becerilerinde, kelime hazinelerindeki kelimeleri kullanım boyutlarının doğruluğunun tespiti önem taşımaktadır.

“Yazılı anlatım, insanların duygu, düşünce ve tasarılarını dilin kurallarına göre doğru ve etkileyici bir biçimde anlatmasıdır. Güzel ve etkili bir şekilde yazmak için geniş bir kelime servetine ihtiyaç vardır” (Calp, 2005:200). Bağcı’da (2011:101) yazılı anlatımda duygu, düşünce ve hayallerin karşılığı olan kelimeleri seçerken titiz davranmanın ve seçilen kelimelerin taşıdıkları anlamlara uygun biçimde kullanmanın önemine değinmiştir. Çünkü yazılı anlatımlarda yapılan dil yanlışlıklarının büyük bir kısmı, kelimelerin, deyimlerin ve diğer kelime gruplarının taşıdıkları anlamlara ve vazifelerine dikkat edilmeden rastgele kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle doğru kelimeleri kullanmak yazma becerisinin önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Yazma etkinliği yeni öğrenilen kelimelerin aktif hâle getirilmesinde en etkin çalışma biçimlerindendir.

Zengin bir kelime hazinesine sahip olma, dil bilgisi kurallarının ediniminde de etkili olmaktadır. Kelime hazinesindeki genişlemenin birden bire hızlandığı dönem, dil bilgisi kurallarının da art arda öğrenildiği bir döneme rastlamaktadır. Küçük yaşlarda öğrenilen kelimeler, dil bilgisi kurallarının da öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu durumun ikinci bir farklı yönü ise dil bilgisi kurallarının basit bir şekilde de olsa yeni kelimelerin öğrenilmesini kolaylaştırmasıdır. Kurallarla tanışık olan bir çocuk, yeni karşılaştığı bir kelimeyi daha kolay kodlayabilmekte, bu kelimenin bellekte saklanması ve kullanılması için gerekli pek çok bilgiyi kelimenin içerisinden çıkarabilmektedir (Şahin,1979: 55; Temur, 2006: 19).

Dil becerilerinde kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini doğru kullanmak, zengin bir kelime hazinesi kadar önem taşımaktadır. Bireyin ana dilini kullanmasında zengin bir kelime hazinesine sahip olmak önemlidir fakat nitelik olarak da kelimelerin doğru kullanımı, anlamsal inceliklere dikkat edilmesi gerekmektedir. Hem zengin bir kelime hazinesine sahip olan hem de kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini içselleştirmiş bireyler kendilerini sözlü ve yazılı olarak ifade etmede sıkıntı duymayacaklardır. Çünkü kelime hazinesinin geniş olması tek başına bireyin dil başarısı için yeterli değildir. Tam bir başarı için kavram alanlarının, cümle bilgisinin, kelime gruplarının, terim, deyim, atasözü gibi özel ve genel anlam birliklerinin ve estetiğin, sanatlı ifadenin kıvrak işleyiş yollarının da bilinmesi gerekmektedir (Porzig,1985).

Bireyin anlama ve anlatma becerilerinde kullandığı sözcük hazineleri farklılıklar gösterir. Dinleme ve okuma becerileri alıcı sözcük hazinesine; yazma ve konuşma becerileri ise üretici sözcük hazinesine hizmet eder.

Alıcı kelime hazinesi ve üretici kelime hazinesi arasında farklar bulunmasına rağmen her ikisi de birbirleriyle karşılıklı olarak bağlantılıdır. Öğrencilerin dinleme ve okuma yolu ile alıcı kelime hazinesine dahil ettiği kelimeler, yazma ve konuşma faaliyetlerinde kullanıldığı takdirde üretici kelime hazinesine aşamalı olarak transfer olurlar (Templer,1995). Kelimeler, öncelikle duyulduğunda ve okunduğunda anlaşılır daha sonra bu kelimeler sözlü ve yazılı dilde kullanılır. Yazma ve konuşma kelime hazinelerinde bulunan kelimeler, dinleme ve okuma kelime hazinesinde bulunan kelimelerdir. Yani alıcı kelime hazinesi, üretici kelime hazinesini de kapsamaktadır (Kurudayıoğlu, 2005: 10-11).

2.1.7. Kelime Hazinesinin Geliştirilmesi ve Önemi

Yapılan araştırmalar günümüzde insanların gündelik hayatta çok kısıtlı bir kelime kadrosu ile konuştuğunu ortaya koymaktadır. Kurudayıoğlu'nun (2005:15), Gülensoy (2002) 'dan aktardığına göre insanlarımızın büyük bir bölümü günlük yaşamında ortalama 400 kelime kullanmaktadır. Bu sayı kırsal kesimde 40-50 civarına düşmektedir. Bir insanın kelime hazinesinin genişliği ve zenginliği aynı zamanda o insanın duygu, düşünce ve kavram dünyasının da zenginliğine işaret eder. Dolayısıyla kelime hazinesi zengin bir insanın, anlama ve anlatma becerisi gelişir, kendisini tam olarak ifade edebilir ve iletişim sürecinde başarılı olur.

Kelime hazinesinin geliştirilmesi, temel dil becerileri olan okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin gelişmesi ile yakından ilgilidir. Bu becerilerin gelişmesi için kelime hazinesinin gelişmiş olması ön koşul niteliğindedir. Kelime hazinesi zengin bir insan, düşünce ve duygularını yazmakta ve anlatmakta güçlük çekmez. Aynı zamanda okuduğunu doğru ve kolay anlayabilir.

Bir dile ait kelimeler aynı zamanda ait olduğu milletten izler de taşır. Millete ait kültürün ve medeniyetin unsurlarını kelimeler yansıtır. Kırkkılıç ve Ulaş'da (2003: 93-100), “Millet, hürriyet, istiklâl” gibi kelimeleri örnek vererek bu gibi kelimelerin kültürümüzün göstergesi olan kelimeler olduğunu ve kelime öğretiminde kültürümüzü aktaran kelimelere dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Bireyin kendini ifade edebilmesinde ve iletişimde bulunduğu kişileri anlayabilmesinde sahip olduğu kelime bilgisinin önemi büyüktür. Başka bir deyişle kelime hazinesi, özellikle anlatma (konuşma ve yazma) becerisinde önem kazanmaktadır. Okuma ve dinleme etkinliklerinde bilinmeyen kelime sayısı fazla değilse metin bağlamından bunların eksikliği kısmen de olsa giderilebilir. Ancak kelime hazinesi eksikliğini anlatmada telafi etmenin imkanı yoktur. Konuşma ve yazmada yaşanan kelime fakirliği, eksik ya da yanlış anlatıma neden olur (Çeçen,2007:118-119).

“Kelime bilgisi; derinlik (kelimelerin çeşitli anlamlarını bilmek), genişlik (çeşitli konularda kelimeler bilmek), ağırlık (bir konuda oldukça çok kelime bilmek) olmak üzer üç boyutta tanımlanmaktadır. Bu boyutlar, çocuklar büyüüp ilerledikçe gelişir” (Göğüş, 1978: 358). Yapılan araştırmaların kelime bilgisinin derinlik boyutunun ihmal edildiğini göstermektedir (Akyol, 1997).

Kelime hazinesinin önemi konusunda Smith vd.(1998:1) şu maddeleri sıralamaktadırlar:

1. Ortak kanaatler, yapılan çalışmalar sonucunda kelime hazinesinin, okuduğunu anlamının temel öğelerinden biri olduğunu göstermektedir. Tek tük kelimeler engel olamayabilir fakat bilinmeyen çok kelime varsa anlama da kesintiye uğrar.
2. Kelime hazinesi, birçok sınavın ana unsurudur. Sınavları hazırlayanlar bilirler ki kelime hazinesi, birinin hem öğrenmesi hem de öğrenme becerisini seçen bir anahtardır. Bu yüzden testlerin içine okuduğunu anlamayı ölçen bağımsız bir bölüm konur. Ne kadar çok kelime bilinirse bu tür sınavlarda o kadar çok başarılı olunur.
3. Çalışmalar, zengin bir kelime hazinesi olan öğrencilerin okulda daha başarılı olduğunu göstermektedir. Kelimeler sadece daha iyi bir okumanın değil, aynı zamanda daha iyi yazma, konuşma, dinleme ve tabii ki daha iyi düşünmenin aracıdır. Ne kadar çok kelimeye hakim olunursa çevredeki insanlar üzerinde de o kadar etki bırakılabilir.
4. Günümüz dünyasında kelime hazinesinin önemi, bütün bunların da ötesindedir. İnsanların birçoğu, tarımda, sanayide çalışmaktadır. Birçoğu da hizmet sektöründe ve bilgi iletişiminde görev yapmaktadır. Hepsinden öte kelimeler, işimiz için birer araçtır : Okurken, yazarken, konuşurken ve dinlerken kullandığımız kelimeler. Ayrıca uzmanlar geleceğin çalışanlarının, meslek değiştiren, hızlı adımlarla yeni

beceriler edinenlerden oluşacağını söylemektedirler. Kalıcı ve başarılı olmanın anahtarı, okuma, yazma, konuşma, hızlı ve becerikli bir şekilde öğrenme yeteneğiyle olacaktır. Sağlam bir kelime hazinesi, bütün bu becerilerin esaslarındandır (akt : Çeçen, 2007:119).

Kelime öğretimi çalışmaları, öğrencilere başlıca şu bilgi ve becerileri kazandırmayı amaçlar (Göğüş, 1978 : 361-362) :

1. Kullanmakta olduğu sözcüklerin anlamlarını, kullanışlarını durulaştırmak ; yanlış kullanımları fark edip düzeltebilme yeteneği kazandırmak.
2. Yeni sözcükler öğretmek sözcük dağarcıklarının yaşla doğal gelişmesini hızlandırmak.
3. Sözcüklerin yapıları tanıtarak anlamlarını daha iyi belirleyebilecek bilgiler vermek.
4. Sözcüklerin türevlerini öğretmek sözcük ailesini tanıtmak.
5. Sözcüklerin karşıtlarını, yakın anlamlılarını karşılıklarını öğrenmek, anlam sınırları üzerinde bilinç kazandırmak.
6. Birleşik sözcük, deyim, atasözü gibi sözcük kümeleşmelerini tanıtmak, anlamlarını öğretmek.
7. Sözcüklerin eksiklik, yenilik niteliğini ; sözcüğün bir ağız ya da argo çevresinin malı olup olmadığını ; terim olarak bir bilim ya da sanat kolunda belli anlam taşıdığını fark ettirmek.
8. Bilmediği sözcüklerin anlam ve yapısını öğrenebilmek için sözlük ve başka kaynaklara başvurma alışkanlığı kazandırmak.
9. Sözcükleri, deyimleri, terimleri günlük ilişki ve yaratıcı anlatımında doğru ve yerinde kullanmayı öğretmek.
10. Dilimizde gittikçe artan kısaltmaların hangi sözcükleri anlattığını tanıtmak.

Bireyde, okul öncesi dönemde aile ve çevre uyaranları vasıtasıyla gelişmeye başlayan kelime hazinesi, okul döneminde eğitsel faaliyetlerle zenginleşmeye başlar. Özellikle Türkçe dersinde yapılan okuma, dinleme, anlama ve anlatma çalışmaları, bu zenginleşmeyi hem bir sisteme bağlar hem de hızlandırır. “ Okullarımızda eğitim gören öğrenciler, tahsil hayatı içinde günbegün gelişen bir kelime dağarcığına sahip

olmalıdırlar. İnsanlar bildikleri kelime sayısı kadar akıllı, o oranda ifade gücüne sahip ve bilgilidir” (Karakuş, 2000:127). Bu nedenle öğrencilere planlı bir kelime eğitimi verilirken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır.

2.1.8. Kelime Öğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Kelime öğretimi anadili öğretiminin en önemli çalışmalarından biridir. Türlü etkinlikler yoluyla öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmek Türkçe öğretiminin de en önemli amaçları arasında yer almaktadır. Bu nedenle hem ders kitaplarında hem de ders içi etkinliklerle kelime öğretimi çalışmalarına yer verilmelidir.

Kelime öğretimi uzun bir zamana yayılan bir süreçtir. “Çünkü sözcükler zamanla çocukların görerek, konuşarak, yaşayarak, deneyerek, okuyarak kazandıkları anlamlarla zenginleşir” (Göğüş, 1978 : 360). Bu süreçte öğrenciler belleklerine pek çok kelime depolarlar. Öğrencilerin bildiği ve kullandığı kelimeler etkin kelime dağarcığını oluşturur. Tam olarak tanımlayamadıkları ve kullanmadıkları kelimeler ise edilgin kelime dağarcığını oluşturur. Kelime öğretiminde edilgin kelimelerin etkin hâle getirilmesi önemli bir basamaktır.

Kelime öğretimi çalışmalarında dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri, bu öğretimin planlı bir şekilde yapılması gerektiğidir. Öğretmenler, kullanacakları materyallerin kelime ve kavram gelişimini destekleyecek nitelikte olmasına özen göstermelidirler.

Göğüş (1978 : 362-363), kelime öğretimi çalışmalarında dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan birinin öğrencilerin kelimeleri doğal bir yolla, dil üzerinde çeşitli etkinlikler yaparken öğrenmeleri olduğunu belirtmiştir. Öğretilmek istenen kelimeleri bir liste hâline getirip bunların anlamlarının öğrenilmesini istemek doğru değildir.

Kelime öğretimi çalışmalarında bilinen kelimenin temel anlamından yola çıkarak yan anlam, terim anlam, mecaz anlam konuları dört beceri alanına (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) yayılmalıdır. Bu yayılımda çok anlamlılık ön plandadır. Çok anlamlılık kapsamında edilgin kelimeler, etkin hâle dönüştürülmelidir. Kelimede anlam olaylarından dolaylama, ad aktarması gibi konularla, deyimler ve atasözleri ve bunların doğru örneklerde kullanımı önemlidir (Arı vd.,2006: 324).

Kelime öğretiminde, öğretilecek kelimelerin arasında anlam ilişkisinin bulunmasına dikkat edilmelidir. Kelimeler bağlantıları ve anlam derinlikleriyle birlikte ele alınmalıdır; tek başlarına kelimelerin anlamı bir şey ifade etmezler. Öğrenciler kelimeleri eş / yakın anlam, karşıt anlam, soyut/ somut ilişkisi ve sesteşlik özelliklerine göre öğrenirlerse yanlış kullanımları da düzeltebilirler.

Kelime öğretimi çalışmalarında en çok kullanılan becerilerden biri okumadır. Okuma sürecinde anlamı bilinmeyen kelimelerin, anlamının bağlam içerisinden çıkarılması oldukça önemlidir. Ediger (2002:5),öğretilecek kelimelerin, bağlam içerisinden çıkarıma dayalı olarak verilmesi gerektiğini belirtmiştir . Bu becerinin gelişiminde en küçük bir ilerleme bile uzun vadede yeni öğrenilecek kelimelerin sayısı üzerinde büyük etki yapmaktadır. Bu nedenle kelimelerin anlamlarının içerikten / bağlamdan öğrenme ile ilgili öğrencilere ipucu bulma ve kullanma eğitimi verilmelidir (örneğin eş anlamlı veya zıt anlamlı kelimelerin ipucu olarak kullanılmasının öğretimi gibi). (Jenkins, Matlock ve Slocum'dan akt :Temur,2006 : 17).

Kelimeler arasındaki psikolojik ilişkilerden de yararlanılmalıdır. Örneğin su, sulama, susuzluk, yanıp yakılma, kavrulma, çöl, vaha vb. Kelimelerin çağrıştırdıklarıyla kavratılmasına çalışılmalıdır (Calp,2005: 256).

Kelime öğretiminde günlük hayatta kullanılan, radyo ve televizyonlarda sıkça duyulan, gazetelerde okunan terimler (siyasette hükümet, anayasa, parti, rejim vs.; sağlıkta röntgen, rejim ve MR, EKO gibi kısaltmalar ; sporda akın, şike gibi kelimelerle maç, karşılaşma, müsabaka gibi birbirinin yerine kullanılabilen kelimeler...), edebi ve kültürel değer taşıyan kelimelerin kullanımına ve öğretimine önem verilmelidir. Bu öğretim aşamasında anlatım bozuklukları, argo kullanımı gibi yardımcı konularda bu aşama çerçevesinde değerlendirilmelidir (Arı vd., 2006: 324-325).

Kelime öğretiminde yaş dikkate alınmalıdır. Yaş seviyesi, kelimenin soyut ve somut olması, ilgi alanları gibi niteliklerin göz önünde tutulmasını gerektirir (Özbay,2009 b :64). Aynı zamanda kelime öğretiminde öğrencilerin bireysel farklılıklarının belirlenmesi gerekir (Çeçen, 2007 :122). Çünkü öğrenciler okula kelime bilgisi açısından anlamlı farklılıklarla gelmektedirler. Irk, cinsiyet ve doğum sırası kelime hazinesinin gelişiminde pek önemli değilken, ekonomik seviye önemlidir. Okula yetersiz kelime hazinesiyle gelen öğrencilerle, zengin kelime hazinesiyle gelen öğrenciler arasındaki fark okul sürecinde artarak ve farklı boyutlara yönelerek devam

etmektedir (Akyol ve Temur, 2007 : 199). Bu nedenle öğrencilere kelime öğretiminde bireysel ihtiyaçlara ve hazır bulunuşluğa dikkat edilmelidir. Öğrenme ve öğretme ortamları düzenlenirken bu durum dikkate alınmalıdır.

Kelime öğretiminde bir diğer dikkat edilmesi gereken nokta da öğrencilere kelimelerin doğru telaffuzlarının öğretilmesi gerektiğidir. Konuşma etkinliklerinde kelimelerin doğru telaffuz edilmesine özen gösterilmelidir. Aynı zamanda hem yazma hem konuşma çalışmalarında kelimelerin doğru yazılması ve kullanılması gerekmektedir.

Kelime çalışmalarında dil bilgisi konularından, bilmecelerden ve sözlüklerden faydalanılmalıdır. Kelime köklerinden yapım eki yardımıyla oluşturulan kelimelerin öğretimi, oyunlarla (örneğin sözlükten kelime bulma oyunu), yarışmalarla (örneğin göz sözcüğünden kim daha çok kelime üretebilir ?) eğlendirici hâle getirilebilir Dinleme ve konuşma etkinliklerinde kullanılan bilmeceler de etkin ve edilgin kelime dağarcığından kavram bulma noktasında öğretici özellikler taşır (Arı vd.,2006: 325).

Kelime hazinesini geliştirme çalışmalarının bir ders çalışma veya ödev yapma havasıyla yürütülemeyeceği açıktır. Yapılması gereken öğrencide söz hazinesini genişletme ihtiyacı uyandırmaktır. Bunu sağlamak için de öğrenciyi bilimsel, kültürel ortamlarla karşı karşıya getirmek gerekir. Sosyal, kültürel veya bilimsel hiçbir çalışmayı izlemeyen, kitap okumayan öğrenci elbette böyle bir ihtiyaç duymayacaktır. Bu konuda büyüklere düşen görev, çocuklarda öğrenme merak ve ihtiyacı uyandırmaktır .

“Kelime öğretiminde seviyeye uygun edebî metinlerden yararlanılmalıdır. Bir kelimeyle metin içerisinde tesadüfen karşılaşmak kelimeyi öğrenmeyi daha da kolaylaştırabilmektedir” (Scott, 2005 : 69). Edebî metinler, kelime edinmenin, edinilen kelimelerin en etkili bir biçimde kavrayıp yeri geldiğinde kullanmanın önemli araçlarından biridir. Birey edebî metinler yoluyla yeni kelimeler edinecek, bildiği kelimeleri yeni kullanımlarla pekiştirecek, zengin bir söz dağarcığına sahip olacaktır. Bu nedenle öğrencilerin ilgi ve seviyelerine uygun, belli oranda bilinmeyen kelime içeren metin ve kitap seçimi önem taşımaktadır (Özbay,2009 b :63; Çeçen, 2007 : 127-128).

Kelime öğretiminde sözlüklerden de yararlanılmalıdır. Sözlükler dilin etkin ve edilgin olan bütün kelimeleri (söz varlığı) içinde barındırdığı için iyi ve kullanışlı birer

kaynaktır. Sözlükler niteliklerine, hacimlerine, hazırlanış amaçlarına (anlamdaş sözcükler, karşıt sözcükler gibi) göre özellik taşır. Öğrencilerin kullanacağı sözlükler okul sözlükleri olmalıdır (Arı, 2006 : 327). Bu bakımdan her öğrencinin bulunduğu sınıf seviyesine göre Türkçe sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü, şairler ve yazarlar sözlüğü eş ve zıt anlamlılar sözlüğü ve yazım kılavuzu edinmeleri sağlanmalıdır (Göçer, 2010 :1029).

Kelime öğretimi çalışmalarında en önemli basamaklardan biri de düzenli yapılan tekrarlardır. Öğretmen sınıf içi çeşitli etkinliklerle kelimelerin unutulmasını ve yanlış kullanılmasını önlemelidir.

2.1.9. Kelime Hazinesini Geliştirme Yolları

Bireyin başlangıçta öğrendiği dil, ailesinin yakın çevresinin sosyal ve kültürel seviyesine göre değişmekle beraber, ancak temel ihtiyaçlarını karşılayacak durumdadır. Yaşı ilerleyip çevresi genişledikçe, ihtiyaçları çeşitlenip çoğaldıkça öğrencinin söz varlığı da zenginleşir. Sistemsiz ve çevreyle sınırlı olan bu gelişme, okulda sistemli çalışmalarla yoğunluk kazanır (Calp, 2005 : 228). Bu nedenle okulda kelime hazinesini geliştirme çalışmaları planlı bir şekilde yürütülmelidir. Ana dili eğitimi kazanımlarında bilginin beceriye dönüşmesi önem taşımaktadır. Ana dili derslerinde bilginin, beceriye, kazanımların kalıcı davranışlara dönüşmesinde etkinlikler önemli bir yer tutmaktadır.

Türkçe dersi çok yönlü bir derstir. Bu bakımdan bu dersle ilgili çalışmalar sırasında birden çok değişik tekniğe başvurulması hem doğal hem de zorunludur (Kavcar vd.,1997 :14). Türkçe öğretiminde anlatma, soru cevap, dramatizasyon (oyunlaştırma), tartışma, çözümleme ve birleşim, tümevarım ve tümdengelim, gösteri gibi yöntemlerin yanı sıra (Özbay, 2006 : 129-150) ; gösterip yaptırma yöntemi, gösteri, beyin fırtınası, soru –cevap, rol yapma, drama, benzetim, ikili ve grup çalışmaları, eğitsel oyunlar, altı şapkalı düşünme, inşaat, kavram haritaları gibi teknikler (Demirel, 2006 : 35-52) bulunmaktadır. Etkili bir Türkçe öğretiminde öğretmen, öğrenci için en uygun yöntem ve tekniği seçmelidir.

Kelime hazinesi etkinlikleri Türkçe öğretiminde önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü yeteri kadar kelime hazinesine sahip olmayan bireylerin dili etkili bir şekilde kullanması mümkün değildir. Kelime öğretiminde en önemli noktalardan biri de öğretilecek kelimelerin en uygun ve doğru yöntem ve tekniklerin kullanılarak öğrenciye

anlamlı bir şekilde sunulmasıdır. Türkçe öğretiminde öğrencinin aktif kelime hazinesinin pekişmesini sağlayan metotlar kadar, pasif kelime hazinesi arttırmaya yönelik metotlara da yer verilmelidir. Yeni Türkçe Öğretim Programının en önemli özelliklerinden biri de etkinlik ağırlıklı olmasıdır. Etkinlikler, amaca uygun olarak yapıldığında öğrencinin bilgisinin somutlaşmasını ve kalıcı olmasını sağlamaktadır. Etkinliklerin amacına ulaşabilmesi için önceden iyi bir şekilde planlanması ve amaca ne kadar uygun olduğunun sorgulanması gerekmektedir. Öğretmen, öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmek için öğrenme öğretme sürecinde pek çok farklı etkinlik tasarlayabilir.

2.1.9.1. Okuma Etkinlikleri

Kelime hazinesini zenginleştirmenin en önemli yolu okumadır. Bu nedenle öğrencilere öncelikle okuma alışkanlık ve zevki kazandırılmalıdır. Okuma öğretiminde kelime öğretimi metin ağırlıklı olmaktadır. Bu durumda metin seçimi önemlidir. “Okumada belli bir düzeye gelen öğrenciye verilen okuma metinlerinde öğrencinin anlamını bilmediği ve öğrenmesi gerekli olan kelimeler özellikle verilmelidir. Çünkü dil öğretiminde kelime zenginliğinin artması, öğrencinin becerisini artıran önemli unsurlar arasında yer almaktadır. O hâlde öğrenciye verilen bir metinde yaklaşık 200 kelime varsa, bilinmeyen kelime sayısı 15’ i geçmemelidir. Öğrenci beş kelimeden oluşan bir cümlede anlamını bildiği üç kelimeye dayalı olarak çağrışım ve tahmin etme yeteneğini kullanarak diğer iki kelimenin anlamını bulabilir. Çünkü göz, bir kelimeyi, bir cümleyi değil, bir söz grubunu okumaktadır.” (Yalçın, 2002 : 58).

Karakuş (2000 : 129-130), okuma metinlerinde kelime öğretiminde şunlara dikkat edilmesi gerektiğini söyler :

- Kelimenin anlamını sözün gelişinden çıkarma,
- Kelimelerin temsil ettiği kavramın örneklerini sunma,
- Kelimenin anlamını sözlük ve ansiklopedilerden buldurma,
- Kelimenin yapısını inceleme,
- Kelimenin cümle içindeki görevini ve diğer kelimelerle ilişkisini belirleme,
- Kelimenin eş, zıt ve yakın anlamlılarını verip birbirleriyle karşılaştırma,

- Kelime soyut ise tanımından hareketle öğretme,

Okunan bir metinde karşılaşılan ve bilinmeyen kelimelerin öğrencilerin kelime dağarcığına eklenmelerinde şu aşamalara dikkat edilmelidir :

- Sözü'n gelişinden anlamının çıkarılmaya çalışılması,
- Sözlük, ansiklopedi, dipnot ve indekslerden buldurulması,
- Bir varlığı ifade ediyorsa, resminin mümkünse kendisinin gösterilmesi,
- Eş, karşıt ya da yakın anlamlarının verilmesi,
- Başka kelimelerle karşılaştırma yapılması,
- Soyut kelime ise tarifinin yapılması

2006 Türkçe Öğretim Programında kelime hazinesini geliştirmeye yönelik şu etkinlik örneklerine yer verilmiştir :

Kazanım : Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbirleriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. (Eş anlamlılık, yakın anlamlılık, eş seslilik, karşıt anlamlılık ilişkileri üzerinde durulur.)

Anlamını yazma : Cümlelerdeki kelimelerin altına, hangi anlamlarıyla kullanıldığı yazılır.

Farklı olanı bulma : Temel / mecaz / terim anlamlarında kullanılan /kullanılmayan kelimeler arasında farklı olan bulunur.

Eşleştirme : Kelimeler eş / zıt / yakın anlamlılarıyla eşleştirilir.

Şema oluşturma : Kelimelerin eş / zıt / yakın anlamlılarıyla ilgili listeler, şemalar düzenlenir.

Sihirli kareler : Okunan metinden hareketle bulmacalar çözülür.

Farkları bulma : Eş sesli kelimelerle ilgili metinler (şiir, mani, atasözü vb.) okunur, kelimelerin anlam farkları söylenir.

Çengel bulmaca : Hazırlanan bulmacada numaralandırılmış karelerdeki harfler birleştirilerek atasözü ve deyim bulunur.

Ben hazırladım, sen çöz : Kelime ve kavramlar belirlenerek bunları içeren değişik bulmacalar hazırlanır.

Kelime bulmaca : Bir temadan hareketle oluşturulan bulmacada yer alan harf ve heceler kullanılarak anlamlı kelimeler bulunur.

Kazanım : Aynı kavram alanına giren kelimeleri anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.

Gruplama : Öğrencilere “sandalye, koltuk, tabure, oturak, kanepeler” gibi aynı kavram alanına giren kelimeler verilir. Bu kelimelerin ortak ve birbirinden farklı yönlerini belirleyerek kelimeleri tanımlamaları istenir.

Kazanım : Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

Eşleştirme : Atasözleri ve deyimler, uygun tutumlarla, davranışlarla eşleştirilir.

Canlan biraz : Metinde geçen deyim ve atasözleri değiştirilerek gerçek anlamlarıyla cümle içinde kullanılır. Öğrencilerden bu deyim ve atasözlerini bulmaları istenir.

Gruplandırma : Atasözleri ve deyimler anlam özelliklerine göre gruplandırılır.

Düzenimi kaybettim, yardım eder misin ? : Öğrenilen kelimelerin harflerinin yerleri değiştirilerek öğrencilerden bu kelimeleri bulmaları ve cümle içinde kullanmaları istenir.

Atasözlerimiz canlandı : Metinde geçen bir deyim veya atasözüyle ilgili oyun hazırlanır.

Kelime küpü : Öğrenciler, gruplara ayrılarak her gruba bir kelime küpü verilir. Metinde ilk kez karşılaşılan kelimeler, küpün üzerine yazılır. Her kelimeye farklı puanlar verilir. Küp sırayla atılarak öğrencilerden gelen kelimelerle ilgili birbirinden farklı cümleler oluşturmaları istenir. Arkadaşıyla aynı cümleyi kuran ve belirlenen sürede cümleyi söyleyemeyen öğrenci oyundan çekilir. Oyun sonunda en çok puan alan öğrenci birinci olur.

2.1.9.2. Dinleme / İzleme Etkinlikleri

Dinleme, bireyin yaşamı boyunca her dönemde gerçekleştirdiği bir etkinliktir. Bireyin öğrenme yaşantısında dinleme etkinliği, konuşma, yazma ve okuma etkinliklerine göre daha fazla yer tutar. Bireyin kelime hazinesi, okul öncesi dönemde dinleme vasıtasıyla kendiliğinden gelişir. Okul döneminde ise kelime hazinesinin gelişiminde dinlemenin yanı sıra diğer beceri alanları da etkili olur. Özellikle okul öncesi dönemde çocukların kelime dağarcığının gelişiminde çeşitli kitle iletişim araçlarının dinlenilmesinin/ izlenilmesinin yanı sıra şarkı, türkü, masal ve tekerlemeleri dinlemek etkili bir yöntemdir.

Dinleme / izleme etkinliklerinde şunlar yapılabilir :

- Derste öğretmen daha önce seçtiği metinde öğreteceği kelimeleri belirlenir. Metin okunurken öğrenciler dinler ve yeni kelimeleri belirleyerek not alırlar. Öğretmen daha önce öğretilmeyen, önceki metinlerde geçmeyen kelimeleri sorar.
- Bir konuşma, radyo dinlerken, televizyon seyrederken yeni kelimeler işitilir ve bunlar not alınır. Bunlar somut kelimeler ise öğretmen veya öğrenci pantomima yoluyla ya da hadi anlat bakalım oyunuyla dinleyiciye / izleyiciye anlatmaya çalışır.
- Somut kelimelerin öğretiminde varlıkların kendisi veya resmi gösterilerek ne olduğu sorulur.
- Öğretmen, kısa film veya skeç izlettirip, olayların, anlatılanların içinden öğrencilerin öğrenebileceği kelime ve kavramları sıralar.
- Öğrenmenin daha kalıcı hâle getirilebilmesi için resim gösterilirken, tepegöz, slayt ya da projeksiyondan yararlanılabilir (Arı vd., 2006 :329-330).
- Öğretmen, bir metin üzerindeki kelime ve anlam kalıplarını silip öğrencilere dağıtır. Kendisi hızla okurken, öğrencilerden uygun yerlere kelime veya kelime gruplarını yazmalarını ister. Bu çalışma sonunda öğrencilerden yaptıkları hataları çıkarmalarını isteyerek, öğrencilerin kendi kelime dağarcığı gelişimlerini izlemelerini sağlar (Yalçın, 2002 :129).

2006 Türkçe Öğretim Programında dinleme / izleme becerisi alanında kelime hazinesini geliştirmeye yönelik şu etkinlik örneklerine yer verilmiştir :

Kazanım : Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler / kullanır.

Derleme : Masal, tekerleme, bilmece gibi sözlü kültür ürünleri derler.

Çin Seddi : Ortaya iki paralel çizgi çekilerek hayali bir Çin Seddi oluşturulur. Bir muhafız seçilir. Muhafızın görevi belirsiz sesler çıkararak tekerlemenin söylenmesini engellemektir. Beşer kişilik iki gruba ayrılan öğrencilerden ezberlediği tekerlemeyi söyleyenler muhafızları geçerek Çin Seddi'ni aşar.

Kazanım : Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.

Yenilerini Ekledim : Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba dinleyerek ezberlemeleri için şiir, mani veya tekerleme türlerinden biri verilir. Her gruptan bir öğrenci, seçilen metni arkadaşlarına belirlenen süre içerisinde tekrarlayarak okur. Verilen sürede hangi grup ezberlerse ödüllendirilir.

Kazanım : Dinlediklerinden / izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.

Sözlük Oluşturuyorum : İsim veya fiillerden sözlük oluştururlar.

2.1.9.3. Konuşma Etkinlikleri

Konuşma etkinlikleri yolu ile kelime hazinesini geliştirme çalışmaları sınırlıdır. Çünkü bu etkinliklerde öğrencinin aktif olması gerekir. Öğretmen bu etkinlikler vasıtasıyla edilgin kelimelerin, etkin hâle getirilmesini sağlayabilir.

Öğretmen öğretilecek kelimeleri listeleyerek seçtiği 10 -15 kelimeyi sınıf içi konuşmalarda öğrencilerin konuşmasını isteyebilir.

Sınıf içi konuşmalarda bir konu seçilir. Öğrenciler, gruplara ayrılarak daha önce oluşturulan listeden kelime ve kavramları seçerek anlatırlar.

“Öğretilecek kelimeler listelenir. Bir olay ya da hikâyenin girişi anlatılır. Listelenen kelime ya da kavramlar kullanılarak olay ya da hikâye tamamlanır” (Arı vd., 2006 : 331).

2.1.9.4. Yazma Etkinlikleri

Yazma etkinliklerinde kelime öğretimi şu şekilde yapılabilir :

Öğrencilerin seviyelerine uygun bulmacalar, ipucu vermek suretiyle çözdürülür. Öğrenilen kelimelerden liste oluşturulur.

Dinleme, okuma, konuşma etkinliklerinde öğrenilen kelimeler kelime defteri tutularak kaydedilir.

Çalışma kağıdında verilen kelime listesi, metindeki boşluklara yazılır. Öğretmen metni okurken, doğru sözcüğü boşluğa yerleştirir. Öğrenci yazdığı kelimeyle, doğru sözcüğü karşılaştırır.

Öğretmen seviyeye uygun olarak seçtiği otuz kelimeyi, öğrencilere vererek bu kelimelerle mektup, masal, hikâye, hatıra, haber, vs. yazdırır. Her hafta kelime sayısı on tane arttırır. Öğrencinin planlı ve düzenli olarak kelime öğrenmesinde faydalı bir yazma etkinliğidir.

Herhangi bir kavram etrafında tahtaya kelimeler ve kavramlar yazılır. Öğrenciler bu kelime ve kavramların geçtiği metinler yazarlar. Bu metoda Cluster metodu denilmektedir.

Öğrenciler okunan bir metindeki konuyla ilgili olarak tahtaya yazılan kelimeleri cümle içinde kullanırlar. Öğrenciler bu sırada konuyu kavrarken hem başarılı bir dinleme etkinliği gerçekleştirmiş hem de yazarak metin üretmiş olurlar. Bu metoda metne karşı metin oluşturma metodu denir (Arı vd., 2006 :331-332).

2.1.9.5. Doğrudan Kelime Öğretimi

Doğrudan kelime öğretimi, farklı yollardan kelime öğrenmekte zorlanan öğrenciler için kullanılabilir. Doğrudan kelime öğretiminde şöyle bir süreç izlenebilir :

1. İki ile beş kelime arasında bir liste hazırlanır ve kelimeler ortam içinde (örneğin cümlede) tanıtılır.
 - Yeni kelimeleri içeren cümleler tahtaya yazılır. Yazmada yeni kelimelerin altı çizilebilir veya renkli tebeşirle yazılır.

- Hikâyenin tamamı çocuklara okunur.
 - Önce öğretmen okur ve ardından çocuklara tekrar ettirir.
 - Her bir kelime tahtada küçük harflerle yazılır.
 - Bir kelime seçilir ve çocuğa hecelettirilir, sonra da tamamı okutturulur. Aynı iş başka bir çocuğa da yapılır.
2. Çocukların kelimelerle ilgili görsel ve işitsel hafızalarını geliştirici etkinlikler düzenlenir.
- Çocuklara bir kelime gösterilir ve hecelettirilir.
 - Çocukların gözleri kapatılır ve zihinden hayal ederek kelimeyi kâğıt üzerine yazmaları sağlanır.
 - Sonra yazdıklarını tahtadakiyle karşılaştırmaları istenir.
3. Aynı kelime zihinden yazdırılır.
- Sonra kelime gösterilir ve çocuklara hecelettirilir.
 - Tahtadaki kelime kapatılır ve öğrencilerin kendi defterlerine yazmaları sağlanır.
 - Tahtadaki ile kendi yazdıkları karşılaştırmaları sağlanır.
4. İkinci ve üçüncü basamaklar her kelime için tekrar ettirilir (Akyol, 2008 :212).

2.1.9.6. Soyut Kelimelerin Öğretimi

Kelime öğretiminde öncelikle somut varlıkları karşılayan kelimeler öğretilmelidir. Somut kelimelerin öğrenilmesi kolaydır. Öncelikle kavramlar (sıfatlar) kazandırılmalı, son olarak da varlıkların hareketlerini karşılayan kelimeler (fiiller) öğretilmelidir. Karşılaştırma, genelleme yapma ve soyutlama yetilerini kullanabildikleri bir hazır bulunuşluk seviyesine ulaşmalarından sonra doğacak fırsatlar değerlendirilerek soyut kavramları karşılayan kelimeler öğretilmeye çalışılır. Fizik ve zihin gelişimine paralel olarak öğrenim kademesi arttıkça, soyut kavramların dağarcığa atılması kolaylaşır. Soyut bir kavramı karşılayan kelime öğretilirken, varsa o kelimenin önce

somut anlamına dikkat çekilir sonra da kelimenin soyut anlamı üzerinde durulur (Calp, 2005 : 304).

2.1.9.7. Görseller Yoluyla Kelime Öğretimi

Öğrencilere, sözcüğün temsil ettiği kavramın kendisi ya da resmi, varsa örnek olanları ve olmayanları sunulur. Öğrenciler bunları incelemek, bunları düşünmek için yönlendirilir. Bu süreç sonunda, öğrencilerin kavramın belirgin özelliklerini bulmaları ve anlamı tanımları sağlanır. Şayet bu yolla anlama ulaşılamazsa, o zaman sözlük, ansiklopedi, deyimler ve terimler sözlüğü, atasözleri ile ilgili kaynaklara başvurulabilir. Dilimizde var olan eş (yakın) ve karşıt anlamlı kelimeler ile eş sesli kelimeler sınıf düzeyine göre belirlenerek bir şema hâlinde hazırlanıp sınıfın uygun bir köşesine asılabilir. Böylece şema göz önünde olacağı için öğrencilerin dikkatini çeker ve kelimeler zamanla bilinçaltına yerleşir (Calp, 2005 :253-263).

2.1.9.8. Gözlem Yoluyla Kelime Öğretimi

Kimi varlıklar çocuk için hiç karşılaşmadığı türdendir. Örneğin çocuk “bukalemun, deve, çita, sincap, astronot, uzay aracı, rende, testere ...” gibi varlıkları hiç görmemiş, işitmemiş olabilir. Bunlar çocuk için kazanılmamış kelimelerdir. Gözlem yaptırarak bu kelimelerin çocuğun zihin dağarcığına yerleştirilmesi daha kolaydır. Öğretmen, bu kelimeleri öğrencinin kelime dağarcığına yerleştirmek için değişik yerlere okul ve kır gezileri düzenleyebilir, özel filmler tertip edip izlettirebilir (Calp, 2005:263).

2.1.9.9. Dilbilgisi Etkinlikleri

Kelime öğretiminde dil bilgisi etkinlikleri, kök ve eklerden yeni kelime türetme yoluyla yapı ve anlam çalışmaları ya da çekim eki getirilerek yapılan anlam çalışmalarıdır. Örneğin göz sözcüğü kavram haritası yoluyla işlenebilir. Göz sözcüğünden “ gözcü, gözcülük, gözde, gözükmek, gözlem, gözleme, gözlemci, gözlemcilik, gözetmek, gözetmen, gözetim” gibi sözcükler türetilirken, “gözüm, gözüm, göze, gözü, gözden” gibi çekim eki almış hâlleri gösterilebilir.

2.1.9.10. Sözlük Kullanma

Sözlükler, kelime öğretiminde kullanılabilecek kaynaklardan biridir çünkü kelimelerin tanımları, açıklamaları, doğru kullanımları sözlüklerde bulunmaktadır.

Sözlükler kelime öğretiminde önemli birer araçtır. Metnin işlenişi sırasında bilinmeyen bir kelime ile karşılaşıldığında öğretmenin kelimenin anlamını açıklamadan ve sözlüğe başvurmadan önce yapması gerekenler şunlardır :

- Birtakım sorular sorarak öğrencinin bilinmeyen kelimenin anlamını içinde bulunduğu cümlenin bağlamından çıkarmalarına ortam hazırlar.
- Öğrencilere ipucu verir varsa bağlam (Kontekst) ipuçlarından faydalanma yoluna gider.
- Bundan da bir sonuç alınamazsa sözlüğe bakmalarını söyler. Bu aşamada kelimenin sözlükte birden çok anlamı sıralanmışsa öğrencilere sözlükteki kaçınıcı anlamın metindeki anlamla eşleştiğini sorar ve o anlamı farklı cümlelerde kullanarak sözcüğün o anlamın kavranmasına ve kalıcı olarak öğrenilmesine çalışılır (Göçer, 2010 :1021).

Sözlük kullanımı sırasında öğrencilere verilecek bilgiler şu şekilde sıralanabilir (Göğüş, 1978 : 368-369) :

- Bir okul sözlüğü hazırlanırken dilde en çok kullanılan kelimeleri, kitapları, süreli yayınları, konuşmaları tarayarak sözcükler seçilir.
- Sözcükler çekimsiz, kök ya da gövde olarak alınır.
- Sözcükler alfabe sırasıyla dizilir.
- Sözcükler yalnız baş harfleriyle değil, bundan sonraki harfleriyle de sıraya konur.
- Sözcüğün türü (isim, fiil vb.) ve yapısı belirtilir (birleşik isim vb.).
- Geniş sözcükler, sözcüklerin hangi dilden geçtiğini de gösterir.
- Sözcük, çekim eki aldığıda ses değişiyorsa gösterilir (burun : burnu).

- Sözcüğün anlamının sözlükte açıklanışı tanımla, eş anlamlılarını, zıt anlamlılarını vererek, kullanımına örnek göstererek belirtilir.
- Çok anlamlı sözcüklerin her anlamı açıklanır. En çok kullanılan anlamı en öne alınır. Her anlama ayrı bir sıra numarası verilir.
- Fillerin hangi durumdaki tümleçlerle kullanıldığı gösterilir.
- Deyimler, birkaç sözcükten oluşan terimler açıklanır.
- Terimlerin hangi bilim ya da sanat dalıyla ilgili olduğu kısaltmalarla belirtilir.
- Sözlükte kullanılan harf çeşitlerinin amacı belirtilir (ince, kalın vb.).
- Sözlükte kullanılan kısaltmalar ve özel işaretler açıklanır.

Kelime öğretiminde öğrencilerin kullanılan sözlüğün niteliğine göre karşıt ya da yakın ve yakın anlamlarına bakmaları da kelime hazinesinin gelişmesi bakımından önemlidir. Öğretmen “sözlükten sözcük bulma oyunu” ile öğrencilere istenilen sözcüğü buldurarak temel anlamı üzerinde durmalı, diğer anlamları üzerinde örnek cümleleri kullanmak suretiyle durmalıdır. Daha sonra istenilen sözcükten türetilen sözcükler üzerinde durulmalı ve varsa karşıt ve yakın anlamlı sözcüklerle ilişkisi de açıklanmalıdır.

2.1.9.11. Çağrışım Haritası Yoluyla Kelime Öğretimi

Sınıftaki öğrenciler gruplara ayrılır. Tahtaya yeni öğrenilecek veya daha önce öğrenilmiş temel bir kelime yazılarak o kelimenin zihinlerinde çağrıştırdığı kelimeleri etrafına yazmaları istenir. Her grup temel kelimenin etrafına o kelime ile zihinlerinde çağrışan kelimeleri yazarlar (Temel kelime yerine resim, fotoğraf da kullanılabilir). Çağrışım yoluyla yazılan kelimeler üzerinden cümle, paragraf, şiir, öykü vb. ürün oluşturma, kısa konuşma yapma gibi söz varlığını artırıcı etkinlikler yaptırılabilir (Göğüş, 2010 : 1024).

2.1.9.12. Yapısal Analiz Yoluyla Kelime Öğretimi

Yeni sözcüklerin anlamını bulmak için kullanılır. Öğretmenler, öğrencilerin sözcükleri yapısal bakımdan analiz etme becerisini geliştirmek için sözcüklerin ekli ve

eksiz hâllerini tahtaya yazıp aralarındaki farkı buldurur. (Örneğin parlamento – parlamenter ; coğrafya - coğrafi) (Öztürk ve Otluoğlu, 2001 :48). Öğrencilerin daha önce öğrendikleri aynı kökten gelen kelimelerle ilişkilendirilerek anlamının çıkarılması sağlanabilir. Varsa, bilinmeyen kelimeyle aynı kökten türemiş başka bir kelime kök ve eklerine ayrıldıktan sonra eklerin işlevleri söylenerek kelimenin anlamı buldurulmaya çalışılır (Göçer, 2010 : 1021-1022).

2.1.9.13. Boşluk Doldurma Yoluyla Kelime Öğretimi

Atasözleri ve deyimlerin öğretiminde kullanılabilen bir yöntemdir. Cümledeki anahtar kelimeler boş bırakılıp seçenekler verilmeli ve öğrencilerin tamamlamaları istenmelidir. Bunlar yapılırken öğrenciler cesaretlendirilmeli, ipucu, dönüt ve düzeltmeler verilip düşündürülmelidir (Calp, 2005 :257).

2.2. Söz Varlığı

2.2.1. Söz Varlığının Tanımı, Kapsamı

“Söz varlığı” TDK sözlüğünde “ Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi ” biçiminde geçmektedir. Kelime hazinesi kavramı Türkçe Sözlükte söz varlığı ile eş anlamlı kabul edilmektedir.

“Filoloji ve dil bilim çalışmalarında, bir dilin sözcükleri, terimleri, yabancı dillerden gelme öğeleri, atasözleri, deyimleri, insanlar arasındaki ilişkilerde kullanılması gelenek olmuş kalıp sözleri, ve kalıplaşmış birtakım özdeyişler, bir bütün olarak söz varlığı adı altında ele alınır.” Bu terimle anılan varlık, aynı zamanda o dili konuşan ulusun maddi ve manevi kültürünü, dünya görüşünü,, yaşam koşulları ve deneyimlerini de yansıtır (Aksan, 2002 : 13). Söz varlığı Fransızcada vocabulaire, İngilizcede vocabulary, Almancada Wortschatz ve Wortbestand terimleri ile anlatılmaktadır.

Söz varlığı tanımlaması, Türkçede kimi kaynaklarda farklılıklar göstermektedir. Söz dağarcığı, sözcük dağarcığı, kelime hazinesi, söz hazinesi gibi kullanımlar bulunmaktadır.

Bu kavramlar aynı anlamı karşılamak için kullanılmaktadır. Bu kavramlar arasında söz varlığı farklılık taşımaktadır. Aksan da (2007 / III.C :15) bu durumu “Söz

varlığı temel ve çekirdek kelimeler yanında ; yabancı kökenli kelimelerden, deyimlerden, atasözleri, bilim, sanat ve teknik alanlara ait kavramlardan oluşan terimler ile kalıp sözlerden meydana gelmektedir. Temel sözcükler de denilen temel söz varlığı, bir ulusa atalarından kalmış olan en eski metinlerde görülen ve insan için birinci derecede önemli sayılan öğelerdir. Bunlar organ adları, yiyecek- içecek, tarım araçlarıyla, insanlarla yakın ilişkisi bulunan hayvanlarla ilgili adlar, akrabalık adları ve sayı gösteren sözcüklerdir.” tanımını ile belirtmiştir.

Söz dağarcığı ya da kelime hazinesi bireyin öğrenme yaşantısı boyunca zihinde depoladığı kelimeleri ifade etmektedir. Bireyde kelime hazinesi, aktif ve pasif kelimeler olarak iki türlü işleyiş gösterir. Aktif kelimelerin sayısı, pasif kelimelere göre daha az olmaktadır. Çünkü insanlar dinleyerek, okuyarak, görerek değişik konularda binlerce kelimeyi zihinde depolamakta ancak bunların belli bir kısmını sözlü ya da yazılı olarak ifade etmektedir. İnsanların anlamak için zihinsel süreçlere işledikleri kelimeler pasif, anlatmak, için zihinde işleyerek yeni yapılar oluşturduğu kelimeler ise aktif kelime olarak adlandırılır. Göğüş (1978:24)’ün Hilderth (1958)’den aktardığına göre Amerikalı çocuklar üzerine yapılmış bir araştırmada 6 yaşındaki çocukların aktif söz dağarcığı 2600, pasif söz dağarcığı 14700 olarak belirlenmiştir. 10 ve 14 yaşındaki çocukların aktif söz dağarcığı sırasıyla 5500, 8500 ; aktif söz dağarcığı ise 34300 ve 62500 olarak belirlenmiştir. Bu araştırmanın verilerinden de anlaşılabileceği gibi bireyin söz dağarcığı ya da kelime hazinesi anlamını bilerek kullandığı kelimeler ve bireyin bir yerde okuduğu ve duyduğu fakat anlamını bilmediği ve kullanmadığı kelimelerden oluşur.

Bu araştırmada söz varlığı “ Bir dilin sözlerinin bütünü”, kelime hazinesi de “bir kimsenin bildiği, kullandığı sözlerin bütünü” olarak kabul edilmiştir.

2.2.2. Türkçenin Söz Varlığı Üzerine

Dünyanın en çok konuşulan dillerinden bir olan Türkçe, biçim özellikleri ve yapısı nedeniyle değişik kavramların anlatımına, yeni ve yabancı kavramların karşılanmasına elverişli bir dildir. Türkçede isim ve fiil köklerine getirilen yapım ve çekim ekleriyle çok sayıda kelime türetilir. Bu kelimeler, cümle içinde değişik görevler yüklenebildikleri için dile doğurgan ve çok güçlü bir nitelik kazandırır. Kelime türlerinde kullanım esnekliği ve bu durumun sağladığı anlatım olanakları Türkçenin önemli bir özelliğidir.

Türkçenin türetme olanakları ve doğurganlığı bu dilin söz varlığında, en eski metinlerde de görülen bir zenginliğe yol açmıştır. Renk adlarında, akrabalık kavramlarında, doğaya ilişkin somut kavramlarda görülen zenginlik soyut kavramlarda da kendini belli etmekte, birbirine çok yakın eş anlamlı ögeler ve bir kavramı değişik yollardan dile getiren sanatlı kullanımlar göze çarpmaktadır. Ancak dildeki bu zenginlik Osmanlıca dönemindeki tutum nedeniyle; özellikle soyut kavramlardaki daralma ve yabancılaşmayla giderek yitirilmiş, yabancı ögeler büyük ölçüde dile yerleşmiştir (Aksan, 2007 / III. C.: 43-44).

Aksan (1996: 43-44) en eski dil ürünleri olan Köktürk Yazıtlarından başlayarak Türkçenin söz varlığında şu nitelikleri saptamıştır:

1. Türkçenin yapısından gelen güçlü türetme ve birleştirme yeteneği, ona somut ve soyut çeşitli kavramları kolaylıkla oluşturma, ayrıntılara inen bir kavram gücü vermiştir.
2. Türkler değişik toplumlarla kurdukları ilişkiler sırasında yabancı etkiye büyük ölçüde kapılarını açmış, çoğu zaman yabancı ögeleri kendi öz sözcüklerine yeğlemişlerdir. Bu nedenle birçok yerli öge kaybolup unutulmuş yabancıları yerleşmiştir.
3. Kavramlaştırma sırasında Türkçe en çok somut nesnelere, doğaya dayanmakta, böylece kavramları daha canlı hâle getirmektedir.
4. Türkçede ikilemelerin kullanılışı, anlatıma güç veren bir yol olarak çok yaygındır. Bu nitelik ona, tek tek sözcüklerin yanı sıra ayrı bir ‘ kalıplaşmış ögelerden oluşmuş bir söz varlığı’ kazandırmıştır. Eş anlamlılarla kurulmuş ikilemelerin unutulmuş ögeleri ikilemelerde yaşamlarını sürdürmektedir.
5. Daha Köktürkçe döneminde Türkçe sözcüklerin geniş bir çok anlamlılık gösterdikleri göze çarpmakta, bu durum, dilin bir yazı dili olarak çok daha eskilere uzandığına tanıklık etmektedir.
6. En eski belgelerde bile eş anlamlıların sayıca çokluğu dikkat çekmekte, asıl ilginç olan, bunların bir bölümünü, birbirine anlamca çok yakın eş anlamlılar oluşturmaktadır.
7. Bugün Türkiye Türkçesi yazı dilinde unutulmuş, yitirilmiş bir çok öge- başka dillerde benzerleri görüldüğü gibi- Türkçenin değişik lehçelerinde ve bugünkü Anadolu ağızlarında yaşamlarını sürdürmektedir.

Günümüzde Türkiye Türkçesi söz, terim, deyim ve addan oluşan toplam 104.481 söz varlığına sahip görünmektedir. Bunların 63.818 madde başı, 13.589 da madde içi olmak üzere toplam 77.407 söz bulunmaktadır. Bu sözlerin 45.005'i isim, 11.305'i sıfat, 2644'ü zarf, 87'si zamir, 33'ü edat, 289'u ünlem, 53'ü bağlaç, 6441'i ise fiildir (TDK, 2005: XI). Aynı zamanda Türkçenin söz varlığının 2396'sını atasözü varlığı, 11.209'unu deyim varlığı oluşturmaktadır.

2.2.3. Söz Varlığı ve Sıklık İlişkisi

Sıklık, Türkçe Sözlükte “dilde bir sözün kullanılma oranı, frekans” olarak tanımlanmaktadır. Aksan (2007 / III.C. : 20), sıklık kavramını “bir dilin sözcüklerinin öteki sözcüklere oranla daha çok ya da daha seyrek kullanılması” olarak tanımlamıştır. Aksan, bir dildeki sözcük sayısı ne denli büyük olursa olsun, günlük konuşmalarda kullanılan sözcüklerin sayısının sanıldığından çok küçük olduğunu, en çok birkaç bin sözcük içinde döndüğü belirtmiştir. Yapılan incelemelere göre kimi ünlü yazarların bile sözcük dağarcıkları 5000 sözcük dolayındadır. Konuşma sırasında da sözcüklerin seçilişinde, gerek konuşmacının içinde bulunduğu durum ve koşullar, gerekse meslek, yaş gibi nitelikler ve hitap edilen kimsenin nitelikleri etkili olur (Aksan, 2007 / III.C.:19).

Her dilde kimi sözcükler, ötekilerden daha çok kullanılır. Sıklık dizgeleri, belli metinlere dayanılarak, oldukça geniş tutulan bu metinlerde hangi sözcüklerin daha yüksek sayıda geçtiğinin saptanması yoluyla elde edilir. Kimi bilginler, sıklık sayımlarıyla elde edilen dizgelerde ilk sırayı alan 1000 sözcükle normal metinlerin % 80'inden fazlasının anlaşılabilirdiğini kaydederler (Aksan, 2007 / III.C. : 20 - 21). Harris ve Sipay' in (1990 : 441) yaptığı bir araştırmaya göre yazılı materyallerin yarısından fazlasını en sık kullanılan 100 kelime ve % 90'dan fazlasını ise 1000 kelime oluşturmaktadır. Aksan, J.E. Pierce'nin yaptığı inceleme sonuçlarına göre Türkçedeki sıklık dizgesini şöyle aktarmıştır :

Tablo 1 : Pierce'nin Türkiye Türkçesindeki Sıklık Dizgesi (Aksan, 2007 / III.C. /s. 21-22)

KONUŞULAN TÜRKÇE		YAZILAN TÜRKÇE	
demek	8742	bir	5589
bir	4673	bu	2170
bu	3278	olmak	2053
o	3203	etmek	1944
ben	2764	ve	1736
ne	2674	demek	946
olmak	2625	o	856
gelmek	2372	ne	685
gitmek	2372	baş	651
sen	1882	yapmak	650
var	1801	İçin	641
şey	1343	ben	607
almak	1281	görmek	569
yapmak	1264	gelmek	559
vermek	1216	iki	558
ora-	1175	vermek	546
yok	1175	gibi	495
etmek	1098	bulmak	486
bakmak	1080	hareket	478
kız	1072	almak	458

Tablo 1'den de anlaşılacağı üzere konuşulan dil ve yazılan dil arasında farklılıklar bulunmaktadır. Konuşulan ve yazılan Türkçenin en sık kullanılan kelimelerinin sıralarının değiştiği fakat sık kullanılan kelimelerin büyük oranda aynı kaldığı görülmektedir.

Kelime sıklığı çalışmaları, dil öğretimine ilişkin olarak kime, neyin, nasıl ve niçin öğretileceğine yönelik çalışmalarda kullanılmaktadır. Kelime öğretiminde sıklık çalışmalarının önemini Aksan, şöyle ifade etmiştir : “ Okumaya yeni başlayan ilkokulun ilk sınıflarındaki öğrencilere ya da bir yabancı dili öğrenmeye başlayanlara ilk aşama da öğretilmesi gereken sözcüklerin hangileri olduğu, dilin sözcüklerinin hangi sıraya göre

tanıtılması gerektiği saptanırken, değişik gereksinimleri karşılayan ana dil ve yabancı dil sözlükleri hazırlanırken dildeki ögelerin sıklıklarının bilinmesi gerekmektedir” (Aksan,2007 / III.C.: 20). Türkiye’de kelime sayımına dayanan çalışmaların en önemlilerinden birini İlyas Göz (2003)’ün yapmış olduğu “*Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü*” dür. Göz yaptığı bir anket sonucunda belirlediği değişik türlerden oluşan kitap ve dergiler ile bir yıl boyunca bir gazeteyi izleyerek, bunları taramış ; yaklaşık beş yılda 1.000.000 kelimedenden meydana gelen bir havuz oluşturmuş ve 22.693 sözcüğün madde başı olarak yer aldığı bir sıklık sözlüğü ortaya koymuştur. Bu sözlüğün ilk yüz sırasını oluşturan kelimeler şöyledir :

Tablo 2 : İlyas Göz’e ait Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü

YAZILI TÜRKÇENİN KELİME SIKLIĞI SÖZLÜĞÜ (Sayısal Sıralı)					
Bir	29286	Her	2924	Neden	1941
Ve	22856	İstemek	2859	Neden(sebep)	323
Olmak	20844	Yıl	2849	Neden(zarf)	1618
Bu	14140	Çıkmak	2777	Siz	1939
İçin	6686	Görmek	2750	Konu	1934
o	6421	Gün	2633	Yapılmak	1913
Ben	5829	Biz	2621	İyi	1907
Ben(ciltte)	10	Gitmek	2600	Kadın	1898
Ben(zamir)	5819	İş	2553	Ev	1887
Demek	5419	Şey	2549	İse	1882
Demek(eylem)	5268	Ara	2528	Diye	1878
Demek(o hâlde)	151	Ki	2471	Bulunmak	1856
çok	5405	Bilmek	2448	Söylemek	1837
yapmak	5189	El	2412	Göz	1799
ne	5058	El(organ)	2395	Göz(bölüm)	13
gibi	4994	El(yabancı)	17	Göz(delik)	8
Daha	4683	Zaman	2394	Göz(görüş)	14
Almak	4422	Ya	2377	Göz(organ)	1764
var	4200	Çocuk	2326	Gerekmek	1782
Kendi	4175	İki	2294	Dünya	1761

Gelmek	4033	Bakmak	2252	Dünya(gezegen)	69
İle	3830	Çalışmak	2184	Dünya(herkes, ülkeler)	1684
vermek	3827	İçinde	2152	Dünya(iç alem)	8
ama	3668	Büyük	2133	Baş	1702
sonra	3639	Büyük(nesne)	193	Baş (baş taraf)	135
kadar	3527	Büyük(önemli)	1940	Baş(esas)	1204
Yer	3366	Yok	2130	Baş(organ)	248
Yer(dünya)	5	Başlamak	2064	Baş(tv..başında)	78
Yer(dünya)	3361	Yol	1994	Baş(yönetici)	37
En	3352	Yol (çare, yöntem)	342	Durum	1668
En(genişlik)	56	Yol (gaye)	143	Yan	1660
En(zarf)	3296	Yol (solunum)	32	Geçmek	1655
İnsan	3352	Yol (ulaşımda)	1477	Sen	1652
değil	3273	kalmak	2947	Onlar	1629

Pierce ve Göz'ün yaptığı sıklık dizelgelerinde incelendiğinde bu tespitlerin birbiriyle örtüştüğü söylenebilir. Aksan (2007 / III. C. : 21)' da dilde en çok başvurulan ögelerin yapı sözcükleri adı verilen ögelerin olduğunu ve bu ögelerin belirtme ögeleri (article'ler), adıl, ilgeç, bağlaç, yardımcı eylem gibi ögeler olduğunu belirtmiştir.

Ders kitaplarına yönelik araştırmalardan yola çıkarak Türkçe ders kitaplarına alınacak metinlerin seçiminde kelime sıklığı çizelgelerinden faydalanılması gerektiği söylenebilir. Kelime sıklığı çalışmalarına kelime öğretiminin programlı olarak yapılmasında ihtiyaç vardır.

2.2.4. Söz Varlığının İçerdiği Ögeler

2.2.4.1. Temel Söz Varlığı

Aksan'a (1996: 26) göre bir dilin temel söz varlığı, temel söz varlığı veya çekirdek sözcükler adı verilen ögelerden oluşur. Bunun sınırı çizilirken insanın odak olarak alınması doğru olur. İnsanın organları başta olmak üzere onun en doğal gereksinimlerini karşılayan yemek, içmek, uyumak, gitmek, gelmek, almak, vermek...

gibi kavramlar ona en yakın kişileri gösteren akrabalık adları, sayılar ve insanın maddi ve manevi kültürü içine giren çeşitli kavramlar sayılabilir. Maddi kültür denince bilim dilinde flora ve fauna adı altında toplanan değişik kavramlar da aynı çerçeve içine girmektedir. Flora insanın çevresinde yer alan, onun yaşamıyla yakından ilgili bulunan bitkileri (buğday, mısır, pirinç gibi toplumun beslenmesini sağlayanları) içermekte, fauna ise aynı çevrede bulunan ve insanların bir bölümünden yararlandıkları özellikle tarım ve hayvancılıkta insanlara yarar sağlayan hayvanları göstermektedir. Kimi toplumlarda bu kavramların önemi ve değeri başkalarına göre çok büyük ayrım gösterir. Örneğin tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar için öküz, sığır ne derece önem taşıyorsa deniz kıyısında balıkçılıkla geçinenler için balık o ölçüde önemlidir.

Aksan (1996: 27), manevi kültür içinde değerlendirilen dinle, kutsal kavram ve kişilerle, gelenek, göreneklerle ilgili sözcüklerin de temel söz varlığı içinde değerlendirilmesi gerektiğini belirtir. Örneğin Köktürkler döneminde Türklerin bağlı bulundukları Gökdini’nde (Şamanizm) yer, gök, su ,ateş kutsal kavramlardı. O dönemin metinlerinde tengri ‘gök tanrı’, kök ‘gök ve mavi’, sub ‘su’, yir ‘yer’ ve ot ‘ateş’ sözcükleri sık geçer. Türklerin yerleşik yaşama geçerek Gökdini’ nin yanı sıra Budizm, Hristiyanlık, Maniheizm gibi dinleri kabul ettikleri dönemlerde de bu dinlere ait terimler dilde yer almıştır. Türklerin İslamı benimsesinden sonra bu dinin kavramlarından büyük bölümü Arapçadan olduğu gibi alınmış, bir bölümü ise Farsça kanalıyla dile girmiştir.

Dil, sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde. Aksan’ da (1996: 28) temel söz varlığının çok az değişime uğradığını belirtmiştir. Temel söz varlığı dışında kalan diğer somut ve soyut kavramları yansıtan dilin başka sözcükleri de yeni anlamlar kazanabilir, yitip unutulabilir.

2.2.4.2. Atasözleri

Atasözü, Türkçe sözlükte “ Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, darbı mesel” olarak tanımlanmıştır (TDK :2005).

Atasözleri, Aktaş’a göre bir ulusun geniş halk kitlelerinin yüzyıllar boyunca yaşadığı deneyim, gözlem ve bunlardan doğan düşüncelere dayanan; genel kural ve

düstur niteliği taşıyan veya bir doğruyu ortaya koyan; söyleyeni unutulduğu için halkın ortak malı olan (anonim); kısa, özlü ve kalıplaşmış; içinde yargı (hüküm) bulunan bir tümce değerindeki sözlerdir(Aktaş ve Gündüz, 2004: 13).

Türkçede atasözü kavramı incelendiğinde, bu kavramın karşılığı olarak Divânû Lugati't -Türk' de Arapça mesel ve Türkçe sav sözcükleri ile karşılaşılmaktadır. Divan edebiyatında bunlardan başka darbimesel sözcüğü de görülür. Türk yazınının ilk örnekleri arasında sayılan Orhon Yazıtları (VIII. Yy.), Yusuf Has Hacib' in "Kutadgu Bilig" (1069) ve Kaşgarlı Mahmud'un "Divânû Lugati't-Türk" (1072-1074) adlı yapıtında ilk kez yazılı olarak Türk atasözlerine rastlanmaktadır. Türk atasözlerini XII. yüzyıldan dan IX. yüzyıla kadar, ancak edebi yapıtlar aracılığı ile izlemek mümkündür. Şinasi tarafından 1863 yılında yayımlanan "Durub-i Emsal-i Osmaniyye" adlı yapıt ilk Türkçe derleme olarak nitelendirilebilir. Bu yapıtın 1870 yılında yayımlanan ikinci baskısında atasözlerinden başka deyimler, beyitler ve bilgece mısralara da rastlanmaktadır (Sağlam,2004: 14).

Atasözleri her ulusun kendi varlığının ve benliğinin aynasıdır. Aynı zamanda bir ulusun maddi ve manevi kültürünü, yaşadığı ortamı ve yaşam koşullarını yansıtır. Bununla birlikte atasözleri ulusların zekâlarındaki keskinliği, hayallerindeki genişliği, duygularındaki inceliği belirten en değerli örneklerdir. Her atasözü kendi ulusunun damgasını taşır.

Ömer Asım Aksoy atasözlerinin özelliklerini şöyle açıklar (Aksoy,1997 / I.C:15-20):

- a. Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Bir atasözünün sözleri başkalarıyla değiştirilemez, söz diziminin şekli de bozulamaz. "Derdini saklayan derman bulamaz." atasözünde derman yerine ilaç konulamayacağı gibi, " Çalma elin kapısını, çalarlar kapını." atasözün de "Çalma elin kapısını, kapını çalarlar." Şeklinde de söylenemez.
- b. Atasözleri az sözcükle çok şey anlatır, kısa ve özlüdür, çoğu bir, iki cümleden oluşur: " Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al.", "Hamama giden terler.", "Besle kargayı, oysun gözünü." gibi.
- c. Bazı atasözleri sosyal olayların uzun bir gözlem ve deneme sonucu nasıl olduklarını anlatır: " Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.", " Minareyi çalan kılıfını hazırlar.", "Parayı veren düdüğü çalar." gibi.

- ç. Atasözleri, doğa olaylarının oluşumunu da aktarır: “ Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.”, “ Kork aprilin beşinden, öküzü ayırır eşinden.” gibi.
- d. Atasözlerinin bir kısmı toplumsal olayların oluşumunu anlatırken insanlara ders de verir: “Ağlamayan çocuğa meme vermezler.”, “ Öfke ile kalkan, ziyan ile oturur.” gibi.
- e. Denemelere ve mantığa dayanarak doğrudan doğruya ahlâk ders ve öğüt veren atasözleri de vardır: “ Ayağını yorganına göre uzat.”, “Bugünün işini yarına bırakma.” gibi.
- f. Bazı atasözleri de bilgelik gösterilerek öğüt verir, yol gösterir: “Korkunun ecele faydası yoktur.”, “İş olacağına varır.”, “Ölüm ile oç alınmaz.” gibi.
- g. Bazı atasözleri de töreleri ve gelenekleri bildirir: “ Kızını dövmeyen dizini döver.”, “Kız beşikte, çeyiz sandıkta.” gibi.
- ğ. İnancıları bildiren atasözleri de vardır: “ Baykuşun kısmeti ayağına gelir.”, “Akacak kan damarda durmaz.” gibi.
- h. Bazı atasözlerinin birkaç şekli ve bölgelere göre değişebilen şekilleri vardır: “Denize düşen yılana sarılır.” atasözünün “Denize düşen yosuna sarılır.” şekli de kullanılır. “Keskin sirke kabına zarardır.” atasözü ise bazı bölgelerde “Keskin sirke küpüne zarardır.” şeklinde yaygındır.

2.2.4.3. Deyimler

Bir dilin söz varlığını oluşturan en önemli öğelerden biri de deyimlerdir. Türkçe Sözlükte “ Gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği” (TDK, 2005) olarak tanımlanan deyimleri Aksan, belli bir kavramı, duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözler olarak tanımlanmaktadır (Aksan,2007 / III.C.: 35).

Deyimler, duygu ve ifadelerin aktarılmasında anlatıma sadelik katarak uzun ve karmaşık anlatımların anlaşılmasını sağlayan öğelerdir. Özbay ve Melanlıoğlu'nun (2009 : 9) belirttiği gibi “ Yüzyıllar boyu binlerce insanın beyin ve duygu süzgecinden geçerek şiirleşen ve toplumun ortak malı olan deyimler, o dili konuşan toplumun geçmişini, yaşam biçimini, geleneklerini ve çeşitli özelliklerini anlama noktasında

bizlere önemli ipuçları verir. Deyim ve atasözlerinin Türkçenin güzelliğine, kavram zenginliğine, anlatım gücünün artırılmasına, renklenip tazelenmesine katkıda bulunduğu düşünülürse onların toplum hayatında sanıldığından çok daha önemli yere sahip olduğu söylenebilir.”

Bir dilin anlatım gücünü sadece sözcük sayısı belirlememektedir. Türkçe eski dönemlerinden beri somutlaştırmaların ve deyimlerin yer aldığı bir dildir. Anadilimizin bilinen en eski ürünlerinden olan Orhun ve Yenisey Yazıtlarında ve Uygur döneminden kalma metinlerde deyim özelliği taşıyan sözler bulunmaktadır. Bunlardan bir bölümü bugüne kadar gelememiş unutulmuşken, bir bölüm deyim ise sözcükleri değişerek günümüze kadar ulaşmıştır. Karahanlı döneminin önemli bir ürünü olan Divânü Lügati't -Türk' de Kaşgarlı Mahmud savlara geniş yer vermişken deyimlerden çok azını göstermiştir. Buna karşın Karahanlı Türkçesinin, XI. yüzyılın ünlü yazın ürünü Kutadgu Bilig bugün kullandığımız pek çok deyim içermektedir(Aksan, 2002: 114).

Ömer Asım Aksoy, deyimlerin belli başlı özelliklerini şöyle sıralar (Aksoy, 1997: C. I, 38-43):

- a. Deyimler, kalıplaşmış söz öbekleridir. Bu nedenle bir sözcüğün yeri başka bir sözcükle yer değiştirilemez ya da bir sözcüğün yerine aynı anlamı verse bile başka bir sözcük getirilemez. Örneğin “ayıkla pirincin taşını”, deyimi “ayıkla bulgurun taşını” biçiminde söylenemez.
- b. Deyimler kısa ve özlü söz gruplarıdır. Örneğin “yol göstermek”, “dil dökmek” gibi.
- c. Deyimler en az iki sözcükten oluşur. Sözcük öbeği durumundaki deyimler : başı önünde, ağzı burnu yerinde gibi. Tümce durumundaki deyimler : “açtı ağzını yumdu gözünü” gibi.
- d. Deyimlerin bazıları gerçek, bazıları mecaz anlamlıdır. “Burnundan solumak” mecaz anlamlı, “ çoğu gitti azı kaldı” gerçek anlamlı deyimlerdir.
- e. Deyimlerin bazıları eş anlamlı, zıt anlamlı, yakın anlamlı olabilir.

Tepesi atmak, küplere binmek (çok sinirlenmek anlamında eş anlamlı)

Göze girmek, gözden düşmek (beğeni kazanmak ve kaybetmek anlamında zıt anlamlı)

Bir deri bir kemik, iğne ipliğe dönmek (çok zayıflamak anlamında eş anlamlı)

- f. Deyimler bir durumu veya kavramı karşılar, ders veya nasihat vermez. Örneğin “küplere binmek” veya “etekleri zil çalmak” deyimleri sinirli ve sevinçli olma durumlarını karşılar. Herhangi bir ders veya nasihat vermez.
- g. Kimi deyimler ait oldukları toplumların âdetlerini, inanışlarını, hayata bakış açılarını yansıtır. Aba altından değnek göstermek, beşik kertmesi, iyi saatte olsunlar gibi.
- h. Kimi deyimlerde tümce yapısı ve ana deyim değişmemek üzere çekimler ve adılar değişebilir : Aşağı tükürsem (tükürsen, tükürse...) sakal, yukarı tükürsem (tükürsen, tükürse...) bıyık. Gözüme kestirdim (kestirdin, kestirdi...) Bana (sana, ona...) göre hava hoş.
- i. Kimi deyimler bölge farklılıklarından dolayı farklı sözcüklerle veya farklı şekillerde söylenebilir : Hoşuna gitmek (hoşuna gelmek), göz ucuyla (göz kuyruğuyla) gibi.
- j. Kimi deyimlerinde birkaç farklı şekli vardır: Baş başa gelmek / baş başa vermek, Bir arpa boyu gitmek/ bir arpa boyu yol almak
- k. Bazı deyimler bir öyküye, bir olaya dayanır : Altından çapanoğlu çıkmak, ağzından baklayı çıkarmak, ye kürküm ye gibi.
- l. Kimi deyimler eksiltile anlatım biçimidir. Yani bir ya da birkaç sözcüğü söylenmemiş söz öbeğidir. : Gözün aydın (gözünüz aydın olsun), laf aramızda (laf aramızda kalsın) gibi.

Fakat kimi deyimler de kalıp olarak eksiltile olmasa da cümle içinde kullanılırken eksiltile olarak kullanılabilir : Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü (açtırma kutuyu), üzümü ye, bağını sorma (üzümünü ye) gibi.

- m. Deyimler cümlelerin farklı öğeleri de olabilir, cümlede farklı kelime türü olarak da kullanılabilir.

Üzüntüsünden ağzını bıçak açmıyordu.(ağzını bıçak açmamak, yüklem)

Damarıma basmadan konuşamaz mısınız? (damarına basmak, zarf tümleci)

O dik kafalı biridir. (dik kafalı, sıfat)

- n. Kafiye deyimler de vardır : Anca beraber, kanca beraber, Havada bulut, sen onu unut, Yere bakan, yürek yakan gibi.

2.2.4.4. İkilemeler

İkilemeler, Türkçenin her döneminde dilimizin anlatım gücünü besleyen öğelerdendir. Hatipoğlu (1981:9) ikilemeyi, “anlatım gücünü arttırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılması” olarak tanımlar. Türkçenin tarihsel dönemlerinde olduğu kadar Türkiye Türkçesi dışındaki lehçelerde de ikilemelere dayanan anlatım biçimi yaygındır.

İkilemeler, dilimizde anlatımı güçlendiren ve kavramların inceliklerle yansıtılmasını sağlayan öğelerdendir. Öyle ki dilimizin söz varlığını oluşturan unsurlar arasında başlı başına yer aldığı gibi, atasözleri ve deyimlerin içinde de ikilemelere sık rastlanır.

Hatipoğlu (1981: 13-14), ikilemelerin genel özelliklerinin ilkinin ses benzerliği olduğunu söyler. İkilemelerin kurulmasında ön seste ve son seste benzerliğin önemi vardır. Örneğin, çul çaput, kış kıyamet, düğün dernek, kırık dökük, yorgun argın, sarmaş dolaş, anlı şanlı... gibi.

İkilemeyi oluşturan bazı sözcükler arasında kalıplaşma sonucu, sözcüklerden biri ya da ikisi tek başına kullanılamaz. Çoluk çocuk, eğri büğrü, yırtık pırtık, tıklım tıklım, zırlı zırlı, gürül gürül tiril tiril... gibi.

İkilemeyi oluşturan sözcükler arasında sıra bakımından kesin bir kalıplaşma bulunmaktadır. Önce kullanılan sözcük sonra, sonra kullanılan sözcük önce kullanılamaz. Karı koca, eninde sonunda, kış kıyamet, kol kanat ... gibi.

Hatipoğlu (1981: 15-17), ikilemelerde kalıplaşmayı perçinleyen etkenlerden de söz etmiştir. Ona göre az heceli sözcük, ünlü ile başlayan sözcükler, Türkçe sözcükler önce, b- veya p- ile başlayan sözcükler sonra gelirler. Örneğin don gömlek, güçlü kuvvetli, bölük pörçük ...gibi.

Hatipoğlu (1981 : 19-22), sözcük yapısı bakımından da ikilemeleri incelemiştir. İkilemeler, Türkçe sözcüklerden oluşanlar (*çisil çisil* , *şakır şakır...*), yabancı sözcüklerden oluşanlar (*hısım akraba* saymak, *hâl hatır* sormak...), Türkçe ve yabancı sözcüklerden oluşanlar (*kılığı kıyafeti* yerinde, *güçlü kuvvetli...*) gibi başlıkların yanı sıra, sayılardan oluşan (*üç beş* kuruş, *sekiz on* kişi...), tamlamalardan oluşan (*güzeller*

güzeli kız, beterin beteri iş...), m'li ikilemeler (*şaka maka, para mara...*) gibi ikilemeler de bulunmaktadır.

Hatipoğlu'na (1981: 22-23), göre bağlaçlı ve sorulu ikilemeler aralıklı ikilemelere örnektir. Çocuk *ağladı da ağladı, günlerce ve günlerce* durdu, bağlaçlı ikilemelere ; *ev mi ev, iş mi iş, gider mi gider*, uslu mu uslu(pekiştirme anlamı) sorulu ikilemelere örnek gösterilebilir. Aynı kökten veya gövdeden kurulan bir ikilemeyle aynı kökün veya gövdenin eylem biçiminin, birlikte kullanılması üçlemeyi oluşturur. “*sürüm sürüm sürünmek, çın çın çınlamak, zıp zıp zıplamak...gibi.*”

Hatipoğlu (1981 : 24-27), ikilemelerde araya başka sözcüklerin girdiği örnekler de vermiştir. Araya başka sözcükler de girse ikileme sürdürülür ve anlamı kuvvetlendirmek, pekiştirmek için aradaki sözlerden de yardım görerek ikilemeye devam edilir. Örneğin “ Beni candan *usandırdı* cefadan yar *usanmaz* mı / Felekler *yandı* ahımdan muradım şem'i *yanmaz* mı” İkilemeler ve bağlaçlı tamlamalar arasında farklılık bulunmaktadır. Bağlaçlı tamlamalar sınırlı ve belirlidir, ikilemeler ise bağlaçlı tamlamaya göre daha geniş sınırlı ve esnek anlamlıdır. Örneğin “ *ağzı burnu yerinde bir kız*” denildiği zaman, “ *ağzı burnu, gözü kaşı hatta saçı başı düzgün bir kız*” tablosu çizilir. Aynı sözcükler bağlaçlı tamlama biçiminde kullanılır da “*ağzı ve burnu yerinde bir kız*” denilirse, anlam bakımından durum değişir. Aynı şekilde “ *belli başlı*” yerine “*belli ve başlı*”, “*saçma sapan*” yerine “*saçma ve sapan*” denilemez.

İkilemeler anlam bakımından incelendiğinde, ikilemelerin pekiştirme, güçlendirme, çoğaltma ve abartma gibi anlamlara geldiği görülmektedir. İkilemelerin anlam bakımından bir başka boyutu da ikilemeyi oluşturan sözcüklerin eş, yakın, zıt anlamlı veya anlamsız ya da yarı anlamlı olmasıdır. “ *Sorgu sual, deli divane, ses seda*” yakın anlamlı sözcüklerden kurulan ikilemelere ; “ *irili ufaklı, er geç, iyi kötü, eninde sonunda*” karşıt anlamlı sözcüklerden kurulan ikilemelere ; “*evirmek çevirmek, eski püskü*” bir sözcüğü anlamlı ikilemelere; “*eciş bücüş, abur cubur , yalap şalap*” iki sözcüğü de yarı anlamlı ikilemelere örnek gösterilebilir (Hatipoğlu, 1981: 55-58).

Aksan (2003 : 81-82), Türkçenin en yaygın, en tipik ve tarihin her döneminde, her lehçesinde görülen bir özelliğinin ikilemelerin çok bol kullanılması olduğunu söyler. Bir kavramı daha etkili bir biçimde anlatmak, pekiştirmek için onun iki sözcükle dile getirilmesi biçiminde görülen bu eğilim başka dillerde, Türkçeye karşılaştırılamayacak

derecede azdır. Koca Latin yazınında birkaç ikilemeye rastlanır ; ancak Korecede ve bir ölçüde Japoncada ikilemeler daha sık kullanılmaktadır.

2.2.4.5. Kalıp (İlişki) Sözleri

Toplumlarda belli bir kültürün ürünü olarak ortaya çıkan, belli durumlarda söylenmesi gelenek olmuş sözler, duyguları açığa vuran kalıplar bulunmaktadır. Bu sözler toplumu oluşturan bireylerin ilişkilerini ve kültürlerini açığa çıkaran söz kalıplarıdır. Örneğin herhangi bir kimseden görülen bir yardım, bir iyilik ve bir hatırsorma karşılığında (*çok teşekkür ederim, sağ ol*) ; bir iyiliği yapan kimse için iyi dilekleri açığa vuran(*ömrüne bereket, Allah senden razı olsun, eksik olmayın*); beklenen bir iş gerçekleştiğinde (*hay yaşa, bin yaşa, Allah tuttuğunu altın etsin, Allah ne muradınız varsa versin*);ölen bir kimse için duyguları ve iyi dilekleri belirtme amacıyla(*Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun, nur içinde yatsın*); doğum, evlenme durumlarında (*Allah mesut etsin, Allah tamamına erdiresin, bir yastıkta kocayın, gözünüz aydın, analı babalı büyüsün, Allah kurtarsın*); karşılama, karşılaşma durumlarında (*hoş geldiniz, hoş bulduk, hoş geldiniz sefa geldiniz*); vedalaşma durumlarında (*güle güle, hoşça kalın, yolunuz açık olsun, Allah kavuştursun*); istek belirten (*lütfen, Allah aşkına, kurban olayım*) gibi değişik durumlarda kullanılan pek çok kalıp söz vardır.

Türkçedeki pek çok kalıp söz aynı zamanda hayır dualar (alkış) ve beddualar (kargış) örneği oluşturmaktadır. Bu söz kalıpları toplumların maddi ve manevi kültürünü, değer yargılarını, inançlarını yansıtmaktadır. Dualar iyi dilekleri içeren kalıp sözlerdir. Eski Türkçede alkış sözcüğü ile karşılanmıştır. Ortak dilimizdeki “*Allah gönlün(üz)e göre versin, Allah işin(iz)i rast getirsin, Allah namerde muhtaç etmesin, Allah tuttuğun(uz)u altın etsin, Allah utandırmasın*” gibi sık kullanılan kalıp sözler örnek verilebilir. Beddua ise Farsça “bed” ile Arapça “dua” sözlerinden kurulur ve kötü dilek anlamına gelir. Kötü düşünce ve dilekleri kapsayan, anlatımı güçlendiren söz kalıplarıdır. “*Allah belanı (cezanı) versin, Allah canını alsın, Ayıbını yer örtün*” gibi bedduaların yanında, Anadolu ağızlarında değişik, özgün ve sanatlı anlatımlara sahip olan beddua örnekleri bulunmaktadır (Kaya,1997 : 99-111).

Kalıp sözler, bir toplumun maddi ve manevi kültürünü, inanç sistemini ve toplumu oluşturan insanların davranış biçimlerini göstermesi bakımından söz varlığı ögeleri içerisinde önemli bir yere sahiptir.

2.2.4.6. Terimler

Türkçe sözlükte terim kavramı “Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime, ıstılah” (TDK, 2005) olarak tanımlanmıştır. Eğer terimler toplumun bütün kesimlerince tanınır, bilinir, kullanılır duruma gelirse terimliğini yitirmiş sayılabilir. Ancak ilgili oldukları alanların sözlüklerinde yine yer alır. Örneğin radyo, telefon, telgraf, televizyon, enflasyon, demokrasi sözcükleri değişik alanların terimleri oldukları hâlde hemen her dilde kullanımları genelleştiği için terim olmaktan çıkmış, ancak ilgili oldukları alanların sözcüklerinde yine de yer alan öğelerdendir (Aksan, 1996:160).

Terimler, belirli bir uzmanlık alanını içeren teknik sözcüklerdir. Terimlerin anlam boyutları kişiden kişiye değişmez, tek anlamlıdır. Örneğin geometride açı, dikdörtgen, üçgen; biyolojide hücre, atardamar, toplardamar; müzikte alto, bemol, tenor gibi.

Türkçede terimler tarih boyunca gelişimlerini sürdürmüştür. En eski dil ürünleri olan Orhun ve Yenisey Yazıtlarında birtakım askerî ve yönetsel ünvanlara rastlanmaktadır. Buna örnek olarak İlteber “genel vali”, sübaşı “kumandan” örnek gösterilebilir. Yerleşik yaşama geçen Uygur Türklerinden kalan eserlerde de geniş bir terim varlığıyla karşılaşılır. Bunlardan bir bölümü Sanskritten, Toharcadan, Çince den ve bir bölümü Türkçeden alınan dinsel terimlerken bir bölüm terimde o çağda bilinen nesneler, aygıtlar, tedavide kullanılan ilaçlarla ilgilidir. Türklerin İslamiyet’i benimsemelerinden sonra da Karahanlı dönemine ait Divânü Lügati’t - Türk adlı eserde günlük yaşamda karşılaşılan araç gereçten evcil hayvanlara, yük hayvanlarına hastalıklarla ilgili terimlere, askerlikle, sporla ilgili sözcüklere kadar çok değişik alanların kavramlarıyla karşılaşılmaktadır. Aynı dönemin ürünü olan Kutadgu Bilig’ de Türklerin İslamiyet’i benimsemelerinden sonra bu dine ait terim ve kalıpların bir bölümünü olduğu gibi, bir bölümünü de Türkçeden karşılayarak kullandıklarını gösteren örnekler vardır (Aksan, 2002: 176- 179).

Türklerin Anadolu'ya yerleşmesinden sonra bilim ve sanat adamları yapıtlarında Arap ve Fars dillerinin söz varlığına ağırlık vermişlerdir. XV. ve XVI. yüzyıllarda ve sonrasında bu eğilim giderek artmıştır. Yazın dilinde Arap- Fars kavramları ve kalıpları yerleşmiştir. Bu durum sadece bilim ve sanatla sınırlı değil, eğitim- öğretim, hukuk, tıp ve resmî yazışma alanları için de geçerlidir. Tanzimat Döneminde dilin genel kullanımına ve terimlerde görülen yabancılığa kimi yazarlarca karşı çıkılmış ; ama değişimi sağlayacak kadar etkili olunamamıştır. Daha sonra Servet-i Fünun dönemi, Genç Kalemler, Yeni Lisan hareketi ve Ziya Gökalp'in çeşitli yayınlarında da görülen dilde özleşme doğrultusundaki gelişmeler Türkçeleşmeye önemli bir katkıda bulunmamıştır(Aksan, 2002: 181). Dildeki asıl özleşme Yazı Devriminden sonra Dil Devrimi ile başlar. Dil Devrimiyle eğitim- öğretim terimlerinden başlayarak yönetimle, devlet yazışmalarıyla, çeşitli rütbe ve ünvanlarla, değişik bilim, sanat, teknik alanlarıyla ilgili terimlerde büyük ölçüde özleştirmeye gidilmiş, bu terimlere verilen Türkçe karşılıklar toplumca benimsenmiş ve kullanımları yerleşmiştir (Aksan, 1996: 160).

Terimlerin genel özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Zülfikar, 1991: 20-23):

- a. Terimler genel olarak tek anlamlı öğelerdir: üçgen (geometri terimi), toplardamar (tıp terimi) gibi.
- b. Terimler türetilirken yeni beliren ya da yerlileştirilmek istenen kavramlar karşılanırken şu yollara başvurulmaktadır:
 - Dilin kendi öğelerine yeni anlamlar yükleme yoluyla: köprü (dişçilik terimi), diş (marangozluk terimi) gibi.
 - Birleşme yoluyla: tekel, bilgisayar, atardamar gibi.
 - Dilin unutulmuş, bazen de lehçe ve ağızlarında yaşayan öğelerin yeniden canlandırılması yoluyla: nitelik, nicelik, tanık gibi.
 - Başka dillerden çeviri yoluyla: fizik ötesi, bilim kurgu, ısıölçer gibi.
 - Dilin kendi kök ve ekleriyle türetme yoluyla: saplantı, asalak gibi.
- c. Terimler bazı yönleri ile genel dilde kullanılan öteki sözcükler den ayrılırlar. Terim dışında kalan herhangi bir sözcük bir cümlede, yanında bulunduğu sözcüklere göre anlamca ve görevce değişikliğe uğrayabilecekken terimlerde

böyle bir durum söz konusu olmaz. Terimlerin anlamları sabittir ve cümle içinde bile olsa değişik anlamlarda kullanılamaz.

- d. Terimler halkın söz varlığında ama halk ağzında kullanılıp da sonradan terim özelliği kazanmış sözcükler vardır. Öte yandan halk arasında çeşitli sanat erbabının (kuyumcu, demirci gibi) kullandığı, o sanata ait sözcükler terim sayılır.
- e. Gündelik dilde sık geçen bir sözcüğün terim olarak kullanılması söz konusu olabilir. Çünkü sözcüklerin temel, mecaz ve yan anlamlarının dışında bir de terim anlamları vardır. “Bunda benim suçum yok.” Cümlesinde ‘suç’ sözcüğü ‘kabahat’ anlamındadır. Hukukun “ kanunlara aykırı davranış, cürüm” diye tanımladığı ‘suç’ ise terimdir.

Bir dil gelişip bilim, sanat, edebiyat dili oldukça dildeki terimler de artar. Çeşitli alanlarda yeni kavramlar ortaya çıktıkça, bunlar ya dilin sözcüklerine yeni anlamlar verilerek ya yeni öğeler yaratılarak ya da yabancı dillerden alınarak karşılanır. Terimler bir ülkeden çıkarak dünyaya yayıldıkça, özgün biçimiyle benimsenebildiği gibi, yeni bir ad alarak ya da çevrilerek girdiği dilde yerleşebilir. Bilimde, teknikte, felsefede yazın alanında yeni buluşlar, gelişmeler gerçekleştiren ülkelerin söz varlıkları, bunlara ilişkin kavramlarla zenginleşir (Aksan,2002 : 175).

2.2.4.7. Çeviri Sözcükler

Türkçenin söz varlığı içinde başka dillerden çevrilerek giren sözler de bulunmaktadır. Çeviri sözcükler, toplumsal ilişkilerin dili etkilemesi ile dile girerler. Toplumsal etkileşim ile beraber sözcüklerle beraber, dilin kuralları da alınır. Aksan (1996: 39), bununla birlikte bir dile giren yabancı sözcüklerin yanı sıra kavramların aktarılması yoluyla dile yerleşen çeviri sözcükler olduğunu belirtir. Bu sözcükler tam çeviri, yarı çeviri, bağımsız çeviri ve anlamı etkilenenler olmak üzere dörde ayrılmaktadır :

2.2.4.7.1.Tam çeviri sözcükler : Yabancı dildeki bir ifadenin birebir çevrilmesi ile oluşan sözcüklerdir. *Kapak kızı* (ing.*Covergirl*), *yuvarlak masa toplantısı* (İng. *Round table meeting*), *ölü mevsim* (Fr. *mortesaïson*) örneklerindeki gibi. Tam çeviri sözcüklere genellikle terim oluştururken başvurulur. Hatta özel bir kullanım içeren bazı ifadelerin birçok dilde, çevrilerek karşılandığı görülmüştür: 2. Dünya Savaşı sırasında

W. Churchill'in doğu bloğu ülkeleri için kullandığı İngilizce '*ironcurtain*' benzetmesi, birçok dilde çeviri karşılıkları ile yerleşmiştir: Türkçede '*demir perde*', Almancada '*eisernervorhang*'.

2.2.4.7.2. Yarı Çeviri Sözcükler: İki ögeden oluşan ifadelerin bir ögesinin çevirisinin yapılarak, ötekinin olduğu gibi aktarılması ile oluşturulan sözlerdir. İngilizce '*to break record*' un '*rekor kırmak*' şeklinde çevrilmesi gibi.

2.2.4.7.3. Bağımsız Çeviri Sözcükler: Yabancı ögelerin dilde onları aşağı yukarı karşılayan sözlerle çevrilmesi sonucu oluşan sözlerdir. Fransızca '*baş, başkan*' anlamındaki '*chef*' sözcüğü ile yapıt anlamındaki '*oeuvre*' sözcüklerinden kurulmuş olan '*chefd'oeuvre*' tamlamasının Türkçede Farsça '*şah*' ve Arapça '*eser*' sözcüklerinden yapılan '*şaheser*' tamlaması ile karşılanması gibi.

2.2.4.7.4. Anlam Etkilenmesi: Yabancı bir örneğe göre yerli ögelerdeki anlamın başkalaşması ya da çeşitlenmesi. '*Yıldız*' sözcüğü, İngilizce karşılığı olan '*star*' sözcüğünden etkilenecek '*tanınmış, parlak sinema sanatçısı*' anlamını da kazanmıştır. Bunların dışında, yabancı dildeki örneğine göre türetilen (Arapça '*hâlik*' ve '*mahluk*' a benzetilerek '*yaratan*' ve '*yaratılmış*' sözcüklerinin türetilmesi gibi) ile bir çeviri ögenin sadeleştirilerek kullanıldığı örneklerde (Fransızca '*jugement 40 de valeur*' ifadesinin '*efkar-ı umumiye*' şeklinde çevrilmesi, daha sonra da '*kamuoyu*' şeklinde sadeleştirilmesi örneğinde olduğu gibi) mevcuttur. (Aksan, 2007 / III .C. : 33-35).

2.2.4.8. Yabancı Sözcükler

Toplumlar arasındaki kültür, siyaset, sanat ve ticaret ilişkileri, bu toplumların söz varlıkları üzerinde etkili olmaktadır. Günümüzde toplumların başka toplumlarla olan siyasi, kültürel , sosyal ilişkileri düşünüldüğünde her dilde yabancı ögelerin bulunması doğal bir durumdur.

Aksan (1996 : 29), bir yabancı dilden alınan ögeleri iki bölümde incelemektedir :

- 1) Sözcük biliminde alışılmış terimleriyle yerleşmiş yabancı sözcükler, bir dilin ses, eğilim ve kurallarına uymuş, yabancılığı artık belli olmayan ögeler. Bunlar Farsça kaynaklı kösele, çerçeve sözcüklerinin yanı sıra duvar (*Far. divar*), kalıp (*Ar. kalip*), surat (*Ar. süret*), sandık (*Ar. sanduk*), ortanca (*Holl. hortensia*)... gibi ögelerdir.

- 2) Yerleşmemiş yabancı sözcükler olarak nitelendirilen örnekler ise dilin ses eğilim ve kurallarına uymayan, yabancılığını hemen belli eden, Türkçedeki *oksijen*, *lokomotif*, *devalüasyon* gibi kelimelerdir.

Başka dillerden alınan sözcükler, ödünç alındıkları dillerde anlamsal yönden de değişikliğe uğramaktadır. Örneğin Arapçada daha çok *büro*, *yazıhane* anlamında kullanılan *mektep* Türkçede yalnızca *okul* anlamı ile yaşamıştır ; Fransızcadan girme *artist*, o dilde pek çok dilde *güzel sanatlardan birini iş edinen*, *sanatçı* anlamındayken Türkçede daha çok tiyatro ve sinema sanatçıları için kullanılır (Aksan, 2007, / III.C.:33).

Türkçenin tarihi incelendiğinde , Uygur döneminden başlayarak çeviri ögelerin varlığı dikkat çeker. En çok çeviri öge, Türkçeye Türklerin İslamiyet’i kabulünden sonra Arapça ve Farsçadan aktarılmıştır. Bunlar arasında terimler, deyimler, atasözleri ve kalıp sözler de bulunmaktadır. Dinsel, bilimsel metinlerde, edebiyat ve sanat kavramlarında Arapça ve Farsçadan Türkçeye aktarılan daha yüzlerce örnek vardır. Daha sonraki dönemlere gelindiğinde, yabancı dillerle ilişkilerin arttığı her çağda bu türden sözlerin de fazlaştığı görülmektedir. Tanzimatla birlikte Fransızcadan, II. Dünya Savaşı’ndan sonra da İngilizceden pek çok çeviri öge dile girmiş ve yerleşmiştir (Aksan,1996: 41).

2.2.4.9. Kalıplaşmış Sözler

Türkçenin söz varlığı içinde yer alan ögelerden biri de kalıplaşmış sözlerdir. Bu sözler çoğunlukla belli bir olaya dayanan ve ünlü kişilere, sanatçılara, düşünörlere ait sözlerdir. Bunlar belli durumlarda, önceleri geçmiş bir olayı anımsatarak anlatımı güçlendirmek için kullanılır. Sinoplu Diogenes’in Büyük İskender’e söylediğı “*Gölge etme, başka ihsan istemez(m)*”, J, Caesar’ın “*Sen de mi Brütüs?*” sözü çeviri yoluyla dilimize girmiştir. Osmanlı tarihindeki bir olaya dayanan “ *Vermeyince Mabut, neylesin Mahmut*” sözü, yine bir olayı yansıtan “*Atı alan Üsküdar’ı geçti*” sözü de Türkçedeki kalıplaşmış sözlere örnektir (Aksan, 2007 / III.C. : 37-38).

2.2.5. Türkçe Öğretimi Programında Söz Varlığı

Bireyin söz varlığının genişlemesi ailede başlar ve sosyal çevrede bu gelişim devam eder. Bireyin doğduğu andan başlayarak edindiğı kelime hazinesi resmî öğretim

süreciyle birlikte artarak gelişimini sürdürür. İlköğretim okullarında verilen Türkçe dersleri ile öğrencilere, onların hayatları boyunca ihtiyaç duyacakları dil eğitimi sağlanmalıdır. İlköğretim eğitimi almış bir bireyin okuduklarını ve dinlediklerini tam ve doğru olarak anlayabilmesi; duygularını, düşüncelerini tam ve doğru olarak anlatabilmesi için yeterli düzeyde sözcük bilgisine sahip olması gerekmektedir.

Öğrencilerin yeterli düzeyde sözcük bilgisine sahip olabilmelerinde hazırlanan Türkçe öğretim programları, ders kitapları önemli bir yer tutmaktadır. Türkçe derslerinde edinilen sözcük hazinesi, öğrencilerin okuduklarını kolay ve doğru anlamalarına; konuşma ve yazma çalışmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun olarak yazma becerisi kazanmalarına, eşanlamlı sözcükleri tanımalarına, doğru yazılış ve yapılaşlarını öğrenmelerine, sözlük ve yazım kılavuzundan yeterli ölçüde yararlanmalarını sağlamaktadır (Aktaş ve Gündüz, 2004: 79-80).

2006 İlköğretim Türkçe Öğretim Programında (6.7.8.sınıf) kelime hazinesini geliştirmeye dönük kazanımlar dinleme, okuma, konuşma, yazma ve dil bilgisi başlıkları altında ele alınmıştır. Dinleme/ izleme temel dil becerisinin amaç ve kazanımlarında söz varlığı ile ilgili kazanımlar şunlardır:

1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.
2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.
3. Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler/kullanır.
4. Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.
5. Dinlediklerinde/ izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.
6. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.

Okuma temel dil becerisinin amaç ve kazanımlarında söz varlığını zenginleştirme başlığı altında şu kazanımlara yer verilmiştir:

1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.
2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.
3. Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.
4. Okuduklarından hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.

Okuma ve dinleme temel dil becerileri bölümlerinin açıklamalar bölümünde “Eş anlamlılık, yakın anlamlılık, karşıt anlamlılık, eş seslilik ilişkileri üzerinde durulur; metin işlenişi sırasında yalnız metinde geçen kelimelerle değil, kelimenin kavram alanına giren diğer kelimelere de değinilir.” ifadesi yer almaktadır. Aynı zamanda bu beceri alanlarında “Söz varlığını zenginleştirme çalışmalarında Türkçe sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü, ansiklopedik sözlük vb. den yararlanılır.” ifadesi uyarı olarak yer almaktadır. Bu kazanımların açıklamalar bölümünde “Söz varlığını zenginleştirme ile ilgili kazanımların ölçme ve değerlendirilmesinde; açık uçlu, kısa cevaplı, doldurmalı sorular ; çalışma kâğıtları, performans değerlendirme formları, kavram haritası, süreç gelişim dosyaları, eşleştirme testleri, öz değerlendirme formları, gözlem formları kullanılabilir.” ifadesi yer almaktadır.

Konuşma temel dil becerisinin amaç ve kazanımlarında söz varlığı ile ilgili maddeye yer verilmemiştir. Konuşma kurallarını uygulama kazanımının altında “Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.”, hazırlıklı konuşmalar yapma kazanımının altında “Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.” kazanımları okuma ve dinleme etkinlikleri sonucu edinilen kelimelerin konuşma becerisinin gelişiminde kullanılabileceğini göstermektedir.

Yazma temel dil becerisinde konuşma dil becerisinde olduğu gibi söz varlığı ile ilgili maddeye yer verilmemiştir. Yazma kurallarını uygulama kazanımının altındaki “Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.”, planlı yazma kazanımının altında “Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.”, kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma başlığı altında “Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve

deyimleri kullanır.” kazanımlarının söz varlığını zenginleştirme başlığı ile ilişkilendirilebilir.

Dil bilgisi dersi etkinlikleri öğrencilerin konuşma, yazma ve okumada oluşturdukları metinlere dayanmalıdır. Dil bilgisi öğretiminin amaçlarına ulaşabilmesi için metinlerin doğru anlaşılabilmesi önem taşımaktadır. Metin incelemelerinde kullanılan dil malzemesinden dil bilgisi konuları işlenirken de yararlanılmalıdır. Bu nedenle metinler söz varlığıyla, cümle yapısıyla işlenecek dil bilgisi konusuna uygun olmalıdır. Yeni Türkçe Öğretim Programında dil bilgisi kazanımlarında kelime yapı ve özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama başlığının açıklamalar bölümünde “Türemiş ve birleşik kelimelere mümkün olduğunca çok örnek verilerek öğrencilerin söz varlığının zenginleşmesi sağlanır.” ifadesi yer almaktadır.

2.2.6. Türkçe Ders Kitaplarında Metinler

2.2.6.1. Ders Kitabının Tanımı ve Özellikleri

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında kitap, bireyin doğrudan ilişki kurduğu en önemli bilgi ve kültür aracıdır. Eğitim öğretim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin en çok kullandıkları araçların başında gelen ders kitapları, öğretimin amacına ulaşmasında büyük öneme sahiptir.

Ders kitapları hem eğitim hem öğretim amacıyla kullanılan temel kaynaklardır. Öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun bilişsel ve duyuşsal becerilerle donatılmış, zengin metinlerden oluşan, öğretim programlarının esas aldığı ilkeler doğrultusunda hazırlanan, ihtiva ettiği bilgileri öğrenciye aktaran, basılı eğitim ve öğretim materyalleridir (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 39).

Ders kitapları bir yandan bilgiler öğretirken bir yandan da çocuğu belli bir dünya görüşüne hazırlar. Çocuğun kültür dünyasıyla bağlantılarını ders kitapları kurar. Onu, kendiliğinden öğrendiği bilgiler dünyasından, amaçlı öğrenilmesi gereken bilgilere yöneltir. Bilgiler dünyasında kendini var eden çocuk, kişiliğini bulma yolunda gün gün ilerler. Bu bilgiler bir süre sonra, yaşam bilgilerini kavramada ona kılavuzluk eder (Binyazar ve Özdemir,1998: 330).

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'ne göre ders kitaplarında aranan şartlar şöyledir:

- a) Anayasaya ve kanunlara aykırı hususları içeremez.
- b) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarında belirtilen “Atatürk İnkılap ve İlkelerine ve Anayasa’da ifadesini bulan Atatürk Millîyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa’nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” hükmüne ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olarak hazırlanır.
- c) Temel insan haklarına aykırılık taşıyamaz. Cinsiyet, ırk, din, dil, renk, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içeremez.
- d) Bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak hazırlanır.
- e) Reklam niteliğinde öğeleri içeremez.
- f) Yayınevlerini, kitabı hazırlayanları ve bunların birinci derece yakınlarını tanıtan ve kimliğini ortaya çıkaran herhangi bir bilgi, kenar süsü, sayfa numarası, benzeri simge ve işaret gibi görsel unsur içermez.
- g) İçeriğinde yer alan okuma metinleri öğrencileri, millî, ahlâkî, insani, manevi ve kültürel değerleri besler, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede onlara yol gösterir ve bu değerleri benimsetir.
- h) Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile dersin programına ve hitap ettiği eğitim kurumunun amaçlarına uygun olur.
- i) Öğretim programlarında belirtilen Atatürk ilke ve inkılapları ile ilgili kazanımları içerir.
- j) Diyalog, hoşgörü, uzlaşma kültürü, empati, insan haklarına saygı, eşitlik, katılım, çoğulculuk, hukukun üstünlüğü gibi değerlerin gelişimine katkı sağlar.

- k) Bilgiye ulaşım, ulaşılan bilginin sorgulanması ve bilginin nasıl üretileceğine ilişkin vurgu yapar.
- l) Bilişim teknolojisinin etkin ve verimli kullanımını teşvik eder.
- m) Öğretim programının kazandırmayı amaçladığı bilgi, beceri, tavır, tutum, değer ve yetkinlikleri kapsar.
- n) Ön yargı ve normatif önermelerden uzak olarak konuyla ilgili farklı bakış açıları içerir.
- o) Kişi, kurum ve kuruluşları yıpratıcı ve küçük düşürücü unsurları taşımaz.
- p) İşlenişte öğretmenin rehberliğinde öğrencinin aktif olmasını ön plana alır. Öğrencilerin farklı ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına yönelik çeşitliliğe yer verir.

Söz konusu yönergede ders kitaplarında kullanılması gereken dilin niteliği ile ilgili şu ifadeler yer verilmiştir: “Kitaplarda yaşayan Türkçe, doğru, güzel ve etkili biçimde kullanılır. Türkçeleşmiş kelimeler, Türkçenin bir parçası olarak değerlendirilir; öğrencilerin seviyelerine uygun, kelime hazinelerini geliştirmeye fırsat veren zengin ve akıcı Türkçenin kullanılmasına özen gösterilir; cümleler öğrencinin zihnindeki bilgilerin yapılandırılmasına yönelik olarak kurulur; paragraf düzenleme kurallarına uyulur ve paragraflar arasındaki anlam ve mantık ilişkisine dikkat edilir; cümle uzunlukları sınıf seviyesine uygun olarak düzenlenir; Türkçenin kullanımında Türk Dil Kurumunun son yayımladığı son Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu esas alınır; konuların işlenişinde doğru, açık, anlaşılır, yalın bir dil ve anlatım kullanılır, kelimeler nüanslara dikkat edilerek titizlikle seçilir; metinlerde akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü sağlanır; ilköğretimin ilk üç sınıfında soyut kavramların kullanılmasından kaçınılır.”

Bu bilgiler ışığında sadece Türkçe ders kitaplarında değil; tüm kitaplarda Türkçenin hassasiyetine dikkat edilmesi gerekmektedir. Ders kitaplarının öğretim programlarının hedeflerine uygun biçimde hazırlanmış olması önem taşımaktadır. Öğretmenler ders aracı olarak öğretim programını değil, öncelikli olarak ders kitabını kullanmaktadırlar. Özbay tarafından 2000 yılında yapılan bir araştırma, Türkçe öğretmenlerinin derslerini büyük oranda (%94.4) ders kitabına bağlı olarak işlediğini ortaya koymuştur. Ders kitaplarının günümüzde de birincil kaynak olarak önemini koruması, öğretim programlarının hedeflerine ulaşılmasında ders kitaplarının ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Özbay, 2003 : 63).

Çağdaş bir eğitim anlayışıyla oluşturulmuş ders kitapları öğretimin en önemli araçlarındandır. Ders kitapları öğretimin daha kolay yönlendirilmesini sağlar. Öğrencinin sınıf ortamı dışında bilgiye ulaşmasını sağlayan vazgeçilmez kaynaklardır. Aynı zamanda öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirmelerinde, farklı kaynakları kullanma becerisi geliştirmelerinde, içerdiği metinlerle öğrencilerin farklı yazar ve görüşlerle karşılaşmalarında önemli bir rol oynar.

Genel olarak bir ders kitabı, eğitim programlarına, öğrencilerin gelişim özelliklerine, ön bilgilerine uygun olmalıdır. Ders kitapları hem eğitim hem öğretim amacıyla kullanılan temel kaynaklardır. Öğrencinin yaş ve ilgi seviyesine uygun, bilişsel ve duyuşsal becerilerle donatılmış zengin metinlerden oluşan, öğretim programlarının esas aldığı ilkeler doğrultusunda hazırlanan, ihtiva ettiği bilgileri öğrenciye aktaran basılı eğitim ve öğretim materyalleridir (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 39).

Ana dili eğitiminde de ders kitapları en çok kullanılan materyallerdendir. Türkçe ders kitaplarında kullanılan metinler, öğrencilere Türk dilini, kültürünü, yaşam biçimini, inanışlarını, Türkçenin anlatım gücünü göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca ders kitaplarında yer alan metinler öğrencilerin kelime hazinesinin gelişimini etkileyen unsurlardandır.

2.2.6.2. Metin Tanımı ve Türleri

Metin Latince’de kumaş anlamındaki “textus” sözcüğünden türemiştir. Okumaya konu olan, basılı ve yazılı anlam bütünlüğü bulunan her şey geniş anlamda bir metindir. Bir şiirden bir romana, bir cümleden bir paragrafa değin basılı ve yazılı dil ürünlerinin tümünü metin terimiyle adlandırabiliriz (Özdemir, 2002: 36). Metin birbirini izleyen cümleler, sözler ve görsellerden oluşur. Fakat metni yalnızca biçimsel niteliklerle açıklamak eksik bir yaklaşımdır. Metinlerin gerçek değerlerini insanlar arasındaki iletişimsel değerler belirlemektedir. Halliday ve Hasan’da (1976:1-29) metni cümleler bütünü olarak görmezler: “Metin dilin kullanımındaki birimdir. O cümlecik ya da cümle gibi dil bilimsel bir birim değildir ve büyüklüğüyle tanımlanamaz. (...) Metin, biçimsel değil, anlamsal bir birliktir. Metin cümlelerden oluşmaz, cümleler tarafından gerçekleştirilir ya da cümleler içinde kodlanır.(...) Metin sözlü veya yazılı, mensur veya manzum, diyalog veya monolog olabilir. Tek bir atasözünden tüm bir oyuna, bir anlık

yardım çağrısından bir topluluktaki tüm gün süren bir tartışmaya kadar her şey metin olabilir.” (akt: Coşkun, 2007:234).

Metinler tür açısından iki ana başlık altında toplanmaktadır (Erkul,2008:4-5):

a) Öğretici Nitelikli Metinler / Düşünceye Dayalı Metinler:

Öğretici nitelikli metinlerin başında bir bilim dalıyla ilgili anlatımları içeren, düz yazılar gelir. Makale, fıkra, deneme, eleştiri, gezi yazısı, röportaj, mektup, biyografi, otobiyografi vb. Bu metinlerde bulunan en önemli unsur “ana düşünce” dir. Daha sonra “yardımcı düşünceler” gelir. Son olarak küçük ve özel ayrıntılar metnin akışı içinde yer alır. Öğretici nitelikli metinler yapı bakımından yüksek düzeyli metinler olup, öğrencilere öğretilmesi ve kavratılması kolay değildir.

b) Yaşatıcı Nitelikli Metinler / Olaya Dayalı Metinler:

Yaşatıcı nitelikli metinler bilgi vermekten öteye insanın yaşantısını zenginleştiren, hayal dünyasını geliştiren yazılardır. Bunlar: hikâye, roman, destan, masal, efsane, fabl, tiyatro, anı, günlük gibi olaya dayalı anlatı metinleridir.

2.2.6.3. Türkçe Ders Kitaplarında Metinler ve Sahip Olmaları Gereken Özellikler

Türkçe dersi için ders kitabı en önemli kaynakların başında gelmektedir. Türkçe eğitiminin merkezinde metin yer almaktadır. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler, okuma, dinleme, yazma, konuşma ve dil bilgisi öğrenme alanlarında pek çok kazanımın gerçekleşmesini sağlayan araçlardır. Metinler ayrıca öğrencilerin söz varlığının gelişiminde de en önemli araçlardandır. Nitelikli metinler ile öğrencinin duygu ve düşünce dünyası gelişir, öğrencilerin bu duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlayacak kelime dağarcığı gelişme gösterir. Bu nedenlerle ders kitaplarına seçilecek metinlere özen gösterilmesi gerekmektedir. Ders kitaplarında yer alan metinlerin Türkçenin anlatım gücünü yansıtan, estetik bir zevkle yazılmış, öğrencilerin okuma, anlama, kavrama ve sezme becerilerini geliştirecek şekilde düzenlenmiş olmaları gerekmektedir.

Aytaş (2001:59), Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin sahip olması gereken özellikleri şöyle sıralamıştır :

1. Türkçe ders kitabı yazılırken seçilen metinler, çocuğun dil ve anlatım yeteneğini geliştirici nitelikte olmalıdır. Bilgiyi boca etmek yerine, o bilgiyi öğrenme arzusu uyandırmalı ve onu elde etmenin önemi kavratılmalıdır.
2. Metinler birbirinden farklı ve orijinal olmalıdır. Burada amaç öğrencinin hür ve bilimsel düşünmesini sağlamaktır. Öğrencilerin sadece belli bir anlayışa bağlı şair ve yazarların eserlerini tanımaları, onların eleştirel düşünme gelişimine de olumsuz etkiler.
3. Metinlerde ana dili geliştirici ve destekleyici, eğitim bilim açısından uygun, düşünme ve değerlendirme güçlerini arttırıcı unsurlar bulunmalıdır. Seçilecek metinler dil sevgisini, dili kullanma zevkini de kazandıracak nitelikte olmalıdır.
4. Metinler yazarlarının eserlerinden kısaltılarak alınırken, alınan bölümün kendi içinde bir bütünlük teşkil etmesine dikkat edilmelidir. Metin üzerinde değiştirme ya da sadeleştirme yapılırken de hassas olmalı, tercihen sadeleştirilmiş şekli yanında orijinal metin de verilmelidir.
5. Hazırlanan her sınıfın kitabı, bir sonrakini geliştirici nitelikte olmalı, konular tekrar edilmemelidir.
6. Metinler, basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru bir sıra içinde verilmelidir.
7. Metin aracılığı ile kazandırılması hedeflenen davranışların ölçülebilmesi için metinler, ölçmeye uygun nitelikte olmalıdır.
8. Metinler, yazılı anlatımın yanında sözlü anlatımında gelişmesine önem vermelidir. Açık oturum, panel, konferans gibi türleri barındırmalı ve bunlar öğrencilere uygulanmalıdır.
9. Türkçe ders kitaplarının yazımında seçilen metinler, mümkün olduğunca çocuğun okul dışındaki dünyasıyla ilgili olmalıdır. Çünkü çocuk, kendi gözlemleriyle, okudukları ve dinledikleri arasında ilgi kurmak ister. İlgi kuramadığı konulara kayıtsız kalır, onları kavramakta zorluk çeker.

Bu özelliklerin yanında Türkçe ders kitaplarında yer alması gereken metinlerin Türk ve dünya edebiyatından seçkin örnekler vermesi gerekir. Öğrencilerin farklı yazar ve şairlerle karşılaşmaları, onların duygu ve düşünce dünyalarının gelişmesini, farklı kültürleri tanımasını sağlar. Türkçe dersleri aynı zamanda değerler eğitiminin verildiği de bir derstir. Ders kitaplarında yer alan metinler öğrencilere olumlu değerler (insan,

millet, doğa, yurt, hayat sevgisi, yardımseverlik, saygı, nezaket vb.) telkin etmeli, metinlerde olumsuz iletiler (şiddet, karamsarlık, ikiyüzlülük vb.) yer almamalıdır.

2.2.6.4. Söz Varlığında Metinlerin Önemi

Öğrencilere kelime öğretiminde kullanılan en önemli materyallerden biri de ders kitapları ve bu kitaplarda yer alan metinlerdir. Öğrenciler pek çok kelimeyle ilk olarak ders kitapları aracılığı ile karşılaşır. Bu nedenle öğrencilerin kelime hazinelerinin gelişiminde metinlerin önemi yadsınamaz.

Metinler aracılığı ile sadece söz varlığının gelişimi değil, kelimeler aracılığı ile Türkçenin farklı kullanım özellikleri, kavramların öğretimi gibi amaçlar da bulunmaktadır. “Türkçe dersi kitapları aracılığıyla öğrencilere dilin yapıtaşları olan kelimeler, ve kelimelerden oluşan deyim ile tamlama hâlindeki kelime grubu gibi dil birimleri kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ders kitabı hazırlayan ve denetleyen ilgili kurumlar ile kitap yazarlarının ortak ölçütlerinin olup olmadığı, özellikle kitapların sözlük çalışmaları kısmında geçen ve öğrencilere kazandırılmaya çalışılan kelimelerin nicelik ve nitelik açısından denklik derecesinin ne ölçüde olduğu, ders kitaplarında hangi tür kelimelerin ne sıklıkla geçtiği, ortak kültür ve dil edindirme politikası açısından son derece önemlidir” (Karatay,2007:50-51).

Ders kitaplarına seçilecek metinlerde, kullanılan sözcüklerin seçimi önem taşımaktadır. Sözcük sayısının ve cümle uzunluklarının sınıf seviyelerine göre artış göstermesi gerekmektedir. Ana dil eğitiminde aktif olarak kullanılan ders kitaplarına ait metinlerde 12-15 yaş grubuna ait kitaplarda kullanılması gereken sözcük sayısı Aytaş tarafından şu şekilde dile getirilmiştir: “Kitapta yer alacak metinler, çocuğun en çok kullandığı ve en çok bildiği 70 sözcükten oluşmalıdır. Cümle uzunlukları en çok 7 ile 10 sözcükten ibaret olmalıdır (Aytaş,2001: 59).

Dünyada ve Türkiye’de ana dili eğitiminde kullanılan ders kitaplarına, kelime sayısı, kavram sayısı ve kelime hazinesi açısından bakıldığında ilginç sonuçlarla karşılaşmaktadır. Türkiye’de ana dili eğitiminde kullanılan ders araç gereçlerinde öğrencilere öğretilen kelime ve kavram sayısı, diğer ülkelere oranla oldukça düşüktür (Akdoğan,1999) . Bu durum Türk öğrencilerinin, kavramsal yönden gelişimine yeteri kadar önem verilmediğini göstermektedir. Kavramsal yönden eksik olan bireyler

kendilerini iyi ifade edememekte hatta anlatılanları dahi tam olarak anlayamamaktadır. Bu nedenle Türkçenin eğitiminde kullanılmak üzere hazırlanacak ders kitaplarında kelime ve kavram sayısının artırılması ve kelime ve kavramların kazandırılmasına yönelik etkinliklerin yapılması çocukta dil gelişimini olumlu yönden etkileyecektir (Özbay ve Melanlıoğlu,2008: 41-42).

Metinlerde yer alan kelimelerin kullanım sıklıkları ve bu sözcüklerin Türkçenin söz varlığını ne oranda yansıttığı gibi faktörler ders kitaplarında yer alan metinlerin önemini ortaya koymaktadır.

2.3. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Türkçe eğitiminde çeşitli ders kitapları ve çocuk edebiyatı ürünlerinde söz varlığına yönelik araştırmaların yanı sıra ilköğretim, lise, ve yükseköğretim öğrencilerinin kişisel söz varlıklarının araştırma konusu yapıldığı görülmüştür. Ders kitapları ve çeşitli eserlere yönelik araştırmalarda söz varlığını oluşturan unsurlar belirlenmiş, kelime sıklıklarından yola çıkılarak bulgular ortaya konmuştur.

Pars (1954), “Okuma Psikolojisi ve İlkokul Psikolojisi” adlı kitabında ilköğretim birinci sınıf öğrencilerine öğretilecek 798 kelimelik bir liste vermiştir. Birinci sınıf öğrencileri için yazılmış olan ilk okuma ve hayat bilgisi kitapları, alfabeler taranarak kelimeler belirlenmiş, bunlara evde ve günlük hayatta kullanılan kelimeler de dahil edilmiştir.

Pierce (1960), tarafından Türkçe üzerine yapılan çalışma, önemli araştırmalardandır. Araştırmada veriler hem yazılı hem de sözlü kaynaklardan toplanmıştır. Okuma –yazma bilmeyenlerin günlük yaşamda sıklıkla kullandıkları kelimeler tespit edilmiştir. Araştırmada yazılı ve sözlü dile ilişkin havuzlar oluşturulmuş ve sözlü dile ait 700, yazılı dile ait 1500 kelimenin günlük Türkçenin temel kelime listesinin % 90’ını oluşturduğu tespit edilmiştir (Temur, 2006 : 51).

Harit (1971), “Samsun ve Ankara İllerinde 6-7 Yaş Çocuklarında Kelime Hazinesi” adlı araştırmasında bu illerde bulunan ilkokullar, çevrelerinin sosyo-ekonomik durumlarına göre gruplandırılmıştır. “Kelime hatırlama Oyunu” yöntemi ile öğrencilerden materyaller toplanmış, elde edilen kelimeler iki gruba ayrılarak alfabetik sıraya göre bir liste hâlinde verilmiştir. Çocukların bildiği ve hemen hatırlayabildiği

kelimelerin belirlenmesine çalışılmıştır. Bu çalışma sosyo - ekonomik gruplara göre çocukların bildiği, hemen hatırlayabildiği kelimelerin belirlenmesine yöneliktir.

Çiftçi (1991), “Bir Grup Yüksek Öğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması” nda Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi’nden bir grup son sınıf öğrencisinin yazılı anlatımda kullandıkları kelimeler belirlenmiştir. Sonuca göre son sınıf öğrencileri yazılı anlatımda ortalama 3216 aktif kelime servetine sahiptir.

Tosunoğlu (1998), ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin aktif olarak kullandıkları kelimeleri belirlemek amacıyla bu düzeydeki öğrencilere ait bir kelime hazinesi yapısı oluşturmaya çalışmıştır. Cümleler, ses kaydı yoluyla kaydedilmiş, ve kelime uzunluklarına, kelimelerin hece ve harf sayılarına göre incelenmiştir. Kelimeler, hem kullanım sıklığına hem çeşitlerine göre sınıflandırılmıştır.

Çeçen (2002), hazırladığı yüksek lisans tezinde ilköğretim öğrencilerinin kelime hazinelerinin geliştirilebilmesi için yapılacakları belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada, kelime hazinesinin öğrenci, eğitim- öğretim süreci, öğretim programlarındaki işlevi ve önemi ele alınmıştır. Kelime hazinesini geliştirmeye yönelik etkinlikler örnek verilmiştir.

Göz (2003), “Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü” çalışmasında çeşitli eserlerden 1.006.306 kelimelik bir kelime havuzu oluşturmuş ve sıklıkları tespit edilmiştir. Sözlükteki kelimeler hem sıklık sırasına göre hem de alfabe sırasına göre dizilmiştir.

Karadağ (2005), “İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma” adlı doktora tezinde ilköğretim birinci kademedeki okuyan öğrencilerin kelime hazinesiyle ilgili olarak Türkiye genelinde 14 yerleşim birimindeki 17 ilköğretim okulunda toplam 3135 öğrenciye yazılı anlatım uygulaması yaptırılmış ve sınıf seviyelerine göre kelimelerin sıklık ve yaygınlık listeleri oluşturulmuştur. Çalışmada ilköğretim 1. kademe için yazılan iki farklı yayınevine ait ders kitaplarının da kelime sıklıkları listelenmiş ve Türkçe ders kitaplarının kelime hazinesinin, öğrencilerin kelime hazinelerine uygunluğu araştırılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin yaygın olarak kullandıkları kelimelerin % 50- 60 arasında değişen oranlarda ders kitaplarında yer almadığı tespit edilmiştir.

Kurudayıoğlu (2005), “İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma” adlı doktora tezinde Türkiye genelinde yedi coğrafi bölge esas alınarak seçilen 14 ilköğretim okulunda 6,7,8. sınıf düzeyinden toplam 1726 öğrencinin yazılı anlatım çalışmalarında kullandığı kelimeler belirlenmiştir. Ayrıca 6, 7, 8. sınıflara ait iki yayınevinin Türkçe ders kitaplarının da kelime sıklıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin seviyelerine göre kelime sıklık ve yaygınlık listeleri aynı seviyeye göre ders kitaplarının kelime sıklıkları ile karşılaştırılmıştır. Her iki grupta da ortak olan kelimeler yanında öğrencilerin yaygın olarak kullanmalarına rağmen, ders kitaplarında olmayan kelimeler tespit edilmiştir.

Kutlu (2006), hazırladığı yüksek lisans tezinde MEB ilköğretim 6,7,8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığı açısından ne gibi özellikler gösterdiğini incelemiştir. Ders kitaplarının kelime sıklıkları belirlenmiş ve sınıf seviyesindeki artışa bağlı olarak söz varlığında da belirli bir artış olduğu gözlemlenmiş, ancak söz varlığının bazı birimlerinde azalmalar olduğu belirtilmiştir.

Özbay, Büyükkız ve Uyar (2011), ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki kelime hazineleri üzerine yaptığı incelemede, öğrencilerin yazdığı kompozisyonlardaki kelimeler çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. 7. sınıfa devam eden 394 öğrencinin kompozisyonlarında kullandığı kelimeler ; cinsiyet, okul öncesi eğitim alma, sosyoekonomik düzey ve akademik başarı değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin kelime hazinesinin, bu değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

Gökçe (2008), “Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçeye Katkısı” adlı yüksek lisans tezinde Gülten Dayıoğlu’nun çocuk öykülerini hikâye haritası yöntemiyle çözümlemiş, öykülerin çocuk eğitimi açısından taşıdığı özellikler belirlenmiştir. Öyküler, sözcük seçimi, söz varlığı, cümle yapısı ve türleri yönüyle incelenmiş, araştırmanın sonunda yazarın çocuk öykülerinde zengin bir söz varlığına ulaşılmıştır.

Lüle (2009), “Türkçenin Söz Varlığı Açısından Eflatun Cem Güney’in Derleyip yazdığı Masallar” adlı doktora tezinde Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı masallar çerçevesinde sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik etkinlik örnekleri geliştirilmiştir. Derlenen masallarda zengin bir söz varlığını tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma yapılırken tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan bilinmek istenen şeyin gözlenip belirlenebilmesidir (Karasar, 2003: 77). Millî Eğitim Bakanlığının 2011 - 2012 Eğitim Öğretim yılında 8. sınıflarda okutulmasını tavsiye ettiği dört ayrı yayınevine ait kitaptaki metinler, tarama modeliyle incelenerek metinlerdeki sözcükler ögeleri sınıflandırılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Millî Eğitim Bakanlığınca 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında okutulmasına karar verilen 8. sınıf Türkçe ders kitaplarıdır.

Araştırmanın örneklemini 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında okutulan MEB, Pasifik, Tav ve Koza Yayınlarına ait 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerdir..

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada dört ayrı yayınevine ait 8.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan okuma parçaları incelenmiştir. Serbest okuma parçaları da bu incelemeye dahildir. Metinlerle ilgili etkinlikler çalışma kitabında yer almaktadır. Temalarda yer alan dinleme metinleri, öğrenci ders kitaplarında yer almadığı için bu parçalar araştırmaya dahil değildir.

3.3.1. Koza Yayınlarının Yayımladığı 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Kitabın Basım Yeri ve Tarihi : Ankara, 2010

Kitabın Yazarı / Yazarları : Ahmet Kapulu, Aliyar Karaca

Kitaptaki Temalar ve Metin Sayısı : Kitapta toplam 6 tema ve bu temalarda bulunan toplam 30 metin yer almaktadır. Metinler ve yer aldıkları temalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3 : Koza Yayınları Ders Kitabı Metinleri

METİN ADI	YAZARI / ŞAİRİ	YER ALDIĞI TEMA
Herkes Başarılı Olur mu?	Zuhâl Özer	Kişisel Gelişim
Bu Sabah hava Berrak	Cahit Sıtkı Tarancı	Kişisel Gelişim
Selim' i Anarım	Necati Cumalı	Kişisel Gelişim
Helen Keller (S.O.)	Ann Donegen Johnson	Kişisel Gelişim
En Büyük Görevimiz (S.O.)	Dr. Albert Schweitzer	Kişisel Gelişim
Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda	Cahit Külebi	Atatürk
Millî Eğitim ve Millî Birlik	Ahmet Kapulu	Atatürk
Nutuk	Cemil Sönmez	Atatürk
Atatürk Bir Çıktır, varış Değil (S.O.)	Orhan Asena	Atatürk
Uluslar Bahçesi Çağdaş Dünya (S.O.)	Ceyhun Atuf Kansu	Atatürk
Nasrettin Hoca	Ahmet Köklügiller	Millî Kültür
Türküler Dolusu	Bedri Rahmi Eyüboğlu	Millî Kültür
Atasözleri ve Deyimler	Aziz Nesin	Millî Kültür
Masal Ananın Son Masalı (S.O.)	Işıl Özgentürk	Millî Kültür
Yurdumuzu Bezeyen Koca Mimar Sinan	Enver Naci Gökşen	Millî Kültür
Yangın	İbrahim Zeki Burdurlu	Toplum Hayatı
Konuğa İkrâm	Mehmet Önder	Toplum Hayatı
Yaprak Dökümü 'nden	Reşat Nuri Güntekin	Toplum Hayatı
Dönen Tekerlek (S.O.)	Ceyhun Atuf Kansu	Toplum Hayatı
Koca Taş (S.O.)	Talip Apaydın	Toplum Hayatı
Nerede İnsan Varsa Orada Umut Vardır.	Afşar Timuçin	Duygular
Kedi Ağaca Çıktı	Muzaffer İzgü	Duygular

Hazır Olun, Fırtına Geliyor	Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halikarnas Balıkçısı)	Duygular
İnsanla Güzel (S.O.)	İlhan Geçer	Duygular
Oyuncak (S.O.)	Erdoğan Tokmakçioğlu	Duygular
Peri Bacaları	Yaşar Kemal	Doğa ve Evren
Şehrin Üstünden Geçen Bulutlar	Ahmet Muhip Dıranas	Doğa ve Evren
Kızılderili Reisinden Çevre Dersi	Reis Seattle	Doğa ve Evren
Soluk Kesen Macera (S.O.)	Tuna Bengin, Yalçın Çınar	Doğa ve Evren
Mavi Nerede? (S.O.)	Derman Bayladı	Doğa ve Evren

3.3.2. Millî Eğitim Bakanlığının Yayımladığı 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Kitabın Basım Yeri ve Tarihi : Ankara,2010

Kitabın Yazarı /Yazarları : Abdulkadir Altan, Serdar Arhan, Sema Başar, Gülderen Öztürkler, Derya Yılmaz

Kitaptaki Temalar ve Metin Sayısı : Kitapta toplam 6 tema ve bu temalarda bulunan toplam 30 metin yer almaktadır. Bu metinler ve yer aldıkları temalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4 : MEB Yayınları Ders Kitabı Metinleri

METİN ADI	YAZARI / ŞAİRİ	YER ALDIĞI TEMA
Kız Kalesi	Saim Sakaoglu	Zaman ve Mekân
Geçmiş Zaman Şiirleri	Bayram Bilge Tokel	Zaman ve Mekân
Eski Ankara Evleri	Pınar Yetimoğlu	Zaman ve Mekân
İstanbul’u Dinliyorum (S.O.)	Orhan Veli Kanık	Zaman ve Mekân
Robinson Crusoe (S.O.)	Daniel Defoe	Zaman ve Mekân
Atatürk’ten Anılar	İlknur Güntürkün Kalıpçı	Atatürk
Onuncu Yıl Nutku	Mustafa Kemal Atatürk	Atatürk
Atatürk ve Bilim	Ord.Prof. Aydın Sayılı	Atatürk

Atatürk'te Millet Sevgisi (S.O.)	Prof. Dr. Muzafer Göker	Atatürk
Gazi (S. O.)	Falih Rıfki Atay	Atatürk
İhtiyar Çilingir	Memduh Şevket Esendal	Millî Kültürümüz
Gönül Mimarlarımız	Talat Sait Halman Şükrü Enis Regü	Millî Kültürümüz
Nevruz ve Birlik	Sevinç Çokum	Millî Kültürümüz
Mehmet Âkif ve Safahat'ı Okumak (S. O.)	Rıfki Kaymaz	Millî Kültürümüz
Türklerde Çiçek Zevki (S. O.)	Süheyl Ünver	Millî Kültürümüz
Ergenekon Destanı	Anonim	Toplum Hayatı
Çiğdem Der ki	Miyase Sertbarut	Toplum Hayatı
Aşinasız	Ali Çolak	Toplum Hayatı
Ziyaret Günleri (S.O.)	Mahmut Yesari	Toplum Hayatı
Türk Misafirperverliği (S. O.)	Anna Masala	Toplum Hayatı
Basından Teknoloji Haberleri	Özcan Yağmur Salih Hamurcu Mehmet Yatkın	Bilim ve Teknoloji
Anadolu'nun Bahtı Açık Kara Treni	Mehmet Önder	Bilim ve Teknoloji
Bilgisayar Yalnızlığı	Ali Çolak	Bilim ve Teknoloji
Bir Varmış Bir Yokmuş Televizyon Bozulmuş (S.O.)	Muzafer İzgü	Bilim ve Teknoloji
Petekten Peteğe Telefon Görüşmesi (S.O.)	Bilim Çocuk	Bilim ve Teknoloji
Hayatta Başarının Yolları	Selim Sırrı Tarcan	Kişisel Gelişim
İki İyi İnsan	Enver Naci Gökşen	Kişisel Gelişim
Martı	Richard Bach	Kişisel gelişim
Bir Başarı Öyküsü (S.O.)	Nuray Bartoscheck	Kişisel Gelişim
Bir Şey Olmak, Çok Şey Olmak (S.O.)	Hamdi Topçu	Kişisel Gelişim

3.3.3. Tav Yayınlarının Yayımladığı 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Kitabın Basım Yeri ve Tarihi : İstanbul, 2011

Kitabın Yazarı / Yazarları : Derya Şahin

Kitaptaki Temalar ve Metin Sayısı : Kitapta toplam 6 tema ve bu temalarda bulunan toplam 31 metin yer almaktadır. Bu metinler ve yer aldıkları temalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5 : Tav Yayınları Ders Kitabı Metinleri

METİN ADI	YAZARI / ŞAİRİ	YER ALDIĞI TEMA
Meraklı Pandora ve Konuşan Sandık	Ahmet Ünver	Duygular
Aşk Mektupları	Reşat Nuri Güntekin	Duygular
Kazılık Dağı'nın Aslanı Boğaç Han	Atilla Dirim	Duygular
Hayatın Hesaba Kattığı (S.O.)	Murat Çiftkaya Senai Demirci	Duygular
Anneciğim, Anneciğim (S.O.)	Naim Tirali	Duygular
Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler	Afet İnan	Atatürk
Atatürk (Kişiliği, İlkeleri, Düşünceleri)	Ahmet Köklügiller	Atatürk
Akılcılık, Bilim, Eğitim	Komisyon	Atatürk
Türkiye'nin Jeopolitik Önemi	Suat İlhan	Atatürk
Atatürk'ten Son Mektup (S.O.)	Halim Yağcıoğlu	Atatürk
Atatürk ve Abdülhalim Çelebi Efendi (S.O.)	Prof. Dr. Yurdakul Yurdakul	Atatürk
Doğa Dedi Ki	Sabahattin Kudret Aksal	Doğa ve Evren
Güney ve Batı Anadolu Ormanları	Ayhan Atakol	Doğa ve Evren
Dünya Yuvarlakmış	Alp Akoğlu	Doğa ve Evren

Yanan Ormanlarda Elli Gün (S.O.)	Yaşar Kemal	Doğa ve Evren
Geldiği Gibi (S.O.)	Nurullah Ataç	Doğa ve Evren
Ceviz	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Toplum Hayatı
Birlikte	Mehmet Salihoğlu	Toplum Hayatı
Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	Toplum Hayatı
Herkesin Değeri Kendine Göre (S.O.)	Montaigne	Toplum Hayatı
Misafirliklerimiz (S.O.)	Şevket Rado	Toplum Hayatı
Tarihin Tanığı Yazı	Gökhan Tok	İletişim
Tatlı Dil	Şevket Rado	İletişim
Bayan Hardy	Stephen Glenn	İletişim
Televizyonda Ergenlik Çağı (S.O.)	Can Dündar	İletişim
Sana Mail' im Var (S.O.)	İsmail Örgen	İletişim
Çocuktum Ufacıktım, Top Oynadım Acıktım	Buket Uzuner	Zaman ve Mekân
Güney Amerika Gezi İzlenimleri	Gülten Dayıoğlu	Zaman ve Mekân
Hayalinizdeki Oda	İpek Ongun	Zaman ve Mekân
Zaman Yönetimi- Büyük Taşlar (S.O.)	Kaynak : İnternet	Zaman ve Mekân
Bir Göl, Bir Deniz	Turgut Tarhan	Zaman ve Mekân

3.3.4. Pasifik Yayınlarının Yayımladığı 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Kitabın Basım Yeri ve Tarihi : Ankara, 2010

Kitabın Yazarı / Yazarları : Yaşar Ceyhan, Saliha Ceyhan

Kitaptaki Temalar ve Metin Sayısı : Kitapta toplam 6 tema ve bu temalarda toplam 30 metin bulunmaktadır. Bu metinler ve yer aldıkları temalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6 : Pasifik Yayınları Ders Kitabı Metinleri

METİN ADI	YAZARI / ŞAİRİ	YER ALDIĞI TEMA
Dünyada Herkeste Sevgi Var... Her Yerde Sevgi Günü Var...	Nuray Bartoscheck	Toplum Hayatı
Değişmek Veya Kaybolmak	Lahbabi	Toplum Hayatı
Seyfi Baba	Mehmet Akif Ersoy	Toplum Hayatı
Misafirliklerimiz (S.O.)	Şevket Rado	Toplum Hayatı
Kefil (S.O.)	Friedrich Von Schiller	Toplum hayatı
Yürüyelim Arkadaşlar	Prof.Dr.Ayşe Afet İnan	Atatürk
Dil Devrimi	Cemil Sönmez	Atatürk
Atatürk İlkeleri	Âşık Dursun Durdağı	Atatürk
Millî Eğitim (S.O.)	Mustafa Kemal Atatürk	Atatürk
Türk Hanımlarıyla Birlikte Sahneye (S.O.)	Hanri Bezanus	Atatürk
Balıyoor... Nasrettin Hoca Festivali Başlıyoor...	Çelik Ünlü	Millî Kültür
Yozgat'ta Gençlerin Askere Uğurlanışı	Durali Doğan	Millî Kültür
Cazgır	Attila İlhan	Millî Kültür
Mis Gibi Şerbetlerimiz Kolaya Yenik Düştü (S.O.)	Eser Tutel	Millî Kültür
Keloğlan (S.O.)	Derleyen : Faik Arçın	Millî Kültür
Sevinme Oyunu	Elenor Porter	İletişim
Sazıma	Âşık Veysel	İletişim
Portakalın Yaprığını Kopardığım An	Emre Kongar	İletişim
Bir Buket Beyaz Gardenya (S.O.)	Marsha Arons	İletişim
Alışkanlık	Montaigne	İletişim
Yazı : Hayali Gerçeğe Dönüştüren Büyü	Mürüvvet Kurt	Kişisel Gelişim
Kişilik	Çetin Altan	Kişisel Gelişim
İnanç	Ali Dinler	Kişisel Gelişim
Köse Dağı (S.O.)	Eflatun Cem Güney	Kişisel Gelişim
İda (S.O.)	Tarık Dursun K.	Kişisel Gelişim
Hayallerim Vardı Renkler İçinde	Tolunay Sandıkçioğlu	Kavramlar ve Çağrışımlar
Güzellik Suyu	Prof. Dr. Saim Sakaoğlu	Kavramlar ve Çağrışımlar
Gidem Dersin Uçmağa	Kaygusuz Abdal	Kavramlar ve Çağrışımlar
Yunus Balığının Sırtındaki Çocuk (S.O.)	Ali Püsküllüoğlu	Kavramlar ve Çağrışımlar
Gül Hanım'ın Annesi (S.O.)	Memduh Şevket Esendal	Kavramlar ve Çağrışımlar

Uygulama aşamasında şu hususlara dikkat edilmiştir :

1. Dört ayrı yayınevine ait 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Her metin için ayrı dosya oluşturulmuştur. Metinler için oluşturulan dosyalar birleştirilerek her tema için dosyalar oluşturulmuştur. Daha sonra her yayınevi için ayrı dosya oluşturulmuştur.
2. Metinlerdeki kelimeler yalın duruma getirilmiştir.
3. Özel isimler, birleşik isimler aynen alınmıştır.
4. Deyimler, atasözleri, özel isimler, yardımcı fiillerle oluşmuş ve anlamca kaynaşmış birleşik fiiller, sayılar, tarihler bir kavramı karşıladığı için olduğu gibi alınmıştır.
5. Kelimeler bilgisayar ortamına aktarılırken Türk Dil Kurumunun internet sitesindeki Büyük Türkçe Sözlük, Güncel Türkçe Sözlük, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Yazım Kılavuzu, esas alınmıştır.
6. İkilemelerin bilgisayar ortamına aktarılırken, sözlükte madde başı olmasına dikkat edilmiştir. İkilemeler için yararlanılan bir diğer kaynak da Vecihe Hatipoğlu' nun "Türk Dilinde İkileme" eseridir. Bazı zarf fiillerle oluşturulan ikilemeler sözlükte madde başı olmadığı için sıklık dizinine alınmamıştır. Örneğin : döndüre döndüre, badanalana badanalana ...
7. Fiilimsiler ve fiillerin olumsuz hâlleri ayrı bir kelime gibi düşünülmemiş, kök olarak alınmıştır.
8. Edilgen durumdaki fiiller olduğu gibi alınmıştır.
9. Çekimli fiillerde çekim ekleri atılarak, bu kelimelere ait sıklıklar bu kelimenin köküne eklenmiştir. "Gelecek, çıkar, okur" gibi yapım eki alarak adlaşmış olan kelimeler ayrı olarak alınmıştır.
10. Hitap ifadeleri kalıplaşmış kabul edilerek olduğu gibi alınmıştır. Örneğin : Canım, efendim...

11. Yazınları aynı olup anlamları farklı olan sesteş kelimeler, metinlerdeki anlamları yanlarında parantez içinde verilerek ayrı maddeler hâlinde alınmıştır. Örneğin: Yüz (sima), yüz (sebepe)...
12. Sözlük maddesi olmayan ünlem ifadeleri ve konuşma dilinde kullanılan “Eee, Aaa” gibi uzatma ifadeleri sıklık dizinine alınmamıştır.
13. Rakamlar yazı ile yazılmıştır. Örneğin : 26, yirmi altı ...
14. “ de, da” bağlacının “da” şekli “de” olarak alınmıştır.
15. Metindeki özel isimler, yabancı kelimeler bir kavramı karşıladığı için sözlükte madde başı olmadığı hâlde sıklık dizinine alınmıştır.
16. “İse” ve “idi” kelimeleri tek başlarına anlam taşımadıkları için sıklık dizinine alınmamıştır.
17. Sayılar ve kısaltmalar sözlükte madde başı olmadığı hâlde bir kavramı karşıladıkları için sıklık dizinine alınmıştır.
18. “Bu, şu, o,ne, nere, bura, üzeri” gibi kelimeler ekli biçimleriyle alınmamıştır.
19. “Öylesine, öylece, böylece, öyleyse...” gibi kalıplaşmış ifadeler Türkçe Sözlükte yer aldığı biçimleriyle kabul edilmiştir.
20. Dizinde geçen bazı özel adların, özel ad olduğunu belirtmek için yanına parantez içinde neyin adı olduğu belirtilmiştir. Örneğin : Tavşan (Adası), Hortu (Köyü) vb.
21. Metinde yanlış yazılmış sözcükler dizine düzeltilerek alınmıştır.
22. Metinler Doğan Aksan’ın belirlediği söz varlığının içerdiği öğelere göre incelenmiştir. Bunların dışında kullanılan kısaltmalar, yabancı kelimeler, özel isimler de eklenmiştir.

4. BULGULAR ve YORUM

4.1. 8. Sınıf Koza Yayınları Türkçe Ders Kitabı Sıklık Dizini

Bir	493	ama	56	ev	39
bu	303	ses	54	toprak	38
olmak	269	başka	54	biri	37
de(bağlaç)	266	gün	54	bütün	37
ve	213	Atatürk	53	iş	37
o	197	Sinan	53	ora	37
demek	166	en(zarf)	52	söylemek	37
gibi	107	çalışmak	51	yan	37
gelmek	103	değil	51	bahçe	36
için	96	sen	51	geçmek	36
ne	90	adam	50	yol	36
daha	88	vurmak	50	mağara	34
insan	87	ana	50	teyze	34
ben(zamir)	85	büyük	49	genç	33
Var	85	çıkma	49	kimse	33
bakma	84	kadar	48	yıl	33
biz	81	istemek	47	inmek	32
masal	80	zaman	47	önce	32
yer	80	durma	46	ara	30
her	76	ki(bağlaç)	46	baba	30
çok	75	diye	45	deniz	30
kendi	73	iyi	45	duyma	30
şey	70	almak	44	şu	30
çocuk	68	bilmek	42	anlamak	29
sonra	67	güzel	42	anlatma	29
görmek	66	başlamak	41	böyle	29
yapma	64	kalmak	41	iki	29
dünya	63	yok	41	koca(ulu)	29
gitmek	61	Su	40	ile	28
deyim	57	taş	40	son	28
ulus	57	üst	40	umut	28

herkes	27	ya	21	gerekmek	17
oynamak	27	hava	20	hiçbir	17
ilk	26	hemen	20	ordu	17
köy	26	nasıl	20	öyle	17
ölüm	26	vermek	20	tarla	17
siz	26	bağımsızlık	19	yapı	17
şimdi	26	belki	19	yazmak	17
ağaç	25	bile	19	anne	16
baş	25	göz	19	aynı	16
bulmak	25	içinde	19	beklemek	16
eğitim	25	köylü	19	biçim	16
kedi	25	tanıtmacı	19	ciğer	16
kırılmak	25	yeni	19	eser	16
mavi	25	ad	18	hem	16
yürümek	25	anlam	18	hiç	16
bitmek	24	artık(zarf)	18	insanlık	16
çünkü	24	dönmek	18	İstanbul	16
göre	24	Elif	18	mutluluk	16
hep	24	gerçek	18	oğul	16
işte	24	halk	18	Selim	16
tüm	24	koşmak	18	türlü	16
yaşamak	24	metre	18	yemek(ad)	16
beyaz	23	neden	18	biraz	15
sevmek	23	nere	18	dal	15
söz	23	nine	18	getirmek	15
sözcük	23	orman	18	hâl	15
çiçek	22	ölmek	18	hoca	15
etmek	22	ön	18	karşı	15
oturmak	22	sokak	18	oyuncak	15
yaş	22	üzeri	18	öğrenmek	15
bura	21	birbiri	17	parça	15
düşünmek	21	bulunmak	17	şöyle	15
iç	21	camı	17	açık	14
kitap	21	düşmek	17	ağız	14
konuşmak	21	fakat	17	alt	14
renk	21	gece	17	az	14

başarı	14	yaşam	13	Helen	11
bırakmak	14	amca	12	kaçmak	11
birçok	14	art	12	karanlık	11
çoğu	14	at	12	örnek	11
hani	14	atmak	12	para	11
kişi	14	bugün	12	saat	11
konuk	14	çekmek	12	savaş	11
küçük	14	duygu	12	tanımak	11
Nutuk	14	ileri	12	toplanmak	11
oda	14	kahve	12	Türk	11
tren	14	kent	12	türkü	11
ulusal	14	kez	12	unutmak	11
ya da	14	kırmak	12	yani	11
yüz(sima)	14	koymak	12	yetiştirmek	11
açmak	13	kullanmak	12	Aksoy	10
Ali Rıza Bey	13	önemli	12	Anadolu	10
amaç	13	pek	12	aramak	10
ancak	13	rüzgar	12	ateş	10
arkadaş	13	sabah	12	bağırarak	10
asker	13	sayın	12	bey	10
çevre	13	sürmek	12	bir yandan	10
çıkarmak	13	tek	12	çocukluk	10
doğa	13	yakın	12	dağ	10
doğru	13	yavru	12	evet	10
durum	13	yemek(fiil)	12	gölge	10
gök	13	yurt	12	görünmek	10
hak	13	aşağı	11	göstermek	10
kız	13	atasözü	11	götürmek	10
kurmak	13	balyoz	11	hadi	10
peri bacası	13	birkaç	11	Helen Keller	10
sevinç	13	bulut	11	kadın	10
tepe	13	çağdaş	11	kelime	10
tutmak	13	dil	11	kırmızı	10
üç	13	doğmak	11	Kızılderili	10
varmak	13	girmek	11	orta	10
yapılmak	13	ha	11	pencere	10

sanki	10	tamam	9	Kanuni	8
sormak	10	teknisyen	9	kaymakam	8
Şevket	10	torun	9	kaynak	8
tam	10	uçmak	9	kesilmek	8
Tanrı	10	umutsuzluk	9	kesmek	8
taraf	10	uzun	9	kim	8
tarih	10	verilmek	9	kocaman	8
taşımak	10	yayla	9	köşe	8
Tekir	10	yeşil	9	kurtarmak	8
toplamak	10	yine	9	Mimar Sinan	8
Türkçe	10	yön	9	minare	8
yağmur	10	ağlamak	8	muhtar	8
yüksek	10	ayak	8	Musa	8
aile	9	baca	8	okumak	8
akşam	9	bazı	8	öneri	8
an	9	be	8	özellik	8
arka	9	birlikte	8	padişah	8
ayrı	9	bu yüzden	8	saklamak	8
ayrılmak	9	cumhuriyet	8	sanmak	8
bitirmek	9	çorba	8	sefer	8
çukur	9	çuf	8	sevgi	8
değişmek	9	derinlik	8	sözlük	8
derin	9	devam etmek	8	şekil	8
düşünce	9	dikilmek	8	yaklaşmak	8
geçirmek	9	dost	8	yakmak	8
gelin	9	elbette	8	yalnız	8
güç	9	endüstri	8	yaprak	8
işlemek	9	eski	8	yaratmak	8
kapı	9	geniş	8	yelken	8
katılmak	9	geri	8	yok etmek	8
komşu	9	gülmek	8	yürek	8
kuş	9	hortum	8	alan	7
kuşak	9	inanmak	8	araba	7
olay	9	ince	8	araştırmak	7
sağlamak	9	incelemek	8	aydınlık	7
sert	9	kaldırmak	8	bağlamak	7

bin dokuz yüz		koku	7	atlamak	6
yirmi yedi	7	konu	7	ayrıca	6
Birey	7	korku	7	balık	6
can	7	millet	7	başarılı	6
çağırma	7	millî	7	bayrak	6
dam	7	motor	7	belirtmek	6
dayanmak	7	Niyazi	7	belli	6
delikanlı	7	ocak	7	beri	6
ders	7	öteki	7	bilgi	6
dinlemek	7	parçalamak	7	bilinmek	6
doğru	7	patlamak	7	bin(sayı)	6
dolmak	7	pilav	7	birlik	6
dümen	7	reis	7	borçlu	6
düşman	7	sadece	7	boş	6
erkek	7	saksı	7	canlı	6
etraf	7	sarı	7	çekilmek	6
fazla	7	sonuç	7	Çukurpınar	6
fırtına	7	süre	7	direk	6
gelecek	7	ta	7	dolaşmak	6
gemi	7	tatlı	7	dolu	6
gerek	7	ufuk	7	dökülmek	6
grup	7	usta	7	düğün	6
güneş	7	utku	7	fıkra	6
hangi	7	ülke	7	gelişmek	6
hatta	7	üzüm	7	gene	6
hayvan	7	Vahide	7	gerekli	6
hazırlanmak	7	varlık	7	gökyüzü	6
hepsi	7	vatandaş	7	görev	6
ışık	7	yalnızca	7	hâkim	6
kardeş	7	yangın	7	hayat	6
kasap	7	yumuşak	7	haydi	6
kayık	7	yüzlerce	7	helikopter	6
kazanmak	7	zor	7	heyecanlı	6
kendi kendine	7	altı	6	içeri	6
kırk	7	anıt	6	İdris	6
kıyı	7	Ann	6	ikinci	6

İsmail	6	yanmak	6	duyulmak	5
kaptan	6	yaptırmak	6	Düzenlenmek	5
karşılaşmak	6	yardım etmek	6	efendim	5
kere	6	yaşlı	6	eğilmek	5
kısa	6	yazar	6	eklemek	5
kova	6	yazıhane	6	elde etmek	5
köprü	6	yirmi	6	elektrikli	5
kubbe	6	yirmi üç	6	eli bayraklı	5
kutsal	6	yükselmek	6	elli	5
lazım	6	acı	5	emmi	5
madeni	6	açıklık	5	fabrika	5
memleket	6	ağır	5	garip	5
memur	6	ah	5	Gençliğe Hitabe	5
mimar	6	akmak	5	gerçekten	5
Mustafa Kemal	6	alev	5	gezmek	5
nitelik	6	Ankara	5	göğüs	5
okul	6	anlatılmak	5	güvenmek	5
otuz	6	ay	5	güzelim	5
öte	6	ayırmak	5	hazırlamak	5
pat	6	bağ	5	hele	5
pembe	6	basmak	5	inanç	5
pisi pisi	6	başına gelmek	5	indirmek	5
rağmen	6	bazen	5	iyice	5
sahip	6	beş	5	iyilik	5
seçmek	6	birleşik	5	kalabalık	5
seyretmek	6	boşuna	5	kalkmak	5
sıralamak	6	çağ	5	kan	5
türbe	6	çeşitli	5	kanat	5
uğraşmak	6	çizgi	5	kararlılık	5
umutsuz	6	dakika	5	kenar	5
uzak	6	denmek	5	koyak	5
uzanmak	6	destan	5	kurtulmak	5
ünlü	6	dışarı	5	Kurtuluş Savaşı	5
vazo	6	doğrulamak	5	kuru	5
yahu	6	dostluk	5	kurulmak	5
yanlış	6	dört	5	kuruş	5

kuyu	5	açgözlülük	4	dizin	4
küsmek	5	açıklamak	4	doldurmak	4
matematik	5	adım	4	dökmek	4
niye	5	aman	4	dönüşmek	4
okunmak	5	Anamur	4	duvar	4
oldukça	5	anlaşılmaq	4	düzey	4
on	5	asıl	4	ekip	4
on beş	5	asma	4	el(yabancı)	4
oyun	5	aşık	4	eleştiri	4
önem	5	ata	4	Ender	4
Pazar	5	ayrım	4	etki	4
pek çok	5	bağlı	4	evvela	4
peki	5	barış	4	gençlik	4
sağ(yön)	5	başarısız	4	gereksinim	4
satmak	5	bayan	4	geri kalmak	4
sayılmak	5	berrak	4	güçlü	4
saymak	5	bilge	4	gül	4
sekiz	5	bir tek	4	gülümsemek	4
sevinmek	5	boğulmak	4	güverte	4
sıra	5	bomba	4	güzellik	4
sırt	5	bölüm	4	hakkında	4
sofra	5	bulanmak	4	hareket	4
şapka	5	Burdur	4	hareket etmek	4
tas	5	canım	4	hatırlamak	4
temel	5	çalmak	4	haykırmak	4
ufacık	5	Çamurlu	4	hey	4
üç beş	5	çay(içecek)	4	heyecan	4
üzere	5	çekim	4	heyecanlanmak	4
vakit	5	çıgllık	4	hissetmek	4
veli	5	damar	4	hoş geldiniz	4
yanaşmak	5	dek	4	hoşaf	4
yardım	5	derinden	4	içmek	4
yatmak	5	devşirme	4	ihtiyar	4
yenmek	5	diğer	4	insancı	4
yıldız	5	dikmek	4	insanoğlu	4
acaba	4	dinlenmek	4	ip	4

istasyon	4	öğretmek	4	ulaşmak	4
işitmek	4	öldürmek	4	ustalık	4
itfaiye	4	önem vermek	4	utanmak	4
kaç	4	örnek vermek	4	uygarlık	4
Kanuni Sultan		örtmek	4	uzatmak	4
Süleyman	4	öylesine	4	üretmek	4
kap	4	Rüstem Paşa	4	ürün	4
karı	4	sağlanmak	4	vazgeçmek	4
kavuşmak	4	sanat	4	veya	4
kaya	4	saray	4	yağ	4
kement	4	sarışın	4	yakalamak	4
kesin	4	savaş alanı	4	yamaç	4
kımıldamak	4	savaşçı	4	yardımcı olmak	4
kısım	4	savaşmak	4	yarın	4
kızarmak	4	sepet	4	yaz	4
kızmak	4	sevda	4	yazı	4
kimi	4	sıcak	4	yerleştirmek	4
koparmak	4	sık sık	4	yıkım	4
kopmak	4	sıkıntı	4	yılan	4
korkusuz	4	solumak	4	yok olmak	4
kötü	4	soru sormak	4	yoksa	4
kullanılmak	4	söylenmek	4	yoksul	4
kurşun	4	subaşı	4	yokuş	4
medrese	4	susmak	4	yöre	4
Melek	4	sürdürmek	4	yük	4
merak	4	şaşmak	4	yüz(sayı)	4
metin	4	şehir	4	yüzyıl	4
mutfak	4	tanım	4	zaten	4
mutlu	4	taş bebek	4	zeka	4
Nadire	4	tehlike	4	zıplamak	4
Nasrettin Hoca	4	televizyon	4	ziyade	4
niçin	4	temizlemek	4	zorunda olmak	4
olanak	4	Togan	4	açı	3
Osman	4	turuncu	4	açıkgözlülük	3
ot	4	tükenmek	4	açılmak	3
öğrenci	4	Türkiye	4	ağır ağır	3

ağırbaşlı	3	bol	3	duman	3
aha	3	boşu boşuna	3	düşlemek	3
ak	3	boy	3	ekim	3
alabildiğine	3	bozmak	3	elden ele	3
Allah	3	böylesine	3	emretmek	3
anı	3	buffalo	3	ense	3
apartman	3	bulgur	3	erik	3
araç	3	BÜMAK	3	ermek	3
arada bir	3	büsbütün	3	eşitlik	3
araştırmacı	3	canlılık	3	evlat	3
artırmak	3	Cemal	3	fakir	3
Asım	3	cevap vermek	3	falán	3
aşk	3	ciklet	3	fark etmek	3
aşmak	3	cip	3	fen	3
atılmak	3	çaba göstermek	3	fikir	3
ay(mevsim)	3	çanak	3	gayret	3
Ayasofya	3	çeşme	3	gazete	3
aylık	3	çökmek	3	Gazi(MK)	3
ayran	3	çubuk	3	geliştirmek	3
ayrı ayrı	3	dahi	3	gemici	3
Ayşe	3	dalmak	3	genel	3
bağlanmak	3	damla	3	gerçeklik	3
balon	3	defa	3	göl	3
bardak	3	değerli	3	Göreme	3
başvurmak	3	değınmek	3	görölmek	3
bayılmak	3	deha	3	göz kırpmak	3
belirli	3	demir	3	gözden geçirmek	3
bencillik	3	denemek	3	gözden kaybolmak	3
benzemek	3	dere	3	gözlem	3
beraber	3	devir	3	güçlendirmek	3
bıçak	3	dinamit	3	güldürmek	3
bin dokuz yüz yirmi iki	3	diz	3	haber vermek	3
birden	3	donmak	3	hafif	3
birleşmek	3	doruk	3	haksız	3
birleştirmek	3	döndürmek	3	hâlâ	3
birtakım	3	dört gözle beklemek	3	halat	3

harf	3	kitaplık	3	öylece	3
hasta	3	kol	3	özgürlük	3
hazırlık	3	konmak	3	özveri	3
helva	3	korkunç	3	parçalanmak	3
heves	3	kulak	3	pekmez	3
hop	3	kuşatmak	3	perde	3
hoplamak	3	kürek	3	pişirmek	3
hoşlanmak	3	kütük	3	pişmek	3
huni	3	lira	3	ray	3
ırmak	3	lokomotif	3	rekor	3
iğne	3	Lütfü Paşa	3	resim	3
ihtiyaç	3	Maçan	3	sadrazam	3
ikindi	3	makine	3	sağlam	3
ikram etmek	3	mal	3	sağlık	3
ileri gelmek	3	masraf	3	sahici	3
imdat	3	mektep	3	sahip olmak	3
intihar	3	minibüs	3	sancak	3
iri	3	miyav	3	sarılmak	3
istenilmek	3	miyavlamak	3	satılmak	3
işçi	3	müşabaka	3	seslenmek	3
işlenmek	3	müzik	3	sesli	3
iyi olmak	3	Naci Girginsoy	3	sınır	3
iz	3	nar	3	sır	3
Kâğıthane	3	nokta	3	sistem	3
kalıplaşmak	3	o denli	3	soğukluk	3
kapkara	3	o kadar	3	sol	3
kaplamak	3	on yedi on paraya on		soluk	3
karma eğitim	3	taklak atmak	3	soru	3
kat	3	ortak	3	sönmek	3
katmer	3	ortanca	3	Söylev	3
kavun	3	ortaya çıkmak	3	Süleymaniye Camii	3
kaybetmek	3	oysa	3	şarkı	3
kebab	3	öğle	3	şaşırmak	3
keşfedilmek	3	öğrenim	3	şimşek	3
kin	3	Ömer Asım Aksoy	3	şişe	3
kişilik	3	önermek	3	tabii	3

tahta	3	yavaş yavaş	3	aklı ermek	2
takım	3	Yavuz Sultan Selim	3	aklına gelmek	2
takmak	3	yazgı	3	alay etmek	2
tasarı	3	yazılmak	3	alışveriş	2
teknik	3	yeniçeri	3	Almanca	2
tekrar	3	yenilmek	3	amma	2
tırmanmak	3	yerleşmek	3	andırmak	2
titremek	3	yersiz	3	anımsamak	2
tohum	3	yeşermek	3	anlamalı	2
top	3	yetinmek	3	anlaşılmaz	2
torik	3	yetişmek	3	anlatım	2
Toroslar	3	yiğit	3	anmak	2
uç	3	yitirmek	3	ara sıra	2
uğramak	3	yok canım	3	arabalık	2
ummak	3	yurttaş	3	artmak	2
umutsuzluğa düşmek	3	yürütmek	3	asfalt	2
uymak	3	zafer	3	askercilik	2
uzun uzun	3	zengin olmak	3	aslında	2
üstün	3	zenginlik	3	aşlamak	2
üye	3	Abdullah Efendi	2	aşılmak	2
üzülmek	3	acımak	2	atlı	2
vahşi	3	acımasız	2	Avrupa	2
var olmak	3	acımasızca	2	avuç	2
vura vura	3	adamak	2	ayağa kalkmak	2
yabancı	3	aday	2	ayak basmak	2
yalancılık	3	adlı	2	aydın	2
yanı başı	3	ağa	2	ayıklamak	2
yanıt	3	Ağırnas	2	ayılmak	2
yapıcı	3	ağustos	2	ayıp	2
yapım	3	ağzını açmak	2	az çok	2
yararlanmak	3	Ahmet	2	badanalamak	2
yaratık	3	ait	2	bahar	2
yarı	3	Akdeniz	2	bahçeli	2
yaş(zaman)	3	akıl	2	bahçıvan	2
Yaşar	3	akın	2	bakkal	2
yatak örtüsü	3	akla gelmek	2	balkon	2

bamya	2	Birinci Dünya Savaşı	2	çimen	2
bana mısın dememek	2	bombalanmak	2	çoğalmak	2
baston	2	bostan	2	çoğunlukla	2
başarmak	2	boşalmak	2	çokluk	2
başkomutan	2	boya	2	çoluk çocuk	2
başlatmak	2	boyunca	2	çöp	2
batırmak	2	bozulmak	2	çözmek	2
batmak	2	bölme	2	çözölmek	2
bayraklı	2	bölüşmek	2	dağılmak	2
bebek	2	böylece	2	dar	2
beceri	2	buğulu	2	darı	2
bedensel	2	buluşmak	2	davranmak	2
beğenmek	2	burun	2	dayamak	2
bekleme salonu	2	buyurmak	2	dede	2
bel	2	buz	2	değişik	2
belaya çatmak	2	büyümek	2	değişiklik	2
belge	2	büyötmek	2	delik	2
belgesel	2	candan	2	demet	2
bence	2	bahçe	2	deneyim	2
bereket	2	ceket	2	deneyimli	2
beş on	2	cenup	2	depo	2
Beyaz Saray	2	cesaret	2	deprem	2
bırakılmak	2	cesaret etmek	2	derken	2
biber	2	ciddi	2	derman	2
bildiri	2	cümle	2	dert	2
bilgelik	2	çaba	2	devlet	2
bilim adamı	2	çabuk	2	dikkat etmek	2
billur	2	çalışılmak	2	dile getirmek	2
bin dokuz yüz otuz yedi	2	çalıştırmak	2	dimdik	2
binlerce	2	çam	2	dip	2
binmek	2	çarpmak	2	dipdiri	2
bir bir	2	çarşı	2	dizi	2
bir keresinde	2	çekinmek	2	dizi dizi	2
bir parça	2	çeşit	2	dizilmek	2
birer	2	çevirmek	2	doğrultu	2
birikinti	2	çıkart	2	doğruluk	2

doğrusu	2	ender	2	getirilmek	2
doğu	2	engin	2	gizem	2
doksan sekiz	2	epey	2	gizlemek	2
dolap	2	erinç	2	gönderilmek	2
domates	2	erişmek	2	gösterilmek	2
donup kalmak	2	ertesi	2	gövde	2
doyumsuz	2	esas	2	gözlü	2
Döndü	2	esin	2	güçlük	2
dut	2	esrarengiz	2	güm	2
duyurmak	2	eşek	2	günah	2
dülger	2	eşsiz	2	günlerce	2
dümdüz	2	etkili olmak	2	gür	2
düşündürmek	2	evrensel	2	gürültü	2
düşünülmek	2	evvel	2	güven duymak	2
düzen	2	ezilmek	2	güzel olmak	2
düzgün	2	felaket	2	haber göndermek	2
Edirne	2	fenet	2	hafıza	2
efendi	2	fevkaladelik	2	haklı	2
efsane	2	fırlatmak	2	halı	2
Ege	2	fırsat	2	Halil	2
egemenlik	2	fışkırmak	2	halkçı	2
eğer	2	fıdan	2	hamam	2
eğitilmek	2	filan	2	harap	2
eğlence	2	Fransa	2	hastalık	2
eğri	2	Fransız	2	hastane	2
ekilmek	2	galiba	2	hayal	2
ekmek(fiil)	2	gaz	2	hayır	2
ekşili	2	gece gündüz	2	hayli	2
el (uzuv)	2	gecikmek	2	hayret	2
elbise	2	geçici	2	haziran	2
eleştirmek	2	geçim	2	he	2
elinden gelmek	2	geçmiş olsun	2	hedef	2
eline geçmek	2	gelenek	2	hemen hemen	2
emanet	2	genişlik	2	hendek	2
emekçi	2	gerçekleştirmek	2	hırsızlık	2
emir	2	geri çekilmek	2	hışır	2

hız	2	kalp	2	kimsecik	2
hindi	2	kamp	2	kiraz	2
hitabet	2	kamyon	2	kirletmek	2
hizmet etmek	2	kanca	2	kolayca	2
hoş	2	kanlı	2	kolaylık	2
hudut	2	kapanmak	2	kolonya	2
huzur	2	kar	2	kongre	2
hürriyet	2	kara	2	konserve	2
ıslak	2	kara(reng)	2	Konya	2
ışık tutmak	2	karanfil	2	korkmak	2
İtır	2	kararlı	2	korunmak	2
icat etmek	2	karı koca	2	kovalık	2
içli dışlı olmak	2	karışmak	2	koyu	2
ilgili	2	karıştırmak	2	Körler Vakfı	2
ilginç	2	karpit	2	körlük	2
ilişki	2	karpuz	2	közleme (ad)	2
ilkbahar	2	karşı çıkmak	2	közlemek	2
imrenmek	2	karşı koymak	2	kulak vermek	2
inilti	2	karşılamak	2	kural	2
İran	2	kartal	2	kuram	2
İranlı	2	kasabalı	2	kurbağa	2
iskele	2	kavis	2	kurban	2
İspanya	2	kavram	2	kurtuluş	2
ister istemez	2	kaygı	2	kuruluş(ad)	2
itfaiyeci	2	kaymak	2	kurum	2
itibaren	2	kaynamak	2	kurumak	2
iyileşmek	2	Kayseri	2	kuşkusuz	2
izlemek	2	kelebek	2	kuvvet	2
kabul	2	kentli	2	kültürlü	2
kader	2	kervan	2	lastik	2
kadılık	2	kesinlikle	2	lazım gelmek	2
kafa	2	kına	2	leğen	2
kâğıt	2	kıpkırmızı	2	lostromo	2
kahkaha	2	kırk beş	2	mahkeme	2
kalın	2	kısacası	2	malzeme	2
kalınlık	2	kış	2	mangal	2

manzara	2	Orta Avrupa	2	saldırı	2
Mark Twain	2	oturtmak	2	sallamak	2
masa	2	oysa ki	2	samanlık	2
masmavi	2	ozan	2	sanatçı	2
mekân	2	ödül	2	sandalye	2
mektup	2	öğretici	2	saplamak	2
memnun	2	öğretim	2	sarsılmak	2
merdiven	2	öğretmen	2	sarsmak	2
merhaba	2	ölçmek	2	satın almak	2
meslek	2	ölçü	2	satır	2
mevkii	2	ölmez	2	sayfa	2
mevsim	2	önder	2	saygı	2
meydan okumak	2	Önder	2	saygı duymak	2
mezarlık	2	örtü	2	saygısızlık	2
mırıldanmak	2	övünç	2	saymakla bitmemek	2
Mısır	2	özel	2	sebep	2
millîyet	2	özet	2	Selçuklu	2
Mustafa	2	özgür	2	sene	2
nal	2	özür	2	sessizlik	2
nasırlı	2	park	2	sevinçten uçmak	2
Nazım	2	parlamak	2	seyahat etmek	2
ne var ki	2	parmak	2	sıçramak	2
ne yazık ki	2	pat pat	2	sırasında(zarf)	2
neden olmak	2	pekiyi	2	silah	2
nefes almak	2	pervasızlık	2	sinir	2
neredeyse	2	pirinç	2	sonbahar	2
not	2	plan	2	sonsuz	2
odun	2	plastik	2	sorulmak	2
oğlan	2	pruva	2	sökmek	2
okşamak	2	renk renk	2	söylenti	2
okutmak	2	Rumeli	2	söz dizimi	2
olgun	2	rütbe	2	söz etmek	2
omuz	2	rüya	2	sözde	2
on altı	2	sağ(canlı)	2	su basmak	2
on sekiz	2	sağırılık	2	suçüstü	2
onarım	2	sağlıklı	2	sürpriz	2

süslemek	2	tıpkı	2	yalpa	2
süt	2	Timur	2	yamak	2
şafak	2	toparlanmak	2	yaman	2
şair	2	topluluk	2	yanılmak	2
şaşkın	2	tuhaf	2	yanlışlık	2
şebboy	2	tutturmak	2	yapışmak	2
Şerife Hatun	2	tutuculuk	2	yara	2
şerit	2	tüh	2	yarım	2
şiir	2	tükürmek	2	yatak	2
şiş	2	tüp	2	yavaşça	2
şişmek	2	türkolog	2	yavaşlamak	2
şoför	2	tütmek	2	yaygınlaştırmak	2
şûra	2	ulaştırmak	2	yaygınlık	2
şüphe etmek	2	ulusçu	2	yayılmak	2
taa	2	ulusçuluk	2	yayımlamak	2
taban	2	usul usul	2	yayımlanmak	2
tahsil	2	utandırmak	2	yedi	2
takılmak	2	uyarmak	2	yedi buçuk	2
tamamen	2	uygun	2	yeis	2
tamamlanmak	2	uygun olmak	2	yemiş	2
tane	2	uzaklaşmak	2	yeniden yapılanma	2
tapu	2	uzamak	2	yenilenmek	2
tarihsel	2	uzun boylu	2	yeraltı	2
tartışmak	2	ürkmek	2	yeryüzü	2
taşçı	2	ürkütme	2	yetmek	2
taşlık	2	üstelik	2	yıkanmak	2
tayfa	2	vaat	2	yıklamak	2
tehlikeli	2	vatan	2	yıkıntı	2
telefon etmek	2	vay	2	yiğitlik	2
telgraf	2	vehimli	2	yoklamak	2
temiz	2	vesika	2	yoksun	2
temizlik	2	vişne	2	yolcu	2
temmuz	2	yaban	2	yolculuk	2
tepsi	2	yakıp yıkmak	2	yorulmak	2
tesir	2	yalan	2	yufka yürekli	2
tez(çabuk)	2	yalnız	2	yukarı	2

yumurta	2	afiyet helal olsun	alay
Yunan	2	Afrika	Alçakgönüllü
yuvarlak	2	ağırlamak	alfabe
yüceltmek	2	ağırlık	algı
yükseklik	2	ağızdan ağıza	alıkoymak
zeki	2	ağlamaklı	alınmak
zengin	2	ağlanmak	alıp başını gitmek
zirve	2	ağrı	alıp götürmek
ziyafet	2	ağustos böceği	alışık olmak
zorluk	2	ahır	alkışlamak
zorunda kalmak	2	Ahi	Almanya
Abdülmenan		ahlâk	altın
abece		aile ocağı	Altın Yaprak Anonim
abla		akıl danışmak	Şirketi
acele acele		akıl erdirmek	altmış
Acemi Oğlanlar Okulu		akılcı	altmış altı
acı tatlı		akıllıca	altüst olmak
aç		akın akın	amaçlamak
açgöz		akın etmek	ambar
açıkça		akıtmak	ameliyat
açıkgözlük		akis	Amerika
açılış töreni		aklı başına gelmek	ana baba günü
açmaz		aklına getirmek	ana çizgi
açtı ağzını yumdu gözünü		aklına koymak	anahtar
ad takmak		aklını oynatmak	anlaşmak
ad vermek		akraba	Ann Sullivan
ada		akran	Antalya
adalet		akrep	apansızın
adam sen de		akşamsefası	aptallık
adamcağız		Akşehir	arabacı
âdeta		Akşehir Gölü	arada sırada
adım atmak		Akşehirli	aralık
adlandırılmak		aktarmak	Arap
adsız		Aktöre	Arapça
aferin		al	araştırılmak
afet		Alabama	arık

arka arkaya	ayol	baş üstüne
arslan	ayrıcalık	başak
artık(ad)	ayrılık	başarısızlık
arz etmek	ayrıntılı	başbakan
arzu	az sonra	başı dönmek
asılı	azalmak	başına bir hâl gelmek
asır	babalık etmek	başında durmak
asker ocağı	badanalı	başından geçmiş
askerî	bağ bozmak	başını ağrıtmak
askerlik	bağdaş kurmak	başını kaşımaya
aslan	bağır	vakti olmamak
aslanağzı	bağışlamak	başını sokmak
Asya	bağlantı	başkan
aş	bağlı olmak	Başkomutanlık Meydan
aş ocağı	bağlılık	Savaşı
aşağı yukarı	bahsetmek	başlangıç
Âşık Garip	bakan	başlanmak
aşırmak	bakılmak	başlıca
atamak	bakınmak	başlık
atanmak	Bakü	başmimar
Atatürkçü	bal	baştan başa
ateşli	bal rengi	başyaver
avaz	ballı	başyaverlik
avlanmak	balta	bataklik
avlu	banka	batı
avurt	banyo	batırılmak
ayak satıcısı	bari	bayağı
ayaküstü	barometre	baygınlık geçirmek
Ayasofya Camii	basımevi	bayındırlık
aydınlatılmak	basın	bayır
ay1	basit	bayram
ayıkla pirincin taşını	baskı	becermek
ayırım	bastırmak	bedava
aykırı	baş başa	beden
aylıksız	baş etmek	beğenilmek
aynen	baş koşmak	beklenmek

bel kemiği	bilinmezlik	Boğaziçi Üniversitesi
bel(tarım aracı)	bilirkişilik	Boğaziçi Üniversitesi
belirlemek	bin beş yüz	Mağara
belirsiz	bin beş yüz otuz	Araştırma Kulübü
belirtilmek	bin beş yüz sekiz	boğucu
belli etmek	bin dokuz yüz altmış sekiz	boğuk
belli olmak	bin dokuz yüz dört	boğum boğum
bembeyaz	bin dokuz yüz otuz altı	Bolivya
bencil	bin dokuz yüz yirmi	borçlu olmak
benimsemek	bin dokuz yüz yirmi bir	boş inanç
benimsenmek	bin dört yüz sekiz	boşaltmak
beraberce	bin iki yüz sekiz	boy boy
beslenmek	bin iki yüz seksen beş	boyamak
beş yüz	bin sekiz yüz seksen	boyatmak
beştaş	bindirmek	boyu boyunca
beter	binek taşı	boynuz
beton	bir an evvel	boyun eğmek
beygir	bir ara	boyunduruk
bez	bir aralık	boyut
bezemek	bir aşağı bir yukarı	boz
bezenmek	bir çırpıda	boza
bıkkın	bir defa	bozarmak
bıkmak	bir iki	bozuk
bıraktığı yerde otlamak	bir nevi	böcek
biçimlendirmek	(bir şeye)... gözüyle	börek
bilakis	bakmak	böylelikle
Bilal	bir türlü	Braille (Alfabesi)
bile bile	bir uçtan bir uca	bre
bilek	birdenbire	bu bakımdan
bilgece	birdirbir	bucak
bilgi edinmek	biricik	budanmak
bilgiçlik	birinci	buğday
bilgisizlik	birine)öyle gelmek	buğu
bilhassa	bitki	bulaşık
bilim	Bizans	bulaşmak
binç	bizzat	bulgu

bulunç	çardak	dağarcık
bunalmak	çare	daire
bunca	çaresiz	dal vermek
buzdolabı	çarpmak	dalga
bükme	çatık	dalgalı
bükölmek	çatlatmak	dalgıç
Bölent	çay(dere)	dalgın dalgın
bütünleşmek	çayır	danışmak
büyü	çekici	darılmak
büyücek	çekicilik	darmadağın etmek
büyük küçük	çekingenlik	dava
büyükleme	çekip gitmek	davet edilmek
büyükölük	çekirdek	davetli
büyülenmek	çelişki	dayı
caba	çıkarcılık	dedikodu
cam	çıkartmak	değer
canı istemek	çılbrı	değer vermek
canı yanmak	çınar	değın
Cem Eğrikavuk	çınlamak	değirmen taşı
cesaret göstermek	çırçıplak	değıştirmek
cesaret vermek	çırpı	değışirtmek
ceset	çıtır çıtır	değmek
ceviz	çıtırtı	değnek
cimrilik	çiçek çiçek	dekor
cins	çiçeklenmek	delik deşik etmek
civar	çiftçi	delil
coşkunluk	çiftçilik	delmek
cumhurbaşkanı	çiğnemek	demet demet
çağrı	çile	demirci
çakmak	çit	demokratik
Çaldıran	çoban	deneme
çalım	çocuk kalmak	denenmek
çalışkanlık	çölleştirmek	denilmek
çalışma odası	çulluk	denizci
çamaşır makinesi	çürük	denli
çapa	çürümek	derebeyi

derece	dış	duyarlılık
deri	dış fırçası	düden
derli toplu	dışten tırnaktan artırmak	düdük
ders almak	doğmak	düğme
ders çıkarmak	doğru bulmak	dükkân
derya kuzusu	doğrudan	dülgerlik
destan düzmek	doğrudan doğruya	dümen kırmak
desteklemek	doğrultmak	dünkü
deterjan	doğum günü	dünyaya gelmek
devamlı	doktor	düstur
deve	dokumak	düş
devirmek	dokunmak	düş gücü
devrim	dokuz	düşe kalka
deyimleştirmek	dolar	düşkün
deyiş	dolaylı	düşük
dış	doldurulmak	düşürmek
dikine	dolma	düz
dikkat	Dolmabahçe Sarayı	düzeltilmek
dikkat çekmek	doludizgin	edebi
dikkati çekmek	dolusu	eğik
dikkatli	domuz	eğitici
diksiyon	dostça	eğitmek
dikte etmek	dostluk kurmak	ehemmiyetli
dil bilim	dosya	ekin
dili çözülmek	döküm	ekmek(ad)
dilim dilim	döneklik	eksik
dilinden anlamak	dönüm	eksiksiz
dilsiz olmak	dört bir yan	eksilmek
dilsizlik	dört yüz elli beş	el kadar
din	dörtlük	elbet
dinginlik	döşenmek	elde olmamak
dinmek	drama	elden ne gelir
direktif	dua	ele geçirmek
direnmek	duraksamak	eleştirilmek
dirilmek	duvarcı	elinden tutmak
disiplin	duyarlık	elleşmek

elli bir
 elli beş
 elma
 elmas
 elverişli
 emekli
 emmek
 emperyalizm
 endişelenmek
 endişeli
 endüstrileşmek
 engel
 engel olmak
 ensesinde boza pişirmek
 epeyce
 er
 er geç
 Erciyes
 esinlenmek
 esinti
 esirgemek
 esmek
 eş
 eş dost
 eşik
 eşleşmek
 eşlik etmek
 eşya
 etken
 etkili
 etkin
 etli
 etmen
 evcilleştirmek
 evliya
 evren

evvelki
 ey
 eylemek
 eylül
 eyyamcılık
 ezmek
 Falih Rıfkı Atay
 fark
 farkına varmak
 farkında olmak
 fasıl
 fasulye
 fayda
 faydası olmak
 feda olmak
 fena
 Ferhat ile Şirin
 fevkalade
 fıkara
 fırlamak
 fırsat bulmak
 fırsat kollamak
 fırsat vermek
 fırtına kopmak
 fıstık
 fiil
 fikir vermek
 Fikret
 fil
 fildişi
 filizlenmek
 fincan
 fincancı katırlarını
 ürkütmek
 fiş
 fitil

fiyat
 fiyonklu
 fiziksel
 fokur fokur
 fosil
 Fransızca
 füze
 gayet
 geçinmek
 geçit
 gelen giden
 gelin alayı
 gelincik
 gelip çatmak
 gelip geçmek
 gelir gelmez
 gen
 gençten
 genellikle
 genişletmek
 gerçekleşmek
 gereç
 gerekçe
 gereklilik
 gereksinmek
 geri çevrilmek
 geri kalmamak
 gerilik
 gerinmek
 Gesi
 getirtmek
 gevezelik
 gezgin
 gezginci
 gıda
 gibi gelmek

girişilmek	gözünü seveyim	hapsetmek
girişmek	gözyaşı	har vurup harman
Girit	granit	savurmak
gitgide	gurur	harcamak
gittikçe	güçleşmek	hareket
giymek	güğüm	harelenmek
giysilik	güllaç	hariç
göbek atmak	gülmekten katılmak	has
göçmek	gülücük	Hasan Doğan
göçük	gülümseme	hasıl olmak
göğüs germek	gülüp geçmek	hastalanmak
gömölmek	gümüşi	hata
gönendirmek	gün ışığı	hatır
gönlü çekmek	günde	hatır için
gönlünü etmek	gündelikçi	hatırını sormak
gönül	güneş almak	hatip
gönül vermek	günlerden bir gün	hava boşluğu
gönüllü	günü gününe	Hayat Apartmanı
görünüm	günün birinde	hayat geçirmek
gösteriş	gürlemek	hayata gözlerini yummak
göz hapsine almak	güven	Haydar
göz önünde	güzellik	Hayriye
göz önünde bulundurmak	ha gayret	haz
göz ucuyla bakmak	haa	haz vermek
gözden çıkarmak	haberi olmak	hazır
göze almak	Hacı	hazır bulunmak
gözetlemek	hak etmek	hazır olmak
gözlemek	hakikat	Hazreti Ali Cengi
gözlenmek	hakikaten	hediye
gözler önüne sermek	Hâkimiyeti Millîye	henüz
gözleri yuvalarından	Hakkı	hep bir ağızdan
uğramak	hâl hatır sormak	her neyse
gözü önünde	halk adamı	herhâlde
gözü pek	hamur	hesap
gözü tutmak	han	hesap etmek
gözüne kestirmek	hanım	heyecanlandırmak

heyet	ıslanmak	ilgilendirmek
heykel	ıslatmak	ilgilenmek
hırçın	ısmarlamak	ilik
hırs	ısrarlı	ilim
hırsız	ışıldamak	ilk gençlik
hızla	ibaret	ilke
hızlı hızlı	İbrahim Paşa	ilkel
hiç değilse	icat çıkarmak	ilkin
hikâye	iç konuşma	İlyas
Himalaya	içecek	imamlık
hitabe	içerik	imdada yetişmek
hizmet	içi yanmak	imkan
hocalık	içilmek	imla
homurdanmak	için için	imzalamak
horoz	içinden gelmek	inan
Hortu (Köyü)	içtenlik	inandırmak
hoş	iddia	inanılmaz
hoş bulduk	ifade etmek	inceden inceden
hoş görmek	iftihar	incelik
hoşa gitmek	ihtiras	inceltmek
hoşbeş	ihtiva etmek	incir
hoşnut etmek	iki bin	incitmek
Howard Gardner	iki milyon	inek
hoyratça	iki yüz on iki	İngilizce
hörgüç	iki yüz yirmi bir	inkılap
hummalı	İkinci Dünya Savaşı	insancıl
Huriser	ikiyüzlülük	insancılık
husus	ikram	ipe un sermek
huzurlu	ilan	iplik iplik
hüküm	ilçe	irade
hüküm vermek	ileri gelen	irfan
hüngür hüngür	ileri görüşlü	iri yarı
hüp	ileri sürmek	irin
hür	ilerlemek	isim
ırgat	iletişim	iskelet
ırkçı	ilgi	iskemle

islim	kahvehane	kati
israf	kala kala	katillik
istek	kaldırım	katip
istenmek	kale	katkı
istikbal	kalfalık	katlanmak
istilacı	kalıntı	katlı
istimal	kalp krizi	katran
istirahat	kamburlaştırmak	kavak
isyan	kamp kurmak	kavga
iş bilir	kamu	kavga etmek
işaret etmek	kamuoyu	kavuşturmak
işe yaramak	kanaat	kayalık
işi aksi gitmek	kanamak	kaygana
işi bitmek	kandırmak	kayısı
işporta	kapalı	kayıtsızlık
işsiz	kapatmak	kaynatmak
İtalyan	kapmak	kazandırmak
itibar etmek	kaptanlık	kazma
itiraf etmek	Karacaahmet	kazmak
iyi ki	karar almak	kel
izin almak	karar vermek	Kemal
izinli	karara varmak	kemik
İzmir	kararlı olmak	kemirmek
Jean	karın	kendiliğinden
Jean Bernard	karışık	kendine gelmek
jest	karlı	kendini dışarı atmak
kaba	karne	kendini toplamak
kabak	karşılanmak	Kerem İle Aslı
kabuğuna çekilmek	karşılaştırmak	kereste
kabul etmek	karşılık	kervansaray
kaçınmak	kasaba	kesintiye uğramak
kadı	kask	kesit
kadırga	kaş	keskin
Kadir	kat kat	keşif
kafasında şimşek çakmak	katıla katıla gülmek	keşiş
kahraman	katır	keşkeş

keyifli	kol kanat olmak	kunduracı
kılavuzluk	kol kola	kurban kesmek
kılıç	kolaçan etmek	kurdele
kılık	kolay	kurnazlık
kılmak	konak	kurşuni
kıraç	konferans vermek	kurtçuk
Kırım	konulmak	kurul
kırmızımsı	konuşma yapmak	kuskus
kıs kıs gülmek	korkaklık	kuşa benzemek
kısaca	korktuğuna uğramak	kuvvetli
kısıtlamak	korkutmak	kuyruk
kısıtlı	koro	küçük düşmek
kıskançlık	korumak	küçüklük
kısmak	koşul	küf yeşili
kışlık	koşuşmak	küfe
kıt	kovboy	küflü
kıt kanaat	koyulmak	kükremek
kıvılcım	koyuluk	kül
kıyafet	koyun	kül olmak
kıyım	koza	külrengi
kızartma	köfte	kümes
kızım sana söylüyorum	kök	küpe çiçeği
gelinim sen anla	kömür	kürsü
kibarca	köpek balığı	küt
kibir	kör	küt küt
kibrit	köşe bucak	kütleşmek
kilit	köşe kapmaca	lacivert
kilitli	köşk	lahana
kilo	kötülük	lakin
kim bilir	köy ağası	lamba
kimlik	köylü kentli	Laminako Ateak
kireç	kucaklaşmak	Leyla
kiremitli	kudret	lisan
kirlenmek	kulaç	liste
kirletilmek	kumral	lokma
kokmak	kumsal	Londra

Londralı	mezar	mücadele
lüks	mezun olmak	müddet
lüzum görmek	mıkla (mıhla)	müjde vermek
maarif	mırıl mırıl	mükemmel
macera	mırıltı	mümkün
maceralı	mırnav	mümkün olmak
mağrur	mızrak	müsaade etmek
mahalle	mide	müze
mahzen	mikrop	nah
makale	miktar	nahif
makam	milliyetçilik	namus
makarna	mimarbaşı	namusluluk
maksat	mimarlık	Nazmiye
maliyet	minnacık	ne çare
mana	minnet	ne de olsa
manav	mirasçı	ne olursa olsun
mantı	mirim	ne yaparsın
marangoz	misafir	Necle
masraf çekmek	misafir etmek	nedense
mayalamak	misal	nefes
mayna	model	nefesi kesilmek
mecburiyet	mor	neme gerekçi
meclis	mozaik	nezaket
megafon	muhabbet	nihayet
Mehmet	muhakeme	nimet
meltem	muhakkak	ninni
memuriyet	muhallebi	nispetle
merak etmek	muhannet	nişan
meraklı	muharebe	nohut
mescit	muhtaç olmak	nohutlu
mesela	muhteşem	noktalanmak
meşgul olmak	mutlaka	o sırada
methetmek	mutlu olmak	o yüzden
mevzuu	mutsuz	oflayıp puflamak
meydana getirmek	muvaffakiyet	okkalık
meyve	mübarek	okuma yazma

olanaksız	öğmek	parti
olasılık	öğüt	patlatmak
oluşmak	öğüt vermek	pay
oluşturmak	öldürücü	paylaşmak
omuz silkmek	öldürülmek	pazarlamak
on dokuz	ölü	pelit
on dört	ömür boyunca	pembelik
onamak	ömür sürmek	pençe
onarmak	önceki	perçem
orakçı	öncelikle	pervane
Orta Avrupa	öncülük	peynir
orta malı	öngörmek	pınar
ortadan kaldırmak	önlemek	pırıl pırıl
ortak olmak	öpmek	pırıldamak
ortaklaşa	öteden beri	pıt pıt atmak
ortalama	ötmek	piramit
ortalık	ötürü	pişi
ortaya atmak	övünmek	pişmaniye
ortaya dökmek	öykü	piyango
Osmanlı	öyle gelmek	planlanmak
Osmanlı İmparatorluğu	öyle ya	politikacı
otobüs	öyleyse	portakal
otuz beş	öz	program
otuz bir	özel okul	püf noktası
otuz dokuz	özellikle	püskürmek
otuz üç	özene bezene	püskürtmek
ova	özenmek	Radcliffe Üniversitesi
oyalanmak	özetlemek	radio oyunu
oynaklık	özlemek	rahatça
oynaşmak	özsaygı	rahatlık
ozanca	özürlü	rastlamak
öbür	paça	rastlanmak
öbürü	pancar	refah
ödemek	paralanmak	rehber
Ödemiş	parçacık	renkli
öfke	parlak	rezil

rezil etmek	salon	Selimiye Camii
rezil olmak	salt	semender
Rıfat	sanatkar	sendelemek
rica	sancı	senet
risk	sanılmak	serbest
rol	sap	serbest bırakmak
romancı	saplı	Seren
romatizma	sapsarı	serinkanlı
ruh	saptamak	Serpil
Rusya	sardunya	sertlik
Ruşen Eşref Ünaydın	sarhoşluk	serüven
rutubet	Sarı Selim	servet
sabah akşam	sarıklı	servi
sabır	sarımsaklı	sesi çıkmamak
sabırsızlık	sarıp sarmalamak	sessiz
sabun	sarmak	sessizce
sac	sarmak	set
saç	savaş vermek	sevap
saçlı	savaşçılık	sevgili
saçmak	savunmak	sevilmek
sade	savurmak	Sezar
saf	sayesinde	sezilmek
saf saf	saygı göstermek	sıcaklık
sağ salim	saygılı	sıçratmak
sağduyu	sayı	sığırtmaç
sağlamca	sebil	sık
sağamlık	seçilmek	sıklamak
sahil	sekiz yüz yirmi dört	sınav
Saim	seksen bir	sınıf
Sakarya Savaşı	seksen dört	sıra gelmek
sakin	seksen iki	sıra sıra
saldırganlık	sekseninci	sırası gelmek
salgın	sel	sıraya koymak
salınmak	selam	sıva
sallanmak	selam durmak	sıvatmak
salmak	selam vermek	sızlanmak

siftah	söz sohbet	Şavşatlı Âşık Kamber
simge	söz ustası	şayet
sinmek	söze başlamak	şeffaf
sistematik	sözel	şefkat
sitem etmek	sözü geçmek	Şehzade Camii
Sivrihisar	spor	şeker
siyah	su kemeri	şelale
siyasi	su yolu	şenlikli
soba	suç	Şıhlı
sofra başı	suç	şımartmak
Sofya	suçlamak	şırıltı
soğuk	sultan	şiirli
soğutmak	sulu	Şili
sohbet	Suna	şimal
sokulmak	suret	şimdilik
solmak	susamak	şimşek çakmak
somun	sükût	şirin
son bulmak	süngerci	şirket
son ek	süpürge	şişkin
sona ermek	süpürmek	şuracık
sonraki	sürücü	şükretmek
sonrasız	sürümek	tabanları kaldırmak
sonu gelmek	sürüp gitmek	taç yaprak
sonuçlanmak	süslü	tadı yok
sonuncu	sütçü	takdir
sorgu	sütlaç	takdirde
sorun	sütlü	takım taklavat
soylanmak	süzmek	taksi
söğüt	süzülmek	takviye etmek
söğütlü	şairlik	tamam olmak
sökün etmek	şak diye	tamamıyla
sömürmek	şakır şukur	tamamlamak
söndürmek	şalgam	tan yeri
söylene söylene	şanslı	taneli
söyleşmek	şart	tanık
söz konusu olmak	şaşırtıcı	tanık olmak

tanıklık etmek	teneke	tuzak
tanımlamak	tenhalaşmak	tuzlu
tanışmak	tenhalık	tuzsuz
tapınak	terazi	tüccar
taramak	terbiye	tüfek
tarh	tercüme etmek	tül
tarhana	terli	tür
tarihe geçmek	terslenmek	türemek
tartmak	terzi	Türk Dil Kurumu
tasalanmak	tesadüf	Türkiye Cumhuriyeti
tasarlamak	tespih	türkü söylemek
tasvip	tespit	türlü türlü
taş taş üstünde kalmamak	teşekkür etmek	ucuz
taşlama	tetikte beklemek	ucuz kurtulmak
taşlamak	tezgâh	uçurmak
taşlanmak	tıkanmak	ufak
taşmak	tıpış tıpış	ufalanmak
tat	tırpan	uğratmak
tatbik	ticaret	uğultu
tavan	tiryaki	Ula
tavır	titreşim	ululuk
tavsiye etmek	tomurcuk	ulusallık
taze	tonlarca	uluslararası
Tecerli (Köyü)	topaç	umudunu kesmek
tedirginlik	toplantı	umulmak
tek tük	toplatmak	un
tek yanlı	toplu	unsur
tekbir getirmek	toy	ustabaşı
tekerlek	töre	usul
tekme	tramvay	usulcacık
tekmelemek	tuğra	utanç
tekrar tekrar	tut kelin perçeminden	utangaçlık
tekrarlamak	tutsak	uyandırmak
telefon	tutum	uygar
telkin	tutumlu	uygulamak
temel taşı	tutuşturmak	uygun olmak

uykuya dalmak	Van Gölü	yaklaşık
uzak durmak	vapur	yalamak
uzaklaştırılmak	varsayılmak	yalan çıkmak
uzaklaştırmak	varsıl	yalnızlık
uzantı	Varşova	yanak
uzman	vasiyetname	yansıtma
uzun sözün kıyası	vaveyla	yapayalnız
uzuneşek	vay canına	yapıcılık
uzunluk	vazgeçilmez	Yapılı
üç yüz	vazgeçirmek	yapraklanmak
üçer beşer	verimli	yaptırılmak
Üçüncü Murat	vızıldamak	yara almak
üfürmek	vida	yarabbi
ülkü	volkanik	yaramaz
ümit etmek	vurdumduymazlık	yarar
ümitsizlik	vurgun	yararlı olmak
ün	vurulmak	yaratı
ün yapmak	vücut	yaratıcı
üretim	Washington	yaratılmak
ürkek	yaa	yargı
ürkütücü	yabani	yargıç
ürperti	yadsımak	yargılamak
ürpertmek	yağış	yarı yarıya
Üsküdar	yağışlı	yarılmak
üst baş	yağlı boya	yarışmak
üstat	yağmak	yarmak
üstesinden gelmek	yağmalamak	yasemin
üstüne üstüne	yağmalanmak	yaslanmak
üzmek	yahni	yastık
üzümlü	yahut	yaş ilerlemek
üzüntü	yakacak	yaşama gücü
üzüntülü	yakalanmak	yaşantı
vadi	yakılmak	yaşatmak
vagon	yakın dost	yaşlanmak
vaki olmak	yakınmak	yatıp kalkıp
Van	yakışmak	yatırım yapmak

yatırmak	yıllarca	yunmak
yatıştırmak	yıllık	Yusuf Ağa
yavaş	yılmak	yutmak
yaygın	yirmi beş	yuvarlamak
yayın	yirmi bir	yüce
yaylı	yirmi dokuz	yücelmek
yaymak	yirmi dört	yüklenmek
yazı masası	yitmek	yükümlü
yazıklar olsun	yiyecek	yüreğe su serpmek
yazılı	yiyip bitirmek	yüzdürmek
yeğlemek	yo	yüzmek
yeke	yoğun	yüzü olmamak
yemeden içmeden	yoğurmak	yüzük
yemek takımı	yoğurt	zabıt
yeni baştan	yoksulluk	zahmet
yeni yeni	yol açmak	zahmet etmek
yeniçerilik	yol almak	zahmet olmak
yenilgi	yol göstermek	zaman zaman
yer almak	yola çıkmak	zarar
yer vermek	yola düşmek	zarar görmek
yerine koymak	yollanmak	zavallı
yerini almak	yontu	zayıf
yerini bulmak	yontulmak	zenginleşmek
yeşilimsi	yorgun	zerdali
yeşillendirmek	yorgun düşmek	zerde
yeterince	yorumlamak	zerzevat
yetersiz	Yoslav Panyuklina	zevk almak
yetiştirilmek	yozlaşmak	zifiri karanlık
yetmiş	yön vermek	zira
yetmiş beş	yönelik	ziyaret etmek
yığılmak	yöneltmek	zorla
yığın	yönetici	zorlanmak
yıkamak	yönetmen	zorunlu
yıldırımak	yummak	
yılgın yılgın	yumruk	

4.2. 8. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabı Sıklık Dizini

bir	497	ara	42	Jonathan	26
olmak	321	yaşamak	42	sen	26
ve	320	çiçek	41	yeni	26
bu	314	iki	41	Anadolu	25
de(bağlaç)	241	anlatmak	40	çocuk	25
o	213	dünya	40	içinde	25
demek	129	Helen Keller	40	iyi	25
için	121	almak	38	sahip	25
ev	108	vermek	38	siz	25
yapmak	95	yol	38	yan	25
ben(zamir)	88	el(organ)	36	anten	24
insan	83	geçmek	36	hemen	24
kendi	81	istemek	36	su	24
çok	80	bakmak	35	anlamak	23
var	80	bulmak	34	bırakmak	23
gün	79	baba	33	dinlemek	23
gibi	78	başka	33	hücre	23
daha	74	böyle	33	kalmak	23
ne	73	biri	32	sevmek	23
büyük	70	dede	32	tren	23
her	70	düşünmek	32	uç	23
gelmek	69	iş	32	üzeri	23
görmek	68	küçük	32	yaşam	23
yer	65	az	31	yok	23
gitmek	63	bahçe	31	bura	22
sonra	61	bilim	30	çiğdem	22
zaman	61	konuşmak	30	durmak	22
biz	60	söylemek	30	hem	22
şey	57	televizyon	30	ora	22
çalışmak	56	ya	30	öğretmen	22
ama	55	Atatürk	29	son	22
çıkma	51	baş	29	aynı	21
hala	51	oda	29	kiracı	21
ki(bağlaç)	51	önce	29	sokak	21
millet	51	göz	28	bulunmak	20
Türk	51	güzel	28	çip	20
başlamak	50	hayvan	28	hepsi	20
bütün	50	öğrenmek	28	kullanmak	20
değil	50	ses	28	okumak	20
en(zarf)	47	arkadaş	27	öyle	20
ile	45	hiç	27	söz	20
bilmek	44	martı	27	akşam	19
kadar	44	adam	26	alt	19
yıl	43	artık(zarf)	26	diye	19

etmek	19	tam	16	tutmak	13
gerçek	19	tanımak	16	tüm	13
hayat	19	yemek(ad)	16	ülke	13
hep	19	çevre	15	yapılmak	13
kız	19	doğmak	15	abi	12
nasıl	19	duvar	15	açmak	12
oturmak	19	eski	15	Ankara	12
uçmak	19	ilk	15	birbiri	12
ulaşmak	19	İstanbul	15	geniş	12
uzak	19	konu	15	hasta	12
yazmak	19	ön	15	kapı	12
ad	18	saat	15	mutluluk	12
ay	18	bile	14	sevinç	12
babanne	18	birçok	14	Sinan	12
bitmek	18	birlikte	14	sözcük	12
çünkü	18	dağ	14	şehir	12
fakat	18	diğer	14	şiir	12
Gazi(MK)	18	eser	14	şimdi	12
genç	18	herkes	14	taşımak	12
gerekmek	18	işte	14	toprak	12
getirmek	18	izlemek	14	türlü	12
karşı	18	kasaba	14	yatmak	12
kitap	18	koymak	14	yedi	12
neden	18	kuş	14	aramak	11
yemek(fiil)	18	sanat	14	atmak	11
yine	18	taraf	14	bahar	11
Yunus Emre	18	uzun	14	deniz	11
abla	17	yalnız	14	dört	11
ağaç	17	yüksek	14	farklı	11
anne	17	bazı	13	fazla	11
bilgisayar	17	biçim	13	Göktürk	11
duymak	17	bilgi	13	götürmek	11
iç	17	birkaç	13	hastalık	11
kara (renk)	17	dış	13	ilgili	11
nevruz	17	doğru	13	kurmak	11
okul	17	dönmek	13	makine	11
ölmek	17	gece	13	pek	11
önemli	17	girmek	13	program	11
yürümek	17	göre	13	sanmak	11
beklemek	16	hava	13	soru	11
bugün	16	inanmak	13	şu	11
hiçbir	16	komşu	13	tane	11
kişi	16	masal	13	tarih	11
Mehmet Akif	16	özellik	13	uygulamak	11
on	16	para	13	üzere	11
sevgi	16	takmak	13	varmak	11

yakın	11	çıkarmak	9	özlem	8
zevk	11	dolaşmak	9	sanki	8
ada	10	düşman	9	sofra	8
ateş	10	engelli	9	sormak	8
ayak	10	gerek	9	sürü	8
çalmak	10	geri	9	şöyle	8
çoğu	10	gurbet	9	yalnızca	8
ders	10	gül	9	yazı	8
dükkân	10	halk	9	ziyaret	8
düşmek	10	hazırlamak	9	ahşap	7
fen	10	huzur	9	akıl	7
frekans	10	kadın	9	Anne Sullivan	7
geçirmek	10	köy	9	asil	7
gönül	10	kültür	9	bazen	7
göstermek	10	lira	9	benzemek	7
gülmek	10	millî	9	boş	7
güneş	10	örnek	9	bu yüzden	7
hatta	10	pek çok	9	canım	7
henüz	10	saymak	9	demirci	7
hız	10	sık sık	9	denemek	7
ilim	10	sökmek	9	dışarı	7
kale	10	süre	9	durum	7
kanat	10	şair	9	Ergenekon	7
kapalı	10	veya	9	gazete	7
kat	10	yani	9	gelişmek	7
kırmızı	10	yurt	9	görünmek	7
kim	10	zor	9	görüşmek	7
köşe	10	açık	8	halka	7
sağlamak	10	araştırmak	8	hamam	7
sıra	10	arka	8	hedef	7
sistem	10	başarmak	8	hediye	7
tek	10	beri	8	hele	7
üst	10	bin	8	her biri	7
yüzyıl	10	birlik	8	horozibiği	7
ağ	9	çeşit	8	il	7
alet	9	demir yolu	8	kabul	7
anket	9	doldurmak	8	kalkmak	7
anlam	9	eşya	8	kedi	7
balık	9	güç	8	kış	7
başarı	9	kaçmak	8	köpek	7
bayram	9	kaplumbağa	8	kötü	7
belki	9	kıyı	8	medeniyet	7
bey	9	kimse	8	metre	7
böylece	9	kira	8	proje	7
çalgı	9	kullanıcı	8	Robinson Crusoe	7
çekmek	9	öğrenci	8	rüzgar	7

sabah	7	hizmet	6	veteriner	6
sadece	7	isim	6	vücut	6
salon	7	işitmek	6	yaprak	6
sayesinde	7	kalabalık	6	yüz(sayı)	6
sefer	7	kalın	6	yüz(sebep)	6
sorun	7	kapsama alanı	6	zakkum	6
sunmak	7	kesmek	6	ah	5
şekil	7	kimisi	6	aklına gelmek	5
toplamak	7	koku	6	alan	5
tür	7	kolay	6	altın	5
Türkiye	7	kök	6	amaç	5
uç	7	kullanılmak	6	ancak	5
uğramak	7	kurtulmak	6	anlaşılacak	5
yardım	7	kutlamak	6	aralık(ay)	5
yarın	7	mart	6	asır	5
yükselmek	7	matematik	6	asla	5
aman	6	meyve	6	aşık	5
anmak	6	mil	6	aşına	5
aşk	6	misafir	6	ayrıca	5
balıkçı	6	müdür	6	ayrılmak	5
Batı	6	nere	6	bağlılık	5
beyaz	6	niçin	6	beklenti	5
birden	6	ot	6	bilimsel	5
birleşmek	6	otuz	6	biraz	5
bölge	6	oyun	6	bitki	5
buket	6	ölüm	6	boyunca	5
cam	6	övgü	6	bozulmak	5
çaba	6	paylaşmak	6	bölüm	5
çadır	6	petek	6	büyüme	5
değer	6	renk	6	cevap	5
dil	6	ruh	6	çocukluk	5
dokunmak	6	sağlık	6	çoğalmak	5
dost	6	saray	6	dağıtmak	5
düşünce	6	sıcak	6	daima	5
edebiyat	6	sonuç	6	dayanmak	5
eğer	6	sürmek	6	değerlendirmek	5
eğitim	6	takip	6	değnek	5
ekmek(ad)	6	Tanrı	6	dek	5
fikir	6	tekne	6	demir	5
gemi	6	tohum	6	derin	5
giymek	6	ufak	6	dert	5
hafta	6	unutmak	6	devam etmek	5
hatırlamak	6	usta	6	dikmek	5
hayal	6	uygarlık	6	din	5
hayır	6	uyumak	6	doktor	5
heyecan	6	Ülkü	6	dolar	5

dolu(sıfat)	5	süslemek	5	boyamak	4
duygu	5	süzülmek	5	can	4
etki	5	tabiat	5	cep telefonu	4
evlat	5	tahmin etmek	5	Chiang	4
evvel	5	takip etmek	5	civar	4
fakir	5	tartışmak	5	cumhuriyet	4
gerçekten	5	telefon	5	çağ	4
güçlü	5	uğur	5	çağırarak	4
güz	5	üstelik	5	çalışkan	4
güzellik	5	üzüm	5	çay(içecek)	4
hak	5	vakit	5	çentik	4
hakkında	5	varlık	5	çeşitli	4
hâl	5	vurmak	5	çift	4
haydi	5	yabancı	5	çilingir	4
içeri	5	yaratıcı	5	dal	4
incelemek	5	yaş	5	davranmak	4
işlemek	5	yaş(zaman)	5	defa	4
karışmak	5	yatak	5	derece	4
kaynak	5	yazar	5	dertleşmek	4
kazanmak	5	yerleşmek	5	devir	4
kent	5	yerleştirmek	5	elli	4
kez	5	yetenek	5	etkinlik	4
kısa	5	yo	5	evet	4
koşmak	5	yoksa	5	eylül	4
köle	5	yük	5	film	4
lazım	5	açıklamak	4	gayet	4
medeni	5	ait	4	gelenek	4
memleket	5	aktarmak	4	gerekli	4
mersinbalığı	5	an	4	gezmek	4
mikro	5	araç	4	gökyüzü	4
mutlu	5	arsız	4	görölmek	4
nesne	5	asıl	4	görüntü	4
numara	5	aslında	4	gösterici	4
oğul	5	aşağı	4	haber	4
oluşturmak	5	aşmak	4	haber vermek	4
orta	5	avlamak	4	hakiki	4
oynamak	5	ayırarak	4	han	4
pencere	5	Ayşe Kadın	4	hareket	4
sarı	5	bağlı olmak	4	hikâye	4
sayı	5	barış	4	hissetmek	4
sebebi	5	basmak	4	içmek	4
sevgili	5	başboş	4	ifade etmek	4
sevinmek	5	bildirmek	4	ihtiyar	4
sınır	5	bilinmek	4	iklim	4
Sivas	5	bina	4	ilaç	4
sürdürmek	5	bocalamak	4	ilişki	4

ilişkin	4	salmak	4	açılmak	3
imza	4	sayfa	4	ada çayı	3
incelik	4	sepet	4	âdeta	3
insanlık	4	sır	4	adım atmak	3
İstiklal Marşı	4	sırt	4	ağrı	3
izin vermek	4	soğan	4	alçak	3
kaban	4	sönmek	4	alem	3
kâğıt	4	tarihi	4	alın	3
kalp	4	tedavi	4	alışmak	3
kapamak	4	temel	4	Allah	3
Karadeniz	4	Tukuz	4	anahtar	3
kavuşmak	4	Türkçe	4	arada bir	3
kaya	4	uçak	4	Arapça	3
Kayan	4	uğursuzluk	4	art	3
keşfetmek	4	ulus	4	arttırmak	3
kılavuz	4	üç yüz	4	asmak	3
kılmak	4	üzülmek	4	at	3
kısım	4	vazgeçmek	4	ata	3
kızmak	4	veri tabanı	4	atkı	3
korkmak	4	vurgulamak	4	av	3
korumak	4	yağmur	4	avcı	3
korunmak	4	yapı	4	azalmak	3
kurum	4	yaptırmak	4	bağ(bahçe)	3
manevi	4	yaratmak	4	bağırarak	3
masa	4	yaşlı	4	bağlı	3
meraklı	4	yaygın	4	bal	3
merkez	4	yer almak	4	başarılı	3
mimari	4	yeşermek	4	başlangıç	3
mürşit	4	yeşil	4	baştan sona	3
nesli tükenmek	4	yetmek	4	bayılmak	3
niyet	4	yetmiş	4	Bayram Öztürk	3
nutuk	4	yığın	4	bebek	3
ocak	4	yılan	4	beğenmek	3
olağanüstü	4	yıldırım	4	bencilik	3
on iki	4	yirmi yedi	4	benimsemek	3
ortam	4	yitirmek	4	benzer	3
Osmanlı	4	yiyecek	4	beraber	3
ozan	4	yola çıkmak	4	beslemek	3
öte	4	yöntem	4	bıçak	3
parça	4	yüz(sima)	4	bir yandan	3
peki	4	yüzey	4	birdenbire	3
plan	4	zaten	4	birtakım	3
refah	4	zavallı	4	bulaşmak	3
resim	4	zayıf	4	camı	3
Safahat	4	zengin	4	cumartesi	3
saksı	4	acaba	3	çağrı	3

çatı	3	gizlice	3	kelime	3
çekilmek	3	görev	3	kemik	3
çevrilmek	3	güçlük	3	kendini bilmek	3
çoban	3	gülümsemek	3	kesilmek	3
çözmek	3	gün ışığı	3	kestane	3
daire	3	gürültü	3	kırılmak	3
dalmak	3	güvenmek	3	Kız kalesi	3
damat	3	hac	3	kimlik	3
değiştirmek	3	hadise	3	konferans	3
denmek	3	hangi	3	kulak	3
deri	3	hareketsiz	3	kulüp	3
deve	3	harf	3	kundura	3
devlet	3	harikulade	3	kuvvet	3
dikkatli olmak	3	hasretmek	3	kuzu	3
direk	3	hayalet	3	küçücük	3
divan	3	hayranlık	3	lakin	3
dize	3	hazırlanmak	3	makinist	3
doğa	3	heceleme	3	mal	3
doğrultu	3	hızlı	3	Malatya	3
dökmek	3	imkan	3	marifet	3
döşemek	3	ince	3	mekân	3
düzenlenmek	3	indirmek	3	Mevlâ	3
düzgün	3	inşallah	3	mısır	3
eğim	3	internet	3	mısra	3
eğlence	3	işaret etmek	3	mimar	3
eklemek	3	iyice	3	mistik	3
ekmek(fiil)	3	iyileşmek	3	muntazam	3
elbette	3	kabiliyet	3	mutfak	3
elbise	3	kaçırmak	3	mutlaka	3
eldiven	3	kafa	3	mutlu olmak	3
elektrik	3	kahraman	3	muvaffak olmak	3
elinden gelmek	3	kanaat	3	muvaffakiyet	3
elma	3	kapatmak	3	mümkün	3
epeyce	3	kapsamak	3	mürekkep	3
eş	3	karanlık	3	müzisyen	3
etraf	3	karar	3	nefes almak	3
evrensel	3	karı	3	nerede	3
Farsça	3	karşılaşmak	3	neredeyse	3
filan	3	karşın	3	nice	3
fiyat	3	kasım	3	nokta	3
Fletcher	3	katılmak	3	olay	3
gelecek	3	kavga etmek	3	olumlu	3
gelip gitmek	3	kaybetmek	3	oluşmak	3
genel	3	kaynaşmak	3	on sekiz	3
girişmek	3	Kayseri	3	ortak	3
gitar	3	kazandırmak	3	ortalık	3

ortaya çıkmak	3	toplanmak	3	zeka	3
oysa	3	toplumsal	3	zincir	3
öldürmek	3	tören	3	ziyaretçi	3
önem vermek	3	tüy	3	zorunlu	3
öpmek	3	ufacık	3	acı	2
örmek	3	ufak tefek	3	aç	2
öteki	3	uğraşmak	3	açı	2
park	3	uğursuz	3	âdet	2
paşa	3	uluslararası	3	adımbaşı	2
profesör	3	umut	3	ağustos	2
rahat	3	unutulmak	3	ağlamak	2
razı olmak	3	uydu	3	ahlâk	2
rica	3	uygun	3	Ahmet Haşim	2
roman	3	uyku	3	aile	2
romatizma	3	uykusu kaçmak	3	akla gelmek	2
sakın	3	uzaklaştırmak	3	akmak	2
sallamak	3	uzaklık	3	alçak gönüllülük	2
sanatoryum	3	uzamak	3	aldırmak	2
saniye	3	uzanmak	3	alıştırmak	2
savaş	3	uzatmak	3	Amerika	2
saygı	3	ümit	3	anı	2
seçmek	3	üniversite	3	Ankara Kalesi	2
sedir	3	ürün	3	anlamsız	2
selam vermek	3	üzmek	3	anlaşmazlık	2
sene	3	üzüntü	3	anlatılmak	2
sınırsız	3	vatanseverlik	3	ansiklopedi	2
sıradan	3	vuruşmak	3	araba	2
soğuk	3	yaklaşmak	3	aranmak	2
sokmak	3	Yakup Kaska	3	armut	2
sokulmak	3	yalnızlık	3	artırmak	2
süt	3	yanına almak	3	asude	2
şakalaşmak	3	yardımcı	3	aşağı yukarı	2
şans	3	yavaş yavaş	3	atak	2
şart	3	yavaşlamak	3	ateşçi	2
şeref	3	yayın	3	ateşçilik	2
şifa	3	yaz	3	ateşli	2
şifalı	3	yedi yüz elli	3	atık	2
şüphesiz	3	yeryüzü	3	atlamak	2
tabii	3	yeşillik	3	avlu	2
tamamlamak	3	yeterince	3	Avrupa Birliği	2
tanınmak	3	yıl dönümü	3	avunmak	2
tatlı	3	yirmi	3	ayaküstü	2
teklif	3	yorulmak	3	aydın	2
teknoloji	3	yukarı	3	aydınlık	2
terk etmek	3	yurtdışı	3	ayrı	2
tırnak	3	yükseklik	3	azim	2

bağ	2	çabalamak	2	dönüşmek	2
bağlamak	2	çağdaş	2	durgun	2
bağrına basmak	2	çalışkanlık	2	duru	2
bakan	2	çanak	2	düzelmek	2
bakkal	2	Çanakkale	2	edinmek	2
ballandırmak	2	çarpmak	2	Edirne	2
bardak	2	çarşı	2	ekim(ay)	2
barınak	2	çekic	2	ekonomi	2
basit	2	çığlık atmak	2	elçi	2
başkan	2	çılgınca	2	elden geçirmek	2
başkent	2	çınlamak	2	elden gitmek	2
başlık	2	çırak	2	emin	2
bayan	2	çırılçıplak	2	enerji	2
belediye	2	çırmak	2	engel	2
belirtmek	2	çizgi	2	enine boyuna	2
bellemek	2	dakika	2	Ergenekon Destanı	2
belli etmek	2	daktilo	2	erik	2
besin	2	dalgı	2	erken	2
beslenmek	2	dava	2	Erzurum	2
beş	2	davet	2	esas	2
beş yüz	2	davet etmek	2	esrar	2
beyin	2	dayanışmak	2	et	2
beyit	2	değın	2	etek	2
bilgisizlik	2	değışık	2	evlendirmek	2
bilinç	2	delikanlı	2	evlenmek	2
bin dokuz yüz doksan bir	2	deneyim	2	evrensellik	2
bin dokuz yüz yirmi dört	2	denge	2	faaliyet	2
binmek	2	depo	2	fakülte	2
bir iki	2	dergi	2	fark etmek	2
bir varmış bir yokmuş	2	derin derin	2	farkında olmak	2
biriktirmek	2	dik	2	felsefe	2
bitirmek	2	dikkat çekmek	2	fena	2
boş inanç	2	dikkat etmek	2	fert	2
boya	2	dikkatli	2	fıkra	2
boyatmak	2	dilek	2	fırsat	2
boyun	2	dimdik	2	fısıltı	2
bozmak	2	dinamizm	2	fıstık	2
böcek	2	dinlenmek	2	fışlamak	2
buluş	2	dinmek	2	firma	2
bülbül	2	doğrusu	2	gaflet	2
Büyükşehir Belediyesi	2	donanmak	2	gaga	2
candan	2	donup kalmak	2	galiba	2
canlı	2	doymak	2	geçerli	2
cevaplamak	2	doyurmak	2	geçinmek	2
cilt	2	dökölmek	2	geçmiş	2
cümle	2	dönem	2	gelin	2

gelinlik	2	ifade	2	karar vermek	2
geliştirmek	2	iğne	2	kardeş	2
genişletmek	2	ihtiyaç	2	karın	2
gerçekleşmek	2	ikili	2	karınca	2
germek	2	iki yüz elli	2	kariştirmek	2
git gide	2	ilahi	2	katlı	2
gizlenmek	2	ilan etmek	2	kavuşturmak	2
göçmek	2	ilave etmek	2	kaydetmek	2
göndermek	2	ilçe	2	kazmak	2
gönül almak	2	ileri	2	kel	2
gösterge	2	ilginç	2	kendi kendine	2
göz kırpma	2	ilgisizlik	2	kere	2
gözyaşı	2	İlhan	2	kervan	2
grup	2	ilke	2	kervansaray	2
güçlendirmek	2	imambayıdı	2	kesin	2
gümüş	2	iman	2	Kınalı Dağ	2
güncel	2	imrenmek	2	kırk	2
güzel sanatlar	2	inanç	2	kısaca	2
güzelim	2	inanılmaz	2	kısılmak	2
güzelleştirmek	2	inkâr etmek	2	kismet olmak	2
ha	2	inmek	2	kıta	2
habersiz	2	insanoğlu	2	kıvrak	2
Hacettepe Hastanesi	2	iskarpın	2	kıyafet	2
hafıza	2	İslam	2	kıymet	2
hafif	2	istenmek	2	kızıl	2
hakikat	2	itboğan	2	kiremit	2
hâl hatır sormak	2	İÜ	2	kişilik	2
hâlâ	2	iyi ki	2	koca(ulu)	2
halı	2	iz bırakmak	2	kol	2
hareketli	2	İzmir	2	kolaylaştırmak	2
harita	2	kabullenmek	2	Kolombiya Üniversitesi	2
havuz	2	kaç	2	konmak	2
hayatını kazanmak	2	kağnı	2	kontrol	2
hazır olmak	2	kahin	2	konuşma yapmak	2
hedeflemek	2	kahkaha	2	Konya	2
hemen hemen	2	kahvaltı etmek	2	koparmak	2
hendek	2	kalem	2	koridor	2
hey	2	kalıcı	2	korkunç	2
hiç değilse	2	kan	2	koşul	2
hile yapmak	2	kan dökmek	2	koyulmak	2
hop	2	kanıtlamak	2	koyun	2
ısıtmak	2	Kanuni Sultan Süleyman	2	kömür	2
ısrar etmek	2	kapsam	2	körük	2
ışık	2	kar(yağış)	2	köşe bucak	2
iade etmek	2	kara	2	köylü	2
iddia	2	karakter	2	kurtarmak	2

Kurtuluş Savaşı 2	nisan 2	radio 2
kurulmak 2	noksan 2	rağmen 2
kutu 2	normal 2	rahat rahat 2
küsmek 2	olumsuz 2	rahatlık 2
kütüphane 2	olursa olsun 2	rahatsız olmak 2
levha 2	onarım 2	rahatsızlık 2
loş 2	onartmak 2	rehberlik 2
mağara 2	on beş 2	renk renk 2
mahkûm 2	onca 2	ressam 2
mahrum 2	on dokuz 2	rızk 2
makale 2	onuncu 2	rol oynamak 2
makas 2	on yedi 2	rüya 2
mal etmek 2	ordu 2	sabah akşam 2
mantıklı 2	organ 2	sabır 2
marangoz 2	orman 2	sağ (yön) 2
meçhul 2	ortaya koymak 2	sağ olsun 2
meftun 2	Osman Atilla 2	sağlanmak 2
meğer 2	otel 2	sahi 2
Mehmetçik 2	oturtmak 2	sahip çıkmak 2
melemek 2	öç almak 2	sahip olmak 2
merak 2	ödemek 2	sahipsiz 2
merdiven 2	ödev 2	sal 2
metot 2	ödül 2	sanatçı 2
mevrit 2	öğle 2	sanatkar 2
mezun olmak 2	öğretmek 2	sarılmak 2
mimarbaşı 2	öğütlemek 2	savrulmak 2
mimarlık 2	ölçü 2	savunmak 2
minik 2	önsöz 2	sayılmak 2
miras 2	önüne geçmek 2	sayısız 2
misafirperverlik 2	örnek almak 2	Selçuklu 2
modern 2	örnek vermek 2	semt 2
muhabbet 2	örtmek 2	serpilmek 2
mukaddes 2	öte yandan 2	seslenmek 2
Mustafa Kemal 2	ötmek 2	sevdirmek 2
mücadele 2	öyle ya 2	seviye 2
müddet 2	öylece 2	sıçramak 2
mühendis 2	özel 2	sınıf 2
müze 2	parmak 2	sıralanmak 2
ne var ki 2	patlamak 2	sitem etmek 2
ne yazık ki 2	Perkins Görme 2	soba 2
neden olmak 2	Engelliler Okulu 2	sohbet 2
nesil 2	peş 2	sol 2
neşe 2	pike 2	sona ermek 2
New York 2	pilav 2	sonsuz 2
neyse 2	pişirmek 2	soy 2
nine 2	Radcliffe Koleji 2	Söğüt 2

sökölmek	2	tüketmek	2	yollamak	2
söz etmek	2	türbe	2	yön	2
söz vermek	2	türkü	2	yumurta	2
Su Ürünleri Fakültesi	2	uğurlar olsun	2	Yusuf Ağa	2
sur	2	uğurlu	2	yuva	2
Süleymaniye Camii	2	usül	2	yüklü	2
süzme	2	utanmak	2	yürek	2
şahıs	2	uyanmak	2	yüzmek	2
şeffaflaşmak	2	uyarmak	2	zafer	2
şehirli	2	uydurmak	2	zaman zaman	2
şehit	2	uymak	2	zannetmek	2
şeker	2	uzlaşmak	2	zarfında	2
şemsiye	2	uzman	2	zehirli	2
şikayet etmek	2	ünlü	2	zihinsel	2
şube	2	üretmek	2	zorunda kalmak	2
şüphe	2	ürpermek	2	zümürdüanka	2
şüphe yok	2	üstün	2	ABD	
tabak	2	üye	2	A. A. Saygun	
tahta	2	vapur	2	Acemioğlanlar Okulu	
takdir	2	vasıf	2	acı acı	
takvim	2	vasıta	2	acı çekmek	
tanışmak	2	vatandaş	2	acı vermek	
tarla	2	yahut	2	acımak	
tasavvuf	2	yakalamak	2	açık seçik	
taş	2	yan yana	2	açıkça	
taşmak	2	yanmak	2	açıkgöz	
tat	2	yapışmak	2	açıklık	
tavan	2	yaratık	2	açıktan açığa	
tavsiye etmek	2	yaratılış	2	ad koymak	
tedavi etmek	2	yarenlik	2	ad takmak	
tekrar	2	yarı	2	ad vermek	
tembel	2	yastık	2	adalet	
tembihlemek	2	yaşanmak	2	adam etmek	
temel bilimler	2	yaşlanmak	2	adamakıllı	
temin	2	yavaş	2	Âdem	
temiz	2	yayılmak	2	adet	
tepe	2	yayınlanmak	2	adımlamak	
tepsi	2	yaymak	2	adlandırmak	
ter	2	yeğlemek	2	affetmek	
terakki	2	yemek odası	2	Afyon	
terim	2	yeniçeri	2	ağ(beyaz)	
tesadüf	2	yetiştirmek	2	ağa	
tuhaf	2	yirmi bir	2	ağabey	
tulumba	2	yoğun	2	ağarmak	
Tuscumbia	2	yol almak	2	ağır	
tutum	2	yolculuk	2	ağır basmak	

ağır gelmek
ağırlıklı
Ağırnas
ağız
ağu
ağyar
ağzının içine baktırmak
ahenk
ahiret
Ahmet Yesevi
ait olmak
ak
akarsu
akciğer
Akdeniz
akıllı
akın
akıp gitmek
aklı başında
akraba
akrabalık
aksetmek
aksettirmek
aksilik
aksine
aktarılmak
alabildiğine
alabora olmak
alakadar olmak
alay etmek
Albatros
aldatmak
alfabe
alın teri
alıntı
alışveriş
Allah aşkına
Almanya
altı
altı yüz
altmış iki
ana
ana dili
ana yurt
andırmak
anılmak

anıt
ani
Ankara Büyükşehir
Belediyesi
Ankara Halkevi
anlamına gelmek
anlatı
apartman
arada sırada
aralık
arayıp sormak
arazi
ardı ardına
ardıç kuşu
armağan etmek
artık(ad)
artmak
arzulamak
asa
asalet
asılmak
asilik
askerlik
astronomi
aş
aşama
aşılmak
aşılmak
aşiret
At Meydanı
atamak
atbaşı gitmek
ateşi çıkmak
ateşlemek
atılmak
ati
atlanmak
atlatmak
atlet
avcılık
Avustralya
ay başı
ayağını kaydırmak
ayak uydurmak
ayakucu
ayarlamak

aydınlatmak
aykırılık
aylık
aylık(maaş)
ayna
aynen
ayrı ayrı
ayrılık
ayrıntı
az çok
azimkârane
bacak
badem
bağdaşmak
Bağdat
bağımsızlık
bağışlamak
bağlanmak
bağlantı
bağlantı kurmak
bağlantısız
bahane
bahis
bahse girmek
bahsetmek
bahtı açık
bahtiyar
bahtlı
bakanlık
bakılmak
bakım
bakır
bakışmak
baklava
balkabağı
balkon
balmumu
balon
banyo
bardağı taşımak
barındırmak
barışıklık
barışmak
bari
bariz
barkod

barut	bereketlendirmek	birleşim
basbayağı	besbelli	birliktelik
basın	beş on	bisiklet
baskına uğramak	beşeriyet	bitişik
Basmahane	beter	biyografi
baş başa	bırakılmak	boğa
baş tacı etmek	biber	boğaz
baş vermek	biçare	boğmak
başına geçmek	biçilmek	boğulmak
başını sokmak	biçimlenmek	boncuk
başka başka	biçimsiz	borç
başkanlık etmek	bilet	borçlu
başkumandan	bilezik	boru
başlanmak	bilgi edinmek	boşaltmak
başlatmak	bilgili	boşluk
başlıca	bilimsiz	boşuna
baştan aşağı	bilinçli	boy
baştan çıkarmak	bilmece	boyacılık
başvurmak	bin beş yüz seksen sekiz	boyanmak
batılılaşmak	bin dokuz yüz beş	boynu bükük
batmak	bin dokuz yüz doksan üç	Bozkurt Destanı
bay	bin dokuz yüz dört	bozukluk
bayındır	bin dokuz yüz on dokuz	börek
bayır	bin dokuz yüz otuz altı	Börte Çene
baykuş	bin dokuz yüz otuz bir	böylesine
bayrak	bin dokuz yüz seksen	Braille
bebeklik	dokuz	bu arada
beceri	bin dokuz yüz yirmi iki	buçuk
becerikli	bin dört yüz doksan	bugün
bedel	bin iki yüz kırk bir	buğday
beden	binlerce	buhar
bel	bin sekiz yüz seksen	buhran geçirmek
bela	bin sekiz yüz seksen yedi	bulmaca
belge	bir araya gelmek	bulut
belgesel	bir araya getirmek	bundan böyle
belirlemek	bir bakıma	Bursa
belirleyici	bir baştan bir başa	buyurmak
belli	bir çırpıda	buz
bembeyaz	bir kere	bükmek
ben	bir süre	bükümlü
bence	bir türlü	büsbütün
benlik	birdirbir	bütün bütün
benzetmek	birer	bütünlük
beraberlik	bir gün	büyükçe
bereket	birim	büyüklük
bereket versin	birinci	büyükşehir

Büyükşehir Yasası	çatışmak	dalyan
büyülemek	çay(dere)	damar
büyülü	çelik	damla
büyütmek	çerçeve	damlamak
cadde	çeri	dar
Cambridge Okulu	çeşitlilik	daracık
can vermek	çeşme	dargın
canavar	çeviri	darıltmak
canı sıkkın	çevirmek	darmadağınık
canlılık	Çevre ve Orman Bakanlığı	davul
cazibe	çığlık çığlığa	dayatmak
cehalet	çığlık çığlık	değerli
Cemile	çıkarttırmak	değersiz
cemiyet	çıkıntı	değirmen
cemre	çıkırık	değişiklik
cennet	çingirak	değişim
cephe	çırpınmak	değişmek
cesaret	çıt çıkmamak	değmek
cesaret istemek	çita	dehşet
cetvel	çıtır çıtır	dekan
cevap vermek	çiçek vermek	delilik
cevaplanmak	çiçeklenmek	delirmek
ceviz	çift sürmek	delişmen
cıvıl cıvıl	çifte	delmek
ciddi	çiğnemek	demet
ciğer	çile	demirbaş
cihannüma	çini	demlemek
cihaz	çinicilik	denetlemek
cila	çirkin	deney
coşku	çizmek	ders çalışmak
coşkulu	çoban salatası	ders vermek
coşmak	çoğaltmak	dersane
cumba	çoğunluk	derse desin
cümle alem	çokluk	desen
çabucak	çorba	destan
çakılmak	çömelmek	destek
çalı	çörek	devam
çalı çırpı	çözüm	devingenlik
çalkalanmak	çubuk	devlet adamı
çam	çürütmek	devran
çamur	dağ taş	didinmek
çarçabuk	dahil etmek	dikdörtgen
çardak	dair	dikine
çare	dalalet	dikkat
çaresiz	Dalaman	dikkati çekmek
çarpık kentleşme	dalgınlık	dikkatini toplamak

dile getirmek	dostluk	efsanevi
dilemek	dostluk kurmak	eğitici
dili çözülmek	döğmek	eğleşmek
dili varmak	döllenmek	eh
dilim	dört bucak	ehemmiyet
dillendirmek	dört gözle beklemek	ehliyet
dillere destan olmak	dövülmek	ekin
dinamik	dua	ekip
dindarca	dua etmek	eklenmek
dindirmek	dudak	eksik
dinletmek	dul	el ayak çekmek
dinleyici	Dumlupınar	el birliği
dip	durak	el değıştirmek
dipdiri	durdurmak	el ele vermek
diploma	dut	el işçiliğı
direktör	duyarsızlık	el(yabancı)
direnmek	duygulu	elde etmek
diş kirası	duygusal	ele avuca sığmamak
diyar	duyurmak	elektronik
Diyarbakır	düdük	eli sıkı
diz	düğme	elinde tutmak
diz boyu	dülgerlik	elinden geleni yapmak
diz çökmek	Dünya Körler Birliğı	elinden(bir şey) düşmemek
dizgeleşmek	Dünya Körler Birliğı	eline bakmak
dizi	dünyadan haberi olmamak	eline düşmek
dizilmek	dürtmek	elini çabuk tutmak
dizmek	dürüst	elle tutulur gözle görülür
doçent	dürüstlük	elverişli
doğruca	düş kırıklığı	emanet
doğrulamak	düşmanlık	emekli
doğru	düşündürmek	emin olmak
doğum günü	düşürmek	Emir Sultan
doğurmak	düzeltekmek	emretmek
dok	düzen	endüstri
doksan	düzene sokmak	engellemek
doksan sekiz	düzensizlik	enişte
doktora	düzine	erimek
dokuz	ebediyet	erişmek
dolandırmak	eczacı	eritmek
dolanmak	edevat	ertesi
dolayı	edip	Ertuğrul Gazi
dolmak	Edip Cansever	Erzincan
domates	efendi	esef
donatmak	efendilik	Eskişehir
dopdolu	efendim	esmek
doruk	efsaneleşmek	esmer

estetik	garip	gökkuşağı
eşek	gariplik	gölge
eşsiz	gece gündüz	gömlek
etajer	geç	gömme dolap
etkilemek	geç kalmak	gömmek
etkilenmek	geçim	gömülmek
etkili olmak	geçimsiz	gönlüne göre
Ev sahibinin bir evi,	geçirtmek	gönlünü almak
kiracını bin evi var	gelgelelim	görev almak
evcil	gelincik	Görme Engellileri Derneği
evsiz	gelir	görüntülenmek
evvela	gelişim	görünüm
evvelki	gelmiş geçmiş	görüş
ey	gemici	gövde
eylemek	gemicilik	göz
eyvallah	gençlik	göz açıp kapayıncaya kadar
Eyyüb Sultan	gençten	göz alıcı
ezan	gene	göz ardı etmek
ezber	genel kurul	göz yummak
ezberinde olmak	genellikle	göze almak
falan	genişlemek	göze çarpmak
fark	geometrik	gözlem
farkına varmak	gerçekçi	gözlemek
farklılaşmak	gerçi	gözleri yaşarmak
farksız	gerek görmek	gözlerinin içi gülmek
fasulye	gereksinme duymak	gözü ilişmek
fayda etmemek	gereksiz	gözü kaymak
faýdalandırmak	gerektirmek	gözü tutmak
faýdalanmak	geri dönmek	gözünü doyurmak
fazlalık	gerilmek	güçlükleri yenmek
fırça	getirtmek	Gül Baba
fırlamak	gevşetmek	güle güle
fırlatmak	gezgin	gümbür gümbür
fırtınalı	gezi	gümrük
fitri	gezinmek	günah
fide	gezinti	günah işlemek
fiil	gıkı çıkmamak	günden güne
filizlenmek	gibi gelmek	günlük
fış	giderse gitsin	gür
fizik	gidişat	gürleşmek
fiziksel	girişim	güven duymak
fon	gizli	güvercin
form	göbek	haber yollamak
formül	göç	haberdar etmek
Fransızca	göçebe	haberi olmak
galip gelmek	göğüs	habersizlik

Haçlı Seferleri
 hafızlık
 hafife almak
 hafifletmek
 hafiflik
 hafiften
 haftalık
 hak kazanmak
 hakim
 hakim olmak
 hâl
 hâl tercümesi
 hâlden anlamak
 hâli vakti yerinde
 halife
 hâlini almak
 halletmek
 hamak
 hamal
 hamsi
 harcamak
 hareket etmek
 hariç
 harika
 harp
 hasret
 hassa
 hastalanmak
 hastane
 hatır
 hatırı sayılır
 hatırlatmak
 hatmi
 havadar
 havan
 hayalci
 hayali
 hayat dolu
 hayata atılmak
 hayata bağlamak
 Haydar Baba'ya Selam
 Haydarpaşa
 hayırlı
 haykırmak
 hayli
 hayran olmak

hayret etmek
 hayvanseverlik
 haz
 hazırlık
 haziran
 hazret
 hemşehri
 herhâlde
 herhangi bir
 hesap
 hesaplama
 heybe
 heybetli
 heyecan duymak
 heyecanlı
 hızlıca
 hibe
 himaye
 hitap etmek
 hizmet etmek
 homurtulu
 hoş
 hoşgörülü
 hoşuna gitmek
 huzurlu
 hükümet
 hümanizma
 hünkârbeğendi
 hürriyet
 ıhlamur
 ılık
 ırk
 ısı
 ısıtmak
 ıslak
 ıslanmak
 ıssız
 ışıltı
 ibadet etmek
 İbrahim Paşa Konağı
 icat etmek
 içecek
 İçel
 içerlemek
 içermek
 içi açılmak

için için
 içini dökmek
 içlenmek
 idare
 idare etmek
 iddia etmek
 ideal
 idrak etmek
 iğrenç
 ihmal etmek
 ihtiyaç duymak
 ihtiyarlamak
 iki milyon
 iki bin bir
 ikinci
 ikna etmek
 iksir
 ilan
 ileri sürmek
 ilerlemek
 iletişim
 ilgi göstermek
 ilgilenmek
 ilham vermek
 ilkbahar
 ille
 iltifat
 imansız
 imkansızlaşmak
 imparatorluk
 imza atmak
 inat
 inatçı
 incelemek
 İngiltere
 inik
 inkişaf
 inkişaf etmek
 insancıl
 insanüstü
 irade
 İranlı
 iri yapılı
 İsa
 isabet
 isabetsizlik

iskele	Kapalı çarşı	kazan
iskemle	kapanmak	kazanç
ispat etmek	kapasite	kazık
İstanbul Üniversitesi	kapkara	kazılmak
istekli	kapmak	kekik
istifade etmek	kaptan	keklik
işaretlemek	kara yolu	kemer
işçi	Karakeçili	kenar
işe yaramak	karanfil	kendini adamak
işlem	kararlı	kendini atmak
işlemeli	kararlılık	kendini göstermek
işlenmek	kararmak	keramet
işletmek	karasu	kerpiç
itaat	karatavuk	kese
itibar etmek	Karatay Kervansarayı	keser
itibarıyla	karış	kesici
itimat	karışık	kesik kesik
iyi gitmek	karışıklık	kesinlikle
iyi olmak	karıştırılmak	kesintisiz
iyileştirmek	Kars	kestirip atmak
iyilik	karşı çıkmak	keşke
iyimser	karşı gelmek	keyfini kaçırmak
iz	karşılama	kılavuzluk
izlenim bırakmak	karşılık vermek	kılıçtan geçirmek
Jean J. Rousseau	karşılıksız	kımıldamak
jest	kartal	kıpırdamak
John Macy	kasap	kır
kabir	kase	kır çiçeği
kader	kasmak	kırıcı
kadife	katır	kırıntı
kafi	katiyet	kırk bir
kahramanlık	katkı	kırmak
kahvaltı	katmer	kırmızı kırmızı
kahvehane	kavim	kırtasiyeci
kaleme almak	kavram	kısaltılmak
kalıcılık	kavranmak	kısaltmak
kalıntı	kavurmak	kısırlaştırmak
kalkışmak	kavuşturulmak	kıskaç
kalp çarpmak	Kayat	kısmak
kamu	kaygılanmak	kıt kanaat
kanal	kayıkthane	kıymak
kanat çırpma	kayısı	kıymet vermek
kandırmak	kaymak	kıymetli
kanepa	kaynaklanmak	kızarmak
kanun	kaynamak	kızartmak
kapak	kaynatmak	kilit

kilo
kilometre
kim bilir
kimsesiz
kimya
kin
kin tutmak
kiralamak
kiraz
kirli
kişisel
klasik
koca koca
kocaman
kokulu
kolej
koltuk
kompozisyon
komşuluk
konak
konser
kontrol altına almak
konum
konuşturmak
korkaklık
korktuğu başına gelmek
korku
koruma altına almak
koşa koşa
koşuşturmak
kovalamak
kovulmak
koyulaşmak
koyun koyuna
koyungözü
Koyunpazarı
köklemek
kölelik
köprü
körü körüne
körüklemek
köşe kapmaca
köynek
kredi
krem rengi
kucak açmak

kucak dolusu
kucaklamak
kudret
kul etmek
kum
kumaş
kumpanya
kumral
kural
kurnazca
kurşun
kurtarıcı
kuru
kuruluş
kurumak
kusur
kusur bulmak
kusursuz
kuş uçmaz kervan geçmez
kuşku
kuşluk
kutlu
kutlu olsun
kutsal
kutsamak
kuvvetlendirmek
kuvvetli
kuyruk
kuytu
küçülmek
küçültmek
küf
kükrek
kükremek
kül
Kültür Bakanlığı
küsün
Kütahya
laflamak
lale
lazım gelmek
lezzetli
limon
lise
Lister hill
lodos

lokanta
Londra
lütfen
Lütfü Paşa
lüzum
macera
macun
maç
madde
maddeleştirmek
maddiyat
madem
maden
madeni
mağlup etmek
mağrur
mahâllî
maharet
mahirane
mahkûm etmek
Mahmutpaşa
mahzen
mai
makam
makinistlik
maksat
maliyet
malzeme
mamur
manav
maneviyat
mani
mani olmak
mantık
manzara
masmavi
masraf
masraf etmek
masraflı
maşallah
mavi
maymun iştahlı
mayo
mecbur
mecburiyet
medrese

mefhum	musiki	nota
mektup	musluk	noter
mendebur	mutusuz	nüfus cüzdanı
menekşe	muvaaffak	O belde
mensup olmak	Muzaffer Tayyip Uslu	o denli
menteşe	mücadele vermek	oba
merhaba	müçavir	odun
merhum	müjde	oduncu
Mersin	müjdelemek	of
mesaj vermek	mükemmel	oflaya puflaya
mesela	münci	ok
meşale	müsaade	okşamak
meşgul	müşpet	okyanus
meşhur	müsterih	olabildiğince
meşru	müşkülpesent	olanaksız
metal	müşteri	olasılık
metin	mütemadiyen	olgun
mevkii	mütevazı	olsa olsa
Mevlâna	müzehhip	olup bitmek
mezar	nadide	omuz
meziyet	namaz	on altı
mırıl mırıl	namus	onarıcı
mihrak	nane	onarmak
mikrop	nar	onaylamak
miktar	nazik	onaylanmak
milletlerarası	nazlanmak	on bir
milyon	nazmetmek	on iki
milyonlarca	ne olursa olsun	onursal
minare	nedense	onursuzluk
mini mini	nefis	onuruna dokunmak
minibüs	nergis	on üç
minnet	nesilden nesile	oran
mis gibi	neşeli	orijinal
misafir olmak	netleştirmek	orquestra
miskin	nev	Osmanlıca
Moğol	Newton	otlamak
mor	nezaket	otluk
motif	nihayet	otobüs
motor	nimet	otuz beş
muasır	ninni	otuz iki
Muğla	nispet	otuz üç
muhakkak	nitelik	ovmak
muhtaç olmak	niye	oy birliği
muhtemel	noksansız	oya
mukavele yapmak	Norveç	oyalamak
Musa	not	oymacılık

oyuncak
 öbür
 ödeşmek
 öge
 öğretim
 öğretim üyesi
 öğretmenlik
 öğüt
 öküz
 ölçmek
 ölçülü
 ölümsüz
 ömür
 ömür boyu
 öncelikle
 öne sürmek
 önemsemek
 önlem almak
 örs
 örtü
 örümcek
 ötesine berisine
 özdeşlik
 özen
 özen göstermek
 özendirmek
 özetlemek
 özgü
 özgünleşmek
 özgürlük
 özlemek
 özlemini çekmek
 özür dilemek
 özveri
 padişah
 pahalıya patlamak
 paket
 palto
 Pamukkale Üniversitesi
 pantolon
 papatya
 parasız
 parça parça
 parıldamak
 parlaklık
 parlamak

parmak basmak
 parmaklık
 pasiflik
 Pasteur (Pastör)
 pay almak
 Pazar(gün)
 peçete
 pehlivanlık
 pelikan
 perde
 perdeli
 pergel
 pervaz
 peşin
 peşine takılmak
 peynir
 pırıl pırıl
 pırıl pırıl olmak
 Picasso
 pir
 planlamak
 plastik
 polis
 politika
 politikacı
 post
 posta
 potin
 problem
 puf
 püf noktası
 pürüzsüz
 rahatça
 rahatsız etmek
 rastlamak
 rastlanmak
 reklam
 rekor kırmak
 rekortmen
 renkli
 resmî bayram
 restore etmek
 reze
 rol
 Rusya
 rutubet

saadet
 saçak
 saçma
 sade
 sadeleştirmek
 safha
 sağ olmak
 sağlam
 sağlık ocağı
 sağlıklı
 sahil
 sahiplenmek
 sahipli
 Sahir Erman
 sakal
 Sakarya Nehri
 sakat
 sakın
 saklamak
 saklambaç
 saldırgan
 saldırmak
 salıncak
 sallanmak
 salyangoz
 samimi
 samimilik
 Samsun
 sandalye
 santim
 Sapanca
 sapsarı
 saptamak
 Sarah Fuller
 Sarah Fuller
 sarhoşluk
 sarımsaklı
 sarışın
 sarsmak
 sav
 savaşı
 savaşmak
 saydam
 saygı duymak
 saygısızlık
 sayın

sayman
sebepl olmak
seher
seki
sekiz
sekreter
seksenbir
sel
selam
selamlaşmak
Selçuklu İmparatorluğu
Selim
Selimiye Camii
sembol
seminer
Semini helvası
sempozyum
senatör
sendelemek
ser
serçe parmak
sergi
serin
serin serin
sert
sessiz
sessizlik
sevgisiz
sevi
sevilme
sevk
sevk etmek
seyahat etmek
seyrek
sezme
sıcağı sıcağına
sığınmak
sıgmak
Sıhhiye
sık
sıkı sıkı
sıkıca
sıkıntı
sıklık
sınai
sınamak

sınırlı
sırası gelmek
sırılsıklam
sırnaşık
sırtına geçirmek
sıyrılmak
sızıldamak
Silifke
sindirmek
sinek
sinir
sinsi
sinyal
siper etmek
Sirkeci
siyah
siyasi
sofa
soğutmak
sohbet etmek
sokak sokak
solgunlaşmak
soluğu (bir yerde) almak
soluk
soluk almak
solunum
sonuç almak
soru sormak
sorunsuz
soruşturmak
söğüt
söndürmek
söylenmek
söz dinlemek
söz sahibi olmak
sözde
söze karışmak
sözlük
sözün kıyası
su yolu
sucu
suç
suçlamak
Suha Umur
sulamak
suretiyle

susamak
susmak
sükûn
sûrat
sürekli
sürpriz
sürü sürü
sürüklemek
sürüp gitmek
süslü
süzgeç
şahsi
şan
şanslı
şanssız
şarkı
şarkı söylemek
şart koşmak
şaşırmak
şaşkına dönmek
şaşkınlık
şaşmak
şebeke
seçilmek
seçmek
şeffaflık
Şehriyar
şen
şenlenmek
şerbet
şiddet
şiddetli
şimdilik
şimşek çakmak
şirin
şişmek
şubat
şükür
şüphe etmek
taban
tadına doyum olmamak
takdir etmek
takılı kalmak
takılmak
taktırmak
tamam

tan	teselli	Unesco
tanık olmak	teselli etmek	unutturmak
tanıklık etmek	teslim etmek	upuzun
tanım	tespit etmek	ustalık
tanımlamak	testere	usul usul
tanıtılmak	teşekkür etmek	Uşak
tanrılaştırmak	teşhis	utanç
tarhana	teyze	uygun bulmak
tartmak	tıpkı	uygun olmak
tasarlamak	tırmanmak	uykusu gelmek
tasdik etmek	tip	uyum
taslak	titizlik	uyumlu
tasvir	titrek	uyuşmazlık
taşlamak	titremek	uzak tutmak
taşlatmak	tokgözlü	uzun hava
Tatar	tokmak	uzun uzun
tatmak	tomurcuklanmak	uzun vadeli
Tatvan	Topkapı Sarayı	uzuneşek
tavır	torun	uzunluk
tavlamak	toz	üç beş
tavuk	trafik	üç yüz altmış beş
taze	transatlantik	ümidi kesmek
tebarüz etmek	tuğla	ümitlenmek
Tebriz	Tur Dağı	ümitli
tecrübe	turizm	ümitsiz
tedarik etmek	tuş	ümitsizlik
tedbir	tutku	ümme
tehdit etmek	tutturmak	üretim
tehlike	tutuklamak	Üsküdar
tek tek	tutumluluk	üstat
tekamül	tuzlu	üstesinden gelmek
teker	tüccar	üstün gelmek
tekrarlamak	tüfek	üstüne
telefon etmek	tükenmek	üstünlük
telsiz	tünel	üşütmek
temas etmek	Türkiye Cumhuriyeti	üveyik
temizlemek	Türklük	üye olmak
temizlik	türlü türlü	üzerine yürümek
teneke	Türülken	vaat
tenha	ucuz	vade
teveli	uçurum	vakıf
terennüm etmek	uf	Van Gölü
ters düşmek	ufuk	var gücüyle
tertemiz	uğrunda	var olmak
tertip	uğultu	vardırnak
tertip etmek	ulaştırmak	vazife

vazo	yaşartmak	yırtıcı
vefasız	yaşasın	yeğen
vefat	yaşatılmak	yirmi dört
verilmek	yaşatmak	yirmi iki
vesile	yatırım	Yirminci Kültür Turizm ve
vezir	yaygınlaşmak	Fındık Festivali
vicdan azabı	yayla	yoğrulmak
yaban keçisi	yaz kış	yoğurt
yad etmek	yazarlık	yok canım
yağlamak	yazıklar olsun	yok etmek
yağmak	yazılmak	yoklamak
yahu	yazlık	yoksun
yakalanmak	yel	yolunda gitmek
yakasına yapışmak	yemeni	yolunu beklemek
yakışmak	yemiş	yorgan
yaklaşım	yeni yeni	yorgun
yalan	Yeni Zelanda	yormak
yalı	Yeniçeri Ocağı	yöneltmek
yalın	yenilemek	yönetim
yalın kat	yenilenmek	yöre
yamaç	yenilgiye uğramak	Yörük Bayramı
yaman	yenmek	yudum
yanıt	yer açmak	yudumlamak
yanlış	yer kaplamak	yumuşak
yansıma	yer vermek	yumuşaklık
yapayalnız	yerel	yumuşamak
yapıcılık	yerinde olmak	yunus
yapıştırmak	yerine gelmek	Yunus Emre Oratoryosu
yar olmak	yerini almak	yurt içi
yara	yerini tutmak	yurttaş
yaralamak	yerleşim	yuvarlanmak
yaralanmak	yerli	yüceltmek
yarar	yersiz	yüklemek
yararlı	yetenekli	yüklük
yaraşmak	yeteri kadar	yüreğine inmek
yaratılmak	yetişkin	yüreğini oynatmak
yardım etmek	yetişmek	yürütmek
yardımseverlik	yetkili	yürütülmek
yargı	yıkanmak	yüz suyu
yarı yarıya	yıkılmak	yüzlerce
yarıçap	yıkıntı	yüzü gülmek
yarışmak	yıkmak	yüzücülük
yasa	yıl	yüzük
yasaklamak	yıldönümü	yüzüne kan gelmek
yasemin	yılgınlık	yüzünü ağartmak
yaşamsal	Yılmaz	zaman almak

zamk
zarar
zarara sokmak
zararı dokunmak
zarif
zayıflamak
Zehirlenmek
zeki

zevale ermek
zevk duymak
zihninde yer etmek
zihnini çelmek
zihniyet
Ziya Umur
ziyadeleşmek
zorlamak

zorluk
zorunluluk
zümre

4.3. 8. Sınıf Tav Yayınları Türkçe Ders Kitabı Sıklık Dizini

bir	655	bakmak	48	oğul	29
olmak	397	ile	46	anlatmak	28
bu	373	başlamak	45	böyle	28
ve	334	iki	45	gece	28
de(bağlaç)	315	dil	44	neden	28
o	273	almak	43	Pandora	28
ben(zamir)	151	sevmek	42	sormak	28
ne	144	diye	41	tarih	28
için	133	konusmak	41	arkadaş	27
demek	125	çalışmak	40	geçmek	27
çok	113	şu	40	işte	27
kadar	107	yazmak	39	öğrenci	27
gün	94	adam	38	önemli	27
insan	93	anlamak	38	saat	27
gibi	91	küçük	38	yüz(sima)	27
kendi	90	nasıl	37	baba	26
zaman	88	öyle	37	baş	26
yapmak	87	üzeri	37	bırakmak	26
her	83	hâl	36	Boğaç Han	26
değil	82	hiçbir	36	bugün	26
şey	82	öğrenmek	36	eski	26
gelmek	80	yan	36	kız	26
var	78	oda	35	oturmak	26
biz	77	sen	35	su	26
Atatürk	74	doğru	34	tatlı dil	26
büyük	72	etmek	34	eğitim	25
dünya	72	fakat	34	girmek	25
daha	71	kalmak	34	güç	25
siz	70	okumak	34	konu	25
ev	69	önce	34	taraf	25
bilmek	68	söz	34	yol	25
ki(bağlaç)	68	ulus	34	bey	24
yer	67	vermek	34	getirmek	24
çocuk	65	açmak	33	sadece	24
sonra	65	bulmak	33	sıra	24
görmek	63	dönmek	33	durmak	23
söylemek	63	iç	33	göl	23
ama	62	iyi	33	herkes	23
gitmek	60	yaşamak	33	kullanmak	23
istemek	60	bile	32	pek	23
içinde	55	iş	32	sınıf	23
çıkma	54	hiç	31	ülke	23
biri	52	misafirlik	31	ya da	23
sandık	52	Türk	31	yakmak	23
yazı	52	bulunmak	30	alfabe	22
ara	51	yok	30	bura	22
başka	51	anne	29	görünmek	22
en(zarf)	51	artık(zarf)	29	hayat	22
orman	51	birbiri	29	Mustafa Kemal	22
yıl	50	bütün	29	yeni	22
güzel	49	düşünmek	29	akşam	21

ancak	21	bazı	16	koymak	13
biraz	21	çevre	16	oyun	13
göre	21	durum	16	sebeb	13
halı	21	göz	16	takım	13
hep	21	Hermes	16	tutmak	13
ihtiyar	21	kadın	16	unutmak	13
kırk	21	kim	16	uzun	13
son	21	oba	16	yakın	13
tüm	21	özellikle	16	yaş	13
veya	21	pek çok	16	yüksek	13
alt	20	tarla	16	ada	12
birkaç	20	toplum	16	alan	12
Dirse Han	20	Türkiye	16	beri	12
genç	20	vakit	16	beş	12
harf	20	yapılmak	16	bilgi	12
hatta	20	Abdülhalim	15	değişmek	12
ilk	20	ateş	15	dolu	12
kapı	20	bitmek	15	dönem	12
mektup	20	dinlemek	15	duymak	12
üç	20	etraf	15	Düzağaç	12
yalnız	20	geçirmek	15	göstermek	12
aynı	19	gezmek	15	hâlâ	12
belki	19	hangi	15	inanmak	12
çıkarmak	19	hemen	15	kapak	12
edebiyat	19	hepsi	15	kendi kendine	12
efendi	19	İnka	15	kış	12
karşı	19	kitap	15	korkmak	12
öğretmen	19	koşmak	15	sevimli	12
şekil	19	kullanılmak	15	tatlı	12
şimdi	19	misafir	15	tek	12
ya	19	Peru	15	uzak	12
ağız	18	sözcük	15	yaklaşık	12
bilim	18	tanrı	15	acı	11
çünkü	18	toprak	15	akıl	11
gerekmek	18	düşmek	14	akılcılık	11
kardeş	18	el(organ)	14	Arap	11
konum	18	Epimetheus	14	çeşitli	11
köy	18	fazla	14	dağ	11
ses	18	gerçek	14	doktor	11
tanımak	18	halk	14	düşünce	11
üst	18	insanlık	14	hayvan	11
ad	17	İstanbul	14	hissetmek	11
ay(zaman)	17	korumak	14	ilgilenmek	11
birlikte	17	okul	14	isim	11
gerçekten	17	oynama	14	kavanoz	11
güneş	17	öldürmek	14	kitapçı	11
kimse	17	ön	14	mektep	11
renk	17	yaşam	14	oluşmak	11
taş	17	acaba	13	on	11
yangın	17	batı	13	paşa	11
yiğit	17	biçim	13	sabah	11
yine	17	gelişmek	13	savaş	11
ağaç	16	gönül	13	sistem	11
ayak	16	hem	13	soğuk	11
az	16	kimi	13	Toplamak	11

nl	11	ilerlemek	9	Hayrullah	8
yaklaşmak	11	ilgili	9	hikâye	8
yaralı	11	ilginç	9	incelemek	8
yaratmak	11	inmek	9	iyice	8
Yuvarlak	11	karanlık	9	kahve	8
Yürümek	11	karar vermek	9	kez	8
beraber	10	kişilik	9	kıta	8
birçok	10	köylü	9	kol	8
ağ	10	kurmak	9	kötü	8
ekmek	10	kurtarmak	9	mahalle	8
Çocukluk	10	kurtulmak	9	merak	8
derece	10	kurulmak	9	mevsim	8
devlet	10	lira	9	mutluluk	8
diğەر	10	namert	9	nere	8
dolmak	10	nokta	9	sahip	8
erkek	10	oluşturmak	9	sevgi	8
eser	10	ora	9	sevinç	8
götürmek	10	rahat	9	sınır	8
güney	10	Rasim	9	sonuç	8
hayır	10	sağlamak	9	soru	8
ışık	10	sayılmak	9	uçmak	8
jeopolitik	10	taşımak	9	uygarlık	8
kabul	10	televizyon	9	lk	8
kahraman	10	ulaşmak	9	üstelik	8
kaldırmak	10	yanmak	9	üşümek	8
kent	10	yazılmak	9	yabancı	8
koca	10	yn	9	yani	8
millet	10	yöntem	9	yastık	8
olay	10	ta	8	yaz	8
profesör	10	av	8	yeryüzü	8
sanat	10	bağırnak	8	yoksa	8
sanmak	10	bakış	8	yüzyıl	8
şöyle	10	basit	8	açılmak	7
tam	10	bayan	8	altı	7
tepe	10	Belge	8	Ankara	7
varmak	10	bir türlü	8	anlam	7
yapı	10	birdenbire	8	anlaşılmak	7
yatak	10	böylece	8	asıl	7
yetmek	10	değەر	8	asla	7
yığın	10	değışik	8	asya	7
Anadolu	9	deniz	8	bağlı	7
aramak	9	devam etmek	8	bilgisayar	7
ark	9	din	8	birden	7
bebek	9	doldurmak	8	bölge	7
benzemek	9	eğەر	8	böylelikle	7
Beyşehir	9	Eratosthenes	8	büyümek	7
bin	9	evet	8	coğrafiya	7
coğrafi	9	evvel	8	çabucak	7
dek	9	gazete	8	çare	7
dış	9	gelecek	8	çivi	7
dolaşmak	9	göndermek	8	daima	7
Güney Amerika	9	gündüz	8	dikkate almak	7
hanım	9	hakkında	8	doğı	7
hesaplamak	9	Hardy	8	dört	7
içmek	9	hasta	8	düşman	7

eğilmek	7	ağlamak	6	kapamak	6
elli	7	alan	6	kapılmak	6
ertesi	7	Allah	6	kara(siyah)	6
esnasında	7	amaç	6	karı	6
etki	7	an	6	katılmak	6
fark etmek	7	asker	6	kavram	6
Fenike	7	aslında	6	kere	6
fikir	7	Avrupa	6	kilometre	6
gerek	7	ay(gezegen)	6	kocaman	6
geyik	7	ayırmak	6	manevi	6
güler yüz	7	barış	6	memleket	6
haber vermek	7	baş	6	niye	6
haydi	7	başöğretmen	6	on beş	6
henüz	7	Bedia	6	orta	6
ilk	7	bellek	6	otel	6
internet	7	beyaz	6	otuz	6
İspanya	7	bir iki	6	öbür	6
kafa	7	boyunca	6	öğle	6
kâğıt	7	Bozlar	6	önemsemek	6
kaybetmek	7	çağırarak	6	övmek	6
kıyı	7	çift	6	Pazar	6
Kızılderili	7	çirkin	6	rica	6
kişi	7	dayanmak	6	sevmek	6
korku	7	defa	6	seyretmek	6
köşe	7	devlet adamı	6	sol	6
kurum	7	doğmak	6	susmak	6
kutsal	7	doruk	6	sürmek	6
kültür	7	dost	6	tartışmak	6
kürsü	7	dönüşmek	6	tür	6
mutlaka	7	duygu	6	türlü	6
ne var ki	7	dükkân	6	uğramak	6
nutuk	7	ekonomik	6	üzülmek	6
oğlan	7	ekran	6	yansıtmak	6
öğretmek	7	gizli	6	yerleştirmek	6
örnek	7	görkemli	6	yolculuk	6
para	7	görölmek	6	yükselmek	6
ruh	7	güçlü	6	yüz (sebebi)	6
sağlam	7	gölümsemek	6	ad vermek	5
sayı	7	han	6	aile	5
sokak	7	hareket	6	akmak	5
Sümer	7	hatırlamak	6	aktarmak	5
süre	7	hava	6	alıştırmak	5
tabii	7	hektar	6	anahtar	5
tavşan	7	heyecan	6	araba	5
Tazi	7	içeri	6	aralamak	5
temel	7	idare etmek	6	araştırmak	5
uçak	7	İhsan	6	at	5
yara	7	ihtiyaç	6	ayrı	5
yarı	7	ilim	6	ayrıca	5
yemek(fiil)	7	ilke	6	badana	5
zor	7	inanç	6	basamak	5
açı	6	İskenderiye	6	başarmak	5
açık	6	izlemek	6	bayrak	5
açıklamak	6	Kalmak	6	bazen	5
ağır	6	kalp	6	beğenmek	5

belli	5	kapanmak	5	yarışmak	5
belli etmek	5	kapatmak	5	yasa	5
bence	5	karıştırmak	5	yaygın	5
benimsemek	5	karşılamak	5	yerleşmek	5
benzer	5	kavuşmak	5	yeterli	5
bile	5	kelebek	5	yirmi	5
bilimsel	5	keşfetmek	5	yirmi bir	5
bilinmek	5	kısa	5	yorgun	5
birleştirici	5	kısım	5	yönetim	5
boya	5	kilit	5	yürek	5
büyükölük	5	kolay	5	zaten	5
cemiyet	5	Konya	5	zevk	5
ceviz	5	kurumak	5	ah	4
çalmak	5	Kuşadası	5	ait	4
çekilmek	5	kuvvet	5	aldatmak	4
çıkartmak	5	kuzey	5	ameliyat	4
çıplak	5	meraklı	5	ana	4
çikolata	5	mesela	5	araç	4
çizgi	5	Mustuk	5	artmak	4
dakika	5	niçin	5	askerî	4
değerlendirmek	5	ok	5	askerlik	4
değıştirmek	5	öğretim	5	Assuan	4
derin	5	Ölüdeniz	5	atmak	4
ders	5	pilot	5	ayağa kalkmak	4
dip	5	resim	5	ayar etmek	4
doğa	5	saç	5	bacak	4
dökmek	5	sağ (diri)	5	bakan	4
dört bir yan	5	sanki	5	belde	4
duvar	5	satmak	5	belirmek	4
dün	5	sayesinde	5	belirtmek	4
emir	5	seçmek	5	biçare	4
farkında olmak	5	sene	5	bilhassa	4
Fransız	5	seslenmek	5	boyamak	4
gene	5	sevgili	5	bölüm	4
genel	5	siyah	5	cümle	4
gerekli	5	sona ermek	5	Çalıküşu	4
gezi	5	söyleşi	5	çehre	4
giyinmek	5	söz vermek	5	çevirmek	4
görünüm	5	süzmek	5	çoğu	4
Güner Ümit	5	tamamen	5	dahi	4
güzellik	5	tane	5	dair	4
haber	5	tarihi	5	dalmak	4
Hacıakif	5	tavır	5	davranış	4
hani	5	teker teker	5	dayamak	4
hastane	5	tekrar	5	değışiklik	4
hayal	5	uç	5	dekor	4
hele	5	uyanmak	5	demeç	4
hesap	5	uygulamak	5	denemek	4
ilgi	5	uygun	5	deney	4
işlemek	5	uzaklık	5	dergi	4
işlev	5	uzanmak	5	dev	4
İzmir	5	yakalamak	5	devir	4
kabiliyet	5	yalnızca	5	dışarı	4
kaç	5	yanıt	5	dikkat	4
kaçmak	5	yarım	5	dikmek	4

dile getirmek	4	kesilmek	4	sazlık	4
dilemek	4	keskin	4	sefalet	4
diz	4	keyifli	4	sermek	4
dokunmak	4	kılmak	4	sıralamak	4
duyarlı	4	kral	4	sırt	4
düz	4	kulak	4	sonbahar	4
düzeltilmek	4	kulübe	4	sonsuz	4
eğlenmek	4	kuraklık	4	sosyal	4
elbette	4	kuş	4	söylenmek	4
elbise	4	kuşak	4	söylenti	4
erdem	4	kuşkusuz	4	söz	4
erkanıharp	4	haziran	4	sunmak	4
erken	4	kasım	4	suret	4
eş	4	lazım gelmek	4	sürekli	4
evlenmek	4	mana	4	sürüklemek	4
fakülte	4	masraf	4	şaşırmak	4
farklı	4	medeniyet	4	şaşkılık	4
felaket	4	Mehmet	4	şiir	4
Feride	4	metre	4	tablet	4
fotoğraf	4	meyve	4	tamamlamak	4
geçmiş	4	mıcır	4	TBMM	4
geniş	4	misafirperverlik	4	teyze	4
gerçekleşmek	4	muharebe	4	ton	4
geri	4	muhtar	4	topluluk	4
gölge	4	mutlu	4	Türkiye Cumhuriyeti	4
görev	4	müddet	4	ulaştırmak	4
görüşmek	4	mümkün	4	ulusçuluk	4
gösterge	4	müsaade etmek	4	ummak	4
grup	4	müsvedde	4	utanmak	4
gurur duymak	4	müzik	4	uymak	4
güçlük	4	nefer	4	uzaklaşmak	4
gülmek	4	nitelik	4	ürkütücü	4
hafif	4	omuz	4	üstüne	4
harcamak	4	on altı	4	üzere	4
hastalık	4	on üç	4	vatan	4
hele	4	on sekiz	4	vurmak	4
herhâlde	4	orta	4	yalan	4
hırsız	4	orta doğu	4	yararlanmak	4
hız	4	ortam	4	yaşatmak	4
hoşlanmak	4	ortaya çıkmak	4	yavaş yavaş	4
ışıklı	4	ölçmek	4	yayılmak	4
içecek	4	ömür	4	yayımlamak	4
ileri	4	özel	4	yazar	4
ilişkin	4	özellik	4	yazılı	4
incecik	4	parlak	4	yetişmek	4
işe yaramak	4	parmak	4	yitirmek	4
iz	4	pembe	4	yoksul	4
izci	4	politik	4	yola çıkmak	4
kalabalık	4	program	4	yoldaş	4
kalkmak	4	resmî	4	yurt	4
Karakter	4	sallamak	4	yükseklik	4
kararmak	4	samimiyet	4	yükseltmek	4
karışmak	4	sarmak	4	yüzlerce	4
karşın	4	saygı	4	zannetmek	4
kazanmak	4	saymak	4	Zeus	4

zorlamak	4	çağdaş	3	gizlemek	3
iki bin yedi	4	çağdaşlaşmak	3	gök	3
ABD	3	çam	3	gülümseme	3
acayip	3	çap	3	güven	3
ad takmak	3	çekinmek	3	hakikat	3
adım	3	Çelebi	3	hâlbuki	3
affetmek	3	çökmek	3	harp	3
ağa	3	çözmek	3	hasret	3
ağarmak	3	dağılmak	3	hatıra	3
ahbap	3	daire	3	hatırlatmak	3
Ahmet	3	dam(çatı)	3	hayli	3
akla gelmek	3	daralmak	3	hazırlanmak	3
aklını kullanmak	3	davet etmek	3	hesaba katmak	3
alışmak	3	davranmak	3	hizmet	3
alışveriş	3	dede	3	hoca	3
Amerika	3	depresyon	3	hostes	3
andırmak	3	dere	3	huzur	3
anı	3	derhâl	3	ırk	3
anımsamak	3	dert	3	ırkçılık	3
asmak	3	destan	3	ışın	3
avuç	3	devrim	3	ifade etmek	3
ayıp	3	dik	3	ilave	3
ayrılmak	3	dinlenmek	3	iletişim	3
bağımsızlık	3	Disleksi	3	imkan	3
bahsetmek	3	dokuz	3	imparator	3
balık	3	dostluk	3	imparatorluk	3
bambaşka	3	dudak	3	İngilizce	3
baraj	3	düğün	3	insanoğlu	3
başarılı	3	düşünür	3	irade	3
başarısız	3	eklemek	3	iş birliği	3
başlı başına	3	elinden gelmek	3	işaret	3
Bayındır han	3	emin	3	işlem	3
bayır	3	emin olmak	3	iyi olmak	3
beklemek	3	ergenlik	3	iyimser	3
bıçak	3	eşya	3	kabahat	3
bina	3	etkilemek	3	kabul günü	3
bin dokuz yüz yirmi beş	3	evlat	3	kafile	3
bin dokuz yüz yirmi yedi	3	evrensel	3	karşılaşmak	3
birtakım	3	fark	3	karşılık	3
bitki	3	farklılaşmak	3	karşılık vermek	3
bitkin	3	fena	3	kat	3
bol	3	Ferdinand Macellan	3	katetmek	3
Bolasan (köyü)	3	fısıltı	3	katil	3
boşalmak	3	futbol	3	kavramak	3
boşluk	3	galiba	3	kaya	3
boy	3	geç	3	kaynak	3
boyun	3	geçici	3	kekelemek	3
candan	3	geliştirmek	3	kekemelik	3
canı sıkılmak	3	Gençliğe Hitabe	3	kelime	3
cevap	3	genellikle	3	keyif	3
cevap	3	gerçekleştirmek	3	kırmızı	3
cevap vermek	3	geri dönmek	3	kıskançlık	3
civar	3	geri kalmamak	3	kızmak	3
cumhuriyet	3	Giresun	3	kilitlemek	3
çaba	3	giymek	3	kilogram	3

kim bilir	3	örtü	3	ufuk	3
kişisel	3	öte	3	uğraşmak	3
koku	3	öyleyse	3	ulusal	3
komutan	3	parça parça	3	ulusçu	3
korkutmak	3	peki	3	umut	3
korunmak	3	pencere	3	uydurmak	3
koyulmak	3	perde	3	uygar	3
köken	3	Peter Pan	3	uyumak	3
kötülük	3	pişman olmak	3	uzatmak	3
krater	3	politikacı	3	uzun uzun	3
kum	3	Ptolemaios	3	üstlenmek	3
kuru	3	rahatsız etmek	3	üye	3
kurucu	3	rahip	3	vadi	3
kutu	3	Rusya	3	var gücüyle	3
kuyu	3	sakinca	3	varlık	3
kül	3	sakin	3	vazife	3
kül olmak	3	saray	3	vesile	3
kültürel	3	satır (dize)	3	yağmur	3
Latin	3	sebep olmak	3	yahut	3
layık	3	sefer	3	yakalanmak	3
lazım	3	sekiz yüz	3	yakışıklı	3
lider	3	sert	3	yalvarmak	3
Lima	3	seviye	3	yamaç	3
mağrur	3	sezmek	3	yanıt	3
mahkemeye		sık sık	3	yaprak	3
vermek	3	sıkılmak	3	yaptırmak	3
masal	3	sıradağ	3	yaramak	3
matematik	3	sofra	3	yaşanmak	3
mecbur	3	söylev	3	yaşlı	3
memnun	3	söz etmek	3	yatmak	3
merhamet	3	söz gelimi	3	yavru	3
mesele	3	sual	3	yayla	3
Mısır(ülke)	3	suçlamak	3	yemek(ad)	3
millî	3	sürdürmek	3	yenilik	3
minicik	3	süreç	3	yer almak	3
miras	3	şarkı	3	yerine getirmek	3
modern	3	şaşkın	3	yetişkin	3
Montaigne	3	ta	3	yıkamak	3
muallime	3	tahmin	3	yıldız	3
müthiş	3	tamamıyla	3	yirmi beş	3
neden olmak	3	tanışmak	3	yirmi dokuz	3
nehir	3	tapınak	3	yokluk	3
nitekim	3	tarz	3	yol almak	3
odak	3	teessür	3	yorgunluk	3
olanaksız	3	tehlike	3	yukarı	3
oldukça	3	teknolojik	3	yüzbaşı	3
ordu	3	temmuz	3	zabit	3
ortalık	3	tercüme	3	zararlı	3
ortaya çıkarmak	3	teselli	3	zavallı	3
oysa	3	tıpkı	3	zeka	3
ölçüm	3	toplanmak	3	ziyade	3
öldürülmek	3	tuhaf	3	ziyaret	3
ölmek	3	tutulmak	3	acıkmak	2
ölüm	3	tükenmek	3	abanmak	2
önem	3	Türk Tarih Kongresi	3	abanoz	2

Abdürrahim	2	bedel	2	cesaret etmek	2
acele acele	2	beklenmek	2	cetvel	2
aç	2	bembeyaz	2	Charles Quint	2
açılım	2	bencil	2	ciddiye almak	2
açlık	2	bencillik	2	cisim	2
Âdet	2	benimsenmek	2	coğrafyacı	2
adım atmak	2	benlik	2	coşku	2
adres	2	benzerlik	2	çaba	2
Afrika	2	beslemek	2	çaba göstermek	2
ağırlık	2	beş on	2	çabuk	2
agrı	2	beylik	2	çakıl	2
ahbaplık	2	bilakis	2	çaldırmak	2
ahbaplık etmek	2	bildiri	2	çamur	2
ahiret	2	bildirmek	2	çanak	2
ak	2	bilek	2	çarpmak	2
akılcı	2	bilge	2	çarşaf	2
akıllı	2	bilgi edinmek	2	çarşı	2
aksilik	2	bilgisizlik	2	çılığın	2
akşamüstü	2	binbaşı	2	çiçek	2
aldırmak	2	bin dokuz	2	çift sürmek	2
alem	2	yüz on dokuz	2	Çifte Adalar	2
alınmak	2	bin dokuz	2	Çin	2
Alman	2	yüz yirmi iki	2	çizgi film	2
Amazon	2	bin dokuz	2	çocuğu	2
anmak	2	yüz yirmi sekiz	2	çoluk çocuk	2
ara sıra	2	bir yolunu	2	çözülmek	2
Aram	2	bulmak	2	dağıtmak	2
Arapça	2	birer	2	dans etmek	2
armağan etmek	2	birer birer	2	daralmak	2
aşağı	2	birinci	2	darılmak	2
aşırı	2	bitirmek	2	dayalı	2
aşk	2	Bodrum	2	dedikodu	2
ata	2	boğa	2	değer vermek	2
atlamak	2	bomboş	2	delikanlı	2
avantaj	2	borçlu	2	demokrasi	2
avlanmak	2	boşaltmak	2	Demosthenes	2
avunmak	2	boy boy	2	denge	2
aydın	2	boynuz	2	denmek	2
aydınlık	2	boz	2	depolamak	2
azalmak	2	Bozkaya (köyü)	2	desteklemek	2
bağlanmak	2	bozmak	2	devirmek	2
bahçe	2	bozulmak	2	devrimci	2
bakımından	2	böcek	2	dikilmek	2
Bakırköy	2	böcek	2	dikte etmek	2
bal	2	bu yüzden	2	dinozor	2
basma	2	burkulmak	2	diplomasi	2
bastırmak	2	buyurmak	2	doğal	2
başarı	2	buzul	2	doğrudan doğruya	2
başına gelmek	2	büsütün	2	doğruluk	2
başkan	2	büyü	2	doğrusu	2
başkent	2	büzülmek	2	dolayısıyla	2
başlangıç	2	cadde	2	doludizgin	2
başlatmak	2	cana yakın	2	Don Kişot	2
başvurmak	2	canavar	2	donmak	2
bay	2	cephe	2	doyurucu	2

döşenmek	2	gittikçe	2	iklim	2
duygulanmak	2	gizemli	2	ilaç	2
duyurmak	2	göç	2	ilan etmek	2
düş gücü	2	göçmen	2	ilçe	2
düş kırıklığı	2	gömlek	2	ileri gelen	2
düzen	2	gönül almak	2	iletmek	2
düzenlemek	2	görüntü	2	incelenmek	2
düzey	2	göze almak	2	indirmek	2
düzgün	2	gözlem	2	insancıl	2
edinmek	2	gözlemlemek	2	istek	2
efendim	2	gözlerini açmak	2	iş adamı	2
eğitici	2	gurur	2	işsiz	2
eğitmek	2	güçlenmek	2	itibar	2
eğlendirmek	2	güle oynaya	2	itibaren	2
eğmek	2	güneybatı	2	itiraf etmek	2
ehemmiyetli	2	güvenli	2	iyileştirmek	2
ek	2	güvenmek	2	izin vermek	2
eklenmek	2	ha gayret	2	izini kaybetmek	2
eksantrik	2	hafta	2	izlenim	2
ekvator	2	hak	2	jandarma	2
ele almak	2	hapis	2	Japonya	2
elverişli	2	hararetli	2	kabil	2
engelli	2	harika	2	kabin	2
esas	2	harita	2	kabuk	2
eskimek	2	hasta bakıcı	2	kaçırmak	2
evlilik	2	havasız	2	kahverengi	2
ezgi	2	hazır	2	kalp kırmak	2
ezilmek	2	hazırlık	2	Kamuran	2
faydalı olmak	2	hazine	2	kan	2
fethedilmek	2	hedef	2	kandırmak	2
Fethiye	2	her neyse	2	kanun	2
fevkalade	2	heyecanlı	2	kaplı	2
fırlamak	2	hıçkırık	2	kar	2
fırtına	2	hırsızlık	2	Karaada	2
fısıldaşmak	2	his	2	Karadeniz	2
filan	2	hitabet	2	Karapınar	2
film	2	hiyeroglif	2	kararlı	2
filo	2	Horatius	2	karşılıklı	2
fisto	2	hoş	2	kasa	2
gaye	2	hoş geldiniz	2	kasaba	2
gayet	2	hoş görmek	2	katkı	2
gayret	2	Hristiyanlık	2	kayalık	2
gazeteci	2	hulya	2	kaydetmek	2
gecelik	2	hüzünlü	2	kayıt	2
geçim	2	ısıtmak	2	kaynaklanmak	2
gemi	2	ısrar etmek	2	Kazılık Dağı	2
General Liztman	2	ibaret	2	keçi	2
gerçekçi	2	ideal	2	kemer	2
gerçi	2	ifade	2	kendini kaptırmak	2
geri	2	ihmal etmek	2	kene	2
geri kalmak	2	ihtimal vermemek	2	kervan	2
geri vermek	2	ihtimam	2	keşif	2
gezegen	2	ihtiyacı olmak	2	kımız	2
gıcırta	2	İki bin altı	2	kırılmak	2
gibi olmak	2	ikiz	2	kırıp dökmek	2

kıskanmak	2	Meke Gölü	2	ortaya atmak	2
kısmen	2	mektepli	2	ortaya koymak	2
kıymetli	2	melez	2	Osmanlı	2
kızıl	2	memnun olmak	2	ot	2
Kızılada	2	menteşe	2	ozan	2
kil	2	meraklanmak	2	öfke	2
kirli	2	Mersin	2	öğreti	2
kişioğlu	2	meşe	2	öğretilmek	2
koğuş	2	meşgul olmak	2	öğretmenlik	2
kokmak	2	meşhur	2	ölümcül	2
kolaylık	2	metin	2	öneri	2
koltuk	2	metot	2	önermek	2
komşu	2	Mevlevi	2	örtmek	2
konmak	2	meydana gelmek	2	örtülü	2
koparmak	2	Mezopotamya	2	öteki	2
korkunç	2	mırıldanmak	2	öylesine	2
Korkut	2	misket	2	özenmek	2
kova	2	moda	2	özetlemek	2
koy	2	mola	2	özü	2
kökenli	2	mor	2	özgür	2
kölelik	2	muamele görmek	2	özürlü	2
köşeyi dönmek	2	mucize	2	paçavra	2
kucak	2	muhabbet	2	padişah	2
kucaklamak	2	muhteşem	2	padişahlık	2
kudret	2	musallat olmak	2	paket	2
kulak vermek	2	muvaffak olmak	2	parça	2
kuma	2	müsaade	2	paydos	2
kumandan	2	Müslüman	2	perhiz	2
kumaş	2	nazik	2	peşine takmak	2
kumsal	2	ne denli	2	pişmanlık	2
kurt	2	nefis	2	plan	2
Kurucaova	2	nefret	2	poster	2
kusura bakmamak	2	nerede	2	potansiyel	2
küçülmek	2	neredeysen	2	prestij	2
küçültücü	2	nesne	2	problem	2
Kültür Bakanlığı	2	netice	2	rağmen	2
Kürşat Oğuz	2	nihayet	2	rahatsız olmak	2
kütüphane	2	nişanlı	2	rahatsızlık	2
ekim(ay)	2	noktalama işareti	2	rapor	2
laf	2	odun	2	rastlamak	2
lagün	2	Oğüst	2	razı olmak	2
lakin	2	okşamak	2	rengarenk	2
leş	2	okuma yazma	2	rivayet	2
lezzetli	2	okunmak	2	rol	2
liste	2	okutulmak	2	Roma	2
Machu Picchu	2	olağanüstü	2	saadet	2
mağaza	2	olan oldu	2	sabırsızlık	2
mahcup	2	olanak	2	sadeleştirmek	2
mahkûm etmek	2	olasılık	2	saf	2
mal	2	olgun	2	safalık	2
maşallah	2	Olympos Dağı	2	sahip olmak	2
mecbur olmak	2	on bir	2	saklamak	2
medeni	2	on iki	2	salon	2
medrese	2	onca	2	sandviç	2
Mehmetçik	2	ormancı	2	sarf etmek	2

sarı	2	tatsız	2	yardımcı olmak	2
sarılmak	2	tay	2	yargılamak	2
sayfa	2	teknik	2	yarı küre	2
saygı duymak	2	teknoloji	2	yasaklanmak	2
sel	2	telkin etmek	2	yaşasın	2
sergilemek	2	temiz	2	yay	2
sessizce	2	temizlik	2	yaygınlaşmak	2
sevimsiz	2	ters	2	yaymak	2
seyirci	2	ters gitmek	2	yazıcı	2
sıcak	2	tersi	2	yedi	2
sıradan	2	tertemiz	2	yemyeşil	2
sırasında	2	terzilik	2	yepyeni	2
sıvı	2	tesadüf etmek	2	yerli	2
sıyrılmak	2	teslim etmek	2	yeşil	2
sihirli	2	tıp	2	Yeşildağ	2
silindir	2	titremek	2	yetenek	2
sima	2	top	2	yetenekli	2
sohbet	2	toplam	2	yeter	2
sokulmak	2	TRT	2	yetiştirmek	2
sorulmak	2	turnike	2	yığmak	2
sorun	2	tutkun	2	yıldırım	2
soyulmak	2	Türk Dil Kurumu	2	yiyecek	2
sömürge	2	Türkçe	2	yok etmek	2
sönmek	2	tüy	2	yokuş	2
sözlük	2	ufacık	2	yol açmak	2
strateji	2	ufaklık	2	yollamak	2
suç	2	uluslararası	2	yormak	2
suretiyle	2	UNESCO	2	yorulmak	2
sülale	2	usül	2	yönelik	2
sürpriz	2	uyandırmak	2	yöre	2
sürü	2	uyanık	2	Yunanlı	2
şafak	2	uygun bulmak	2	yüklü	2
şans	2	uyum	2	yüzey	2
şapka	2	üniversite	2	yüzük	2
şark	2	ürkek	2	yüzüne bakmamak	2
şaşırtıcı	2	ürkütme	2	zahmet	2
şato	2	üslup	2	zarar vermek	2
şayet	2	üzüntü	2	zengin	2
şeker	2	vakfetmek	2	zevkli	2
şekillenmek	2	var olmak	2	zorluk	2
şelale	2	varsayım	2	zorunda kalmak	2
şenlik	2	vatandaş	2	zümrüt	2
suç	2	vazgeçmek	2	Kanuni Sultan	
taban	2	vaziyet	2	Süleyman	2
taht	2	verilmek	2	AB	
tahta	2	Voltaire(Volter)	2	Abartmak	
takvim	2	vücut	2	Abla	
talihsiz	2	yahu	2	Acele	
tamam	2	yaka	2	Acep	
tan yeri	2	yanak	2	Acıklı	
tanımlamak	2	yanı başı	2	Acıkmak	
taşıt	2	yanıt vermek	2	Acımak	
taşlama	2	yanlış	2	acından ölmek	
tat	2	yardım etmek	2	aç kalmak	
tatlı dilli	2	yardımcı	2	Açgözlülük	

açığa almak
 açıklama yapmak
 açıklık
 açıktan açığa
 açtırmak
 ad almak
 Adana
 addetmek
 adil
 af
 afet
 Afet İnan
 afiyetle
 ağartmak
 ağır ağır
 ağırbaşlılık
 ağıt
 Ağustos
 ağzına sağlık
 ağzından almak
 ağzından bal akmak
 ah etmek
 aha
 ahali
 ahenk
 ahit
 ahlâk
 ahlâklı
 Ahmet Oksal
 ailece
 akarsu
 Akdeniz
 Abdülhak
 akıl ermek
 akılda tutmak
 akım
 akın etmek
 akıp gitmek
 akis
 akraba
 aksesuar
 aksettirmek
 alakalı
 alamet
 Alanya
 alay
 alay alay
 albay
 alçakgönüllü
 alçaltmak
 alet
 alev
 aleyh
 algılamak
 alın

alışkanlık
 Ali
 Alibeyköy Barajı
 alim
 Allah aşkına
 Almanya
 alnının akıyla
 altın
 altı yüz elli
 altı yüz yirmi üç
 amaçlamak
 aman
 ameliyat etmek
 anakara
 analiz
 And Sıradağı
 anılmak
 aniden
 anlamına gelmek
 anlatılmak
 anlatım
 anlayış göstermek
 ansızın
 Antalya
 aracılık
 arada bir
 arada sırada
 aralık(ay)
 Aramca
 aranmak
 araya girmek
 arazi
 ardı arkası
 arena
 arılık
 Aristo
 Arjantin
 armağan
 art
 artırmak
 asabiyet
 asır
 asil
 aslan
 ...aşağı...yukarı
 aşar
 âşık
 aşına
 aşk olsun
 aşmak
 atasözü
 ateşli
 atılmak
 atkı
 atlı

avlamak
 avlu
 Avrupalı
 avutmak
 ayakkabı
 ayaküzeri
 aydınlanmak
 aydınlatmak
 aygıt
 ayı
 ayırıcı
 aykırı düşmek
 ayrık otu
 ayrılık
 ayırım
 ayırımsamak
 azap
 azap vermek
 azıcık
 azılı
 babaanne
 badanacı
 badem
 bağımsız
 bağırtmak
 bağlamak
 bağlantı
 bağıllık
 bahis
 bakımsız
 bakınmak
 bakır
 bakırcı
 bakışmak
 bakiye
 baktırmak
 balayı
 balkan
 ballandırmak
 balta girmemiş
 barınmak
 barışmak
 baş başa kalmak
 baş eğmek
 baş etmek
 baş ucu
 başı derde girmek
 başı dumanlı
 başında bulunmak
 başka başka
 başlık
 bataklık
 batılılaşmak
 batmak
 battaniye

baygın
 bayılmak
 bayram
 becermek
 beden
 bedenlen
 beğendirmek
 bekar
 belediye
 belini bükme
 belirgin
 belirginleşmek
 belirlemek
 belirli
 belirsiz
 belletmek
 ben
 benek
 benekli
 benzeşmek
 benzetmek
 beraat etmek
 berbat
 bereketlendirmek
 berrak
 beslenmek
 beşeri
 beşiklik etmek
 beyan
 beybaba
 bez
 bin dokuz yüz altmış beş
 biber
 biçimli
 bilek güreşi
 bilet
 bilgilendirmek
 bilgin
 bilimkurgu
 bilimsellik
 bin türlü
 bin beş yüz on dokuz
 binbir
 bin dokuz yüz doksana beş
 bin dokuz yüz doksana bir
 bin dokuz yüz doksana dokuz
 bin dokuz yüz kırk beş
 bin dokuz yüz otuz beş
 bin dokuz yüz otuz iki
 bin dokuz yüz seksen dokuz
 bin dokuz yüz yirmi dört
 bin dokuz yüz yirmi üç
 bin dört yüz doksana iki
 binlerce
 binmek

bin üç yüz
 bir ağızdan
 bir avuç
 bir baştan bir başa
 bir hayli
 bir olmak
 bir örnek
 bir parça
 bira
 birbirine düşmek
 birbirine girmek
 bire bir
 birey
 birikinti
 birikmek
 birleşmek
 Birleşmiş Milletler Eğitim
 Bilim ve Kültür Örgütü
 birleştirmek
 birlik
 bitap düşmek
 bitki örtüsü
 bitkisel
 bizzat
 boğuşmak
 bolluk
 bomba
 borç
 borç almak
 boş
 boşanmak
 boşlamak
 boyanmak
 boyatmak
 boylam
 boylamak
 boyu
 boyuna
 boyut
 boz bulanık
 bozgun
 bozukluk
 böğürtlen
 bölgesel
 böylesine
 Brezilya
 broşür
 bucak bucak kaçmak
 buğday
 Buket
 bulanık
 bulanıklaşmak
 buluş
 bulut
 Bumedyen

bunalmak
 bunca
 Burgiba
 Bursa
 buruk
 burun
 buyruk
 buz
 buz tutmak
 bükülmek
 bütçe
 bütünleştirmek
 büyücü
 Büyük Okyanus
 Büyükdere
 büyüğü
 büyütme
 cahillik
 cami
 can
 can havliyle
 can vermek
 can yakmak
 canı çekmek
 canı istemek
 canım
 canını sıkmak
 canını yakmak
 cansız
 caymak
 cehalet
 cehennem
 cemaat
 Cemal
 cennet
 cereyan etmek
 cesaret almak
 ceset
 cevaplamak
 cevaplandırmak
 ceviri
 ceza
 ceza almak
 Cezayir
 CHP
 ciddi
 ciddiyet
 Cinnah
 coşku
 coşkun
 coşmak
 cömert
 cumhurbaşkanı
 Cumhuriyet Halk Partisi
 Cumhuriyet Halk Partisi Kongresi

Cuzco	dağıtılmak	diretmek
cümbüş	dahiyane	dirlik
çaba harcamak	dal	dirsek
çadır	dalga	disiplin
çağdışı	dalgın	disiplinli
çakı	dalkavuk	diş
çalışkanlık	dalya	diz boyu
çamçak	damga vurmak	diz dize
çamurluk	damla	dizilmek
Çanakkale	dansçı	dizmek
çatık kaşlı	dargınlık	dogma
çatışmak	davetiye	doğru dürüst
çat kapı	davul	doğru düzgün
çatlamak	dayanılmak	doğrultu
çay (içecek)	dayatmak	doğum
çayır	defter	doksan üç
çekemezlik	değer	dolanmak
çekicilik	değerli	dolap
çekingen	değin	Dolmabahçe
çekip gitmek	değmek	dolu(yağış)
çekiştirmek	dekorasyon	doluşmak
çelik	deli	domuz
çelişki	demin	don
çember	demirci	donanmak
çene	demode	dost olmak
çeşit çeşit	deneyim	doymak
çevrik	denilmek	doyurmak
çığlık	denizcilik	dökülmek
çıkarılmak	denk düşmek	dönüm
çıkışmak	deri	dönüştürmek
çıkmaza girmek	derin derin	dönüşüm
çırılçıplak	dert yanmak	dört bin
çırpı	deryadil	dört yüz
çırpınmak	desenli	dört yüz elli
çiçekli	destek	dövüştürmek
çift	destek olmak	dua
çiftçi	devam	dulda
çimen	deve	durdurmak
Çinli	devreye girmek	durgun
çirkinleştirmek	dış işleri	durgunlaştırmak
çizgili	dikili	duyarlılık
çizmek	dikiş makinesi	duygusal
çoban	dikkafalı	duyu
çocuklu	dikkat çekmek	duyulmak
çoğalmak	Dil Tarih Coğrafya Fakültesi	düğüm
çok partili	dil(organ)	düğümlemek
çoktan	dilinin döndüğü kadar	dükkâncı
çorak	dimağ	dünyaya gelmek
çöl	dinî	düpedüz
çözümlemek	dinmek	dürtmek
çubuk	dipdiri	düstur
çukur	diplomatik	düş
çukurluk	direk	düşkünlük
çürük	direktif	düşmanlık
dağ taş	direktif vermek	düşün

düşünceli
düşündürmek
düşündürücü
düzine
ecza
edebi
efe
efendilik
eflatun
efsane
eğik
eğimli
eğitilmek
eğitimli
eğitmen
eğlence
ehemmiyet
ekose
eksik
eksik olmamak
el çırpma
el değiştirmek
el sanatları
el(yurt)
elde etmek
elden ele gezmek
elden gitmek
ele geçirmek
elem
eli yatkın
elinde olmak
elinden almak
elinden iş gelmek
elma
emanet
emanet bırakmak
emek vermek
emel
emir altına almak
emlak
emretmek
engel
eninde sonunda
enlem
ense
epey
epeyce
erdemli
erik
erzak
esaret
esaslı
esinlenmek
Eski Eserleri Koruma Derneği
esmek

esnaf
eşit
eşkal
eşsiz
et
etek
etimolojik
etkili
etkin
etlenmek
evcil
evvela
evvelki
ey
eylem
eylül
eza vermek
ezberlemek
ezile büzüle
ezmek
fal
farkına varmak
fasıla
fatura
faydalı
feci
federasyon
fes
fethetmek
fetih
fındık
fırça
fırfırlı
fırıncı
fırsat bilmek
fırsat bulmak
fırsatı kaçırmak
fısıfısı
fişkirmek
figür
fikir edinmek
fikri
Filipinler
filolojik
filozof
firavun
fitnelik
fiziksel
foyası meydana çıkmak
Francisko Pizarro
Fransa
Freney Şatosu
gamlı
gamze
Gandi

garantili
garaz
garp
gayri
gayriihtiyari
Gazi(Mustafa Kemal)
gazino
Gazipaşa İlkokulu
gecekondu
gecikmek
geciktirmek
geçinmek
geçkin
gelen giden
geleneksel
gençlik
genişlemek
genişletmek
genişlik
gerçekçilik
gerek duymak
gerek görmek
gereklilik
gereksinim
gerektirmek
geri almak
geri çekilmek
getirilmek
gevrek
Gırnata
gıybet
gibi yapmak
gidermek
girintili çıkıntılı
girişmek
giydirmek
giyim
giz
gizlenmek
göçük
gök gürlemesi
gökdelen
Göktürk
gökyüzü
gölgesiz
gömülmek
gönenç
gönendirmek
gönül
gönülsüz
gönülsüzce
gözleri parlamak
gösterişli
gövde
göz açıp kapayıncaya kadar

göz boyamak
 göz göre göre
 göz ucuyla bakmak
 gözetmek
 gözlemek
 gözleri dolu dolu olmak
 gözleri yaşarmak
 gözlerine inanamamak
 gözü alışmak
 gözü dalmak
 gözü görmemek
 gözü yollarda kalmak
 gözükme
 gözünde büyütme
 gözünün önüne gelmek
 gözyaşı
 gurbet
 gururlanmak
 güçleşmek
 güçleştirmek
 güçlük çekmek
 güçsüzlük
 gül
 gülünç
 gün dönümü
 günah
 günbatımı
 gündelik
 güneydoğu
 günlerden bir gün
 Gürcü
 gütmek
 güvenilmek
 güvenlik
 güvensiz
 güverte
 güz
 güzel sanatlar
 ha
 ha deyince
 haber almak
 haberci
 haberleşmek
 hafıza
 hafif hafif
 hafiften
 hafta sonu
 hah
 hak etmek
 hak kazanmak
 hakiki
 hakim olmak
 hakkından gelmek
 hakkıyla
 haklı

Halep
 hâli vakti yerinde
 halifelik
 halim
 Hamit
 hamur
 Hanboğazı Deresi
 hançer
 hanlık
 hara
 harçlık
 hareket etmek
 harekete geçmek
 haris
 hasat
 hasbîhâl
 haset
 hasım
 hasır
 hassas
 hasta
 hasta etmek
 hastalanmak
 haşa
 haşır neşir olmak
 hata
 Hatay
 Hatbin
 hatır saymak
 hatır sormak
 hattat
 havaalanı
 havza
 hayal gücü
 hayal meyal
 hayalen
 hayır yok
 haylazlık
 hayran olmak
 hayret
 hazır olmak
 hazırlamak
 hazırlıksız
 hazret
 hazzetmek
 hece
 hediye etmek
 hele hele
 Helimin (Adası)
 hemen hemen
 her türlü
 herhangi bir
 heves
 heybetli
 heyecansız

heykeltıraşlık
 hırçın
 hızlı
 hiç değilse
 hiç olmazsa
 Hindistan
 hitap etmek
 hizmet etmek
 hohlamak
 horlamak
 hoş bulduk
 hoş karşılamak
 hoş sohbet
 hoşbeş etmek
 hoşnut
 hoşnutsuzluk
 hovardalık
 Hristiyan
 hukuk
 hurdalık
 hüküm
 hüküm vermek
 hükümdar
 hükümdarlık
 hükümet
 hülya
 hüner
 hüngür hüngür
 hür
 hüznün
 ırak
 ısırmak
 Isparta
 Işık Yenersu
 ıvır zıvır
 İblis Burnu
 İbrani
 İbranice
 icap
 icat
 iç çekmek
 iç geçirmek
 içinden gelmek
 içine almak
 içine işlemek
 içten içe
 içtenlik
 içtenlikle
 içtenlikli
 idare
 iddialı
 ideologram
 ihtimal
 iki bin beş yüz
 ikide bir

ikili
 İkinci Dünya Harbi
 ikindi
 iki yüz
 iki yüz altmış beş
 iki yüz elli
 iki yüz on dokuz
 il
 ilave etmek
 ileri sürmek
 ilgi görmek
 ilk yardım
 ilkel
 imalatçı
 imar etmek
 imaret
 imkansız
 in
 inandırmak
 inanılmaz
 inat
 inatçı
 ince
 indirgemek
 İngiltere
 inkâr etmek
 inkişaf
 insaf etmek
 insafsız
 insanca
 inşa
 ipek
 iptidai
 ipucu
 irili ufaklı
 isabet etmek
 isim vermek
 iskemle
 İSKİ
 İslam
 İslamiyet
 İsmet İnönü
 ispat etmek
 israf
 İsrail
 istenmek
 ister istemez
 istifini bozmamak
 istikamet
 istikbal
 İsveç
 İsviçre
 isyan
 isyan etmek
 iş birliği yapmak

iş görmek
 işgal etmek
 işini görmek
 işletmek
 iştah açmak
 İtalya
 itina
 itiş kakış
 itişmek
 itmek
 ittifak
 iyi gelmek
 iyi gitmek
 iyi kalpli
 iyi karşılamak
 iyileşmek
 iz bırakmak
 iz sürmek
 izbe
 joker
 kaba
 kaba saba
 kabahat işlemek
 kabarık
 kabil değil
 kabus
 kaçınılmaz
 kader
 kadıncağız
 kafa yormak
 Kafkas
 kahkaha atmak
 kahretmek
 kaide
 kale
 kalıntı
 kalıplaşmak
 kalkınmak
 Kalkışmak
 kalpak
 kalpsiz
 kampanya
 kan ter içinde
 kanal
 kanamak
 kanat
 kanatlı
 kanıtlamak
 kanlı
 Kanuni
 kapalı
 kapatılmak
 kapışılmak
 kapkara
 kapkaranlık

kaplamak
 kaplan
 kaplanmak
 kapsamak
 kapsamlı
 kapsül
 kaput
 kar etmek
 kara
 kara kış
 kara tahta
 Karacaören Koyu
 karakol
 karar
 kararsızlık
 kardaş
 kareli
 karga
 karı koca
 karışık
 karma
 karşılaştırmak
 kasatura
 Kastamonu
 kaş
 kaşif
 katkıda bulunmak
 katlanmak
 katlı
 katman
 kavak
 kavga
 kavim
 kavuk
 kaybolmak
 kaygısız
 kayıp vermek
 kaymak
 kaynamak
 kazançlı
 kazandırmak
 kazı
 keder
 kedi
 kehanette bulunmak
 kekeme
 kel
 Kelebekler Vadisi
 kemik
 kendiliğinden
 kendine özgü
 kendini kaybetmek
 kendini toplamak
 kendini vermek
 kendini vurmak

kepenk
 kesiklik
 kestirme
 keten
 keyfi kaçmak
 keyfine bakmak
 keyiflenmek
 keyifsiz
 Kıdrak Tabiat Parkı
 kılıç
 kılıf
 kılık
 kılına dokunmamak
 kımıldamak
 kır(alan)
 kırgınlık
 kırıcı
 kırk bin
 kırk bir
 kırmak
 kıs kıs
 kısacık
 kısalmak
 kışla
 kıtlık
 kıvanç
 kıvrım kıvrım
 kıyafet
 kıyametler koparmak
 kıyı oku
 kıymet
 kıymet vermek
 kıymetini bilmek
 kızarmak
 kızdırmak
 kızgınlık
 kibar
 kilometre kare
 kinin
 kirlilik
 kitapçık
 kitaplık
 kitle
 kocamak
 koğuk
 koku almak
 kol gezmek
 kolayca
 kolaylaştırmak
 koleksiyon
 kolektif
 kollamak
 kolları sıvamak
 koltukları kabarmak
 konak

kongre
 konuşulmak
 Konya Mevlâna Müzesi
 kooperatif
 kopuk
 korku vermek
 koskoca
 kovalamak
 kovulmak
 koyun
 kök
 köle
 kömür
 köprü
 kör
 köşk
 kötülemek
 kötülük etmek
 kötürüm
 kötüye kullanmak
 kreş
 Kristof Kolomb
 kritik
 kroki
 kul
 kulağına gelmek
 kulüp
 kumandanlık
 kundak
 kurak
 kural
 kuramsal
 Kuran-ı Kerim
 kurban etmek
 kurnazca
 kurs
 Kurtuluş Savaşı
 kurul
 kurultay
 kuruluş
 kusur
 kuşatmak
 kuşku yok
 kutup
 kuvvetli
 küçücük
 küçük dilini yutmak
 küçük düşmek
 küçükbaş
 küfür
 külah
 kültürlü
 küme
 laboratuvar
 Lagaş

laik
 laiklik
 lama
 lamba
 laubali
 laubalileşmek
 layık görmek
 layık olmak
 liman
 lüks
 lüzum
 lüzumlu
 lüzumsuz
 maaş
 macera
 maddi
 mademki
 maden
 mağara
 Mağlova Kemerli
 mahcubiyet
 mahcup etmek
 mahsul
 mahvetmek
 mahzunluk
 mahzur
 maksat
 makul
 malumat
 malumatlı
 malzeme
 mamafih
 manastır
 manen
 mangal
 manken
 Maraş
 marka
 mart
 masa
 masmavi
 masrafsız
 master
 matara
 matbaa
 matemli
 mavi
 mavilik
 mayıs
 mecbur
 mecbur etmek
 meclis
 medya
 meğer
 memnuniyet

memur
mensup olmak
merak sarmak
merhem
merkez
mertlik
Mestizo
meşakkat
meşgul etmek
meşguliyet
metal
metrekare
Mevlâna
meydana çıkarmak
meydana çıkmak
meyletmek
meyveli
mırıltı
mısır
mide
miktar
mil
milletvekili
milyon
Mimar Sinan
mimarlık
minder
minik
minnet
minnettar
minber
minyatür
miralay
mirasçı
misafirhane
misak- 1 millî
misil
misyon
misyoner
modernleşmek
muamele etmek
muayene etmek
muazzam
Muğla
muhabir
muhafaza etmek
muhakkak
muhteriz
mukabele etmek
mumla aramak
muntazaman
musiki
muştı
mutaassıp
mutsuz

muvaffakiyet
muzaffer
muzır
mücadele
mücadele etmek
müdür
müdürlük
müessese
mühim
mümtaz
münasebet
münasebetsizlik
münasip
Münevver
mürettebat
müspet
müstakil
müşkül
müşteri
mütebessim
mütemadiyen
mütevazı
nabız
nadiren
nakletmek
nam
namlı
nar
Nasır
NATO
natürel
nazım
ne gezer!
ne olursa olsun
Necatibey İlkokulu
neden sonra
Nedime
nefes
nefes nefese kalmak
Nehru
neme lazım
nereden nereye
nesir
neşe
neşelenmek
neşeli
neşesizlik
net
nevale
neyse
nice
nihayete ermek
nişanlanmak
noksan
not

Notre Dame de Sion
nöbetçi
numara
Nuri Conker
nüfuz
nüfuz etmek
nükte
ocak
of
oğuz
Oğuz Han
oh
okunaklı
okutmak
olanca
olası
olgu
olumsuz
olup bitmek
olursa olsun
oluşum
omuz omuza
on bin
on dokuz
onarıcı
onarım
oran
organ
organize etmek
Orhun yazıtları
ormanlık
ortadan kaldırmak
ortadan kaybolmak
ortak
ortak etmek
ortaklaşa
ortalama
ortanca
otuz altı
otuz beş
otuz bir
otuz üç
ova
oyalamak
oynaşmak
oyun oynamak
oyuncak
ödemek
ödü patlamak
ödüllendirmek
öfkeli
öğütlemek
öğütmek
ölçü
ölçüp biçmek

ölçüt	peşine düşmek	sahtekâr
öldürtmek	peynir	sakallı
ölü	pınar	Sakarya
öncelikle	pırıl pırıl	sakıncalı
öncülük	pırlıltı	saklambaç
öncülük etmek	piktogram	saklanmak
önde gelmek	pis pis	saksı
öne sürmek	pişmanlık duymak	saltanat
önem vermek	politika	saltanat sürmek
önlem almak	portakal	samimi
önsöz	Portekiz	samimileşmek
önüne düşmek	Portekizli	sancı
önyargı	posta	sancılı
öpmek	potin	saplanmak
ördek	programlaştırmak	saptamak
örmek	promosyon	sargı
örnek almak	pusuya yatmak	sarık
ötürü	püren	sarkmak
övgü	rahat etmek	sarmal
övünmek	rahatlık	sarp
öyle gelmek	rahmet	sarsılmak
özdeşleştirmek	rehabilite	satıcı
özdeyiş	rehber	satılmak
özen	rehberlik	satın almak
özen göstermek	rejim	savaş açmak
özgeçmiş	renk katmak	savaş vermek
özgün	renk renk	savaşçı
özgürlük	renk vermemek	savaşım vermek
özlemek	renkli	savmak
özü sözü	resmetmek	savrulmak
pabuç	revir	savunmak
pahalı	rezil	savurmak
paketli	risk	sayısız
Pakistan	riziko	sebepsiz
palto	Rodos	seçilmek
paniğe kapılmak	romantik	seçkin
pano	Romanya	seda
parasız	röportaj	sedye
parçalanmak	ruam	Seferber Mevcudunda
parıldamak	Rus	Takım Bölük ve Taburun
parlamak	Ruşen Eşref Üneydın	Muharebe Talimleri
parşömen	rüya	sefil
parti	rüzgar	seher
pasaport	saatlerce	şehir
pay	sabah sabah	sekiz
pay çıkarmak	sabahlamak	selam almak
paylamak	sabır	selam vermek
paylaştırmak	sadak	sema
peçeli	sağanak	senaryo
pekala	sağlamlık	senatör
pekleştirmek	sağlık	sentez
pençe	saha	sepet
perişanlık	sahici	serpiştirmek
peşinde gezmek	sahiplenmek	serbest bırakmak
peşinde koşmak	sahne	sergüzeşt

serinlik
serüven
ses çıkmamak
ses vermek
sesi çıkmamak
sesli
sessiz
sessizlik
sevdalı
sevecenlik
sevgi beslemek
sevgisiz
sevinmek
seyahat
sezgi
sezon
sıcacık
sıcakkanlı
sıcaklık
sıfır
sık
sıkıcı
sıkıntı
sıkıştırmak
sıkmak
sınav
sınav vermek
sınıfta kalmak
sır
sıra gelmek
sıralanmak
sırtmak
sırtı yere gelmek
sihir
silinmek
silmek
simge
simgelemek
sinema
sinirlendirmek
sinirlenmek
sit
siyasi
soba
Sofya
Soğuk Savaş
soğukluk
sohbet etmek
sokağa dökülmek
solgun
sonuç vermek
sopa
sorgulamak
sorun olmak
sosyete

soyunmak
soyutlaşmak
söğüt
sökülmek
sömürgeci
sömürgecilik
söylence
söz açılmak
söz konusu
sözünde durmak
sözünü kesmek
sözünü tutmak
SSCB
stüdyo
subay
suçluluk
sulamak
sulanmak
surat
Suriye
susamak
susuzluk
sükûn
sürahi
sürat
sürgün
sürüklenmek
süründürmek
sürünmek
süslemek
sütlü
şahane
şahit olmak
şahsen
şakaya vurmak
Şam
Şaman
şanlı
şanslı
şart
şaşırtmak
şaşkına dönmek
şaşmak
şefkat
şehir
şehit
Şekerleme
şeref
şevke getirmek
şeytan görsün yüzünü
şırıl şırıl
şırıltı
şifalı
şikayet
şikayet etmek

şimdiden
şimdilik
şirin
şirinlik
şöhret
şöyle böyle
şura
şuracık
şurup
şüphe
şüphe yok
şüpheli
şüphesiz
ta ki
tabak
tabir
tahtacı
takdirde
takke
taklit etmek
takmak
tam sırası
tamamlanmak
tanık
tanık olmak
tanım
tanınmak
tanıştırmak
tanıtılmak
tanıtmak
tanzim etmek
tapmak
tarım
tarımsal
tarihsel
tartışmalı
tasarı
tasarlamak
tasavvur etmek
taşınmak
taşlı
tatbikat
tatil
Tatlı dil yılanı deliğinden
çıkartır.
tatlılaşmak
tatlılaştırmak
tavır takınmak
tayin etmek
taze
tazelemek
TDK
tebessüm
tebrik etmek
tedris

tehlikeli	topu topu	uyumlu
tek partili	topyekun	uyuşmak
tek tük	toz	uzak kalmak
tekke	trafik	uzaktan uzağa
teklif	Trakya	uzamak
tekme yemek	tren	uzantı
tektonik	trigonometri	uzay
telaş	tuğla	uzunluk
telaşa düşmek	Tunus	üç beş
tele	tutar	üç bin beş yüz
telefon	tutturmak	üç bin iki yüz
tema	tutunmak	üçgen
tembel	tuz	üç yüz
tembih etmek	Tuz Gölü	üç yüz altmış
tembihlemek	tüccar	üç yüz elli sekiz
temenni etmek	tüketmek	üç yüz seksen dokuz
temin etmek	türbe	ümit etmek
temsil etmek	türkü	ümitsizlik
ten	türkü tutturmak	ün salmak
tenha	tüylerini diken diken etmek	üniforma
teori	ucuz	üretmek
tepki	uçurum	ürperti
tepsi	uçuşmak	ürpertici
ter	ufak	ürün
terbiyeli	uğultu	üst baş
tercüman olmak	uğur	üst üste
tercüme etmek	uğur getirmek	üstün
terfi etmek	uğurlamak	üstünde durmak
terk etmek	ulaşım	üstünden geçmek
tespit etmek	ulu	üstüne vazife olmamak
testi	ulusalcı	üstünkörü
teşekkür	ulusallaşmak	üstünlük
teşekkür etmek	uluslaşmak	üzerinde durmak
teşkil etmek	ulvi	üzmek
tevil etmek	umulmak	üzücü
tez	umur	üzüm
tezgâh	umutsuzca	üzünç
tıkali	unutkanlık	üzüntülü
tıklamak	us	vaat
tıkırtı	usta	vakit geçirmek
tırmanmak	ustalık	vaktiyle
tırnak	utanç	Van Gölü
ticaret	uyarı	varsa... yoksa...
tifo	uyarınca	varsaymak
tilki	uyarlamak	Varşova Paktı
timsal	uygulanmak	vasıf
tip	uygun görmek	vasıta
Titikaka Gölü	uygun olmak	veda etmek
titrek	Uygur	vergi
tiyatro	uyku	vesile olmak
tokgözlülük	uyku çekmek	veteriner
tombul	uykusuzluk	veyahut
toplantı	uykuya yatmak	vilayet
toplumsal	uysalca	vitrin
toprağa vermek	uyum içinde	voleybol

vurgu	yazışmak	yumurcak
vurgulamak	yeğen	yumurtlamak
vurulmak	yemin	yumuşacık
vücuda gelmek	yemin etmek	yumuşatmak
yaban	Yengeç Dönencesi	Yunus Nadi
yabancılaşmak	yeni yeni	yusuçuk
yadırgamak	yeniden	yutmak
yağ	yenilemek	yutulmak
yağış	yenilenmek	yücelik
yağmak	yenilmek	yük olmak
yakınmak	yenmek	yüklenmek
yakıp yıkmak	yer etmek	yün
yaklaşım	yer yer	yüreği kanamak
yaklaştırmak	yerinde saymak	yüreğine ateş düşmek
yalandan	yerine koymak	yüreğine dokunmak
yalnızlık	yerle bir etmek	yüreğine saplanmak
yangıncı	yeşillendirmek	yüz binlerce
yanık	yeşillik	yüz elli
yanılmak	yeter ki	yüz tutmak
yanıtlamak	yeteri kadar	yüz yüze gelmek
yanlı	yeterince	yüzde
yapışmak	yeterli olmak	yüzmek
yapıştırmak	yetişkinlik	yüzölçümü
yapıt	yıkamak	yüz seksen üç
yapraklı	yıkattmak	yüzüncü
yarabbi	yıkım	yüzüstü bırakmak
yaralanmak	yılan	yüz yirmi bir
yaramaz	yılgın	Zabit ve Kumandan
yaramazlık	yıpranmak	Zabit ve Kumandan ile Hasbıhâl
yarar	yinelemek	zafer
yararlı olmak	yirmi altı	zahmete katlanmak
yaratılış	yirmi milyon	zahmetli
yardım	yiyecek	zalim
yardımlaşmak	yoğurmak	zaman geçirmek
yardımsever	yoklanmak	zaman kollamak
yargı	yoksun	zapt etmek
yargıç	yol aramak	zarar
yarı yarıya	yola düşmek	zarf
yarımada	yola düzülmek	zaviye
yarın	yola koyulmak	zayıf
yarışma	yolcu etmek	zayıflatmak
yarışmacı	yoluna girmek	zeki
yarıştırmak	yolunu beklemek	zenginleşmek
yasak	yolunu bulmak	zenginleştirmek
yasal	yorgun argın	zenginlik
yaşlılık	yorum	zevce
yatı	yorumlamak	Zeyniler
yatılı	yönelmek	zihin
yatıp kalkmak	yöneltmek	zihninde şimşek çakmak
yatıştırmak	yönetilmek	zira
yayılmacı	yönetmek	ziraat
yayılmacılık	yöntemli	zirve
yayınıcı	yudumlamak	ziyafet vermek
yayınlamak	yukarıdan bakmak	ziyaret etmek
yazım	yumruk	ziyaretçi

zorlanmak
zorlaşmak
zorunda olmak
zorunlu

4.4. 8.Sınıf Pasifik Yayınları Türkçe Ders Kitabı Sıklık Dizini

bir	503	anne	49	öyle	29
de	325	yok	47	oynamak	29
bu	314	söylemek	47	kapı	29
olmak	300	iki	47	düşünmek	29
o	236	en(zarf)	45	başka	29
ve	224	yıl	44	şu	28
demek	202	başlamak	44	dil	28
ne	113	siz	43	kişilik	27
ben(zamir)	103	bakmak	43	ile	27
gelmek	97	hiç	42	bile	27
için	95	ev	42	anlamak	27
gün	95	kadar	40	genç	26
var	89	diye	40	bebek	26
çok	89	güzel	39	baş	26
gitmek	87	büyük	39	yaşamak	25
zaman	80	iç	38	dünya	25
görmek	78	ara	38	belki	25
sonra	77	köse	37	ad	25
daha	77	küçük	35	artık(zarf)	24
sen	76	anlatmak	35	biraz	24
istemek	73	adam	35	doğru	24
benzemek	73	yol	34	karşı	24
ama	73	vermek	34	yazmak	24
yapmak	71	iyi	34	yeni	24
hayal	71	değil	34	balık	23
kız	70	köy	33	büyümek	23
çocuk	65	üç	32	gerçek	23
baba	65	iş	32	oda	23
gibi	64	içinde	32	öğretmen	23
her	63	etmek	32	söz	23
kendi	61	bulunmak	32	Türk	23
almak	59	biri	32	ana	22
ki	56	misafirlik	31	arkadaş	22
biz	54	işte	31	çalışmak	21
yan	53	hanım	31	göz	22
şerbet	53	önce	30	para	22
yer	51	kalmak	30	durmak	21
şey	51	içmek	30	Güllük	21
insan	51	Hermiyas	30	halk	21
çıkmaq	51	el (uzuv)	30	hem	21
geçmek	50	bulmak	30	Nasreddin Hoca	21
oyun	49	ya	29	oğul	21
bilmek	49	su	29	oturmak	21

sevgi	21	sevinmek	16	yüz(sima)	13
sormak	21	son	16	aile	12
tanımak	21	yapılmak	16	çekmek	12
ada	20	yazı	16	değirmen	12
bırakmak	20	açmak	15	doğa	12
getirmek	20	an	15	hayat	12
girmek	20	ay	15	hele	12
hemen	20	birlikte	15	kaldırmak	12
sabah	20	çalmak	15	kazanmak	12
sevmek	20	Ese	15	kimi	12
yine	20	eski	15	koymak	12
böyle	19	kaçmak	15	Nancy	12
bütün	19	kimse	15	öğretmek	12
dair	19	kişi	15	sürmek	12
deniz	19	saat	15	tutmak	12
dönmek	19	sınır	15	unutmak	12
herkes	19	taraf	15	uzak	12
hoca	19	akşam	14	yaş	12
inanç	19	alt	14	yemek(ad)	12
kadın	19	Atatürk	14	yokuş	12
üzeri	19	atmak	14	ağlamak	11
vurmak	19	aynı	14	akıl	11
ya da	19	az	14	birbiri	11
balıkçı	18	bura	14	bugün	11
güzellik	18	fakat	14	çiçek	11
İstanbul	18	Gül	14	doğmak	11
kıyı	18	konuşmak	14	elbise	11
meyve	18	kral	14	gece	11
ora	18	okumak	14	göstermek	11
ses	18	peki	14	güneş	11
şimdi	18	sevmek	14	hangi	11
ancak	17	yemek(fiil)	14	hiçbir	11
beklemek	17	yoksa	14	koşmak	11
bey	17	bazı	13	mektup	11
çünkü	17	çıkarmak	13	öğrenmek	11
nasıl	17	gerçekten	13	ölmek	11
neden	17	hep	13	Polyanna	11
ön	17	hepsi	13	sırt	11
pek	17	ilk	13	tek	11
sanmak	17	inanmak	13	teyze	11
yaşam	17	koyun	13	ülke	11
aramak	16	okul	13	üst	11
duymak	16	resim	13	yabancı	11
göre	16	tüm	13	yaklaşmak	11
kim	16	uzun	13	yani	11
misafir	16	yakın	13	açıklamak	10

aslında	10	sadece	9	tam	8
bardak	10	süre	9	taşımak	8
biçim	10	şıra	9	tatlı	8
birçok	10	şöyle	9	Türkçe	8
çoban	10	tekne	9	Türkmen	8
dağ	10	vişne	9	uç	8
davul	10	yağ	9	vakit	8
Ege	10	yarı	9	Win	8
geçirmek	10	yaz	9	yetmek	8
gerekmek	10	yunus	9	anımsamak	7
görünmek	10	zor	9	art	7
güç	10	ağız	8	asker	7
gülmek	10	Allah	8	bahçe	7
ha	10	anlatılmak	8	beyaz	7
hâl	10	beraber	8	bilgi	7
inmek	10	buğday	8	birkaç	7
kez	10	dalgı	8	boyunca	7
kırk	10	dayı	8	büyütmek	7
öğrenci	10	dost	8	çağırarak	7
sözcük	10	dostluk	8	çocukluk	7
şurup	10	düş	8	dal	7
tabii	10	düşünce	8	defa	7
ulu	10	eğer	8	değişmek	7
veya	10	ekin	8	dek	7
yalnız	10	ekmek(ad)	8	dinlemek	7
yürümek	10	evet	8	doğrusu	7
altın	9	gelişmek	8	dolu	7
araba	9	gene	8	dönüştürmek	7
bazen	9	geri	8	dört	7
bitmek	9	göndermek	8	düşmek	7
can	9	Gung	8	fazla	7
çoğu	9	ihtiyar	8	görev	7
durum	9	ikram etmek	8	götürmek	7
duygu	9	kesmek	8	gül	7
fotoğrafçı	9	kolay	8	hakkında	7
hareket	9	marş	8	huzur	7
hatta	9	Mores	8	kalkmak	7
hikâye	9	niçin	8	kan	7
kabul	9	otel	8	karşın	7
Keloğlan	9	ölüm	8	kırmızı	7
kurtarmak	9	önemli	8	kısa	7
millî	9	özellikle	8	kitap	7
mutlu	9	paşa	8	koltuk değneği	7
nere	9	Polly	8	kurmak	7
parmak	9	sahne	8	kuzu	7
program	9	satmak	8	kültür	7

meğer	7	kaynak	6	askerlik	5
nar	7	kendi kendine	6	ayak	5
nefis	7	kent	6	ayrıca	5
öykü	7	kış	6	ayrılmak	5
sahip olmak	7	kör	6	azıcık	5
sevimli	7	limonata	6	beş	5
sır	7	millet	6	bez	5
sıra	7	Mustafa Kemal	6	boş	5
şişe	7	mutluluk	6	cam	5
üzere	7	nerede	6	cevap	5
varlık	7	öğütmek	6	cumhuriyet	5
yalan	7	saç	6	çevirmek	5
yatmak	7	saf	6	çözmek	5
yetişmek	7	sayılmak	6	daima	5
zaten	7	saymak	6	dalmak	5
açılmak	6	sıcak	6	değiştirmek	5
ah	6	söz	6	değnek	5
amaç	6	sürekli	6	dert	5
Arap	6	Syn	6	devam etmek	5
arı	6	şekil	6	devir	5
Ata	6	tanıtmak	6	diğer	5
cevap vermek	6	tarih	6	dikmek	5
çevre	6	uyumak	6	dökülmek	5
dayanmak	6	uzatmak	6	eser	5
devlet	6	ünlü	6	etraf	5
dolaşmak	6	varmak	6	ey	5
dönüşmek	6	yahut	6	gardenya	5
duvar	6	yalnızca	6	gayrı	5
edebiyat	6	yaprak	6	geçmiş	5
eğitim	6	yaşlı	6	gelincik	5
elde etmek	6	yeşil	6	geliştirmek	5
enişte	6	yorgunluk	6	giysi	5
fener	6	yurt	6	gönül	5
fotoğraf	6	yüksek	6	hakiki	5
geniş	6	yükselmek	6	harekete geçmek	5
gerek	6	zevk	6	hatırlamak	5
gizli	6	Abdullah	5	hava	5
güçlü	6	ağabey	5	hayır	5
hadi	6	ak	5	heyecan	5
hafta	6	akıllı	5	kâğıt	5
hatıra	6	akraba	5	kalp	5
hazırlamak	6	Akşehir	5	kapamak	5
hız	6	aktarmak	5	kardeş	5
içeri	6	Ankara	5	karpuz	5
işlemek	6	arka	5	kelebek	5
kare	6	asıl	5	kenar	5

kesilmek	5	yağmur	5	dilemek	4
komşu	5	yapı	5	din	4
köprü	5	yayılmak	5	diri	4
kötü	5	yazar	5	diz	4
kucak	5	yetenek	5	dökmek	4
kurtulmak	5	yetiştirmek	5	dönem	4
kuşak	5	yukarı	5	dudak	4
küçükük	5	zurna	5	dün	4
lisan	5	acele	4	düşman	4
merkez	5	ağa	4	efendi	4
mesele	5	ağaç	4	eğitim	4
mis gibi	5	alem	4	elbette	4
mutfak	5	alışkanlık	4	fark etmek	4
ne denli	5	alışveriş	4	festival	4
ordu	5	araştırmak	4	fıkra	4
ömür	5	atılmak	4	galiba	4
öteki	5	bağırarak	4	Gazi(Mustafa Kemal)	4
özel	5	balta	4	gece	4
paylaşmak	5	başarı	4	gelenek	4
pehlivan	5	başarmak	4	gemi	4
pusula	5	belirtmek	4	genellikle	4
sandık	5	beri	4	getirtmek	4
sebep	5	bin	4	gezmek	4
sevgili	5	bina	4	göğüs	4
sevinç	5	birer	4	gölge	4
silmek	5	bitirmek	4	gülümseme	4
sinema	5	bozacı	4	gülümsemek	4
Sivrihisar	5	böylece	4	gürültü	4
soru	5	bre	4	hazır	4
sorun	5	bulut	4	herhâlde	4
süt	5	cümle	4	hissetmek	4
tarla	5	çağ	4	hoşlanmak	4
taşlık	5	çay(içecek)	4	içecek	4
tat	5	çift	4	İda	4
tatıl	5	çuval	4	ilerlemek	4
tavır	5	dakika	4	ilgili	4
tekrar	5	darağacı	4	imam	4
ters	5	davet	4	ince	4
toplanmak	5	davranmak	4	insanlık	4
toplum	5	değer	4	insanoğlu	4
Türkiye	5	demek istemek	4	ip	4
uğramak	5	derece	4	iyice	4
ulusal	5	deri	4	izlenim	4
usta	5	ders	4	kadı	4
uydurmak	5	dış	4	kahya	4
üzmek	5	dışarı	4		

kalem	4	sonuç	4	aralık	3
kara (siyah)	4	sonuç almak	4	armağan	3
karanlık	4	sürdürmek	4	artmak	3
karı	4	süzme	4	asla	3
kariştirmek	4	şehir	4	ayna	3
karşılık	4	tamam	4	azarlamak	3
katılmak	4	tane	4	balkan	3
katmak	4	tanrı	4	balo	3
kavram	4	tartışmak	4	baltacı	3
keyif	4	tavuk	4	batı	3
kokusu	4	temizlemek	4	batmak	3
kol	4	temmuz	4	bayan	3
konu	4	temsil	4	bayrak	3
kök	4	tepe	4	beğenmek	3
köpük	4	toplamak	4	Behzat Budak	3
kulübe	4	toprak	4	bel	3
kurulmak	4	uçmak	4	bellek	3
kuruş	4	uygarlık	4	bereketli	3
kutu	4	uygun	4	Bergama	3
lokanta	4	üstelik	4	biçmek	3
mana	4	vücut	4	bilge	3
medrese	4	yan yana	4	bilgili	3
merdiven	4	yardım etmek	4	binmek	3
mesela	4	yaşlanmak	4	bin dokuz yüz on	
mevsim	4	yedi	4	dokuz	3
meydan	4	yıkanmak	4	bin dokuz yüz otuz	
misafirperverlik	4	yitirmek	4	altı	3
Müslüman	4	yün	4	bin dokuz yüz yirmi	
on beş	4	yüzmek	4	üç	3
orta	4	zalim	4	binmek	3
ortam	4	zarif	4	bir iki	3
özellik	4	zeka	4	boğaz	3
parlak	4	zeytin	4	boyun	3
Pazar	4	zorunda olmak	4	börk	3
polis	4	acaba	3	burun	3
portakal	4	ad vermek	3	buyurmak	3
ruh	4	âdeta	3	büyülü	3
rüzgar	4	ahbap	3	ciddi	3
sağ(diri)	4	akım	3	civar	3
sakal	4	aklına gelmek	3	çaba	3
saklamak	4	akmak	3	çarşı	3
savaş	4	alışmak	3	çetin	3
saz(çalgı)	4	altı	3	çirkin	3
sermek	4	amma	3	çuvaldız	3
seslenmek	4	Anadolu	3	dahi	3
sevmek	4	anlaşılacak	3	damla	3
				dana	3

darülbedayi	3	hâlâ	3	kuş	3
değerli	3	han	3	kutlamak	3
delikanlı	3	harf	3	kutsal	3
dere	3	hastalanmak	3	kürk	3
derhâl	3	hayli	3	liman	3
ders vermek	3	henüz	3	lise	3
deve	3	hey	3	maaş	3
devrim	3	hoş	3	mademki	3
dilek	3	hüzünlü	3	mangal	3
dilenci	3	ırmak	3	manzara	3
dokunmak	3	içirmek	3	mavi	3
doldurmak	3	iğne	3	mecbur	3
dost olmak	3	ilaç	3	medeniyet	3
dua	3	ileri	3	melek	3
duman	3	ilgi	3	memleket	3
dükkân	3	ilgilenmek	3	merak	3
düzey	3	ilke	3	meydana gelmek	3
eğitim almak	3	incecik	3	mezarlık	3
eğlenmek	3	istek	3	mezuniyet	3
eklemek	3	işaret etmek	3	mum	3
ekmek(fiil)	3	iştigal etmek	3	mutlaka	3
entari	3	itmek	3	mücadele	3
epey	3	iyilik	3	müddet	3
ermek	3	İzmir	3	müzik	3
ertesi	3	kabul günü	3	neredeyse	3
esmek	3	kaç	3	nişanlı	3
eşmek	3	kahve	3	nitelik	3
etek	3	kahyalık	3	niye	3
etkilemek	3	kanat	3	oğlan	3
evlendirmek	3	karşılaşmak	3	oluşmak	3
evlenmek	3	kasaba	3	omuz	3
evrensel	3	kavramak	3	on	3
felsefe	3	kaybetmek	3	on iki	3
fikir	3	kılmak	3	ortalık	3
film	3	kırmak	3	otuz	3
filozof	3	kim bilir	3	oyuncak	3
gençlik	3	kokmak	3	öbür	3
genel	3	konuk	3	öğle	3
gerekli	3	Konya	3	ölçek	3
gitar	3	korkmak	3	ölçmek	3
gök	3	korku	3	önem	3
güven	3	koruk	3	örülmek	3
güvercin	3	köylü	3	öte	3
güzelleşmek	3	kulak	3	öylesine	3
haber	3	kullanmak	3	öz	3
haber vermek	3	kum	3	özveri	3

renk	3	uyanmak	3	alınmak	2
rica	3	uzamak	3	âlim	2
sağlıklı	3	üşenmek	3	aman	2
sahip	3	üzülmek	3	amca	2
sahip	3	vatan	3	anılmak	2
sakın	3	vatandaş	3	anlam	2
saklı	3	vazgeçmek	3	ansiklopedi	2
sallamak	3	vazife	3	apartman	2
salon	3	velakin	3	Arapça	2
samimiyet	3	yararlanmak	3	asitli	2
sanki	3	Yardımseverler		aslan	2
sarı	3	Derneği	3	asmak	2
sevindirmek	3	yarın	3	aşılama	2
Seyfi	3	yerine getirmek	3	aşmak	2
seyretmek	3	yerleşmek	3	ateş	2
sıkma	3	yıllık	3	atlamak	2
siyah	3	yolcu	3	Avrupa	2
sofa	3	yollamak	3	avuç	2
sofra	3	yolunu tutmak	3	aydınlatmak	2
sohbet	3	yontu	3	ayıklamak	2
sokulmak	3	yön	3	ayıp	2
sol	3	yumuk	3	ayran	2
sopa	3	yuva	3	ayrı	2
söylenmek	3	yüce	3	ayrım	2
söz etmek	3	yük	3	Ayşe	2
şark	3	yürek	3	bagaj	2
şart	3	yüz (sebe)	3	bağımsız	2
şaşkın	3	zafer	3	bağışlamak	2
şeker	3	zaman zaman	3	bağlamak	2
şerbetçi	3	zengin	3	bağlı	2
ta	3	ziyaret	3	bahar	2
tablo	3	ziyaret etmek	3	baharat	2
tanık olmak	3	zorluk	3	bahsetmek	2
tanışmak	3	abla	2	Bakırköy	2
tarihi	3	acı	2	bakkal	2
tehlikeli	3	acıtmak	2	bal	2
temsilci	3	açık	2	balığa çıkmak	2
terk etmek	3	âdet	2	bambaşka	2
tırpan	3	adı kalmak	2	basamak	2
tilki	3	ağır	2	baş döndürücü	2
tohum	3	ahbaplık etmek	2	baş etmek	2
torun	3	akıl erdirmek	2	başarılı	2
türlü	3	aklından çıkmak	2	beden	2
uğraşmak	3	al	2	Bedia Muvahit	2
ulaşmak	3	alay	2	belirli	2
unutulmak	3	alçak gönüllü	2	belirmek	2

belirtilmek	2	çağrılmak	2	dolmak	2
belli	2	çalı	2	dolusu	2
bembeyaz	2	çarpamak	2	Don kişot	2
benimsemek	2	çarşaf	2	donmak	2
benzetmek	2	çay(dere)	2	dört bir taraf	2
beraberce	2	çekinmek	2	dövmek	2
beyhude	2	çekiştirmek	2	dövünmek	2
beyin	2	çektirmek	2	dut	2
bilhassa	2	çeşit	2	duyulmak	2
bilim	2	çeşitli	2	düğün	2
bilimsel	2	çifte	2	düşürmek	2
bin dokuz yüz otuz		çizmek	2	ebedi	2
iki	2	çöp	2	Edibe	2
bir sürü	2	çözüm	2	edilmek	2
bir varmış bir		daire	2	efsane	2
yokmuş	2	dalıp çıkmak	2	eğilmek	2
bir yandan	2	davet etmek	2	eğmek	2
birden	2	değerlendirmek	2	ekşi	2
birdenbire	2	değın	2	elbet	2
birleştirmek	2	değişik	2	elinde olmak	2
birlik	2	değmek	2	elli	2
bol	2	deli	2	Eminönü	2
boy	2	demin	2	engel	2
boya	2	demirhindi	2	erkek	2
boynunu bükmek	2	dere tepe	2	erken	2
boyunduruk	2	dereden tepeden	2	Eskişehir	2
boza	2	dermek	2	eşlik etmek	2
bozmak	2	dernek	2	et	2
bozulmak	2	destan	2	etki	2
bölge	2	dev	2	evlat	2
bölüm	2	devre	2	evli	2
buz	2	devrilmek	2	eyerlemek	2
bülbül	2	dik	2	eylemek	2
camı	2	dikkat çekmek	2	ezilmek	2
can alacak nokta	2	dikkatli	2	fakir	2
candan	2	dilden dile	2	fark	2
canı çekmek	2	dilim	2	farkına varmak	2
canı sıkılmak	2	dip	2	farkında olmak	2
canlı	2	disiplin	2	farklı	2
cemiyet	2	dizinin dibinden		farklılık	2
cennet	2	ayırmamak	2	faydalı	2
ceviz	2	doğal	2	fırça	2
coşkun	2	doğu	2	fırsat bulmak	2
çabucak	2	doğum	2	fırtına	2
çabuk	2	doğurmak	2	fotoğraf çekmek	2
çadır	2	dolamak	2	Fransız	2
çağrı	2				

garson	2	hiç olmazsa	2	kaşınmak	2
gazoz	2	Hindistan	2	kaşlarını çatmak	2
gececik	2	his	2	katil	2
gelecek	2	hizmetçi	2	katip	2
gelişim	2	horoz	2	katlanmak	2
gerçekleşmek	2	Hortu Köyü	2	kavga	2
gereksinmek	2	hoşgörülü	2	kaybolmak	2
gereksiz	2	hoşuna gitmek	2	kayıp	2
getirilmek	2	hususî	2	kaymak	2
gezinmek	2	ışık	2	kaynatılmak	2
gibi olmak	2	ifade	2	Kâzım	2
girişim	2	ifade etmek	2	kefil	2
giyinmek	2	ilahi	2	kefil olmak	2
giymek	2	ilan etmek	2	kelime	2
göreyim seni	2	ilginç	2	kendiliğinden	2
görölmek	2	ilişki	2	kere	2
görüntü	2	ilkin	2	kese	2
grup	2	ille	2	kesim	2
güçlük	2	imamlık	2	kesin	2
güleç	2	imdi	2	kırılmak	2
gülüp geçmek	2	inançlı	2	kıyafet	2
gümüş	2	inanılmaz	2	kızgınlık	2
gündüz	2	inkâr etmek	2	kibrit	2
günlerden	2	işitmek	2	kilit	2
bir gün	2	izlemek	2	kimsecik	2
ha deyince	2	jandarma	2	koca	2
hafif	2	kabil	2	kocaman	2
haklı	2	kaçınmak	2	konmak	2
halı	2	kadılık	2	kontrol etmek	2
hâlini almak	2	kafa	2	koparmak	2
hamak	2	kah(zarf)	2	korkutucu	2
Hamit	2	kahvaltı	2	korumak	2
hançer	2	kalabalık	2	koruyucu	2
harcamak	2	kale	2	koskoca	2
hareket etmek	2	kanepe	2	koşul	2
harman	2	kap	2	koyu	2
hasat	2	kapak	2	köpüklü	2
hatırlatmak	2	kapamak	2	Köse Dağı	2
haydi	2	kapılmak	2	köşe	2
hayvan	2	kaplamak	2	köşk	2
hemen hemen	2	kapsam	2	Kurtuluş Savaşı	2
her biri	2	karaştırarak	2	kurultay	2
heves	2	karın	2	kuşku	2
heyecanlı	2	karişmak	2	kuşku yok	2
hıçkırmak	2	karşılama	2	kutlanmak	2
hiç değilse	2	kaşık	2	kuytu	2

laf	2	öğretmenlik	2	sıkılmak	2
lazım	2	öküz	2	sımsıkı	2
leke	2	ölü	2	sınıf	2
lohusa	2	ömür geçir	2	sıralamak	2
lüks	2	önem vermek	2	silah	2
makas	2	özür dilemek	2	sinsi	2
mani	2	parça	2	sinsin	2
mayalanmak	2	pekişmek	2	Sirakuza	2
memur	2	pişirmek	2	site	2
meraklı	2	rağmen	2	soğuk	2
meşhur	2	reçel	2	son derece	2
mırıldanmak	2	rengarenk	2	sona ermek	2
mor	2	renkli	2	sorulmak	2
Musa	2	resmî	2	sönmek	2
mutlu olmak	2	rivayet	2	söz açmak	2
muvaffak olmak	2	sağlam	2	sözünün eri	2
mübarek	2	sağlamak	2	sunmak	2
mühlet	2	sahiden	2	susmak	2
mümkün olmak	2	sahneye çıkmak	2	susuzluk	2
mürekkep	2	salmak	2	sürü	2
müsaade etmek	2	Samsun	2	sürünmek	2
müşteri	2	sanat	2	süslü	2
müthiş	2	sanatçı	2	Şadi	2
namaz	2	sanatkâr	2	şafak	2
nane	2	sandalye	2	şair	2
ne olursa olsun	2	sapmak	2	şapka	2
nesnel	2	sarılmak	2	şarkı	2
neşe	2	sarmak	2	şaşırtmak	2
neşeli	2	savurmak	2	şato	2
neyse	2	sayfa	2	şekerci	2
noksan	2	saygın	2	şemsiye	2
ocak	2	sebep olmak	2	şen	2
Ogüst	2	seçkin	2	şenlik	2
olağanüstü	2	seçmek	2	şoför	2
olay	2	sefer	2	şort	2
olgun	2	selam vermek	2	şubat	2
oluşturmak	2	Selanik	2	taassup	2
onur	2	Selçuklu	2	tahmin etmek	2
orantılı	2	serpilmek	2	tahta	2
Osman	2	sessiz	2	takdim	2
Osmanlıca	2	sevecen	2	takdirde	2
otlatmak	2	seviye	2	takmak	2
otomobil	2	sıcacık	2	tarçın	2
otorite	2	sığınak	2	tartmak	2
otoriter	2	sığmak	2	tavır almak	2
oysa	2	sık	2	Tayland	2

tehlike	2	yaman	2	zira	2
teknik	2	yanak	2	zorlamak	2
tel	2	yanılmak	2	zorlanmak	2
telefon	2	yanmak	2	zorlaşmak	2
temel	2	yapağı	2		
temiz	2	yapıştırmak	2	Aba	
temsil etmek	2	yaptırmak	2	abdest	
teras	2	yâr	2	abide	
terazilemek	2	yara	2	acayip	
tertemiz	2	yaramaz	2	acımak	
teslim	2	yaratıcılık	2	Aç	
teslim etmek	2	yaratılmak	2	açı	
teşekkür etmek	2	yardımcı olmak	2	açıkça	
tıpkı	2	yarışmak	2	açlık	
titremek	2	yaşantı	2	adalet	
topal	2	yatak	2	adaletsizlik	
topluca	2	yatırmak	2	adam sen de	
topluluk	2	yazdırmak	2	adamakıllı	
topuz	2	yeğen	2	âdem	
toz	2	yelken	2	âdet edinmek	
turunç	2	yengi	2	adı sanı	
tutku	2	yenilemek	2	adım	
tutunmak	2	yenilik	2	adımını atmak	
tuzağa düşmek	2	yenmek	2	af dilemek	
tuzlu	2	yerine koymak	2	afacanlaşmak	
tükenmek	2	yeterli	2	afacanlık	
türetmek	2	yetmiş beş	2	afiş	
ucuz	2	yezit	2	Afyon	
uğur	2	yığın	2	agrandisman	
uğurlanmak	2	yıkamak	2	ağ	
usül	2	yirmi	2	ağaçlık	
uygulamak	2	yiyecek	2	ağıl	
uymak	2	yiyip bitirmek	2	ağırdan almak	
uyutmak	2	yoğurt	2	ağırlık	
uzanmak	2	yok olmak	2	ağlamaklı	
ümit	2	yollara düşmek	2	ağrımak	
üşümek	2	yorulmak	2	ağzı yanmak	
üzüntü	2	yumurta	2	aha	
vah vah	2	yutkunmak	2	ahbap olmak	
vasiyet	2	yüklemek	2	ahbaplık	
vesikalık	2	yüklü	2	ahenk	
Voltaire	2	yürütmek	2	ahlâklı	
yakalamak	2	yüz(sayı)	2	ait	
yaklaşım	2	zahmete katlanmak	2	ait olmak	
yalancı	2	zeki	2	akıcı	
yamaç	2	zevкли	2	akıl etmek	

akıl öğretmek
 akıl yaşta değil, baştadır
 Akıl yaşta değil, baştadır
 akıldan çıkmak
 akıllıca
 akın akın
 akın etmek
 Akira Kurosawa
 aklaşmak
 aklıdan geçmek
 aklına getirmek
 aklında kalmak
 aklını peynir ekmekle yemek
 aklının bir tahtası
 aksamak
 aksi
 aksi takdirde
 akşamüstü
 al sancak
 ala(pekiyi)
 alabildiğine
 alacak
 alacakaranlık
 alay etmek
 alaycı
 aldatmak
 algılamak
 alın
 alıp götürmek
 alışkanlık hâline getirmek
 alışveriş yapmak
 Ali Canip
 Aliço
 alimallah
 alkış
 Allah'ın bildiği
 kuldan saklanmaz
 allem kallem
 Alphonse Daudet
 altı üstü
 Altın Beyinli Adam
 Altıyol
 amansız
 ambar
 amin
 Anadolu Selçuklu Devleti

anahtar
 anayasa
 anımsatmak
 anlamına gelmek
 anlaşmazlık
 anlı şanlı
 anneanne
 Antony Robbins
 apaçık
 ara sıra
 ara vermek
 arada bir
 arada sırada
 aralamak
 araştırılmak
 arı(duru)
 arıcı
 arma
 armağan etmek
 Arnavut
 aroma
 arsız
 arttırmak
 arzu
 asfalt
 asık
 asılmak
 asker ocağı
 aşağı
 aşarcı
 aşçı
 aşık
 aşık olmak
 aşılı
 aşikâr etmek
 aşına
 at
 atasözü
 ateşlemek
 atik
 attırmak
 avaz
 avlamak
 avuç içi
 ay parçası
 ayağı yerden kesilmek

ayakkabı
 ayaklı
 ayakta kalmak
 ayakta tutmak
 ayarlamak
 ayıbını yüzüne vurmak
 ayıklanmak
 ayırt
 ayırt etmek
 ayrıcalıklı
 ayrılık
 ayrıntı
 az çok
 Azeri
 azık
 azılı
 azınlık
 baba ocağı
 babaanne
 bacak
 bağ
 bağımsızlık
 bağırsak
 bağırlılık
 bağına taş basmak
 Bahçekapı
 bakan
 bakanlık
 bakımdan
 bakır
 bakışmak
 baklagil
 baklava
 balıkçıl
 balıkçılık
 Balıkpazarı
 Balkan Antantı
 banyo
 barındırmak
 barış
 bari
 basılmak
 basit
 baskı
 bastırılmak
 bastırmak

başa çıkmak
 başak
 başbuğ
 başına dikmek
 başına gelmek
 başını ağrıtmak
 başka başka
 başkanlık
 başkent
 başlangıç
 başlıca
 başparmak
 baştan sona
 bataak
 baygın
 bayram
 bebe
 beceri
 bedel
 bekçi
 bekçilik
 Bekir
 beklenmek
 belediye
 belini bükmek
 belirti
 belli etmek
 belli olmak
 bendeniz
 benim diyen
 benimsenmek
 benlik
 benzeri
 benzine kan gelmek
 berber
 bere
 bereket versin
 besbelli
 beslemek
 beş vakit
 beşeri
 beşik
 Beylerbeyi Sarayı
 Beyoğlu
 bıyık
 biçilmek

bike
 bildiğini okumak
 bilimci
 bilinçli
 Bilmemek ayıp değil,
 bin dokuz yüz altmış bir
 bin dokuz yüz
 doksan altı
 bin dokuz yüz
 doksan yedi
 bin dokuz yüz kırk
 bin dokuz yüz on bir
 bin dokuz
 yüz yirmi iki
 bin iki yüz sekiz
 bin iki yüz
 seksen dört
 bindiği dalı kesmek
 bir an evvel
 bir ara
 bir arada
 bir bir
 bir dikili ağacı olma-
 bir olmak
 bir solukta
 bir türlü
 birader
 birbirine girmek
 birbirine katmak
 birer birer
 birey
 birikim
 birikmek
 Birinci Alaeddin
 Keykubat
 Birinci Keykavus
 Birinci Türk Dil
 Kurultayı
 Birleşmiş Milletler
 bocalamak
 boğucu
 bora
 borç
 borç harç
 borçlu
 Boston
 boşa gitmek
 Boşa koydum

dolmadı, doluya
 koydum almadı
 boşalmak
 boşaltmak
 boyanmak
 boylamak
 boylu
 boyu
 boyun eğmek
 bozum etmek
 bozuntu
 bölmek
 böylelikle
 buçuk
 budak
 Budist
 buğulanmak
 buket
 bulaşmak
 Bulgar
 Bulon Lea
 buluşmak
 burma
 buruk
 but
 buyurun cenaze
 namazına
 buz tutmak
 buzdolabı
 bükülmek
 bürünmek
 büsbütün
 bütünleştirmek
 büyü
 büyücek
 büyük gelmek
 Büyük Postane
 Büyükdere
 büyülemek
 büyüleyici
 cahil
 can vermek
 canı istemek
 canım
 canına tak demek
 canlanmak
 cariye

cazgır	çekingen	dalıcı
cehalet	çekip çevirmek	dam
ceket	çekip gitmek	damak
celallenmek	çekirge	damat
cellat	çekmece	dans
cenaze	çelik	dar gelmek
cep	Çengelköy	darı
cep telefonu	çerçeve	darılmak
cepken	çeşitlenmek	dava
cereyan etmek	çevrili	davet
ceset	çığ	dayak yemek
cevher	çıkartılmak	dayalı
ceza	çıkartma	dede
cezalandırılmak	çıkartmak	dedikodu
cezve	çıplak	defalarca
cıvıl cıvıl	çırpınmak	defolmak
cihan	çırpmak	değer vermek
cin	çiçekçi	değinmek
coğrafya	çift sürmek	değişken
coşku	çiftçi	deha
cumhurbaşkanı	çiğ	deli olmak
cübbe	çiğnemek	delifişek
cümle alem	çikolata	demem o ki
çaba göstermek	çil	demokrasi
çabalamak	çil yavrusu gibi	denemek
çabuk olmak	dağılmak	denge
çağdaş	çilek	Denis
çakmak	çimen	denk
çalılık	çirkinlik	denli
çalıştırmak	çit	der demez
çamaşır	çocukça	dergi
Çamlıca	çocuklaşmak	derin derin
çamur	çoğalmak	derlemek
çan	çoluk çocuk	derme çatma
Çanakkale	çorap	ders almak
çanta	çorba	deryadil
çapalamak	çökmek	Descartes
çapraz	çöl	devirmek
çarçur	çözülme	dırdırcı
çarpıntı	çubuk	dışlanmak
Çarşamba Pazarı	dağ taş	didaktik
Çarşıkapı	dağılmak	diken
çat kapı	dağıtmak	dikkat
çayır	dahil	dikkat kesilmek
çekilmek	dalgın	dil(organ)
çekim	dalgınlık	dile gelmek

dile getirmek
 dilinden anlamak
 dimdik
 dinlenmek
 dinletmek
 direk
 diyar
 diyecek yok
 diz boyu
 doğru çıkmak
 doğrudan
 doğrulmak
 doğrultu
 doğum yapmak
 doksan yedi
 dokumak
 dokutmak
 dolambaçlı
 dolap
 doldurtmak
 Dolmabahçe Sarayı
 dolmuş
 dolu dolu
 doluya koydum almadı
 donatılmak
 dostça
 dostluk etmek
 doyum
 doyurmak
 döneklık
 dört bir yan
 dövdürmek
 dövüş
 dövüşmek
 duayen
 durdurmak
 Dursun
 duygusuz
 duymazlıktan gelmek
 duyulur duyulmaz
 duyurmak
 düet
 düğüm
 Dülger Ahmet
 dümen
 dünya görüşü

Dünya Kahkaha Yılı
 dünyalar (birinin)olmaak
 dünyaya gelmek
 düşkün
 düşünceli
 düşündürmek
 düşünür
 düz
 düzen
 düzenlemek
 düzenlenmek
 Ebru
 edinmek
 Edirne
 efendilik
 efendim
 Efes Müzesi
 egemen
 eğirmek
 eğitici
 eğitimci
 eğlence
 eğlenti
 ekip
 ekmeğini çıkarmak
 ekonomik
 eksik
 eksik etmemek
 eksik olmamak
 el açmak
 el atmak
 el çırpma
 El elin eşeğini türkü
 el freni
 el(yabancı)
 elçi
 ele almak
 elekten geçirmek
 elektrik
 elemek
 eli açık
 eli ekmek tutmak
 Elif
 elinden çıkmak
 elinden geleni yapmak
 elinden gelmek

eline geçmek
 elini eteğini çekmek
 elletmek
 emanet
 emanet etmek
 emek
 emel
 Emerson
 emin olmak
 emsal
 emsalsiz
 emzirmek
 en azından
 engel olmak
 epeyce
 er meydanı
 Ergene
 ergenlik
 erguvan
 erimek
 erişmek
 Ermeni
 esas
 esef etmek
 esinlenmek
 esmer
 esneklik
 esvap
 eş
 eşek
 eşkıya
 eşlik
 eşya
 ete kemiğe bürünmek
 etkenlik
 etkili olmak
 etkin
 ettirmek
 Euclide (Öklit)
 evvel zaman içinde
 evvelki
 Eyfel Kulesi
 Eylül
 Ezmek
 Fabrika
 fal taşı

Falan	gecikmek	gösteri
farkındalık	geciktirmek	gösterilmek
Farsça	geç	gösterişli
Fatih	geç kalmak	göz bebeği
Fatma	geçici	göz göze gelmek
faydalı olmak	geçilmek	göz kırpma
Fayton	geçimsiz	gözaydına gelmek
Fazilet	geçinip gitmek	gözden geçirmek
fazlasıyla	geçıştirmek	gözetlemek
felaket	gel zaman git zaman	gözetmek
feraset	gelgelelim	gözmek
ferdi	gelin	gözlemlemek
ferdiyet	gelişigüzel	gözlerine
findık kabuğunu	Genç Kalemler	inanamamak
doldurmaz	geniş bir nefes almak	gözlük
fırfırlı	gerçekleştirilmek	göztepe
fırın	gerçekleştirmek	gözü kesmemek
fırlamak	gerçeklik	gözü tutmak
fırtınalı	gereksinim	gözüne uyku
fısıltı	geri çevirmek	girmemek
fışkırmak	geri dönmek	gözünü yummak
fidan	geri vermek	Gurur
fikri	gerili	güçlenmek
filizlenmek	gerilik	güçleşmek
film yıldızı	gevşemek	güldürmek
filozoflaşmak	gezegen	güler yüz
fincan fincan	gezgin	güler yüzlü
fiyonk	gezi	Gülistan
fiziksel	Gırnata	gülmece
folklorik	gibisine gelmek	Gülücük
fotoğrafhane	gidermek	Gümrük
Fransa	gidi	gün batımı
Fransızca	girişimde bulunmak	günah
Freney Şatosu	girişmek	günaha girmek
futbol	gittikçe	gündelik
füze	giydirmek	günlük
gafil	gizem	gürbüz
Gagavuz	göç	gürbüzleşmek
Galileo	göç etmek	güreş tutmak
galip	göçebe	güreşmek
garip	gökkuşağı	gürlemek
garp	gökyüzü	gütmek
gayet	gömülmek	güven vermek
gazete	gönlünden geçirmek	güvenilmek
gece gündüz	gönül almak	güvenmek
gece yarısı	görünüm	güvey
		güzelce

güzelim	haydut	hizmet etmek
Güzellik Ilıcası	hayhuy	hodri
Güzellik Suyu	hayırlı	homurdanmak
haber yollamak	haykırmak	hoş görmek
haberleşmek	haylaz	hoş karşılamak
Hacı	haylazlık	hoşbeş
Hacı Bekir	hayran	hoşbeş etmek
hah	hayran olmak	Hristiyan
hak	hayranlık	Hristiyanlık
hak vermek	hayret	hudut
hâkimiyet	hayret içinde kalmak	hukuk
hakkıyla	haz	hurma
haksızlığa uğramak	hazırcevap	hususiyet
hal(Pazar)	hazırcevaplılık	huy
halay çekmek	hazırlanmak	huzur bulmak
halet	hazret	hüküm sürmek
...hâline gelmek	hazzetmek	hükümdar
halkçılık	he	hükümet
hamiyetsiz	hece	hür
hapı yutmak	hedef	hürriyet
har vurup harman savurmak	hedef almak	hüzün
harap etmek	hediye etmek	ıhlamur
hararet	hekim	ırgat
Harezmi	helal süt emmek	ısınmak
harıl harıl	hele hele	ısırmak
harita	hemşehri	ısıtmak
harman yeri	hep bir ağızdan	ıslatmak
Hasan Ali Yücel	her neyse	ısmarlamak
hasılı	heybe	ibaret
hasret	heybetlenmek	İbni Sina
hasta	heyecanlandırmak	iç çekmek
hastalık	heyet	içi içine sığmamak
haşa	heykel	içinde duymak
haşhaş	hırka	içinden geçmek
haşyet	hırsızlık	içine çekmek
hatır	hısım	içini çekmek
hatır saymak	Hızır Bey	içini yakmak
hatır sormak	hızlandırmak	içtenlik
hatırına gelmek	hızlı	idare
hatırını sormak	Hikmet	iğne atsan yere
hatun	hindi	düşmez
hava(türkü)	Hint	ihanet etmek
havadan sudan	hisse	ihtimal
havlu	hitaben	ihtisas
hayal etmek	hitap etmek	ihtiyacı olmak
hayal gücü	Hitler	ihya etmek

ikileme düşmek	istifini bozmamak	kanatlanmak
ikilik	istiklal	kanatsız
ikişer	iş yapmak	kanepe
ilave etmek	işaret	kanlı
ileri gelen	işçi	kanun
ileri gelmek	iştah	kapalı
ilgi duymak	iştirak	kapıya dayanmak
ilginçlik	İtalyan	kaplı
ilgisizlik	itibar	kaplumbağa
ilik	itimat	kapsül
ilkeli	itiraf etmek	kar
ilkokul	iyi gitmek	kara yel
iltifat	iyi karşılamak	kara yolu
ima	iz bırakmak	Karadeniz
imalı	izin istemek	karalar giymek
imge	izin vermek	Karaman
imkan	izlenimci	karanfil
imkansız	izlenmek	kararlaştırılmak
imparator	izleyici	kargacık burgacık
imtihan vermek	İzmirli Şerbetçi	karınca
imzalanmak	jeneratör	karışık
inanılır gibi değil	kabahat	karikatür
inat	kabarmak	karlı
ince eğrip sık	kabuk	karne
dokumak	kaçırmak	karşı çıkmak
inceden inceye	Kadıköy	karşı karşıya
incelemek	kadife	karşı koymak
incinmek	kâğıt helvası	karşılanmak
incitmek	kahrırlı	karşılaştırmak
İngilizce	kahraman	karşılıklı
inkılap	kaide	kasa
inlemek	kainat	kase
insancıl	kalbur saman içinde	kasvet vermek
inşaat	kaldırılmak	kaş
internet	kaldırım çiğnemek	kat
ipek	kalın	katar
iptidai	kalıp	katıksız
irade	kaleriferli	katılık
iri iri	kalp krizi	katır
irtifa	kambur	katkı maddesi
isim	kamçılama	katkısız
İslam	kamyon	kavgaya tutuşmak
İspanya	kan kırmızı	kavuk
ispinoz	kana susamak	kavurmak
israf	kanal	kavuşmak
İstanbul efendisi	kanarya	kaydetmek

Kaygusuz Abdal
 kayıkçı
 kayısı
 kayıt
 kayıtsız şartsız
 kaynaştırmak
 kaynatmak
 kaz
 Kazak(millet)
 kazan
 (bir yer)kazan
 (biri) kepçe
 kazanç
 kebab
 kebe
 kedi
 kemer
 kendine gelmek
 kendini alamamak
 kerevet
 kertenkele
 kesinlikle
 kestirme
 kestirmek
 keşif
 keşke
 keyfi kaçmak
 kıl
 kılıbık
 kıllanmak
 kıpkırmızı
 kırgınlık
 kırık
 kırık dökük
 Kırım
 kırışık
 kısalmak
 kısım
 kısıtlamak
 kıskanmak
 kıvam
 kıvrak
 kıvrılmak
 kıyamet kopmak
 kıyısından köşesinden
 kız vermek

kızarıp bozarmak
 kızarmak
 kızcağız
 kızdırmak
 kızgın
 kızılılık
 kızmak
 kibar
 kilometre
 kimlik
 kimsesiz
 kimsesizlik
 kimyasal
 kiralamak
 kiraz
 kiremit
 kirli
 kirpik
 kişisel
 kizir
 koca(büyük)
 Koch
 kola
 kolayına gelmek
 kolayını bulmak
 kolaylık
 koltuk
 komutan
 konak
 konsantre
 kontrol
 konuşturmak
 konuşulmak
 kopmak
 kopya
 Kordonboyu
 korkunç
 kovalamak
 kovan
 koz
 kökleşmek
 köklü
 köpek
 kördüğüm
 kötülük
 kredi kartı

kucaklamak
 kucaklaşmak
 kul
 kulağına gitmek
 kulağına inanmamak
 kulak ardı etmek
 kulaktan kulağa
 kule
 kullanılmak
 kulp takmak
 kumral
 kuraklık
 kural
 kuram
 kurban etmek
 kurdele
 kurnazca
 kuru
 kurul
 kuruluş
 kurumak
 kurutmak
 kusura bakmamak
 kuş dili
 kuzeydoğu
 küçüklük
 küçülmek
 kükremek
 küpünü doldurmak
 küskünlük
 Kütahya
 laf etmek
 lahana
 lakap
 lakin
 lal
 lamı cimi yok
 lastik
 latife etmek
 laubali
 lazım gelmek
 leke olmak
 lekelenmek
 lezzetli
 libas
 limon

lira
loşluk
lütfe
lütuf
mağdur
mahâllî
mahiyet
mahsus
mahzur
Makedon
makine
makro
maksat
mal
mana vermek
manav
manevi
mani olmak
Manisa
Marmara Gölü
masa
masal
...-masıyla... -mesi bir
olmak
maskara
masum
maşallahı var
matem
matmazel
mavilik
mayıs
mecbur etmek
mecbur olmak
medenileştirmek
Mehmet
mektep
Melahat
melisa
melodi
meltem
memnun etmek
memnun olmak
memnuniyet
mendil
mendirek
Mendirek Kâzım

mensup
merhaba
merkezi
mermer
mert
mertlik
mesaj
meslek
Mestanoğlu
meşgul
metre
mevsimlik
meydana çıkmak
meyve vermek
mezar
mezun
mezun olmak
mısır
Mısır (ülke)
Milas
millîleştirmek
minare
minik
minnet
misafir etmek
misafirhane
misal
moda
Monet
Montrö
motor
muahede
muamele etmek
mucizevi
muhakkak
muhtaç
muhteşem
muradına ermek
murat
mutsuz
Muzaffer
müderreslik
müessese
mühim
mühür
müjde vermek

mülhem olmak
mümkün
münasebet
mürüvvet
müsaade buyurmak
müstakıl
müşkül
mütareke
namert
namuslu
nasihat
nazik
ne gezer
ne var ki
Ne yazık ki
nefes almak
nefes tüketmek
nefret etmek
nem
neme lazım
net
neticelenmek
neyin nesi
nezle
nice
nihayet
nimet
nisan
nispeten
niyaz
niyet
noksan olmak
noktalı
nöbet
numara
nur inmek
nurlu
nüfus kütüğü
nükte
nüktedan
nükteli
objektif
okkalı
okşamak
okuma yazma
okur

okus pokus	önderlik	pek çok
okutmak	önemsizlik	pekala
olacak gibi değil	öneri	pekiştirmek
olanak	ördek	pekmez
olanca	örgütlü	pembemsi
olumsuz	örmek	pencere
on bir	örnek	pençe
on dokuz	örtmek	perde
on dört	örtülü	peri
onarmak	ötekileşmek	Pertev Naili Boratav
onluk	övünmek	pes etmek
onurlu	öyle gelmek	pespembe
oracık	öyle gelmek	peşin
orman	öyle ya	peşine takılmak
orta hâlli	öz geçmiş	peşrev
ortak	Özbek	petek
ortaklık	özdeyiş	Peter Pan
Ortaköy	özen göstermek	peyda olmak
ortanca	özenmek	piknik
ortaöğretim	özet	pişmek
ortaya koymak	özge	posta kutusu
Osmanlı	özü sözü	pota
ot	özverili	potur
oturma odası	pabucunu dama	prenses
oyalamak	atmak	psikoloji
oyluk	pabuç	püre
oymak	padişah	rab
oyun etmek	pahalı	rahat
oyun oynamak	paket	rahatlatmak
oyuncaklı	Palas Sineması	rahatlık
oyuncu	palmiye	rahatsızlık duymak
öcünü almak	pamukçuk	rastlamak
ödemek	pantolon	rejim
ödeşmek	para pul	rençper
ödül	parayı veren	renk katmak
öfke	düdüğü çalar	renklendirmek
öfkeli	Paris	resim çekmek
Bilmemek ayıp değil	parlamak	ressam
öğrenmemek ayıp	parmağı ağzında	rızasını almak
öğretici	kalmak	rol yapmak
öğütlemek	pastane	Roma
ölçü	Pasteur (Pastör)	rugan
öldüresiye	patık	saatlerce
Ömer Seyfettin	patlamak	sabahı zor etmek
ömrüne bereket	pazı	sabır
öncelik	peçe	sabırsız
	pedagoji	

sabırsızlık
 sabun
 saçma
 saçmak
 sade
 sadeleştirmek
 sadık
 sadrazam
 sağ salim
 sağ(yön)
 sağduyulu
 sağlanmak
 sağmak
 sahi
 sakal bırakmak
 sakatlık
 sakınmak
 sakin
 sakınleştirmek
 saklanmaz
 saksı
 salgın
 Salvador Dali
 saman
 samimi
 sancı
 sandal
 saniye
 sap
 saptanmak
 saray
 sarf etmek
 sarhoş olmak
 sarkıtılmak
 sarsılmak
 sarsmak
 satır
 savunmak
 savunmasız
 sayesinde
 saygı duymak
 saygılı
 saygınlık
 sayıp dökmek
 saymakla bitmemek
 Seher

sekiz on
 sel
 selam
 selam sabah
 selamlamak
 selamlaşmak
 semt
 sene
 serbest
 sergi
 sergilemek
 serin
 serinlemek
 serinletmek
 serpmek
 sersem
 sesini çıkarmamak
 sevdirmek
 seyahat
 Seydi Mahmut
 Hayrani
 seyir
 sıcaklık
 Sıdika
 sık sık
 sıkı
 sıkıntı
 sıkıntı çekmek
 sıkıştırmak
 sınamak
 sınırlı
 sıra gelmek
 sıradan
 sıradanlık
 sırf
 Sırp
 sıtma
 sıvışmak
 sıplatmak
 sızmak
 silindir
 sille
 simge
 Sinan
 sincap
 sinek

sinirli
 sipariş vermek
 siper etmek
 Sipinoza
 Sirkeci
 sivrisinek
 siyahlık
 soğuk almak
 sokak
 sokmak
 soluksuz
 somurtmak
 somut
 sonbahar
 sonuç vermek
 sorumluluk
 sosyete
 soy
 soyadı
 soymak
 soyutlanmak
 sökmek
 söyletmek
 söyleyerek arar
 söz konusu
 söz konusu olmak
 söz vermek
 söze başlamak
 sözlü
 sözlük
 sözünde durmak
 sözünü tutmak
 standart
 stok
 su gibi akmak
 sucu
 sulh
 sultan
 sulu
 sur
 surat
 suretiyle
 suskunluk
 susturmak
 suyun başı
 sürgün vermek

sürme çekmek	takip etmek	tesadüf etmek
sürpriz	talihsiz	teşebbüs
sürüp gitmek	tamamen	teşerrüf etmek
süzülmek	tamamlamak	teşhir etmek
şahan	tanık	teşkilat
şahıs	tanım	teşrif
şahit olmak	tanımlamak	tezgâh
şahsiyet	tanıtılmak	tezkere almak
şaka yapmak	tanzim etmek	tıkalı
şakalaşmak	tarak	tıkamak
şakası yok	tarihsel	tılsım
şakırdatmak	tas	tingir mingir
Şam	tasarlanmak	tıraş etmek
şampiyona	tasavvuf	tırmalamak
şan	tasvir etmek	tırmanmak
şarap	taş koymak	ticari
şarkı söylemek	taş ocağı	tişört
şaşırmak	taşıt	titretmek
şaşkınlık	taşmak	tok
şayak	Tatar	tomurcuk
şayet	tatsız	top
şeftali	tavan arası	toplu
şerefli	tavşanın suyunun suyu	toplumsal
şiddet	tecrübeli	toprağı bol olsun
şikayetçi	tek başına	toptancı
şive	tek tek	topu topu
şoförlük	tek tük	toy
şube	tekerlek	tozpembe
şûra	tekerlemek	tören
şuur	tekil	trafik
şükretmek	teknoloji	Trang
şükür	tekrarlanmak	tropikal
şümüllü	televizyon	tur atmak
şüphesiz	tellal	turna
Tabaklar Ilıcası	temel atmak	turuncu
tabansızlık	temizleyici	tutarsızlık
tabi	tepki	tuvalet
Tacik	tepki vermek	tuzak
tadına varmak	tepmek	tüccar
taharri	terazi	tür
tahassür	terbiyeli	türbe
tahsilli	tereddüt etmek	Türk Dil Kurumu
taht	tereyağı	Türk Dili Tetkik
takdir etmek	terletmek	Cemiyeti
takım	tersine	Türklük
takım taklavat	terslik	türkü

türkü çağırmak	üzgün	yaralamak
türkü söylemek	üzüm	yaramak
uçak	üzüntü vermek	yaratıcı
uçurtma	vaat	yardımlaşmak
ufacık	Vahdettin	yardımsever
ufuk	vakit geçirmek	yarım
uğultu	valla	yarım ağız
ulaştırmak	vapur	yas
uluslararası	var olmak	yaslanmak
ummak	varsa... yoksa...	yastık
umudunu kesmek	Vasfı Rıza Zobu	yaş(ıslak)
umurunda olmamak	vasıta	yaşamsal
un	vasiyet etmek	yaşatmak
UNESCO	vatani	yaşını başını almak
upuzun	vay	yaşlılık
ustura	veda etmek	yatı
uşak	vedalaşmak	yatıp kalkmak
Uşakizade Muammer	vefat etmek	yavaş yavaş
utangaç	ver elini...	yavaşça
utanmak	verilmek	Yavuz
uygun bulmak	vesile	yaygın
uygun olmak	vestiyer	yaygınlaşmak
Uygur	Veysel	yayın
uyku	vitrin	yaymak
uykusuz	vurgulamak	yaz kış
uykuya dalmak	yabani	yazık
uz	yad etmek	yazılı
uzak doğu	yağlı boya	yazılmak
uzaklaşmak	yakamoz	yedi yüz
uzaklık	yakasına yapışmak	yelkenli
uzantı	yakıcı	Yeniçeriler Caddesi
üç beş	yakınmak	yenik düşmek
Üç Yıldız Şekercisi	yakıştırmak	yer almak
ülkü	yaklaştırmak	yer yurt
ümitsizliğe düşmek	yakmak	yere sermek
ün yapmak	yaldızlı	yere vurmak
üretilmek	yalın	yeri olmak
ürküntü vermek	yalın ayak	yerine geçmek
üst baş	yalnızlık	yerini almak
üstlenmek	yanıp tutuşmak	yersiz
üstün	yansımak	yeter de artar
üstünkörü	yansıtma	yeterince
üstünlük	yapay	yetmiş altı
üye	yapayalnız	yıkarmak
üzerinde durmak	yara bere	yıkıcı
üzerine düşmek	yarabbi	yıldırıcı

yıldırım
 yıldız
 yiğit
 yiğitlik
 yinelemek
 yirmi altı
 yirmi beş
 yirmi iki
 yirmi üç
 yiyip içmek
 yoğun
 yok etmek
 yoklamak
 yoksul
 yoksun
 yol açmak
 yol yordam
 yola çıkmak
 yola düzölmek
 yola revan olmak
 yolculuk
 yoluna girmek
 yolunu kesmek
 yordam
 yorgan
 yorgun
 yorgun argın
 yorum
 yorumlamak
 Yozgat
 yöneltmek
 yöneltmek
 yönseme
 yöntem
 yöre
 yukarıdan bakmak
 yumurcak
 yumuşacık
 yumuşaklık
 Yunanlı
 Yusuf
 yuvalanmak
 yuvarlamak
 yüreğı ağızına gelmek
 yüreğı titremek
 yürütölmek

yüz karası
 yüz takınmak
 yüz vermemek
 yüz yüze
 yüzöncü
 yüzüne gözüne bulaştırmak
 zahmetli
 zalimlik
 zanaatkâr
 zannetmek
 zar
 zarflı
 zavallı
 Zehra
 zencefil
 zenginleşmek
 zerre
 zıbın
 zındık
 zırtapoz
 zihin
 zincire vurmak
 Ziraat Bankası
 Ziya Gökalp
 zorbalık
 zorun
 zorunda bırakmak
 zorunda kalmak
 zorunlu
 zorunluluk
 zümre

4.5. 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları Metinlerinin Söz Varlıklarının İçerdiği Ögeler

4.5.1. Metinlerde Geçen Atasözleri : İncelenen 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında geçen atasözleri Tablo 7’de gösterilmiştir :

Tablo 7 : Metinlerde Geçen Atasözleri

ATASÖZLERİ		KİTAP İSİMLERİ			
		KOZA	MEB	TAV	PASİFİK
1	Açtı ağzını, yumdu gözünü.	1			
2	Allah’ın bildiği kuldan saklanmaz.				1
3	Akıl yaşta değil, baştadır.				1
4	Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıptır.				1
5	Bir varmış bir yokmuş.		2		2
6	Boşa koydum dolmadı, doluya koydum almadı.				1
7	Cana gelecek mala gelsin.	1			
8	El, elin eşeğini türkü söyleyerek arar.				1
9	Ev sahibinin bir ev, kiracının bin evi var.		1		
10	Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla.	1			
11	Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.			1	
12	Parayı veren dudugu çalar				1
	Farklı atasözü sayısı	3	2	1	7
	Atasözü sayısı / Farklı söz sayısı	%0,08	%0,08	%0,02	%0,22
TOPLAM		3	3	1	8

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı, atasözleri ve deyimler ile ilgili kazanımları beraber ele almıştır. Programın genel amaçları arasında öğrencilerin; “Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle söz varlığını zenginleştirerek, dil zevkine ve bilincine ulaşmaları ; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri” (MEB, 2006 :4) hedeflenmiştir. Temel dil becerilerinden dinleme / izleme öğrenme alanı ile ilgili kazanımlarda “ Dinlediklerinde / izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.” kazanımı yer almaktadır. (MEB, 2006 : 17). Konuşma öğrenme, alanında ise “Hazırlıklı konuşmalar yapma” amacının kazanımlarından birisi “Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.” (MEB, 2006 : 21) ifadesidir. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma amacına yönelik kazanımlar arasında “ Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.” (MEB, 2006 : 23) ifadesi yer almaktadır. Okuma öğrenme alanının “Söz varlığını zenginleştirme” başlığı altında “ Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.” (MEB, 2006 :28) kazanımı yer almaktadır. Yazma temel dil becerisi başlığı altında “Planlı yazma” ile ilgili kazanımlarda “ Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.” kazanımı ; “Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma” ile ilgili “ Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.” kazanımı yer almaktadır (MEB, 2006 : 31-35). Görüldüğü gibi Türkçe Öğretim Programı’nda atasözleri ve deyimler ile ilgili kazanımlara genellikle “Söz varlığını zenginleştirme” başlığı altında beraber yer verilmektedir. Türkçe Öğretim Programı’nda dört temel dil becerisi olan okuma, dinleme konuşma ve yazma alanlarında atasözleri ve deyimlerin öğretimine önem verilmektedir. Dil öğretiminde kullanılan en etkin kaynaklardan olan ders kitaplarının da atasözleri ve deyimler açısından zengin olması gerekmektedir.

Atasözlerinin sayısı bakımından en zengin ders kitabı Pasifik Yayınlarına aittir. Bu ders kitabı, farklı söz sayısı içerisinde atasözü varlığının metinlere en çok yansıtıldığı kitaptır. MEB ve Koza Yayınları eşit sayıda atasözü içerirken Koza Yayınlarında farklı atasözü sayısı MEB Yayınlarına göre daha fazladır. En fazla farklı söz sayısına sahip olan Tav Yayınları, 1 tane atasözü içermektedir. Programın genel amaçlarının ve kazanımlarının amacına ulaşabilmesinde MEB, Koza ve Tav Yayınlarının sahip olduğu atasözü varlığı yetersizdir. Söz konusu ders kitaplarında farklı söz sayısı içerisinde atasözlerine de yeterli derecede yer verilmemiştir. Dilimizin

atasözleri bakımından zengin olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu durum eksiklik olarak görülmektedir.

4.5.2. Metinde Geçen Deyimler : İncelenen 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında geçen deyimler Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8 : Metinlerde Geçen Deyimler

	DEYİMLER	KİTAP İSİMLERİ			
		KOZA YAYINLARI	MEB YAYINLARI	TAV YAYINLARI	PASİFİK YAYINLARI
1	Acı çek-		1		
2	Acı ver-		1		
3	Acından öl-			1	
4	Aç kal-			1	
5	Açığa al-			1	
6	Ad al-			1	
7	Ad koy-		1		
8	Ad tak-	1	1	3	
9	Ad ver-	1	1	5	3
10	Adam et-		1		
11	Adam sen de	1			1
12	Adı kal-				2
13	Adım at-	1	3	2	1
14	Af dile-				1
15	Afiyet olsun	1			
16	Ağır bas-		1		
17	Ağır gel-		1		
18	Ağırdan al-				1
19	Ağzı yan-				1
20	Ağzına sağlık			1	
21	Ağzından bal ak-			1	
22	Ağzından laf al-			1	
23	Ağzını aç-	2			
24	Ağzının içine baktır-		1		
25	Ah et-			1	
26	Akıl danış-	1			
27	Akıl erdireme-	1			1
28	Akıl et-				1
29	Akıl öğret-				1
30	Akılda tut-			1	
31	Akıldan çık-				3
32	Akıp git-		1	1	
33	Akla gel-	3	1	3	
34	Aklı başına gel-	1			

35	Aklı er-	2		1	
36	Aklına (bir şey) gel-		5		
37	Aklına gel-	1		1	3
38	Aklına getir-	1			1
39	Aklına koy-	1			
40	Aklında kal-				1
41	Aklından geç-				1
42	Aklını kullan-			3	
43	Aklını oynat-	1			
44	Aklını peynir ekmekle ye-				1
45	Alabora ol-		1		
46	Alıp başını git-	1			
47	Alışık ol-	1			
48	Alnının akıyla			1	
49	Altüst ol-	1			
50	Anlamına gel-		1		1
51	Anlayış göster-			1	
52	Araya gir-			1	
53	Arayıp sor-		1		
54	...aşağı....yukarı			1	1
55	Ayakta tut-				1
56	Atbaşı git-		1		
57	Ateşi çık-		1		
58	Ayağa kalk-	2		4	
59	Ayağı yerden kesil-				1
60	Ayağını kaydır-		1		
61	Ayak bas-	2			
62	Ayak uydur-		1		
63	Ayakta kal-				1
64	Ayıbını yüzüne vur-				1
65	Ayıkla pirincin taşını	1			
66	Aykırı düş-			1	
67	Azap ver-			1	
68	Bağrına bas-		2		
69	Bağrına taş bas-				1
70	Bahse gir-		1		
71	Balta girmemiş			1	
72	Bana mısın deme-	2			
73	Bardağı taşır-		1		
74	Baskına uğra-		1		
75	Baş başa kal-			1	
76	Baş eğ-			1	
77	Baş et-	1		1	2
78	Baş koş-	1			
79	Baş tacı et-		1		
80	Baş ver-		1		
81	Başa çık-				1
82	Başı ağrı-				1

83	Başı derde gir-			1	
84	Başı dön-	1			
85	Başına bir hâl gel-	1			
86	Başına dik-				1
87	Başına geç-		1		
88	Başına gel-	5		2	1
89	Başında bulun-			1	
90	Başında dur-	1			
91	Başından geç-	1			
92	Başını ağrıt-	1			
93	Başını kaşıyacak vakit bulama-	1			
94	Başını sok-	1	1		
95	Baştan çıkar-		1		
96	Baygınlık geçir-	1			
97	Belaya çat-	2			
98	Belini bük-			1	1
99	Benim diyen				1
100	Benzine kan gel-				1
101	Bereket ver-		1		1
102	Beşiklik et-			1	
103	Bıraktığı yerde otla-	1			
104	Bildiğini oku-				1
105	Bindiği dalı kes-				1
106	Bir araya gel-		1		
107	Bir araya getir-		1		
108	Bir baştan (uçtan) bir (uca) başa	1	1	1	
109	Bir dikili ağacı olma-				1
110	Bir ol-				1
111	Bir şeye... gözüyle bak-	1			
112	Bir yolunu bul-			2	
113	Birbirine düş-			1	
114	Birbirine gir-			1	1
115	Birbirine kat-				1
116	Bitap düş-			1	
117	Borç al-			1	
118	Borçlu ol-	1			
119	Boşa git-				1
120	Boynunu bük-				2
121	Boyun eğ-	1			1
122	Bozum et-				1
123	Bucak bucak kaç-			1	
124	Buhran geçir-		1		
125	Buyurun cenaze namazına				1
126	Buz tut-			1	1
127	Büyük gel-				1
128	Can alacak nokta				2

129	Can ver-			1	1
130	Can yak-			1	
131	Canı çek-			1	2
132	Canı iste-	1			1
133	Canı sıkıl-			3	2
134	Canı yan-	1			
135	Canına tak de-				1
136	Canını sık-			1	
137	Canını ver-		1		
138	Canını yak-			1	
139	Cesaret al-			1	
140	Cesaret göster-	1			
141	Cesaret ver-	1			
142	Ceza al-			1	
143	Ciddiye al-			2	
144	Çaba göster-	1		1	1
145	Çaba harca-			1	
146	Çekip çevir-				1
147	Çekip git-	1		1	1
148	Çılgılık at-		2		
149	Çıkmaza gir-			1	
150	Çıt çıkma-		1		
151	Çiçek ver-		1		
152	Çift sür-		1	2	1
153	Çil yavrusu gibi dağıl-				1
154	Çocuk kal-	1			
155	Dal ver-	1			
156	Dalıp çık-				2
157	Damga vur-			1	
158	Dar gel-				1
159	Darmadağın et-	1			
160	Davet et-	1	2	3	2
161	Dayak ye-				1
162	Değer ver-	1		2	1
163	Delik deşik et-	1			
164	Demek iste-				4
165	Demem o ki				1
166	Denk düş-			1	
167	Ders al-	1			1
168	Ders çıkar-	1			
169	Ders ver-		1		3
170	Dert yan-			1	
171	Destan düz-	1			
172	Destek ol-			1	
173	Devreye gir-			1	
174	Dikkat çek-	1	2	1	2
175	Dikkat kesil-				1
176	Dikkate al-			7	
177	Dikkati çek-	2	1		
178	Dikkatini topla-		1		
179	Dikte et-	1		2	
180	Dile gel-				1

181	Dile getir-	2	1	3	1
182	Dili çözül-	1	1		
183	Dili var-		1		
184	Dilinden anla-	1			1
185	Dillere destan ol-		1		
186	Direktif ver-			1	
187	Dişten tırnaktan arttır-	1			
188	Diyecek yok				1
189	Diz çök-		1		
190	Dizi dibinden ayrılma-				2
191	Doğru bul-	1			
192	Doğru çık-				1
193	Donup kal-	1	2		
194	Dört bir taraf (yan)	1		5	3
195	Dört gözle bekle-	2	1		
196	Duymazlıktan gel-				1
197	Duyulur duyulmaz				1
198	Dümen kır-	1			
199	Dünyadan haberi olma-		1		
200	Dünyaya gel-	1		1	1
201	Dünyalar (birinin) ol-				1
202	Düzene sok-		1		
203	Eksik etme-				1
204	Eksik olma-			1	1
205	El aç-				1
206	El at-				1
207	El ayak çek-		1		
208	El çırp-			1	1
209	El değiştir-		1	1	
210	El ele ver-		1		
211	Elde et-	4	1		6
212	Elden ele gez-			1	
213	Elden geçir-		2		
214	Elden git-		2	1	
215	Elden ne gelir	1			
216	Ele al-			2	1
217	Ele avuca sığma-		1		
218	Ele geçir-	1		1	
219	Elekten geçir-				1
220	Eli ekmek tut-				1
221	Elinde olma-	1			
222	Elinde ol-			1	2
223	Elinde tut-		1		
224	Elinden al-			1	
225	... elinden çık-				1
226	Elinden düşme-		1		
227	Elinden gel-	2	3	3	
228	Elinden geleni		1		1

	yap-				
229	Elinden iş gel-			1	
230	Elinden tut-	1			
231	Eline bak-		1		
231	Eline düş-		1		
232	Eline geç-	2			1
233	Elini çabuk tut-		1		
234	Elini eteğini çek-				1
235	Elle tutulur gözle görülür		1		
236	Emanet bırak-				
237	Emanet et-			1	1
238	Emek ver-			1	
239	Emin ol-		1	3	1
240	Emir altına al-			1	
241	Ensesinde boza pişir-	1			
242	Ete kemiğe bürün-				1
243	Evvel zaman içinde		1		
244	Evvel zaman içinde kalbur saman içinde				1
245	Ezberinde ol-		1		
246	Fark et-	3	2	6	4
247	Farkına var-	1	1	1	2
248	Farkında ol-	1	2	5	2
249	Fayda et-		1		
250	Faydalı ol-			2	1
251	Faydası ol-	1			
252	Feda ol-	1			
253	Fındık kabuğunu doldurmaz				1
254	Fırsat bil-			1	
255	Fırsat bul-	1		1	2
256	Fırsat kolla-	1			
257	Fırsat ver-	1			
258	Fırsatı kaçır-			1	
259	Fırtına kop-	1			
260	Fikir edin-			1	
261	Fikir ver-	1			
262	Fincancı katırlarını ürküt-	1			
263	Fotoğraf çek-				2
264	Foyası meydana çık-			1	
265	Galip gel-		1		
266	Geç kal-		1		1
267	Geçinip git-				1
268	Geçmiş olsun	2			
269	Gel zaman git zaman				1
270	Gelip çat-	1			

271	Gelip geç-	1			
272	Geniş bir nefes al-				1
273	Gerek duy-			1	
274	Gerek gör-		1	1	
275	Gereksinme duy-		1		
276	Geri çekil-	2		1	
277	Geri çevir-				1
278	Geri çevril-	1			
279	Geri dön-			3	1
280	Geri kal-	3		3	
281	Geri kalma-	2		3	
282	Geri ver-			1	1
283	Gıkı çıkma-		1		
284	Gibi gel-	1	1		
285	Gibi ol-	1		2	2
286	Gibisine gel-				1
287	... gibi yap-			1	
288	Gidip gel-				1
289	Girişimde bulun-				1
290	Göbek at-	1			
291	Göç et-				1
292	Göğüs ger-	1			
293	Gönlü çek-	1			
294	Gönülden geçir-				1
295	Gönlüne göre		1		
296	Gönlünü et-	1			
297	Gönül al-		2	2	1
298	Gönül ver-	1			
299	Görev al		1		
300	Göreyim seni				2
301	Göz açıp kapayınca kadar		1	1	
302	Göz ardı et-		1		
303	Göz boya-			1	
304	Göz göre göre			1	
305	Göz göze gel-			1	1
306	Göz hapsine al-	1			
307	Göz kırp-	2	1		1
308	Göz önünde bulundur-	1			
309	Göz ucuyla bak-	1		1	
310	Göz yum-		1		
311	Gözaydına gel-				1
312	Gözden çıkar-	1			
313	Gözden geçir-	3			1
314	Gözden kaybol-	3			
315	Göze al-	1	1	2	
316	Göze çarp-		1		
317	Gözler önüne ser-	1			
318	Gözleri dolu dolu ol-			1	
319	Gözleri parla-			1	

320	Gözleri yaşar-		1	1	
321	Gözleri yuvalarından uğra-	1			
322	Gözlerine inanma-			1	1
323	Gözlerini aç-			2	
324	Gözlerinin içi gül-		1		
325	Gözü alış-			1	
326	Gözü dal			1	
327	Gözü görme-			1	
328	Gözü iliş-		1		
329	Gözü kay-		1		
330	Gözü kesme-				1
331	Gözü önünde	1			
332	Gözü tut-	1	1		1
333	Gözü yollarda kal-			1	
334	Gözünde büyüt-			1	
335	Gözüne kestir-	1			
336	Gözüne uyku girme-				1
337	Gözünü doyur-		1		
338	Gözünü seveyim	1			
339	Gözünü yum-				1
340	Gözünün önüne gel-			1	
341	Gurur duy-			4	
342	Güçlük çek-			1	
343	Güçlükleri yen-		1		
344	Gülmekten katıl-	1			
345	Gülüp geç-	1			2
346	Günaha gir-				1
347	Güneş al-	1			
348	Günlerden bir gün	1		1	2
349	Güreş tut-				1
250	Güven duy-	2	1		
351	Güven ver-				1
352	Ha deyince			1	2
353	Ha gayret	1		2	
354	Haber ver-	3	4	6	3
355	Haber al-			1	
356	Haber gönder-	2			
357	Haber yolla-		1		1
358	Haberi ol-	1			
359	Hafife al-		1		
360	Hak et-	1		1	
361	Hak kazan-		1	1	
362	Hak ver-				1
363	Hakkından gel-			1	
364	Haksızlığa uğra-				1
365	Hâl hatır sor-	2	2		
366	Halay çek-				1
367	Hâlden anla-		1		
368	Hâli vakti yerinde		1	1	

369	...hâlini al-		1		2
370	... hâline gel-				1
371	Hapı yut-				1
372	Har vurup harman savur-	1			1
373	Harekete geç-			1	5
374	Hasta et-			1	
375	Haşır neşir ol-			1	
376	Hatır say-			1	1
377	Hatır sor-	1		2	2
378	Hatırı için	1			
379	Hatırı sayılır		1		
380	Hatırına gel-				1
381	Hayat geçir-	1			
382	Hayata atıl-		1		
383	Hayata bağla-		1		
384	Hayata gözlerini yum-	1			
385	Hayatını kazan-		1		
386	Hayır yok			1	
387	Hayran ol-		1	1	1
388	Hayret içinde kal-				1
389	Haz ver-	1			
390	Hazır bulun-	1			
391	Hazır ol-	1		1	
392	Hedef al-				1
393	Helal olsun	1			
394	Helal süt em-				1
395	Hesaba kat-			2	
396	Hesap et-	1			
397	Heyecan duy-		1		
398	Hiç değilse	1	1	1	2
399	Hiç olmazsa			1	2
400	Hile yap-		2		
401	Hizmet et-	2	1	1	1
402	Hoş bulduk	1		1	
403	Hoş geldiniz	3		2	
404	Hoş gör-	1		1	1
405	Hoş karşıla-			1	1
406	Hoşa git-	1			
407	Hoşbeş et-			1	1
408	Hoşuna git-		1		2
409	Huzur bul-				1
410	Hüküm sür-				1
411	Hüküm ver-	1		1	
412	İsrar et-		2	4	
413	İşık tut-	2			
414	İcat çıkar-	1			
415	İcat et-	1	1		
416	İçi çek-			1	1
417	İç geçir-			1	
418	İçi açıl-		1		
419	İçi içine sığma-				1

420	İçi yan-	1			
421	İçinde duy-				1
422	İçinden geç-	1			1
423	İçinden gel-	1		1	
424	İçine al-			1	
425	İçine çek-				1
426	İçine işle-			1	
427	İçini çek-				1
428	İçini dök-		1		
429	İçini yak-				1
430	İçli dışlı ol-	2			
431	İdare et-		2	4	
432	İğne atsan yere düşmez				1
433	İhtimal verme-			2	
434	İhtiyaç duy-		1		
435	İkileme düş-				1
436	İleri gel-	3			1
437	İleri sür-	1	1	1	
438	İlgi duy-				1
439	İlgi gör-			1	
440	İlgi göster-		1		
441	İlham ver-		1		
442	İmdada yetiş-	1			
443	İmtihan ver-				1
444	İmza at-		1		
445	İnanılır gibi değil				1
446	İnce eğirip sık doku-				1
447	İpe un ser-	1			1
448	İsmi ver-			1	
449	İstifini bozma-			1	1
450	İş gör-			1	
451	İş yap-				1
452	İşe yara-	1	1	4	
453	İşi aksi git-	1			
454	İşi bit-	1			
455	İşini gör-			1	
456	İştah aç-			1	
457	İyi gel-			1	
458	İyi git-		1	1	1
459	İyi karşı-			1	1
460	İyi ki	1	2		
461	İz bırak-		2	1	1
462	İz sür-			1	
463	İzini kaybet-			2	
464	İzinli ol-	1			
465	İzlenim bırak-		1		
466	Kabuğuna çekil-	1			
467	Kafa yor-			1	
468	Kafasında şimşek çak-	1			
469	Kafasının bir				1

	tahtası noksan ol-				
470	Kalbi çarp-		1		
471	Kaldırım çiğne-				1
472	Kaleme al-		1		
473	Kalp kır-			1	
474	Kan ter içinde kal-			1	
475	Kana susa-				1
476	Kanat çırp-		1		
477	Kapıya dayan-				1
478	Karalar giy-				1
479	Karar al-	1			
480	Karar ver-	1	2	10	
481	Karara var-	1			
482	Karşı çık-	2	1		1
483	Karşı gel		1		
484	Karşı koy-	2			1
485	Karşılık ver-		1	3	
486	Kasvet ver-				1
487	Kaşlarını çat-				2
488	Katıla katıla gül-	1			
489	Katkıda bulun-			1	
490	Kavgaya tutuş-				1
491	Kayıp ver-			1	
492	Kehanette bulun-			1	
493	Kendine gel-	1			1
494	Kendini ada-		1		
495	Kendini alama-				1
496	Kendini... at-		1		
497	Kendini dışarı at-	1			
498	Kendini göster-		1		
499	Kendini kaptır-			2	
500	Kendini topla-	1		1	
501	Kendini... ver-			1	
502	Kendini... vur-			1	
503	Kesintiye uğra-	1			
504	Kestirip at-		1		
505	Keyfi kaç-			1	1
506	Keyfine bak-			1	
507	Keyfini kaçır-		1		
508	Kılıçtan geçir-		1		
509	Kılına dokun-			1	
510	Kıymet ver-		1	1	
511	Kırıp dök-			2	
512	Kıyametler kopar-			1	1
513	Kıymetini bil-			1	
514	Kız ver-				1
515	Kızarıp bozar-				1
516	Kim bilir	1	1	2	3
517	Kin tut-		1		
518	Koku al-			1	
519	Kol gez-			1	
520	Kol kanat ol-	1			
521	Kolağan et-	1			

522	Kolayına gel-				1
523	Kolayımı bul-				1
524	Kolları sıva-			1	
525	Koltukları kabar-			1	
526	Kontrol altına al-		1		
527	Korktuğu başına gel-		1		
528	Korktuğuna uğra-	1			
529	Korku ver-			1	
530	Koruma altına al-		1		
531	Köşeyi dön-			2	
532	Kötülük et-			1	
533	Kötüye kullan-			1	
534	Kucak aç-		1		
535	Kul et-		1		
536	Kulak ardı et-				1
537	Kulağına gel-			1	
538	Kulağına git-				1
539	Kulağına inanama-				1
540	Kulak ver-	2		2	
541	Kulp tak-				1
542	Kusur bul-		1		
543	Kusura bakma-			2	1
544	Kuş uçmaz kervan geçmez		1		
545	Kuşa benze-	1			
546	Kuşku yok			1	2
547	Küçük dilini yut-			1	
548	Küçük düş-	1		1	
549	Kül ol-	1		2	
550	Küpünü doldur-				1
551	Laf et-				1
552	Lamı cimi yok				1
553	Layık gör-			1	
554	Lazım gel-	1	1	4	1
555	Lüzum gör-	1			
556	Mahkemeye ver-			3	
557	Mal et-		2		
558	Mana ver-				1
559	Masraf et-		1		
560	Masrafı çek-	1			
561	Maşallahı var				1
562	Mecbur ol-			2	1
563	Merak sar-			1	
564	Mesaj ver-		1		
565	Meydan oku-	1			
566	Meydana çık-			1	1
567	Meydana çıkar-			1	
568	Meydana gel-			2	3
569	Meydana getir-	1			
570	Meyve ver-				1
571	Mis gibi				5

572	Muamele gör-			2	
573	Mumla ara-			1	
574	Muradına er-				1
575	Musallat ol-			2	
576	Mücadele ver-		1		
577	Müjde ver-	1			1
578	Mümkün ol-	1			2
579	Müsaade buyur-				1
580	Müsaade et-	1		3	2
581	Ne çare	1			
582	Ne de olsa	1			
583	Ne denli			2	5
584	Ne gezer			1	1
585	Ne olursa olsun	1	1	1	2
586	Ne var ki	2	2	7	1
587	Ne yaparsın	1			
588	Ne yazık ki	2	2		1
589	Neden ol-	2	2	2	
590	Nefes al-	2	3		1
591	Nefes nefese kal-			1	
592	Nefes tüket-				1
593	Nefesi kesil-	1			
594	Nesli tüken-		4		
595	Neyin nesi				1
596	Nihayete er-			1	
597	Nur in-				1
598	Nüfuz et-			1	
599	Olacak gibi değil				1
600	Olan oldu			1	
601	On paraya on taklak at-	3			
602	Onuruna dokun-		1		
603	Ortadan kaldır-	1		1	
604	Ortadan kaybol-			1	
605	Ortak et-			1	
606	Ortak ol-	1			
607	Ortaya at-	1		2	
608	Ortaya çık-	2	3	4	
609	Ortaya çıkar-	1		2	
610	Ortaya dökül-	1			
611	Ortaya koy-		2	2	1
612	Oyun et-				1
613	Öç (öcünü) al-		2		1
614	Ödüş patla-			1	
615	Ölçüp biç-			1	
616	Ömrüne bereket				1
617	Ömür geçir-				2
618	Ömür sür-	1			
619	Önde gel-			1	
620	Öne sür-		1	1	
621	Önüne düş-			1	
622	Önüne geç-		2		
623	Örnek al-		2	1	

624	Örnek ver-	2	2		
625	...öyle gel-	2		1	2
626	Öyle ya	1	2		1
627	Özen göster-		1	1	1
628	Özlemini çek-		1		
629	Özür dile-		1		2
630	Pabucunu dama at-				1
631	Pahalıya patla-		1		
632	Paniğe kapıl-			1	
633	Parmağı ağzında kal-				1
634	Parmak bas-		1		
635	Pay al-		1		
636	Pay çıkar-			1	
637	Pes et-				1
638	Peşinde gez-			1	
639	Peşinde koş-			1	
640	Peşine düş-			1	
641	Peşine tak-			2	
642	Peşine takıl-		1		1
643	Peyda ol-				1
644	Pıt pıt at-	1			
645	Pişmanlık duy-			1	
646	Pusuya yat-			1	
647	Rahat et-			1	
648	Rahatsızlık duy-				1
649	Razı ol-		2	2	
650	Rekor kır-		1		
651	Renk kat-			1	1
652	Renk verme-			1	
653	Resim çek-				1
654	Rezil et-	1			
655	Rezil ol-	1			
656	Rızasını al-				1
657	Rol oyna-		2		
658	Rol yap-				1
659	Sabahı zor et-				1
660	Sağ olsun		2		
661	Sahip çık-		2		
662	Sahneye çık-				2
663	Sakal bırak-				1
664	Sakın ha		1		
665	Saltanat sür-			1	
666	Sarıp sarmala-	1			
667	Savaş aç-			1	
668	Savaş ver-	1		1	
669	Savaşım ver-			1	
670	Saygı duy-	2	1	2	1
671	Saygı göster-	1			
672	Sayıp dök-				1
673	Saymakla bitme-	2			1
674	Selam al-			1	

675	Selam dur-	1			
676	Selam ver-	1	3	1	2
677	Serbest bırak-			1	
678	Ses çıkma-			1	
679	Ses ver-			1	
680	Sesi çıkma-	1		1	1
681	Sevinçten uç-	1			
682	Sevk et-		1		
683	Sıkıntı çek-				1
684	Sınav ver-			1	1
685	Sınıfta kal-				
686	Sıra gel-	2	1	1	1
687	Sıraya koy-	1			
688	Sırtı yere gel-			1	
689	Sırtına geçir-		1		
690	Sipariş ver-				1
691	Siper et-		1		1
692	Soğuk al-				
693	Sokağa dökül-			1	
694	Soluğu(bir yerde) al-		1		
695	Soluk al-		1		1
696	Son bul-	1			
697	Sona er-		1	4	2
698	Sonu gel-	1			
699	Sonuç al-		1		4
700	Sonuç ver-			1	1
701	Söz aç-				2
702	Söz açıl-			1	
703	Söz dinle-		1		
704	Söz et-	3	2	3	3
705	Söz konusu ol-	1			1
706	Söz sahibi ol-		1		
707	Söz ver-		2	5	1
708	Söze başla-	1			1
709	Söze karış-		1		
710	Sözü geç-	1			
711	Sözünde dur-			1	1
712	Sözünü kes-			1	
713	Sözünü tut-			1	1
714	Sözünün eri				1
715	Su bas-	1			
716	Su gibi ak-				1
717	Suyun başı				1
718	Sürgün ver-				1
719	Sürme çek-				1
720	Sürüp git-	1	1		1
721	Şak diye	1			
722	Şaka yap-				1
723	Şakası yok				1
724	Şakaya vur-			1	
725	Şart koş-		1		
726	Şaşkına dön-		1	1	

727	Şevke getir-			1	
728	Şeytan görsün yüzünü			1	
729	Şimşek çak-	1	1		
730	Şüphe et-	2	1		
731	Şüphe yok		2	1	
732	Tabanları kaldır-	1			
733	Tadı yok	1			
734	Tadına doyum olma-		1		
735	Tadına var-				1
736	Tanzim et-				1
737	Tarihe geç-	1			
738	Taş koy-				1
739	Taş taş üstünde kalma-	1			
740	Tavır al-				2
741	Tavır takın-			1	
742	Tavşanın suyunun suyu				1
743	Tehdit et-		1		
744	Tekbir getir-	1			
745	Tekme ye-			1	
746	Telaşa düş-			1	
747	Telefon et-	1	1		
748	Temel at-				1
749	Tepki ver-				1
750	Tercüman ol-			1	
751	Ters düş-		1		
752	Ters git-			2	
753	Teselli et-		1		
754	Tetikte bekle-	1			
755	Tezkere al-				1
756	Tıraş et-				1
757	Toprağa ver-			1	
758	Toprağı bol olsun				1
759	Tur at-				1
760	Tut kelin perçeminden	1			
761	Tuzağa düş-				2
762	Türkü çağır-				1
763	Türkü söyle-	1			2
764	Türkü tuttur-			1	
765	Tüylerini diken diken et-			1	
766	Ucuz kurtul-	1			
767	Uğur getir-			1	
768	Uğurlar olsun		2		
769	Umudunu kes-	1			1
770	Umutsuzluğa düş-	3			
771	Uygun bul-		1	2	1
772	Uygun gör-			1	
773	Uyku çek-			1	

774	Uykusu gel-		1		
775	Uykusu kaç-		3		
776	Uykuya dal-	1			1
777	Uykuya yat-			1	
778	Uzak dur-	1			
779	Uzak kal-			1	
780	Uzak tut-		1		
781	Uzun sözün kısası	2	1		
782	Ümidini kes-		1		
783	Ümitsizliğe düş-				1
784	Ün sal-			1	
785	Ün yap-	1			1
786	Ürküntü ver-				1
787	Üstesinden gel-	1	1		
788	Üstün gel-		1		
789	Üstünde dur-			1	
790	Üstüne vazife olma-			1	
791	Üstüne yürü-	1			
792	Üzerinde dur-		1	1	1
793	Üzerine yürü-		1		
794	Üzüntü ver-				1
795	Vakit geçir-			1	1
796	Var ol-	3	1	2	1
797	Varsa...yoksa...			1	1
798	Vay canına	1			
799	Veda et-			1	
800	Vücuda gel-			1	
801	Yakasına yapış-		1		1
802	Yakıp yık-	2		1	
803	Yalan çık-	1			
804	Yanına al-		3		
805	Yanıp tutuş-				1
806	Yanıt ver-			2	
807	Yara al-	1			
808	Yaş ilerle-	1			
809	Yaşını başını al-				1
810	Yatıp kalk-	1		1	1
811	Yazıklar olsun	1	1		
812	Yemeden içmeden	1			
813	Yenik düş-				1
814	Yenilgiye uğra-		1		
815	Yer aç-		1		
816	Yer al-	1	5	3	1
817	Yer et-			1	
818	Yer kapla-		1		
819	Yer ver-	1	1		
820	Yere ser-				1
821	Yere vur-				1
822	Yeri ol-				1
823	Yerinde ol-		1		
824	Yerinde say-			1	
825	Yerine geç-				1

826	Yerine gel-		1		
827	Yerine getir-			3	3
828	Yerine koy-			1	2
829	Yerini al-	1			1
830	Yerini bul-	1			
831	Yerini tut-		1		
832	Yerle bir et-			1	
833	Yeter de artar				1
834	Yeter ki			1	
835	Yiyip bitir-	1			1
836	Yiyip iç-			2	1
837	Yok canım	3	2		
838	Yok et-	7	1	2	
839	Yok ol-	4			2
840	Yol aç-	1		2	1
841	Yol al-	1	2	3	
842	Yol ara-			1	
843	Yol göster-	2			
844	Yola çık-	1	4	4	1
845	Yola (yollara) düş-	1		1	2
846	Yola düzül-			1	1
847	Yola koyul-			1	
848	Yola revan ol-				1
849	Yolcu et-			1	
850	Yoluna gir-			1	1
851	Yolunda git-		1		
852	Yolunu bekle-		1	1	
853	Yolunu bul-			1	
854	Yolunu kes-				1
855	Yolunu tut-				3
856	Yorgun düş-	1			
857	Yön ver-	1			
858	Yukarıdan bak-			1	1
859	Yük ol-			1	
860	Yüreğine su serpil-	1			
861	Yüreği ağzına gel-				1
862	Yüreği kana-			1	
863	Yüreği oyna-		1		
864	Yüreği titre-				1
865	Yüreğine ateş düş-			1	
866	Yüreğine dokun-			1	
867	Yüreğine in-		1		
868	Yüreğine saplan-			1	
869	Yüz takın-				1
870	Yüz tut-			1	
871	Yüz verme-				1
872	Yüz yüze gel-			1	
873	Yüzü gül-		1		
874	Yüzü olma-	1			
875	Yüzüne bakma-			2	
876	Yüzüne gözüne bulaştır-				1
877	Yüzüne kan gel-		1		

878	Yüzünü ağart-		1		
879	Zahmet ol-	1			
880	Zahmete katlan-			1	2
881	Zaman al-		1		
882	Zaman geçir-			1	
883	Zaman kolla-			1	
884	Zapt et-			1	
885	Zarar gör-	1			
886	Zarar ver-			2	
887	Zarara sok-		1		
888	Zararı dokun-		1		
889	Zevk al-	1			
890	Zevk duy-		1		
891	Zihninde şimşek çak-			1	
892	Zihninde yer et-		1		
893	Zihnini çel-		1		
894	Zincire vur-				1
895	Ziyafet ver-			1	
896	Ziyaret et-	1		1	3
897	Zorunda bırak-				1
898	Zorunda kal-	2	2	2	1
899	Zorunda ol-	2		1	4
900	(bir yer)kazan (biri) kepçe				1
	Farklı deyim sayısı	281	254	347	343
	Deyimlerin sayısı / Farklı söz sayısı	%10,2	%9,3	%12,8	%12,6
	TOPLAM	363	323	505	441

2006 Türkçe Öğretim Programı'nda deyim ve atasözlerinin öğretiminde her sınıf düzeyinde aynı kazanımlara yer verilmiştir. Hangi sınıf düzeyinde ne kadar deyim kazandırılması ile ilgili bilgilerin verilmemesi eksiklik olarak görülmektedir. İncelenen Türkçe ders kitaplarında deyim sayısı bakımından en zengin kitap 505 deyim sayısı ile Tav Yayınlarıdır. Bu yayınevini sırasıyla Pasifik, Koza ve MEB Yayınları izlemektedir. Ders kitaplarında örneklenen farklı deyim sayıları açısından da Tav yayınları 347 farklı deyim ile ilk sırada gelmektedir. Bu yayınevini sırasıyla 343 deyim ile Pasifik, 281 deyim ile Koza, 254 deyim ile MEB Yayınları izlemektedir. Deyimlerin, farklı söz sayısına oranında Tav Yayınlarının % 12,8' lik oranını, Pasifik Yayınları % 12,6 ile izlemektedir. Ders kitaplarının deyim sayıları ile , deyimlerin farklı söz sayılarına oranı doğru orantı göstermektedir.

4.5.3. Metinde Geçen İkilemeler : İncelenen 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında geçen ikilemeler Tablo 9’da gösterilmiştir :

Tablo 9 : Metinlerde Geçen İkilemeler

	İKİLEMELER	KİTAP İSİMLERİ			
		KOZA	MEB	TAV	PASİFİK
1	Acele acele	1		2	
2	Acı acı (ötmek)		1		
3	Acı tatlı	1			
4	Açık seçik		1		
5	Açıktan açığa		1	1	
6	Adı sanı				1
7	Ağır ağır	3		1	
8	Ağızdan ağıza	1			
9	Akın akın	1			1
10	Alay alay			1	
11	Allem kallem (etmek)				1
12	Aman aman		2		
13	Ana baba (günü)	1			
14	Anlı şanlı				1
15	Ara sıra	2		2	1
16	Arada sırada	1		1	
17	Arayıp sor-		1		
18	Ardı ardına		1		
19	Ardı arkası			1	
20	Arka arkaya	1			
21	Aşağı yukarı	1	1		
22	Ayrı ayrı	3	1		
23	Az çok	2	1		1
24	Baş başa	1	1	1	
25	Başka başka		1	1	1
26	Başlı başına			3	
27	Baştan aşağı		1		
28	Baştan başa	1			
29	Beş on	2	1	2	
30	Bile bile	1			
31	Bir bir	2			
32	Bir iki		2	5	3
33	Birer birer			2	1
34	Boğum boğum	1			
35	Borç harç				1
36	Boşu boşuna	3			
37	Boy boy	1		2	
38	Bucak bucak			1	
39	Bütün bütün		1		
40	Büyük küçük	1			
41	Cıvıl cıvıl		1		1

42	Çalı çırpı		1		
43	Çarçur (etmek)				1
44	Çarşı Pazar				1
45	Çayır çimen				1
46	Çeşit çeşit			1	
47	Çığlık çığlığa		1		
48	Çığlık çığlık		1		
49	Çıkar çıkmaz			1	
50	Çıtır çıtır	1	1		
51	Çiçek çiçek	1			
52	Çoluk çocuk	2		1	1
53	Dağ dağ	1			
54	Dağ taş		1	1	1
55	Dalgın dalgın	1			
56	Delik deşik	1			
57	Demet demet	1			
58	Der demez				1
59	Dere tepe				1
60	Dereden tepeden				2
61	Derin derin		2	1	1
62	Derli toplu	1			
63	Derme çatma				1
64	Derse desin		1		
65	Dilden dile				2
66	Dilim dilim	1			
67	Diz dize			1	
68	Dizi dizi	2			
69	Doğru dürüst			1	
70	Doğru düzgün			1	
71	Doğrudan doğruya	1		2	
72	Düşe kalka	1			
73	El ele (vermek)		1		
74	Elden ele	3		1	
75	Eninde sonunda			1	
76	Enine boyuna		2		
77	Er geç	1			
78	Eş dost	1			
79	Ezile büzüle			1	
80	Fısıll fısıll			1	
81	Fıslaya fıslaya		1		
82	Fincan fincan				1
83	Fokur fokur	1			
84	Gece gündüz	2	1		
85	Gelen giden	1		1	
86	Gelip git-		2		
87	Gelir gelmez	1			
88	Giderse gitsin		1		
89	Gidip gel-			1	2
90	Girintili çıkıntılı			1	
91	Gitgide	1	2		
92	Gönülden gönüle				1
93	Göz göre göre			1	
94	Göz göze (gel-)				1

95	Güle güle		1		
96	Güle oynaya			2	
97	Gümbür gümbür		1		
98	Günden güne		1		
99	Hafif hafif			1	
100	Hâl hatır (sor-)	2			
101	Harıl harıl				1
102	Haşır neşir			1	
103	Havadan sudan				1
104	Hayal meyal			1	
105	Hele hele			1	1
106	Hemen hemen	2	2	1	2
107	Hıçkır hıçkır (ağla-)				1
108	Hışır hışır	1			
109	Hızlı hızlı	1			
110	Hüngür hüngür	1		1	
111	İç içe	1			
112	İçin için (kız-)	1	1		
113	İçli dışlı	1			
114	İçten içe			1	
115	İkide bir			1	
116	İnceden inceden	1			
117	İnceden inceye				1
118	İnip çık-				1
119	İplik iplik	1			
120	İri iri				1
121	İrili ufaklı			1	
122	İster istemez	1		1	
123	İtiş kakış			1	
124	Kaba saba			1	
125	Kala kala	1			
126	Kargacık burgacık				1
127	Karı koca	2		2	
128	Karşı karşıya				1
129	Kat kat	1			
130	Katıla katıla gül-	1			
131	Kayıtsız şartsız				1
132	Kendi kendin(m)e	8	3	12	6
133	Kesik kesik		1		
134	Kırık dökük				1
135	Kıs kıs	1		1	
136	Kıt kanaat	1	1		
137	Kıvrım kıvrım			1	
138	Kıyısından köşesinden				1
139	Kızara bozara				1
140	Koca koca		1		
141	Kol kanat	1			
142	Kol kola	1			
143	Koşa koşa		1		
144	Koyun koyuna		1		
145	Körü körüne		1		
146	Köşe bucak		2		
147	Köylü kentli	1			

148	Kulaktan kulağa				1
149	Kutu kutu				1
150	Mırıl mırıl	1	1		
151	Mini mini		1		
152	Mor mor			1	
153	Nefes nefese			1	
154	Nereden nereye			1	
155	Nesilden nesile		1		
156	Oflaya puflaya	1	1		
157	Okuma yazma	1		2	1
158	Olsa olsa		1		
159	Olup bit-		1	1	
160	Olursa olsun	1	1	4	1
161	Omuz omuza			1	
162	Ötesine berisine		1		
163	Öyle böyle				1
164	Özene bezene	1			
165	Özü sözü (bir)			1	1
166	Para pul				1
167	Parça parça		1	3	
168	Pat pat	3			
169	Pırıl pırıl	1	2	1	
170	Pıt pıt	1			
171	Pis pis			1	
172	Pisi pisi	6			
173	Rahat rahat		1		
174	Renk renk	2	2	1	
175	Sabah akşam	1	2		
176	Sabah sabah			1	
177	Saf saf (ol-)	1			
178	Sağ salim	1			1
179	Sekiz on				1
180	Selam sabah				1
181	Serin serin		1		
182	Seve seve			1	2
183	Sıcağı sıcağına		1		
184	Sık sık	4	9	1	1
185	Sıkı sıkı		1	1	
186	Sokak sokak		1		
187	Söylene söylene	1			
188	Söz sohbet	1			
189	Sürü sürü		1		
190	Şakır şukur	1			
191	Şaşkın şaşkın			1	1
192	Şırl şırl			1	
193	Şöyle böyle			1	
194	Takım taklavat	1			1
195	Taş taş (üstünde kalma-)	1			
196	Tek tek		1		4
197	Tek tük	1		1	1
198	Teker teker			4	
199	Tekrar tekrar	1			

200	Tıngır mıngır				1
201	Tıpış tıpış	1			
202	Topu topu			1	1
203	Tuhaf tuhaf	1			
204	Türlü türlü	1	1		
205	Ufak tefek		3		
206	Usul usul	2	1		
207	Uzaktan uzağa			1	
208	Uzun uzun	3		3	
209	Üç beş	3	1	1	1
210	Üçer beşer	1			
211	Üst baş	1		1	1
212	Üst üste			1	
213	Üstüne üstüne (yürü-)	1			
214	Vah vah				1
215	Vura vura (öldür-)	3			
216	Yakıp yık-	2			
217	Yan yana		2		4
218	Yara bere				1
219	Yarı yarıya	1	1	1	
220	Yavaş yavaş	3	3	4	1
221	Yayla yayla	1			
222	Yaz kış		1		1
223	Yeni yeni	1	1	1	
224	Yer yer			1	
225	Yerini yurdunu (bul-)				1
226	Yılgın yılgın	1			
227	Yol yordam				1
228	Yorgun argın			1	1
229	Yumuk yumuk				1
230	Yüz yüze			1	1
231	Yüzüne gözüne (bulaştır-)				1
232	Zaman zaman	1	2		3
233	Zırt pırt				1
	Farklı ikileme sayısı	100	73	82	74
	İkileme sayısı / Farklı söz sayısı	% 4,1	% 2,8	% 3,06	% 2,7
	TOPLAM	146	100	121	94

İkilemeler, Türkçede anlamı güçlendirmesi ve pekiştirmesi bakımından önemli bir yer tutmaktadır. İkileme sayısı bakımından en zengin yayınevi 146 ikilemeyle Koza yayınlarıdır. Bu yayınevini sırasıyla 121 ikilemeyle Tav Yayınları, 100 ikilemeyle MEB Yayınları, 94 ikilemeyle Pasifik Yayınları izlemektedir. İkilemelerin farklı söz sayılarına oranlarında da Koza Yayınları 1. sırada, Tav Yayınları 2. sırada, MEB Yayınları 3. sırada, Pasifik Yayınları 4. sıradadır.

İkilemeler ile ilgili Türkçe Öğretim Programında herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir. Türkçe ders kitaplarında anlatım gücünü arttırmak, kavramları zenginleştirmek amacıyla ikilemelerin kullanımına özen gösterilmelidir.

4.5.4. Metinlerde Geçen Kısaltmalar : İncelenen 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında geçen kısaltmalar Tablo 10’da gösterilmiştir :

Tablo 10 : Metinlerde Geçen Kısaltmalar

	KISALTMALAR	KİTAP İSİMLERİ			
		KOZA	MEB	TAV	PASİFİK
1	AB		1	1	
2	ABD		1	4	
3	BÜMAK	3			
4	CHP			1	
5	Doç.		1		
6	Dr.		2	2	
7	İÜ		2		
8	İSKİ			1	
9	MÖ			4	
10	NATO			1	
11	Prof.		1	2	
12	SSCB			1	
13	T.C.		1		
14	TBMM			4	
15	TDK			1	
16	TRT			2	
17	TV		1		
18	UNESCO		1	2	1
	Farklı kısaltma sayısı	1	9	13	1
	Kısaltma sayısı / farklı söz sayısı	% 0,08	% 0,31	% 0,65	%0,02
	TOPLAM	3	11	26	1

Kısaltmalara ders kitaplarında yer verilmesi ve öğrencilerin değişik kısaltmaları tanınması sağlanmalıdır. Kısaltmalar dilde hem söyleyişte hem yazımda ekonomik bir kullanım sağlar. Kısaltmalara getirilen eklerin yazımıyla ilgili hususların da öğrencilere kavratılması açısından ders kitaplarında kısaltmalara belli oranda yer verilmelidir. Kısaltmalar açısından değişik yayınevleri arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Tav Yayınları 26 kısaltma kullanımıyla ilk sıradadır. İkinci sıradaki MEB Yayınları 11 kısaltmaya sahiptir. Koza ve Pasifik Yayınları sadece 1 adet farklı kısaltma

örneklemiştir. Farklı söz sayısı içerisinde kısaltma ifadelerin oranında İlk sırada Tav Yayınları gelirken ,onu sırasıyla MEB, Koza ve Pasifik Yayınları izlemektedir. Tav ve MEB yayınları farklı kısaltmalar örneklerken; Koza ve Pasifik Yayınları farklı kısaltmalar örneklemede yetersiz kalmışlardır.

4.5.5. Metinlerde Geçen Yabancı Kelimeler : İncelenen 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında geçen yabancı kelimeler Tablo 11’de gösterilmiştir :

Tablo 11 : Metinlerde Geçen Yabancı Kelimeler

	YABANCI KELİMELER	KİTAP İSİMLERİ			
		KOZA	MEB	TAV	PASİFİK
1	Bolt	1			
2	Braille	1	1		
3	Caretta		4		
4	Colour me			1	
5	Disleksi			1	
6	Disleksik			1	
7	Dream				1
8	Egzantrik			2	
9	e - mail			4	
10	Heavy			1	
11	Hello				2
12	Horace Mann		1		
13	Jimnasyum				1
14	Kellog Business School			1	
15	Ladies Home Journal		1		
16	Light				1
17	Northwestern			1	
18	Police station				1
19	Post restant			1	
20	Rocky mountain			1	
21	Sawadi ka				1
22	Sorbe				1
	Farklı yabancı kelime sayısı	2	4	10	7
	Yabancı kelime sayısı / farklı söz sayısı	% 0,05	% 0,2	% 0,35	%0,22
	TOPLAM	2	7	14	8

4.5.6. Metinlerde Geçen Özel İsimler : İncelenen 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında geçen özel isimler Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12 : Metinlerde Geçen Özel İsimler

	ÖZEL İSİMLER	KİTAP İSİMLERİ			
		KOZA	MEB	TAV	PASİFİK
1	A.A. Saygun		1		
2	Abdullah				5
3	Abdullah Efendi	2			
4	Abdülhak Hamit			1	
5	Abdülhalim			15	
6	Abdülmennan	1			
7	Abdürrahim			2	
8	Abidinpaşa			1	
9	Acemi Oğlanlar Okulu	1	1		
10	Adana			1	
11	Afet inan			1	
12	Afrika			2	
13	Afyon		1		1
14	Ağırnas	2	1		
15	Ahi	1			
16	Ahmet	2		2	
17	Ahmet Haşim		1		
18	Ahmet Oksal			1	
19	Ahmet Yesevi		1		
20	Akdeniz	2	1	1	
21	Akira Kurosawa				1
22	Akşehir	1			5
23	Akşehir Gölü	1			
24	Akşehirli	1			
25	Alanya			1	
26	Ali			1	
27	Ali Canip				1
28	Ali Rıza Bey	13		1	
29	Alibeyköy Barajı				
30	Aliço				1
31	Allah	3	3	5	9
32	Alman			2	
33	Almanca	2			
34	Almanya	1	1	1	
35	Alphonse Daudet				1
36	Altın Beyinli Adam				1
37	Altın Yaprak Anonim Şirketi	1			
38	Altıyol				

39	Amazon Nehri			2	
40	Amerika	1	2	12	
41	Anadolu	10	25	9	3
42	Anadolu Selçuklu Devleti				1
43	Anamur	4			
44	And Sıradağları			1	
45	Ankara	5	13	6	
46	Ankara Büyükşehir Belediyesi		1		
47	Ankara Halkevi		1		
48	Ankara Kalesi		2		
49	Ankara Üniversitesi			1	
50	Ann Sullivan / Anne Sullivan	7	7		
51	Antalya	1		1	
52	Antony Robbins				
53	Aram			2	
54	Arap	1		11	5
55	Arapça		3	1	2
56	Arcan Ridge		1		
57	Aristo			1	
58	Arjantin			1	
59	Arnavut				1
60	Aroman				1
61	Assuan			4	
62	Asya	1		7	
63	Aşık Garip	1			
64	Aşık Veysel				1
65	At Meydanı		1		
66	Ata			2	6
67	Atatürk	53	29	74	14
68	Avrupa	2		6	2
69	Avrupa Birliği		2		
70	Avrupalı			1	
71	Avustralya		1		
72	Ayasofya	3			
73	Ayasofya Camii	1			
74	Ayşe	3			2
75	Azeri				1
76	Bağdat		1		
77	Bahçekapı				1
78	Bakırköy			2	2
79	Bakü	1			
80	Balıkpazarı				1
81	Balkan			1	
82	Balkan Antantı				1
83	Balkanlı				2
84	Basmahane		1		
85	Başkomutanlık Meydan Savaşı	1			
86	Batı		5		3
87	Bayındır Han			3	
88	Bayram Öztürk		5		

89	Bedia			6	
90	Bedia Muvahhit				2
91	Behzat Budak				3
92	Bekir				1
93	Bergama				3
94	Beyaz Saray	2			
95	Beylerbeyi Sarayı				1
96	Beyoğlu				1
97	Beyşehir			9	
98	1.Alaeddin Keykubat				1
99	1. Dünya Savaşı	2			
100	1.Keykavus				1
101	1. Türk Dil Kurultayı				1
102	Birleşmiş Milletler				1
103	Birleşmiş Milletler Bilim ve Kültür Örgütü			1	
104	Bizans	1			
105	Bodrum				
106	Boğaç Han			26	
107	Boğaziçi Üniversitesi	1			
108	Boğaziçi Üniversitesi Mağara Araştırma Kulübü	1			
109	Bolasan Köyü			3	
110	Bolivya	1			
111	Boston				1
112	Bozkaya Köyü			2	
113	Bozkurt Destanı		1		
114	Bozlar Köyü			1	
115	Börte Çene		1		
116	Braille (Alfabesi)	1	1		
117	Brezilya			1	
118	Budist				1
119	Bulgar				1
120	Bulon Lea				1
121	Bumedyen			1	
122	Burdur	4			
123	Burgiba			1	
124	Bursa		1	1	
125	Bülent	1			
126	Büyük Okyanus			1	
127	Büyük Postane				1
128	Büyükdağ			1	
129	Büyükdere			1	1
130	Büyükşehir Yasası		1		
131	Büyükşehir Belediyesi		2		
132	Cambridge Okulu		1		
133	Cem Eğrikavuk	1			
134	Cemal	3		1	
135	Cemile		1		
136	Cezayir			1	
137	Charles Quint			2	
138	Chiang		4		
139	Cinnah			1	

140	Cumhuriyet Halk Partisi			1	
141	Cumhuriyet Halk Partisi Kongresi			1	
142	Cuzco			1	
143	Çaldıran	1			
144	Çalıkuşu			4	
145	Çamlıca				1
146	Çamurlu	4			
147	Çanakkale		2	1	
148	Çarşamba Pazarı				1
149	Çarşıkapı				1
150	Çengelköy				1
151	Çevre ve Orman Bakanlığı		1		
152	Çin			1	
153	Çinli			1	
154	Çukurpınar	6			
155	Dalaman		1		
156	Darülbeydi				3
157	Demosthenes			2	
158	Deniz				1
159	Descartes				1
160	Dil Tarih Coğrafya Fakültesi			1	
161	Dirse Han			20	
162	Diyarbakır		1		
163	Doğu				2
164	Dolmabahçe Sarayı	1		1	1
165	Don Kişot			2	2
166	Döndü	2			
167	Dumlupınar		1		
168	Dursun				1
169	Dülger Ahmet				1
170	Dünya Kahkaha Yılı				1
171	Dünya Körler Birliği		1		
172	Düzağaç Köyü			12	
173	Ebru				1
174	Edibe				2
175	Edirne	2	2		1
176	Efes Müzesi				1
177	Ege	2			10
178	Ekvator			2	
179	Elif	18			1
180	Emerson				1
181	Eminönü				2
182	Emir Sultan		1		
183	Ender	4			
184	Epimetheus			14	
185	Eratosthenes			8	
186	Erciyes	1			
187	Ergene				1
188	Ergenekon		7		
189	Ergenekon Destanı		2		
190	Ermeni				1

191	Ertuğrul Gazi		1		
192	Erzincan		1		
193	Erzurum		2		
194	Ese				15
195	Eski Eserleri Koruma Derneği			1	
196	Eskişehir		1		2
197	Euclide (Öklit)				1
198	Eyfel Kulesi				1
199	Eyyüb Sultan		1		
200	Falih Rıfkı Atay	1			
201	Farsça		3		1
202	Fatih				1
203	Fatma				1
204	Fenike			7	
205	Ferdinand Macellan			3	
206	Ferhat İle Şirin	1			
207	Feride			4	
208	Feridun Nafiz Uzluk			3	
209	Fethiye			2	
210	Fikret	1			
211	Filipinler			1	
212	Fletcher		3		
213	Flostratus				1
214	Francisko Pizaro			1	
215	Fransa	2		1	1
216	Fransız	2		5	2
217	Fransızca	1	1		1
218	Freny Şatosu			1	1
219	Gagavuz				1
220	Galileo				1
221	Gandi			1	
222	Gazi (Mustafa Kemal)	3	18	1	4
223	Gazipaşa İlkokulu			1	
224	Gemiler Adası			1	
225	Genç Kalemler				1
226	Gençliğe Hitabe	5		3	
227	General Liztman			2	
228	Gesi	1			
229	Gırnata			1	1
230	Giresun			3	
231	Girit	1			
232	Göktürk		11	1	
233	Göreme	3			
234	Görme Engellileri Derneği		1		
235	Göztepe				1
236	Gung				8
237	Gül				14
238	Gül Baba		1		
239	Güllük				21
240	Güner Ümit			5	
241	Güney Amerika			9	
242	Gürcü			1	

243	Güzellik Ilcası				1
244	Güzellik Suyu				1
245	Hacettepe Hastanesi		1		
246	Hacı	1			1
247	Hacı Bekir				1
248	Hacıakif Adası			5	
249	Hâkimiyet-i Millîye	1			
250	Halep			1	
251	Halil	2			
252	Hamit				2
253	Hanboğazı Deresi			1	
254	Harezmi				1
255	Hasan Ali Yücel				1
256	Hasan Doğan	1			
257	Hatay			1	
258	Hatbin Adası			1	
259	Hayat Apartmanı	1			
260	Haydar	1			
261	Haydar Baba'ya Selam		1		
262	Haydarpasa		1		
263	Hayriye	1			
264	Hayrullah			8	
265	Hazreti Ali Cengi	1			
266	Helen Keller(Hellen Keller)	21	40		
267	Helimin Adası			1	
268	Hermes			16	
269	Hermiyas				30
270	Hıristiyan			1	1
271	Hıristiyanlık			2	1
272	Hızır Bey				1
273	Hikmet				1
274	Himalaya	1			
275	Hindistan			1	2
276	Hint				1
277	Hitler				1
278	Horatius			2	
279	Hortu (Hortu Köyü)	1			2
280	Howard Gardner	1			
281	Huriser	1			
282	Isparta			1	
283	Işık Yenersu			1	
284	İtir	1			
285	İblis Burnu			1	
286	İbni Sina				1
287	İbrahim Paşa	1			
288	İbrahim Paşa Konağı		1		
289	İbrani			1	
290	İbranice			1	
291	İçel		1		
292	İda				
293	İdris	6			4
294	İhsan			6	
295	1.Dünya Harbi /Savaşı	1		1	

296	İlyas	1			
297	İngilizce	1		3	1
298	İngiltere		1	1	
299	İnka			15	
300	İran	2			
301	İranlı	2	1		
302	İsa		1		
303	İskenderiye			6	
304	İslam		2	1	1
305	İslamiyet			1	
306	İsmail	6			
307	İsmet İnönü			1	
308	İspanya	2		7	1
309	İsrail			1	
310	İstanbul	16	16	14	18
311	İstanbul Üniversitesi		1		
312	İstiklal Marşı		4		
313	İsveç			1	
314	İşsu Ürünleri Üretimi Araştırma ve Uygulama Birimi		1		
315	İtalya				
316	İtalyan				1
317	İzmir			5	3
318	İzmirli Şerbetçi				1
319	Japonya			1	
320	Jean	1			
321	Jean Bernard	1			
322	Jean J. Rousseau		1		
323	John Macy		1		
324	Jonathan Livingston		26		
325	Kadıköy				1
326	Kadir	1			
327	Kafkas			1	
328	Kâğıthane	3			
329	Kale ve Çevresini Koruma Geliştirme Projesi		1		
330	Kamuran			2	
331	Kanuni Sultan Süleyman (Kanuni)	12		2	
332	Kapalı Çarşı		1		
333	Kara Ada			2	
334	Karacaahmet				
335	Karacaören Koyu			1	
336	Karadeniz			2	1
337	Karakeçili Aşireti		1		
338	Karaman				1
339	Karapınar			2	
340	Karatay Kervansarayı		1		
341	Kars		1		
342	Kastamonu			1	
343	Kayan		4		
344	Kayat		1		

345	Kaygusuz Abdal				1
346	Kayseri	2	3		
347	Kazak				1
348	Kazılık Dağı			1	
349	Kâzım				2
350	Kelebekler Vadisi			1	
351	Keloğlan				9
352	Kerem ile Ash	1			
353	Kıdrak Tabiat Parkı			1	
354	Kınalı Dağ		2		
355	Kırım				1
356	Kız Kalesi		3		
357	Kızıl Ada			2	
358	Kızılderili	10		7	
359	Koch (koh)				1
360	Kolombiya Üniversitesi		2		
361	Konya	2	2	5	3
362	Konya Mevlâna Müzesi			1	
363	Kordonboyu				1
364	Koyunpazarı		1		
365	Körler Vakfı	2			
366	Köse				37
367	Köse Dağı				2
368	Kristof Kolomb			1	
369	Kurtuluş Savaşı	5	2	1	2
370	Kurucaova			2	
371	Kuşadası			5	
372	Kültür Bakanlığı		1	2	
373	Kürşad Oğuz			1	
374	Kütahya		1		1
375	Ladies Home Journal		1		
376	Laminako Ateak				
377	Latin			3	
378	Leyla	1			
379	Lima			3	
380	Lister Hill		1		
381	Londra	1	1		
382	Londralı	1			
383	Lütfü Paşa	3	1		
384	Maçan	3			
385	Mağlova Kemerli			1	
386	Mahmutpaşa		1		
387	Makedon				1
388	Malatya		3		
389	Manastır			1	
390	Manisa				
391	Maraş			1	
392	Mark Twain	1			
393	Marmara Gölü				1
394	Mehmet			4	1
395	Mehmet Akif		16		
396	Mehmetçik		2	2	
397	Meke Gölü			2	

398	Melahat				1
399	Melek	4			
400	Mendirek Kâzım				1
401	Mersin		1	2	
402	Mestanoğlu				1
403	Mevlâ		3		
404	Mevlâna		1	1	
405	Mevlevi			2	
406	Meztizto			1	
407	Mısır	2		3	1
408	Milas				1
409	Milletler Arası Yunus Emre Sevgi Yılı				
410	Millî Eğitim Bakanı			1	
411	Millîyet	2			
412	Mimar Sinan / Sinan	61	12		
413	Misak-ı Millî			1	
414	Machu Picchu			1	
415	Monet				1
416	Montaigne			1	
417	Montrö				1
418	Mores				8
419	Muğla		1	1	
420	Musa	8	1		2
421	Mustafa Kemal	6	2	22	6
422	Mustuk			5	
423	Muzaffer				1
424	Muzaffer Tayyip Uslu		1		
425	Münevver			1	
426	Müslüman			2	4
427	Naci Girginsoy	3			
428	Nadire	4			
429	Nancy				12
430	Nasır			1	
431	Nasreddin Hoca	4			21
432	Nazım	1			
433	Nazmiye	1			
434	Necatibey İlkokulu			1	
435	Necla	1			
436	Nedime			1	
437	Nehru			1	
438	New York		2		
439	Newton		1		
440	Niyazi	7			
441	Notre Dame de Sion			1	
442	Nuri Conker			1	
443	Nutuk	14		7	
444	O belde		1		
445	Oğüst			2	2
446	Oğuz			1	
447	Oğuz Han			1	
448	Olympos Dağı			2	
449	Orhun Yazıtları			1	

450	Orta Avrupa	1			
451	Orta Doğu			4	
452	Ortaköy				1
453	Osman	4			1
454	Osman Atilla		2		
455	Osmanlı	1		2	1
456	Osmanlı İmparatorluğu	1			
457	Osmanlıca		1		2
458	Ozmo			2	
459	Ödemiş	1			
460	Ölüdeniz			5	
461	Ömer Asım Aksoy /Aksoy	23			
462	Ömer Seyfettin				1
463	Önder	2			
464	Özbek				1
465	Pakistan			1	
466	Palas Sineması				1
467	Pamukkale Üniversitesi		1		
468	Pandora			28	
469	Paris				1
470	Pasteur (Pastör)		1		1
471	Pertev Naili Boratav				1
472	Peru			5	
473	Peter Pan			4	1
474	Picasso		1		
475	Polly				8
476	Polyanna				11
477	Potekizli			1	
478	Ptolemaios			4	
479	Radcliffe Koleji / Üniversitesi	1	1		
480	Rasim			9	
481	Rıfat	1			
482	Robinson Crusoe		7		
483	Rodos			1	
484	Roma			2	
485	Romalı				1
486	Romanya			1	
487	Rumeli	2			
488	Rus			1	
489	Rusya / Rusya Federasyonu		1	3	
490	Ruşen Eşref Üneydin	1			
491	Rüstem Paşa	4			
492	Safahat		4		
493	Sahir Erman		1		
494	Saim	1			
495	Sakarya			1	
496	Sakarya Nehri		1		
497	Sakarya Savaşı	1			
498	Salvador Dali				1
499	Samanpazarı			2	
500	Samsun		1		2
501	Sarah Fuller		1		

502	Sarı Selim	1			
503	Seferber Mevcudunda Takım Bölük ve Taburun Muharabe Talimleri			1	
504	Seher				1
505	Selanik				2
506	Selçuklu	2	2		2
507	Selim	20			
508	Selimiye Camii		1		
509	Semini Helvası		1		
510	Serpil	1			
511	Seydi Mahmut Hayrani				1
512	Seyfi Baba				3
513	Sezar	1			
514	Sıdika				1
515	Sıhhiye		1		
516	Sırp				1
517	Silifke		1		
518	Sinan Ogan		1		
519	Sinan Paşa				1
520	Sipinoza				1
521	Sirakuza				2
522	Sirkeci		1		1
523	Sivas		5		
524	Sivrihisar	1			5
525	Sofya	1		1	
526	Soguk Savaş			1	
527	Söğüt İlçesi		2		
528	Söylev	3			
529	Su Ürünleri Fakültesi		2		
530	Suha Umur		1		
531	Suna	1			
532	Suriye			1	
533	Süleymaniye Camii	3	2		
534	Sümer			7	
535	Syn				6
536	Şadi				2
537	Şam			1	1
538	Şavşatlı Aşık Kamber	1			
539	Şehriyar		1		
540	Şehzade Camii	1			
541	Şerife Hatun	2			
542	Şevket	10			
543	Şıhlı Köyü	1			
544	Şili	1			
545	Tabaklar İlçesi				1
546	Tacik				1
547	Tanrı	10		15	4
548	Tatar		1		1
549	Tavşan Adası			1	
550	Tatvan		1		
551	Tayca				1
552	Tayland				2

553	Tazarrunname				1
554	Tazı Köyü			7	
555	Tebriz		1		
556	Tecerli Köyü	1			
557	Timur	2			
558	Titikaka Gölü			1	
559	Togan	1			
560	Topkapı Sarayı		1		
561	Toroslar	3			
562	Trakya			1	
563	Trang				1
564	Tukuz		4		
565	Tunca Bengin	1			
566	Tunus			1	
567	Tur Dağı		1		
568	Tuz Gölü			1	
569	Türk	11	51	31	25
570	Türk Dil Kurumu	1		2	1
571	Türk Dili Tetkik Cemiyeti				1
572	Türk Dünyası Tarih Dergisi		1		
573	Türk Tarih Kongresi			3	
574	Türk Tarih Kurumu			2	
575	Türkçe	10	4	2	8
576	Türkiye		7	18	5
577	Türkiye Cumhuriyeti	1	1	4	
578	Türklük				1
579	Türkmen				8
580	Türülken		1		
581	Ulus			1	
582	Uluslararası Yunus Emre Yılı		1		
583	Uşak		1		
584	Uşakizade Muammer				1
585	Uygur				1
586	Uzak doğu				1
587	Üç Yıldız Şekercisi				1
588	Üçüncü Murat	1			
589	Üsküdar	1	1		
590	Vahdettin				1
591	Vahide	7			
592	Van	1			
593	Van Gölü		1	1	
594	Varşova	1			
595	Varşova Paktı			1	
596	Vasfı Rıza Zobu				1
597	Vjaceslav Pantijuklina	1			
598	Voltaire (Volter)			2	2
599	Washington	1			
600	Win				8
601	Yakup Kaska		3		
602	Yalçın Çınar	1			
603	Yapılı Köyü	1			
604	Yardımseverler Derneği				3

605	Yaşar	3			
606	Yavuz /Yavuz Sultan Selim	3			1
607	Yengeç Dönencesi			1	
608	Yeni Lisan				3
609	Yeni Zelanda		1		
610	Yeniçeri Ocağı		1		
611	Yeniçeriler Caddesi				1
612	Yeşildağ			2	
613	20. Kültür Turizm ve Fındık Festivali		1		
614	Yozgat				1
615	Yörük Bayramı		1		
616	Yunan	2			
617	Yunanlı			2	1
618	Yunus Emre		16		
619	Yunus Emre Oratoryosu		1		
620	Yunus Nadi			1	
621	Yusuf				1
622	Yusuf Ağa	1	2		
623	Zabit ve Kumandan/Zabit ve Kumandan ile Hasbihâl			2	
624	Zehra				1
625	Zeus			4	
626	Zeyniler Köyü			1	
627	Ziraat Bankası				1
628	Ziya Gökalp				1
629	Ziya Umur		1		
630	Zümrüdüanka		2		
	Farklı özel isim sayısı	160	161	229	209
	Özel isimlerin sayısı / farklı söz sayısı	% 17,1	% 14,9	% 20,3	% 16,5
	TOPLAM	606	518	803	578

Dört farklı yayınevine ait ders kitabı incelendiğinde özel isimlere en fazla yer verilen kitap 803 özel isimle Tav Yayınlarıdır. İkinci sırada 606 özel isimle Koza Yayınları, üçüncü sırada 578 özel isimle Pasifik Yayınları, dördüncü sırada 518 özel isimle MEB Yayınları gelmektedir. Özel isimlerin sayısının farklı söz sayısına oranının da Tav Yayınları birinci, Koza Yayınları ikinci, Pasifik Yayınları üçüncü, MEB Yayınları dördüncü sırada gelmektedir. Özel isimlerin içerisinde farklı özel isimlerin örneklendirilmesinde Pasifik Yayınları birinci sırada, MEB Yayınları ikinci sırada, Tav Yayınları üçüncü sırada, Koza Yayınları ise dördüncü sıradadır.

Türkçe Öğretim Programında özel isimlerle ilgili dil bilgisi amaç ve kazanımlarında açıklamalar kısmında “Özel isim, cins isim, teklik, çokluk, topluluk ismi ; somut isim, soyut isim konuları ele alınır. Çokluk eki ve işlevlerine değinilir.

Özel isimlerin yazımına yönelik kurallarla ilgili gerekli ilişkilendirme yapılır .” denilmektedir. Etkinlik örneği olarak da özel isim, cins isim ve topluluk isimleriyle ilgili kelime listeleri yapılmasını önermektedir (MEB, 2006 : 42). Yazma öğrenme alanı içerisinde doğrudan özel isimlerin yazımına yönelik olmasa da “ Yazım kurallarını kavrayarak uygular.” (MEB, 2006 : 36 - 40) kazanımı özel isimlerin yazımını da kazandırmayı hedeflemektedir.

Dört farklı yayınevine baktığımızda özel isimlerin çoğunun çeşitli kişi isimleri, yer ve mekân isimleri olduğu gözlenmiştir. Koza Yayınlarında 76 kişi , 63 yer ve mekân ismi ; Tav Yayınlarında 63 kişi, 112 yer ve mekân ismi, MEB Yayınlarında 49 kişi, 72 yer ve mekân ismi ; Pasifik Yayınlarında 83 kişi, 68 yer ve mekân ismi yer almaktadır.

2006 Türkçe Öğretim Programında “Atatürkçülükle ilgili konular ve açıklamalar” kısmında her sınıf düzeyi için farklı açıklamalar yer verilmiştir. Her dört yayınevinde de Atatürk, Gazi, Mustafa Kemal isimlerinin geçmesinin Atatürkçülük kazanımlarına uygun olduğu söylenebilir.

Atatürkçülük temasında 8.sınıf kazanımları açıklamalar kısmında “ Atatürk’ün yazdığı eserlerin adları belirtilecek ; Atatürk’ün Nutuk (Söylev) adlı eserinin hangi olayları konu aldığı ve Nutuk (Söylev)’un Atatürk tarafından hangi yılda okunduğu açıklanacaktır.” (MEB,2006 : 52) ifadesi yer almaktadır. Koza Yayınlarında Nutuk, Söylev, Gençliğe Hitabe ; Tav Yayınlarında Gençliğe Hitabe, Nutuk, Zabit ve Kumandan ile Hasbihâl, Seferber Mevcudunda Takım Bölük ve Taburun Muharebe Talimleri gibi Atatürk’ün eserleri yer almaktadır. MEB Yayınları ve Pasifik Yayınlarında bu isimlerin geçmemesi Atatürkçülük kazanımlarına uymamaktadır.

Atatürkçülük teması açıklamaları arasında “Atatürk ile ilgili anılar okunarak/ izlenerek/ dinlenerek anıda geçen olaylar anlatılacak ve anının ana fikri açıklanacaktır.” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2006 : 52). Koza yayınlarında Ruşen Eşref Ünaydın, Falih Rıfkı Atay ; Tav Yayınlarında M. Nuri Conker, Yunus Nadi, Afet İnan ; Pasifik yayınlarında Vasfi Rıza Zobu, Bedia Muvahhit gibi isimlerin yer alması Atatürkçülük kazanımlarına uygunluk göstermektedir.

Tav Yayınlarında geçen Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi gibi Atatürk’ün açılmasına öncülük ettiği kurumların isimleri Atatürkçülük kazanımlarıyla uyumaktadır. Türk Dil Kurumu, Koza ve Pasifik

Yayınlarında bir kez geçerken MEB Yayınlarında bu kurumların isimlerinin geçmemesi kazanımların gerçekleştirilmesi bakımından eksiklidir.

Türkçe dersinin değer öğretimi açısından önemli bir ders olduğu düşünüldüğünde ünlü eserlerin, akımların, Türk bilginlerinin, sanatçıların, düşünürlerin, devlet adamlarının isimlerinin ders kitapları aracılığıyla öğrencilere tanıtılması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında Tav Yayınlarında Abdülhak Hamit, Kanuni Sultan Süleyman, Mevlâna, Çalığışu ; Koza Yayınlarında Mimar Sinan, Ferhat ile Şirin, Nasreddin Hoca, Üçüncü Murat, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman, Şavşatlı Aşık Kamber, Aşık Garip, Kerem ile Aslı ; MEB Yayınlarında, Safahat, Mehmet Âkif, Yunus Emre, A.A. Saygun, Mimar Sinan, Mevlâna, Ahmet Yesevi, Şehriyar, Ertuğrul Gazi, Ahmet Haşim, Ergenekon Destanı, Bozkurt Destanı ; Pasifik Yayınlarında Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, 1. Alaeddin Keykubat, 1. Keykavus, Ali Canip, Aşık Veysel, Harezmi, İbni Sina, Kaygusuz Abdal, Nasreddin Hoca, Seydi Mahmut Hayrani, Genç Kalemler gibi şair, yazar, eser, devlet adamı, sanatçı, edebiyat akımı isimlerinin yer alması, öğrencilere Türk kültür ve düşünce yapısının aktarılması açısından önem taşımaktadır.

Ders kitaplarında yer alan farklı kıta, coğrafya, ülke, şehir, bölge isimleri öğrencilerin coğrafi bilgilerinin yanı sıra, genel kültürlerinin de artmasına yardımcı olmaktadır. Afrika , Asya, Mısır, Tunus, Cezayir, İsveç, İtalya, İzmir, Sakarya, Hatay, Alanya, Bodrum, Almanya, Çin, Arjantin, Peru, Bağdat, Fransa, İsveç, İtalya, Japonya gibi kıta, ülke, şehir isimleri geçmektedir. Bu isimlerin yanı sıra Türkiye’de yer alan İstanbul, Ankara, Afyon, Adana, Akşehir Gölü, Efes Müzesi, Süleymaniye Camii, Selimiye Camii, Beylerbeyi Sarayı, Ayasofya Camii, Dolmabahçe Sarayı, Sakarya, Samsun gibi yer ve mekân isimleri de öğrencilere tanıtılmaktadır.

Ders kitaplarında Montaigne, Sokrates, Euclide, Emerson, Voltaire, Don Kişot, Sipinoza, Mark Twain, J.J.Rousseau gibi dünyaca tanınmış felsefeci, yazar, düşünür, eser isimleri yer almaktadır.

Eski Türk devletleri ve tarihimizi yansıtan savaş, antlaşma isimleri 1, Dünya Savaşı, Başkomutanlık Meydan Savaşı, Kurtuluş Savaşı, 2. Dünya Savaşı, Montrö, Balkan Antantı, Çaldıran Seferi, Selçuklu Devleti, Anadolu Selçuklu Devleti gibi özel isimlere yer verilmesi Türk tarihinin öğrenilmesine katkı sağlayacaktır.

4.5.7. Metinlerde Geçen Özdeyişler: İncelenen 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında geçen özdeyişler Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13 : Metinlerde Geçen Özdeyişler

ÖZDEYİŞLER		KİTAP İSİMLERİ			
		KOZA	MEB	TAV	PASİFİK
1	Benim manevi mirasım ilim ve akıldır.			1	
2	Eğitimdir ki bir milleti ya hür ya müstakil ya şanlı ya yüksek bir cemiyet hâlinde yaşatır ya da bir milleti esaret ve sefaletle terk eder.			1	
3	Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.		1		
4	Kimileri yalnız taklit edebilir sandıklarını överler.			1	
5	Ne mutlu Türk'üm diyene !		1		
6	Öğretmenler ! Yeni kuşak sizin eseriniz olacaktır.				1
7	Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.				1
8	Yarım iyiler gittiğinde, tam iyilerin geleceğine yürekten inan.				1
9	Yurtta barış, dünyada barış.			1	
10	Türk, öğün, çalış, güven!	1			
	Farklı özdeyiş sayısı	1	2	4	3
	Özdeyişlerin sayısı / farklı söz sayısı	% 0,02	% 0,05	% 0,11	% 0,07
TOPLAM		1	2	4	3

Özdeyişler açısından en zengin ders kitabı Tav Yayınlarıdır. Bu yayınevini Pasifik, MEB ve Koza yayınları izlemektedir. Farklı söz sayısında özdeyişlerin oranının en yüksek olduğu kitap % 0,11 ile Tav Yayınlarıdır. Özdeyişler, ünlü kişilerin, sanatçıların, bilim adamlarının, düşünürlerin dünya görüşünü, bilgisini aktaran ilkeli sözlerdir. Ders kitaplarını bu tür öğretici ve düşündürücü sözler yönünden daha özenli hazırlanması gerekmektedir.

4.5.8. Metinde Geçen İlişki Sözleri (Kalıp Sözler) : İncelenen 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında geçen ilişki sözleri Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14 : Metinlerde Geçen İlişki Sözleri (Kalıp Sözler)

	İLİŞKİ SÖZLERİ	KİTAP İSİMLERİ			
		KOZA	MEB	TAV	PASİFİK
1	Afiyet olsun	1			
2	Ağzına, diline sağlık			1	
3	Allah aşkına		1	1	
4	Allah başımızdan eksik etmesin			1	
5	Allah kahretsin			1	
6	Allah korusun		1		
7	Allah razı olsun			2	
8	Allah’a emanet olun	1			
9	Aşk olsun			1	
10	Bereket versin		1		1
11	Bileğin sağlam, kılıcın keskin olsun			1	
12	Buyrun				1
13	Canın sağ olsun	2			
14	Çok yaşa			1	
15	Evvel Allah	1			
16	Eyvallah		1		
17	Geçmiş olsun	2			
18	Güle güle oturun		1		
19	Haşa			1	
20	Hayırlı işler		1		
21	Helal olsun	1			
22	Hoş bulduk	1		1	
23	Hoşçakalın			1	
24	Hoş geldin / geldiniz	4		2	
25	İnşallah		3		
25	İyi geceler				2

26	İyi günler		1		
27	Kolay gelsin		1		
28	Kolayı başına gelsin		1		
29	Maşallah			2	
30	Ne zahmet ettin	1			
31	Ömrüne bereket				1
32	Özür dilerim				1
33	Sağ olsun		2		
34	Tanrı uzun / sağlıklı ömür versin			1	2
35	Teşekkür ederim	1		1	1
36	Toprağı bol olsun				1
37	Uğurlar olsun		1		
38	Yaşasın		1	2	
39	Yazıklar olsun	1	1		
40	Zahmet ettin	1			
41	Zahmet oldu	1			
	Farklı ilişki sözü sayısı	13	14	16	8
	İlişki sözü sayısı / farklı söz sayısı	% 509	% 0,49	% 507	% 0,28
TOPLAM		18	17	20	10

İlişki sözleri, toplumların, kültürüne, yaşayış biçimlerine, insan ilişkilerinin ayrıntılarına ışık tutmaktadır. Bu nedenle ana dili öğretiminde kullanılan ders kitaplarında ilişki sözlerin kullanımına yer verilmelidir. Tav Yayınlarında 20 ilişki sözüne yer verilirken, MEB yayınlarında 17, Koza Yayınlarında 18, Pasifik Yayınlarında 10 ilişki sözüne yer verilmiştir. Tav Yayınları 16 farklı ilişki sözlerinin örneklendirirken, Koza Yayınları 13, MEB Yayınları 14 farklı örnek vermişlerdir. Pasifik Yayınları ise 8 farklı ilişki sözü ile son sıradadır. İlişki sözlerinin farklı söz sayılarına oranlarında da Koza yayınları birinci, Tav Yayınları ikinci, Pasifik Yayınları dördüncü sıradadır. İlişki sözleri açısından Koza, MEB ve Tav Yayınları, Pasifik Yayınlarına göre daha özenli hazırlanmıştır.

4.5.9. Temalara Göre Söz varlığı Unsurları

Koza Yayınları 8. sınıf Türkçe ders kitabında söz varlığı unsurlarının temalara göre dağılımı Tablo 15'te gösterilmiştir :

Tablo 15 : Koza Yayınları Türkçe Ders Kitabı Temalara Göre Söz Varlığı Unsurları

TEMALAR	Deyim Sayısı	Atasözü Sayısı	İkileme Sayısı	İlişki Sözü Sayısı	Yabancı Kelime Sayısı	Kısaltmalar Sayısı	Özdeyiş sayısı
Kişisel Gelişim	77	-	17	6	1	-	-
Atatürk	37	-	3	-	-	-	1
Millî Kültür	84	2	42	4	-	-	-
Toplum Hayatı	55	1	30	7	-	-	-
Duygular	51	-	30	-	-	-	-
Doğa ve Evren	68	-	20	1	1	3	-

Tablo 15'teki verilere göre Koza Yayınları Türkçe ders kitabında deyim, atasözü ve ikileme sayısının en fazla olduğu tema Millî Kültür temasıdır. Atatürk temasında iki, diğer temalarda birer tane şiir türünde birer metin bulunmaktadır. Şiir türündeki metinler, düz yazı türündeki metinlere göre söz varlığı unsurlarını daha az yansıtmaktadır. Deyim, ikileme atasözü ve ilişki sözleri sayısında en sonda Atatürk teması yer almaktadır.

MEB Yayınları 8. sınıf Türkçe ders kitabında söz varlığı unsurlarının temalara göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir :

Tablo 16 : MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabı Temalara Göre Söz Varlığı Unsurları

TEMALAR	Deyim Sayısı	Atasözü Sayısı	İkileme Sayısı	İlişki Sözü Sayısı	Yabancı Kelime Sayısı	Kısaltmalar Sayısı	Özdeyiş Sayısı
Zaman ve Mekân	25	-	10	1	-	-	-
Atatürk	35	-	10	-	-	-	2
Millî Kültür	55	-	12	4	-	2	-
Toplum Hayatı	68	-	23	6	-	2	-
Bilim ve Teknoloji	59	2	24	1	4	6	-
Kişisel Gelişim	78	1	25	5	3	1	-

Tablo 16'daki verilere göre MEB Yayınları Türkçe ders kitabı deyim ve ikileme sayısının en fazla olduğu tema “Kişisel Gelişim” temasıdır.. İlişki sözü sayısı bakımından “Toplum Hayatı” teması ilk sıradadır. “Zaman ve Mekân” temasında iki adet şiir türünde metin bulunurken diğer temalarda şiir türünde metin bulunmamaktadır. Bu durum temanın söz varlığı zenginliğini etkilemektedir. İlişki sözlerinin ve atasözlerinin çoğunlukla öyküleyici metin türlerinde yer aldığı belirlenmiştir. Söz varlığı unsurları açısından incelendiğinde temalar arasında orantısızlar bulunmaktadır.

Tav Yayınları 8. sınıf Türkçe ders kitabında söz varlığı unsurlarının temalara göre dağılımı aşağıdaki gibidir :

Tablo 17 : Tav Yayınları Türkçe Ders Kitabı Temalara Göre Söz varlığı Unsurları

TEMALAR	Deyim Sayısı	Atasözü Sayısı	İkileme Sayısı	İlişki Sözü Sayısı	Yabancı Kelime Sayısı	Kısaltmalar Sayısı	Özdeyiş Sayısı
Duygular	21	-	25	10	1	-	-
Atatürk	76	-	10	1	-	15	3
Doğa ve Evren	59	-	19	6	-	2	-
Toplum Hayatı	98	-	33	2	-	-	1
İletişim	87	1	14	-	8	7	-
Zaman ve Mekân	71	-	19	1	3	-	-

Tablo 17'deki verilere göre deyim ve ikileme sayısının en fazla olduğu tema “Toplum Hayatı” temasıdır. İlişki sözleri en fazla “Duygular” temasında yer almaktadır. İlişki sözleri çoğunlukla öyküleyici metinlerde geçmektedir. “Duygular” temasının deyimler sayısı yönünden diğer temaların deyim sayılarına göre daha düşük olduğu görülmektedir. “Atatürk”, “Doğa ve Evren”, “Toplum Hayatı” temalarında birer adet şiir türünde metin bulunmaktadır.

Pasifik Yayınları 8. sınıf Türkçe ders kitabında söz varlığı unsurlarının temalara göre dağılımı Tablo 18’de gösterilmiştir :

Tablo 18 : Pasifik Yayınları Türkçe Ders Kitabı Temalara Göre Söz varlığı Unsurları

TEMALAR	Deyim Sayısı	Atasözü Sayısı	İkileme Sayısı	İlişki sözü Sayısı	Yabancı Kelime Sayısı	Kısaltmalar Sayısı	Özdeyiş Sayısı
Toplum Hayatı	79	-	20	2	3	-	-
Atatürk	33	-	4	-	-	-	2
Millî Kültür	111	3	22	2	2	1	-
İletişim	58	-	12	2	2	-	1
Kişisel Gelişim	117	5	26	2	1	-	-
Kavramlar ve Çağrışımlar	39	-	13	-	-	-	-

Tablo 18’deki veriler incelendiğinde atasözü, deyim, ilişki sözü, ikileme gibi söz varlığı unsurlarını yansıtmaya bakımından “Kişisel Gelişim” ve “Millî Kültür” temaları diğer temalara göre daha zengindir. İlişki sözleri temalara göre dengeli bir dağılım göstermektedir. “Kişisel Gelişim” teması dışında diğer temalarda şiir türünde birer metin bulunmaktadır. Temada yer alan metinlerin düzyazı türündeki metinlerden oluşması, temadaki söz varlığı unsurlarının artmasını sağlamaktadır.

4.5.10. Ders Kitaplarında Yer Alan Tematik Kelimeler

İncelenen Türkçe ders kitaplarında çeşitli temalarda yer alan ve her kitapta aynı tema içerisinde belli sıklıkta tekrar eden tematik kelimeler belirlenmiştir. Temalara göre bu kelimeler şöyledir :

TOPLUM HAYATI

Koza Yayınları : (Konuk 14),(ikram etmek 3), (komşu 3), (geçmiş olsun 2), (canın sağ olsun 2), ikram, misafir, misafir etmek, konuksever, misafirperver

MEB Yayınları : (Misafir 5), (misafirperverlik 2), , (komşu 8), (ziyaret 6), (ziyaretçi 3), (selam vermek 3), (hâl hatır sormak 2), hayırlı işler, iyi günler, selamlaşmak, misafir olmak

Tav Yayınları : (Misafir 15), (misafirsever 4), , (sohbet 2), kabul günü, hatır sormak, hatır saymak, hoşbeş etmek, hoşgeldiniz, ziyaret, akraba, misafirhane,

Pasifik Yayınları : (Misafir 15), (misafirlik 31), (komşu 2), (sohbet 2), ziyaret, ziyaret etmek, akraba, hatır saymak, hatır sormak , misafirhane

ATATÜRK

Koza Yayınları : (Türk 7), (Atatürk 53), (millî 8), (millî birlik 6), (ulus 57), (ulusal 14), , (bağımsızlık 19), (eğitim 25), , (nutuk 14), (söylev 3), ulusallık, ulusçu, ulusçuluk, bilim, ilim, akılcı, Atatürkçü

MEB Yayınları : (Atatürk 21), (Türk 21), (Türkiye 2) , (millî birlik 2), (millî 6), , (bilim 27), (bilimsel 4), (fen 10), (ilim 7), (akıl 2), Türklük, Türkçe, ulus, nutuk

Tav Yayınları : (Atatürk 73), (Türk 27), (Türkiye 16), (ulus 29), (ulusal 3), (ulusçuluk 4), (bilim 18), (bilimsel 4), (ilim 6), (eğitim 20), (nutuk 7), (söylev 3), (bağımsızlık 3), (insancıl 2), ulusçu, ulusallaşmak, bilimsellik

Pasifik Yayınları : (Atatürk 14), (Türk 22), (Türkçe 7), (Türkiye 3), (millî 8), (eğitim 6), (ulus 9), (ulusal 5), bağımsız, bağımsızlık, bilim, Türklük

MİLLÎ KÜLTÜR

Koza Yayınları : (Atasözü 11), (deyim 57), (fıkra 6), (türkü 9), (Türkçe 10), (masal 80), (halk 8), (saray 4), (türbe 6), (cami 19), kervansaray, han, hamam

MEB Yayınları : (Türkçe 3), (sanat 13), (Türk 18), (bayram 7), (halk 6), (ozan 4), (aşık 3), (sanat 13), (cami 3), (kervansaray 3), (türbe 2), (gelenek 4), (nevrüz 17), han, hamam

Tav Yayınları : (Türk 2), türkü, (halk 7) , (şerbet 53), (cami 2), şerbetçi, (pehlivan 4), cazgır, türbe, güreş tutmek, güreşmek, aşık

KİŞİSEL GELİŞİM

Koza Yayınları : (Başarı 12), (başarılı 6), (başarmak 2), (başarısız 4) , (amaç 6), (kararlı 2), (kararlılık 5), (cesaret 2), irade, yaşama gücü, inanmak, güvenmek, düşgücü, başarısızlık, kişilik, kararlı olmak

MEB Yayınları : (Başarı 7), (başarılı 2), (başarmak 2), (karar vermek 2), (amaç 3), (hedef 7), (güvenmek 3), cesaret, cesaret istemek, irade, hayata atılmak, kararlı, kararlılık

Pasifik Yayınları : (Kişilik 24), kişisel, (başarı 2), (inanç 15), (inanmak 3), (inançlı 2), (hayal 26), hayal etmek, hayal gücü, başarmak, güven vermek, güven

DOĞA ve EVREN

Koza Yayınları : (Doğa 10), (dünya 14), (toprak 28), (orman 17), (su 12), (hava 11), (canlı 3), (çevre 2), (mavi 21), (yeşil 6), (yıldız 2), (güneş 2), (yağmur 4), (bulut 8), evren

Tav Yayınları : (Doğa 4), (dünya 23), (toprak 6), (orman 42), (yağmur 3), (mevsim 4), (çevre 10), (su 10), (kuraklık 3), (güneş 8), (ay 6), (yıldız 2), (yangın 17), hava, kurak, mavilik

DUYGULAR

Koza Yayınları : (Umut 21), (umutsuz 5), (umutsuzluk 9), (umutsuzluğa düşmek 3), (sevmek 6), sevgi, (sevinç 4), heyecan, (heyecanlanmak 2), (heyecanlı 6), şaşkın, şaşmak, (korku 3), (korkunç 2), bencillik, açgözlülük, katıla katıla gülmek, dört gözle beklemek, gülmekten katılmak, göbek atmak, korktuğuna uğramak, gözleri yuvalarından uğramak

Tav yayınları : (Merak 5), (meraklı 3), (umut 2), (kıskançlık 3), (şaşkınlık 2), (aşk 2), (sevinç 5), (pişman olmak 3), pişmanlık duymak, canı sıkılmak, yüreğine ateş düşmek, (gurur duymak 3), (cesaret etmek 2), gözünü yollarda kalmak, tüyleri diken diken olmak, gözlerine inanmamak, ödü patlamak, canı yanmak, küçük dilini yutmak, mumla aramak, , utanç, suçluluk, kızgınlık, öfke, düşmanlık, pişmanlık , neşe, çekemezlik

İLETİŞİM

Tav Yayınları : (Yazı 39), (televizyon 9), (bilgisayar 7), (internet 7), (alfabe 2), (tatlı dil 27), (tatlı dilli 2), ağızından bal akmak, kalp kırmak,

Pasifik Yayınları : Telefon

ZAMAN ve MEKÂN

MEB Yayınları : (Vakit 3), (oda 6), (ev 17), (ada 9), (yıl 2), (zaman 5), yüzyıl

Tav Yayınları : (Zaman 14), (yıl 5) , (ev 9) , (oda 21) , (çocukluk 7) , (ada 13) , (ülke 9)

BİLİM ve TEKNOLOJİ

MEB Yayınları : (Bilgisayar 16), (çip 20), (televizyon 30), (uydu 3), (telefon 5), (kapsama alanı 6), (anten 24), (cep telefonu 4), elektronik, veri tabanı

KAVRAMLAR ve ÇAĞRIŞIMLAR

Pasifik Yayınları : (hayal 43), (güzellik 13), (güzel 13), (yalan 3), (düş 3), dost, dostluk etmek, dost olmak

Yenilenen Türkçe Öğretim Programında tematik bir yaklaşım benimsenmiştir. Temalarla ele alınan konularla öğrencilerin, öğrendikleri bilgi ve becerileri düzenlemeleri ve zihinde yapılandırmaları amaçlanmıştır. Ders kitaplarında kelime öğretiminde ve öğretilecek kelimelerin planlı olmasında temalar göz önünde bulundurulmalıdır. İncelenen Türkçe ders kitaplarında aynı temalarda geçen ve tekrarlanan kelimeler bulunmaktadır. “Toplum Hayatı”, “Atatürk”, “Duygular”, Kişisel Gelişim”, “Doğa ve Evren” temalarına tematik olabilecek ortak kelimeler çoğunluktadır. Bu kelimelerin benzerlik oranını, alt tema konularının aynı olması etkilemektedir. “Millî Kültür” temasında farklı kitaplarda yer alan kelimelerin benzerliği, diğer temalara göre daha azdır.

“Duygular” temasında sevinç, korku, üzüntü, heyecan gibi çeşitli duygu durumlarını anlatan deyimler örneklendirilmiştir. “Kavramlar ve Çağrışımlar” ve “Bilim ve Teknoloji” temaları sadece birer kitapta yer almaktadır.

4.5.11. Genel Veriler

Dört farklı yayınevine ait kitapların söz varlıkları incelendiğinde aşağıdaki veriler elde edilmiştir :

Tablo 19 : Genel Veriler

Genel Veriler	KOZA Yayınları	MEB Yayınları	TAV Yayınları	PASİFİK Yayınları
Toplam Kelime Sayısı	16469	15929	19612	14414
Farklı Söz Sayısı	3533	3461	3944	3487
Atasözlerinin Sayısı	3	3	1	8
Farklı Atasözlerinin Sayısı	3	2	1	7
Deyimlerin Sayısı	363	323	505	441
Farklı Deyimlerin Sayısı	281	254	347	343
İkilemelerin Sayısı	146	100	121	94
Farklı İkilemelerin Sayısı	100	73	82	74
Özel İsimlerin Sayısı	606	518	803	578
Farklı Özel İsimlerin Sayısı	160	161	229	209
Kısaltmaların Sayısı	3	11	26	1
Farklı Kısaltma Sayısı	1	9	13	1
Özdeyişlerin Sayısı	1	2	4	3
İlişki Sözlerinin Sayısı	18	17	20	10
Farklı İlişki Sözlerinin Sayısı	13	14	16	8
Yabancı Kelimelerin Sayısı	2	7	14	8

Bu verilere göre toplam kelime sayısının en fazla olduğu kitap Tav Yayınları'na ait kitaptır. Onu sırasıyla Koza Yayınları, MEB Yayınları ve Pasifik Yayınları izlemektedir. Toplam kelime sayısının fazla olmasının nedeni kelimelerin tekrar edilmesidir. Tekrarlar, kelime öğretiminde kalıcılığı sağlayabileceği gibi kimi metinlerin de gereğinden fazla uzun olmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle farklı söz sayısının, toplam kelime sayısı içindeki yeri önem kazanmaktadır. Toplam kelime sayısının fazlalığı, farklı söz sayısını da etkilemektedir.

4.5.12. Genel Verilerin Oranlanması

Dört farklı yayınevine ait 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan çeşitli söz varlığı öğeleri farklı söz sayılarına oranlanarak aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Tablo 20 : Genel Verilerin Oranlanması

Genel Verilerin Oranlanması	KOZA	MEB	TAV	PASİFİK
Farklı Söz Sayısı / Toplam Kelime Sayısı	% 21,4	% 21,7	% 20,1	% 24,1
Atasözlerinin Sayısı / Farklı Söz Sayısı	% 0,08	% 0,08	% 0,02	% 0,22
Deyimlerin Sayısı / Farklı Söz Sayısı	% 10,2	% 9,3	% 12,8	% 12,6
İkilemelerin Sayısı / Farklı Söz Sayısı	% 4,1	% 2,8	% 3,06	% 2,7
Özel İsimlerin Sayısı / Farklı Söz Sayısı	% 17,1	% 14,9	% 20,3	% 16,5

Kısaltmaların Sayısı / Farklı Söz Sayısı	0,08	0,31	0,65	0,02
Özdeyişlerin Sayısı / Farklı Söz Sayısı	0,02	0,05	0,11	0,07
İlişki (kalıp) Sözlerin Sayısı / Farklı Söz Sayısı	% 0,509	% 0,49	% 0,507	% 0,28
Yabancı Kelimelerin Sayısı / Farklı Söz Sayısı	% 0,05	% 0,2	% 0,35	% 0,22

Farklı söz sayısı, metinlerde geçen ve farklı olan her kelime ve kelime grubunu ifade etmektedir. Bu açıdan incelendiğinde toplam kelime sayısı en fazla olan Tav Yayınları Ders Kitabı, farklı söz sayısı açısından da ilk sırada gelmektedir. Onu sırasıyla Koza, Pasifik ve MEB Yayınları izlemektedir. Tav Yayınları Ders Kitabı farklı söz sayısı açısından ilk sırada geldiği hâlde bu sayı toplam kelime sayısı ile oranlandığında bu ders kitabının % 20,1 ile en düşük yüzdeye sahip olması dikkat çekicidir. Farklı söz sayısının toplam kelime sayısına oranında en yüksek oran % 24,1 ile Pasifik Yayınlarına aittir. MEB ve Koza Yayınlarına ait kitapların farklı söz sayılarının toplam kelime sayısına oranları birbirine yakındır. Toplam kelime sayısı içinde en fazla farklı sözün yer aldığı kitap Pasifik Yayınlarıdır. Bu nedenle en az kelime tekrarının yapıldığı kitap Pasifik Yayınları iken, en fazla kelime tekrarının yapıldığı kitap Tav Yayınlarıdır. En az kelime tekrarının yapıldığı kitap olarak Pasifik Yayınlarını MEB ve Koza Yayınları izlemektedir. Pasifik Yayınlarının farklı söz sayısının, toplam kelime sayısı içinde en fazla olması nedeniyle bu ders kitabının daha özenli hazırlandığı söylenebilir.

Yapılan sıklık çalışmalarında dört farklı yayınevine ait ders kitaplarında en sık kullanılan 10 kelime şöyledir :

Koza Yayınları : (bir 493), (bu 303), (olmak 269), (de 266), (ve 213), (o 197), (demek 166), (gibi 107), (gelmek 103), (için 96)

MEB Yayınları : (bir 497), (olmak 321), (ve 320), (bu 314), (de 241), (o 213), (demek 129), (için 121), (ev 108), (yapmak 95)

Tav Yayınları : (bir 655) , (olmak 397) , (bu 373) , (ve 334) , (de 315) , (o 273) , (ben 151) , (ne 144) , (için 133) , (demek 125)

Pasifik Yayınları : (bir 503), (de 325), (bu 314), (olmak 300), (o 236) , (ve 224) , (demek 202) , (ne 113) , (ben 103) , (gelmek 97)

İncelenen ders kitaplarında en çok geçen geçen kelime “bir” dir. Yayınevleri arasında en sık kullanılan ilk on kelime büyük oranda benzerlik göstermektedir. Bu sıralamada göze çarpan bir diğer özellik de cümlede kullanımına göre farklı kelime türleri olabilen kelimelerin sıklık listelerinin başında gelmeleridir. “Olmak” ve “demek” fiillerinin fiilimsi olunca fiil özelliklerini kaybedeceği düşünüldüğünde isim türündeki kelimelerin, fiil türündeki kelimelere göre daha fazla kullanıldığı belirlenmiştir. Sıklık sıralamasında ilk on kelime, Pierce ve İlyas Göz’ün yaptığı yazılı Türkçenin kelime sıklığı listesi ile benzerlik göstermektedir. Bekir Gökçe’nin çocuk ve gençlik edebiyatı yazarı Gülten Dayıoğlu’nun hikâyeleri üzerinde yaptığı sıklık çalışmasında da en sık kullanılan kelimeler benzerlik göstermektedir. Sınıf seviyelerine göre öğrencilere öğretilecek kelimelerin belirlenmesinde mevcut ders kitaplarının ve çeşitli çocuk edebiyatı ürünlerinin söz varlığı öğeleri dikkate alınmalıdır.

Aytaş ve Yalçın (2002 : 59), 12-15 yaş gurubu çocukların okuyacağı metinlerde yer alan kelimelerin çocukların en iyi bildiği ve en çok kullandığı 700 kelimeden oluşması gerektiğini belirtmişlerdir. İncelenen ders kitaplarında 700 kelimeyi aşan metinler tespit edilmiştir. Bu metinler :

Koza Yayınları : Peri Bacaları (759), Soluk Kesen Macera (843), Hazır Olun Fırtına Geliyor (882), Kedi Ağaca Çıktı (853), Selim’i Anarım (767), Koca Taş (957), Yaprak Dökümü’nden (763)

MEB Yayınları : Bir Varmış Bir Yokmuş Televizyon Bozulmuş (1040), Bir Başarı Öyküsü (781), İki İyi İnsan (899), Martı (839), Gönül Mimarlarımız (907), Çiğdem Der ki (1637)

Tav Yayınları : Akılcılık, Bilim, Eğitim (776), Atatürk (Kişiliği, İlkeleri, Düşünceleri) (997), Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler (1076), Kazılık Dağı'nın Aslanı Boğaç Han (1183), Meraklı Pandora ve Konuşan Sandık (1077), Tarihin Tanığı Yazı (960), Tatlı Dil (825), Ceviz (966), Çalığışu (1234), Misafirliklerimiz (881), Güney Amerika Gezi İzlenimleri (1021), Hayalinizdeki Oda (767), Çocuktum, Ufacıktım, Top Oynadım, Acıktım (750)

Pasifik Yayınları : Dünyada Herkeste Sevgi Var ... Her Yerde Sevgi Günü Var (925), Misafirliklerimiz (881), Mis Gibi Şerbetlerimiz Kolaya Yenik Düştü (1149), Başlıyoor.... Nasrettin Hoca Festivali Başlıyor (1041), Köse Dağı (1203), Sevinme Oyunu (939), Portakalın Yaprağını Kopardığım An (1001)

İncelenen 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin kelime sayılarında farklılıklar göze çarpmaktadır. Koza yayınlarında 700'ün üzerinde kelimeye sahip 7, MEB Yayınlarında 6, Tav Yayınlarında 13, Pasifik Yayınlarında 7 metin bulunmaktadır. MEB Yayınlarında 1000 kelimenin üzerinde 2, Tav Yayınlarında 4, Pasifik Yayınlarında 4 metin bulunmaktadır. İncelenen ders kitaplarında bazı metinlerin uzunluğuna gerekli özenin gösterilmediği dikkat çekmektedir. Metinlerin uzunluğu dikkati toplamayı ve anlaşılabilirliği güçleştirdiği için ders kitaplarının hazırlanmasında bu hususa daha fazla dikkat edilmelidir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

1.Kitapların toplam kelime sayılarına bakıldığında en fazla kelimeye 19.612 kelimeyle Tav Yayınları sahiptir. Onu sırasıyla 16.469 kelimeyle Koza Yayınları, 15.929 kelimeyle MEB Yayınları, 14.414 kelimeyle Pasifik Yayınları izlemektedir. Kelime sayıları bakımından MEB, Koza ve Pasifik Yayınları benzerlik göstermektedir.

2. Kitaplarda kelime sayısı arttıkça farklı söz sayısı da artış göstermektedir. Farklı söz sayısının, toplam kelime sayısına oranında Pasifik Yayınları % 24,1 oranıyla ilk sıradadır. MEB Yayınları % 21,7 ile ikinci, Koza Yayınları %21,4 ile üçüncü, Tav yayınları % 20,1 ile dördüncü sıradadır. Tav Yayınları hem toplam kelime hem farklı kelime sayısında ilk sıradayken oranlamada son sıradadır. Bu da kullanılan kelimelerin yarısından fazlasının tekrarlardan oluştuğunu göstermektedir. Toplam kelime sayısı içinde farklı kelime kullanımına özen gösterilmediği tespit edilmiştir.

3.İncelenen kitaplar arasında en fazla atasözü varlığına sahip kitap Pasifik Yayınlarıdır. Diğer kitaplarda zengin bir atasözü varlığına rastlanmamaktadır. Bu durum, Türkçe Öğretim Programında konuşma, dinleme, okuma ve yazma alanında hedeflenen atasözleri ile ilgili kazanımları gerçekleştirmekten uzaktır.

4. İncelenen kitaplar arasında en fazla deyim varlığına sahip kitap Tav yayınlarıdır. Onu sırasıyla Pasifik, Koza ve MEB Yayınları izlemektedir. Deyimlerin farklı söz sayıları içindeki oranında da aynı sıra geçerlidir. Tav Yayınları ve Pasifik Yayınlarının farklı söz sayısı içinde deyim sayısı oranı deyimlerin Türkçenin söz varlığın

5. İkilemelerin, farklı söz sayısındaki oranlarında en başarılı kitap Koza Yayınlarıdır. Tav Yayınları ikinci sıradayken, MEB ve Pasifik Yayınlarının oranları birbirine yakındır. İkilemeler yönünden en özenli hazırlanan kitabın Koza Yayınları olduğu söylenebilir.

6.Özel isimlerin kullanım oranlarında farklı yayınevleri arasında farklılıklar görülmektedir. Özel isimlerin farklı söz sayıları içindeki yerinde en yüksek oran Tav Yayınlarına aittir. Bu sırayı Pasifik, Koza ve MEB Yayınları izlemektedir.

7. Atatürkçülük kazanımlarına uygunluk göstermesi açısından gerek Atatürk'ün eserler isimleri, gerek Atatürk'ün yakın silah ve çalışma arkadaşlarının isimleri, gerekse Atatürk'ün açılmasına öncülük ettiği kurum isimlerinin en özenli hazırlandığı kitaplar Koza ve Tav Yayınlarıdır.

8.İncelenen tüm kitaplarda ünlü Türk düşünür, şair, yazar, devlet adamı, bilim adamı, sanatçı isimlerine yer verilmiştir. Dünyaca tanınmış felsefeci, yazar, bilim adamı isimleri de yer almaktadır.

9. Farklı özel isimleri örnekleme açısından Pasifik Yayınları, MEB ve Koza Yayınlarına göre daha başarılıdır.

10.İncelenen tüm kitaplarda farklı coğrafya, ülke yer, mekân isimleri yer almaktadır.

11.İncelenen tüm kitaplarda kısaltmalara yer verilmiştir. Farklı söz sayısı içerisinde kısaltmaların oranında Tav Yayınları ilk sırada gelirken, bu sıralamayı MEB, Pasifik ve Koza Yayınları izlemektedir. Koza ve Pasifik Yayınları, farklı kısaltmaları örnekleme açısından diğer yayınevlerine göre yetersizdirler.

12. Tüm ders kitaplarında ilişki sözlerine yer verilmiştir. İlişki sözlerinin farklı söz oranındaki yeri incelendiğinde Koza, MEB ve Tav Yayınlarının kullanım oranları benzerlik göstermektedir. Pasifik Yayınları diğer kitaplara göre bu yönden daha özensiz hazırlanmıştır.

13. İncelenen tüm ders kitaplarında özdeyiş bulunmaktadır. Özdeyiş sayısının en fazla olduğu kitap Tav Yayınlarıdır.

14. Tüm kitaplarda yabancı kelimeler yer almaktadır. Yabancı kelimelerin en fazla olduğu kitap Tav Yayınlarıdır.

15.İncelenen tüm ders kitaplarında Türkçe Öğretim Programında belirtilen deyimler ile ilgili kazanımları gerçekleştirebilecek sayıda ve nitelikte deyme yer verilirken, ders kitaplarında yer alan atasözleri bu kazanımları gerçekleştirebilmek için yetersizdir.

16. Ders kitaplarında yapılan sıklık incelemelerinde en sık kullanılan kelimelerin, bu çalışmada yer alan Pierce ve İlyas Göz'ün yaptığı sıklık listeleriyle

büyük oranda benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan incelemede en sık kullanılan kelimelerin zamir, bağlaç, edat, yardımcı eylem gibi belirtme ögeleri olduğu belirlenmiştir.

17. İncelenen ders kitaplarında bazı metinlerin uzunluklarına dikkat edilmemiştir. Her dört kitapta da 1000 kelimenin üzerinde metin bulunmaktadır.

18. Aynı metnin farklı yayınevlerine ait ders kitaplarında yer aldığı belirlenmiştir. Şevket Rado'ya ait “Misafirliklerimiz” metni , Tav ve Pasifik Yayınlarında serbest okuma metni olarak yer almaktadır. Metin, her iki kitapta da aynı uzunlukta ve herhangi bir değişiklik olmadan yer almaktadır

19.İncelenen ders kitapları Türkçenin söz varlığını yansıtmaya açısından değişkenlikler göstermektedir. İncelenen tüm söz varlığı ögelerini yeterli derecede yansıtan kitap bulunmamaktadır. Örneğin Tav yayınlarında farklı söz sayısı içinde deyimlerin oranı diğer yayınevlerine göre yüksekken, bu yayınevi atasözleri bakımından diğer yayınevlerine göre yetersiz kalmaktadır.

20. Farklı yayınevlerinin hazırladığı Türkçe ders kitaplarının toplam ve farklı kelime sayılarında orantısızlıklar bulunmaktadır. Aynı seviye için hazırlanmış ders kitaplarının toplam ve farklı kelime oranlarının yakın olması beklenir.

21.İncelenen ders kitaplarında Türkçe Öğretim Programında 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunması zorunlu olan “ Toplum Hayatı” ve “Atatürkçülük” temalarına yer verildiği görülmüştür.

22. Ders kitaplarındaki temalar söz varlığı unsurları açısından incelendiğinde, söz varlığı unsurlarının temalara dağılımında dengesizlik olduğu görülmektedir. Genellikle “Atatürk” temalarında yer alan atasözü, deyim ikileme gibi söz varlığı unsurlarının sayısı diğer temalara göre daha azdır.

23.Kitaplardaki temalarda yer alan tematik kelimelerin genellikle benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. “Millî Kültür” temasında bu benzerlik en azdır. “İletişim” temasında Pasifik Yayınları ve Tav Yayınları benzerlik göstermemektedir.

5.2. Öneriler

1. Öğrencilerin aktif kelime hazinelerini geliştirebilmek için Türkçe ders kitapları metinlerinin söz varlıkları bilinmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle ders kitapları üzerine bu alanda yapılan çalışmalar dikkate alınmalıdır.

2. Türkçe ders kitaplarına alınacak metinler, öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmeye uydu olmalıdır. Türkçenin farklı söz varlığı öğelerini örnekleyecek metinlere yer verilmelidir.

3. Türkçe ders kitaplarına alınacak metinlerin uzunluklarına dikkat edilmelidir. Kelime öğretiminde tekrar ilkesi göz önünde bulundurulmalı fakat anlaşılabilirliği ve dikkat toplamayı güçleştirecek uzunlukta metinlere yer verilmemelidir. Öğrencilerin dil gelişim süreçleri göz önünde bulundurulmalıdır.

4. Metinler ders kitaplarına alınırken, sadeleştirme ve kısaltma aşamasında metinsellik ölçütlerine dikkat edilmeli ve öğrencilerin kelime ve kavram dünyalarını zenginleştirecek unsurların yer almasına dikkat edilmelidir.

5. Metin seçiminde metinlerin türünün en iyi örnekleri seçilmeye çalışılmalı, öğrencinin Türkçenin güzelliklerini ve zenginliklerini fark etmesi sağlanmalıdır.

6. Metinlerin seçiminde öğrencilerin duyuşsal açıdan gelişmelerini sağlayacak metinlere yer verilmelidir.

7. Ders kitabı hazırlanırken kelime öğretimi konusunda belli bir plan ve program izlenmelidir. Hangi sınıf seviyesinde ne kadar kelime öğretileceği belirlenmelidir. Ders kitabı seçilme koşulları arasında kelime hazinesine yönelik maddeler olmalıdır.

8. Ders kitaplarının hazırlanmasında sınıf seviyelerine göre öğrencilerin sahip oldukları sözlü ve yazılı kelime hazineleri dikkate alınabilir.

9. Yapılan sıklık çalışmalarında kelime listelerine, kelimelerin yan ve mecaz anlam özelliklerini de kapsayacak yeni bir boyut getirilebilir. Kelimelerin anlam farklılıklarının dikkate alınması ve buna yönelik kelime öğretimi çalışmalarının yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

10. Türkçe ders kitaplarında benimsenen tematik yaklaşım gereği öğrencilere kazandırılması hedeflenen kelimelerin belirlenmesinde temalar göz önünde

bulundurulmalıdır. Temalara yönelik kelime çalışmalarının, temalarla öğrencilere kazandırılmak istenen eğitsel değerlerin amacına ulaşmasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

11. Öğrencilere öğretilecek kelimelerin hazırlanmasında tematik yaklaşım göz önünde bulundurulmalıdır. Böylelikle öğrencilerin öğrendikleri kelimeleri kavramlarla ilişkilendirmeleri, düzenlemeleri, zihinde yapılandırmaları ve günlük hayata aktarmaları sağlanmalıdır. Atasözleri, deyimler, kalıplaşmış ilişki sözleri gibi söz varlığı unsurlarının da bu temalar ekseninde öğretilmesi kalıcılığı arttıracaktır.

6. KAYNAKÇA

- Akarsu, Bedia (1998). *Wilhem von Humbolt' da Dil Kültür Bağlantısı*, İstanbul, İnkılap Kitabevi.
- Akbayır, Sıddık (2006). *Eğitim Fakülteleri için Cümle ve Metin Bilgisi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akdoğan, G. (1999). *Ana dili Eğitiminin Kişilik Gelişimine Etkisi*, Yayımlanmamış Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aksan, Doğan (1993). *Türkçenin Gücü*, Ankara : Bilgi Yayınevi.
- Aksan, Doğan (1996). *Türkçenin Söz Varlığı*, Ankara : Engin Yayınları.
- Aksan, Doğan (2001). *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*, Ankara : Bilgi Yayınevi.
- Aksan, Doğan (2002). *Ana dilimizin Söz Denizinde*, Ankara : Bilgi Yayınları.
- Aksan, Doğan (2007) *.Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara :TDK Yayınları.
- Aksoy, Ömer Asım (1997). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, İstanbul, :İnkılap Kitabevi.
- Akşit , Göktürk(1988). *Okuma Uğraşı*, İstanbul : İnkılap Kitap Evi.
- Aktaş, Şerif ve Osman Gündüz (2004) . *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara : Akçağ Yayınları.
- Akyalçın, Necmi (2007). *Türkçe İkilemeler Sözlüğü*, Ankara : Anı Yayıncılık
- Akyol, Hayati (1997) . *Kelime Öğretimi*, Ankara : Millî Eğitim, S. 134.
- Akyol, Hayati (2001). *Türkçe İlk okuma Yazma Öğretimi*, Ankara : Nobel Yayınları.
- Akyol, Hayati (2006). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Ankara :Kök Yayıncılık.

Aytaş, Gıyasettin (2003).Okuma Gelişiminde Çocuk Edebiyatını Rolü, *Türklük Bilimi Araştırmaları*,S.13

Aytaş, Gıyasettin (2001). Türkçe Ders Kitaplarının Yazımında Metin Altı Sorularının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar, *Türk Yurdu Dergisi* , S.162-163, s.58-61.

Bağcı, Hasan (2011). Yazılı Anlatım ve Unsurları, Murat Özbay (Editör). Yazma Eğitimi, Birinci Baskı, Ankara : Pegem A Yayıncılık.

Başkan, Özcan (1988). *Bildirişim (İnsan - Dili ve Ötesi)*,İstanbul :Altın Kitaplar

Baştürk, Mehmet (2004).*Dil Edinim Kuramları ve Türkçenin Ana Dili Olarak Edinimi*, Ankara : Pegem A Yayıncılık.

Bayrav, Süheyla (1998). *Yapısal Dilbilimi*, İstanbul : Multilingual Yayınları.

Binyazar, Adnan (1988).Ana Dili Öğrenimi, *Dil Yazıları*, Ankara : TDK Yayınları.

Binyazar, Adnan ve Özdemir, Emin (1998).*Yazılı Anlatım Bilgileri*, İstanbul : Papirüs Yayınları

Calp, Mehrali (2005). *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*, Konya : Eğitim Kitabevi.

Coşkun, Eyyüp (2007). Yazma Eğitimi. H. Akyol ve A. Kırkılıç (Editörler) *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara : Pegem A Yayıncılık.

Çeçen M. Âkif (2002). *İlköğretim Öğrencilerinde Kelime Hazinesinin Geliştirilmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Çeçen M. Âkif ve Çiftçi Ömer (2007). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi, *Millî Eğitim*, S. 173, s.39-49.

Çeçen, M. Âkif (2007, September) . Kelime Hazinesinin Geliştirilmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar, *Journal of Turkish Linguistics*, Volume 1, Number 1.s. 116-133

Çiftçi, Musa (1991). *Bir Grup Yükseköğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çotuksöken, Yusuf (1988). *Deyimlerimiz*, İstanbul : Varlık Yayınları.

Demir, Celal (2006). Türkçe/ Edebiyat Eğitimi ve Kişisel Kelime Serveti, *Millî Eğitim*, S.34, s.169.

Demirel, Özcan ve Şahinel, Melek (2006). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Doğan, Kaya (1997) .Dualar ve Beddualar, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 4, s. 99 -121.

Dökmen, Üstün (1994). *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko- Sosyal Bir Araştırma*, Ankara : Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Ediger, Marlow (2002). Vocabulary Development and the Curriculum, ERİC [http :// www.eric.gov /ERİCdost/data/ericdocs2sql/content_storage_01/000001gb/80/cc/c7.pdf](http://www.eric.gov/ERİCdost/data/ericdocs2sql/content_storage_01/000001gb/80/cc/c7.pdf) adresinden 29.03.2011 tarihinde indirilmiştir.

Erden, Münire ve Akman, Yasemin (2004). *Gelişim ve Öğrenme*, Ankara : Arkadaş Yayınları.

Erkul, Rasih (2008). *Cümle ve Metin Bilgisi*, Ankara : Anı Yayınları.

Göçer, Ali (2010) . Türkçe Öğretiminde Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirme Etkinlikleri ve Sözlük Kullanımı, *Turkish Studies*, Volume :5/1.s. 1026- 1048.

Göğüş, Beşir (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*, Ankara : Kadioğlu Matbaası.

Gökçe, Bekir (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçeye Katkısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Gökdayı, Hürriyet (2008).Türkçede Kalıp Sözler, *Bilig*, S.44,s.89-110.<http://yayinlar.yesevi.edu.tr/files/article/165.pdf> adresinden 28.12.2010 tarihinde indirilmiştir.

Göktürk, Akşit(1988). *Okuma Uğraşı*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Günay, Doğan (2001).*Metin Bilgisi*, İstanbul: Multilingual Yayınları.

Güneş, Firdevs(2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*, Ankara: Nobel Yayınları.

Gürel, Zeki, Temizyürek, Fahri ve Şahbaz, Namık Kemal (2007).*Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Öncü Kitap.

Hatipoğlu, Vecihe (1981).*Türk Dilinde İkileme*, Ankara : Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kantemir, Enise (1981).*Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara : Ankara Üniversitesi Basımevi.

Kaplan, Mehmet (1996). *Kültür ve Dil*, İstanbul : Dergâh Yayınları.

Karakuş, İdris (2000) . *Türkçe – Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*, Ankara : Sistem Ofset Yayınları .

Karasar, Niyazi (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara : Nobel Yayın Dağıtım.

Karatay, Halit (2007).Türkçe Ders Kitaplarında Kelime Çalışmaları, *Millî Eğitim*, S.173, s.50-66.

Kavcar Cahit(1999). *Edebiyat ve Eğitim*, Ankara: Engin Yayınevi.

Kavcar Cahit, OĞUZKAN Ferhan ve AKSOY Özlem (2003). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Anı Yayınları.

Kavcar Cahit, OĞUZKAN Ferhan ve SEVER Sedat (1997). *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Engin Yayınevi.

Keçik, İlknur ve Subaşı, Leyla (2004).*Türkçe Sözlü ve Yazılı Anlatım*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Kılıç, Durmuş (2005). Ders Kitabının Öğretimdeki Yeri ,Özcan Demirel (Editör), *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Ankara : Pegem A Yayınları.

Kırkılıç, Ahmet ve Akyol, Hayati (Editörler),(2007).*İlköğretimde Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kırkılıç, Ahmet ve Ulaş, Abdülhak Halim (2003). Türkçe Öğretiminde Kelimeler Dünyası, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.13, s.93-100.

Korkmaz, Zeynep (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara : Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kuradayıoğlu, Mehmet (2005). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Maviş, İlknur (2006) .*Çocukta Dil edinim Kuramları*, Seyhun Topbaş (Editör), Dil Kavramı ve Gelişimi, Ankara : Kök Yayınları.

MEB, (2006) İlköğretim Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu, [http : //iogm.meb.gov.tr/ pages.php?page=ogretim programları](http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=ogretim_programlari) adresinden 11.10.2010 tarihinde indirilmiştir.

Mert, Esra Lüle (2010, 13-15 Mayıs). Türkçenin Söz Varlığı Açısından 6.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Öyküleyici Metinler, *Türkçe Eğitimi Çalıştayı, Bildiriler*, Ankara : Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Mert, Esra Lüle (2009). *Türkçenin Söz Varlığı Açısından Eflatun Cem Güney'in Derleyip Yazdığı Masallar* , Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Nagy, W.E. (2005). Why Vocabulary Instruction Needs to Be Long Term and Comprehensive, Teaching and Learning Vocabulary Bringing Research to Practice, (Eds. Heibert, H.E., Kamil,L.M.).

Onan, Bilginer (2005). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Dil Yapılarının Anlama Becerilerini (Okuma / Dinleme) Geliştirmedeki Rolü* , Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özbay, Murat (2002). İlköğretim Okulları Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlama Sorularının Öğrencilerin Düşünme Becerilerine Katkısı, *Türk Dili*, S.609

Özbay, Murat (2003). Türkçe Öğretiminde Hedef Araç İlişkisinin Ders Kitabı Örneğinde Değerlendirilmesi, *Türklük Bilimi Araştırmaları (Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı)*, S.13, s. 59-69.

Özbay, Murat (2009 b). *Okuma Eğitimi*, Ankara: Öncü Kitap Basımevi.

Özbay, Murat ve Melanlıoğlu, Deniz (2008). Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. I, s. 30-45.

Özbay, Murat ve Melanlıoğlu, Deniz (2009). Türkçe Eğitiminde Deyimlerin Öğrenme Öğretme Süreci Bakımından Değerlendirilmesi, *Millî Eğitim Dergisi*, S.181, s.8-20.

Özbay, Murat (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I*, Ankara : Öncü Kitap Basımevi.

Özbay, Murat (2009 a). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*, Ankara: Öncü Kitap Basımevi.

Özbay, Murat, Büyükkız, Kadir Kaan ve Uyar Yusuf (2011) . İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Kelime Hazinesi Üzerine Bir İnceleme , *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.8, S. 15, s.149 -173.

Özbay, Murat (2000). *Öğretmen Görüşlerine Göre Ankara Merkez İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*, Ankara : Yayımlanmamış Alan Araştırması

Özçelik, Durmuş Ali (1988). *Kavram (Söz Dağarcığı) Gelişimi : 3-11.Sınıf (9-17) Yaş Öğrencilerinde Görülen Biçimiyle*, Eskişehir : Anadolu Üniversitesi Yayınları

Özdemir, Emin (1983, Temmuz- Ağustos). Ana Dili Öğretimi, *Türk Dili, Dil Öğretimi Özel Sayısı*, s.379-380.

Özdemir, Emin (2002) . *Eleştirel Okuma*, Ankara : Bilgi Yayınları.

Öztürk, Cemil ve OLTUOĞLU, Rahmi (2001). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*, Ankara : Pegem A Yayınları.

Porzig, Walter (1985). *Dil Denen Mucize* (çev. Vural Ülkü), Ankara : Kültür Bakanlığı Yayınları.

Sağlam, M. Y. (2004) . *Atasözleri – Kaybolan Kültür Mirasımız*, Ankara : Ürün Yayınları.

Selçuk, Ziya (2004) . *Gelişim ve Öğrenme*, Ankara : Nobel Yayınları.

Sever, Sedat (1997).*Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Ankara : Anı Yayınları.

Şahin, Nail (1979). Çocuklarda Kelime Dağarcığının Özellikleri, *Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*,C.11.

Temur, Turan (2006). *İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Dilindeki Kelime Hazinesinin bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tosunoğlu, Mesiha (1998). *İlköğretim Okuluna Başlayan Öğrencilerin Okuma - Yazma Öğrenmeden Önceki Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma*, Yayımlanmamış doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara : Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ülgen, Gülten (2004).*Kavram Geliştirmede Kuram ve Uygulama*, Ankara : Nobel Yayınları.

Ünalın, Şükrü(2004). *Dil ve Kültür*, Ankara : Nobel Yayın Dağıtım.

Vardar, Berke (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul : Multilingual Yayınevi.

Yalçın, Alemdar (2002).*Türkçe Öğretim Yöntemleri –Yeni Yaklaşımlar-*, Ankara : Akçağ yayınları.

Yalçın, Alemdar ve Aytaş, Gıyasettin (2002).*Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Yavuzer, Haluk (1995) .*Çocuk Psikolojisi*, İstanbul : Remzi Kitabevi.

Yıldız, Cemal, Okur, Alparslan, Arı, Gökhan ve Yılmaz, Yakup (2006). *Kuramdan Uygulamaya :Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Zülfikar, Hamza (1991). *Terim Sorunu ve Terim Yapma Yolları*, Ankara : Türk Dil Kurumu Yayınları

<http://tdkterim.gov.tr/bts/>

<http://tdkterim.gov.tr/atasoz/>

İncelenen Ders Kitapları

Altan, Abdulkadir; Arhan, Serdar; Başar, Sema ; Öztürker, Gülderen ;Yılmaz, Derya (2010).*İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*, Ankara : Yenigün Matbaacılık

Ceyhan, Yaşar ve Ceyhan, Saliha (2010). *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*,Ankara : Pasifik Yayınları

Kapulu, Ahmet ve Karaca, Aliyar (2010). *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*, Ankara : Koza Yayınları.

Şahin, Derya (2011). *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*, İstanbul : Tav Yayınları